

שאלות ותשובות ריב"ש סימן רכב

לזה כודאי דרבנן ובסביב דגומלין אשר לפרש כמו שפירשתי זאת ואל יקשה איך לא עשו חזק בדמאי לדעת חב"י אם היה שנתקן על ספק שקול של תורה כמו בכחוצה שאין לה עקר בדאורייתא משום דא"צ דלגבי ברכה גרסה לרמב"ן ז"ל שצריך זה ישוב למה אין מברכין כיוון שהם דבין דתקנת חכמים היא הא' מלי למימר וזו אי מלא חסור אי משאל אביך וכו' אבל גבי עשו חזק אין להקשות בן דאיכא למימר דבתקנת שנתעשה על כודאי רצויה לעשות לה חזק ולא תקנת ספק שאין ממתיקין על ספקו של דבר יותר מודאי אף לא כודאי או משום דתקנת ספק של חורה אינה ריכה לחזק ורבה אמר דבדמאי הקלו ואינה רצויה לחזק הא בספק שקול היו עושין חזק אחרי שהוא תקנת חכמים והא דאמר חב"י גופיה בפ' האשה שנתארמלה בכך גופה דחמירין דעמיה דר' יהודה משום דבדמאי הקלו דרוב עמי הארץ מעשרין הן כיוון משום דסבירא ליה לחב"י דר' יהודה מדינא חייב לגומלין בכל דבר אפי' באסורא דרבנן אם לא בדמאי שהקלו בו אבל כשהקשו בפ' א"צ דממאי איך לא עשו חזק לא משום דאמר רוב מעשרין רוב מעשרין דאפי' היה ספק שקול ס"ל שאם לא היה רצויה לחזק לו מן הדין דומיא דכחוצה דמדינא חזאי קיים גם מעט חזק אין ממתיקין עליו כיון שהוא ספק עוד אפשר לומר דכי אמר חב"י התם בדמאי הקלו דרוב עמי הארץ מעשרין הן לאו עממא משום רובה אלא לומר דאין להקשות דממאי להסיק דחומה שהיא אסורה דאורייתא דממאי כיון שאינו אסורה דאורייתא דהא ספק הוא שהרי ק' לחם מעשרין וגם רובם לא חייש ר' יהודה לגומלין והא דנקט רוב מעשרין קושטא דמלחא קאמר שלא להם להכחיש המוחש אבל סבירא ליה שאין הרוב מעלה ומוריד בבאן שאף בלא רוב לא היה אסורא אלא מדרבנן כמ"כ למעלה ולא קשיא מדרבנן לדאורייתא וכן בסביב דאביקין יש לומר בן דאביי לא היה צריך לעממא דרוב מעשרין דלפרוקי קושיא דתלמודא מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא שפיר מתרלא אף בלא רוב דהא רישא כודאי חסודה על השביעית מיידי שהרי אין עמי הארץ חסודין על השביעית וסיפא אף בלא רוב לא הויה אלא ספק חסודה אלא דאביי נקט קושטא דמילתא דרוב מעשרין ולומר דסיפא כיון שיש מהן מעשרין לא הויה אלא ספק חסודה או אפשר דמשום שלא לסייע ידי עובדי עבירה סו' צריך לטעם רוב בו ויהיה מחלוקתו עם רבא בזה לבד דלחב"י מספיק לו טעם רוב להחיר ולרבה לא אבל אם היינו אומרים דלחב"י הוא מספיק בלא רוב ולרבה לא יספיק אפי' ברוב יהיה מחלוקתם מופלגת סבירא ב' רוב שלום עד בלי ידח יספות לך אדון השלום כנפשו ופשו נאמן אהבתך במעלתך ירון ושמה יצחק ב"ר ששת זל"ה : שעל הפרת לבא מלמחמה של חורה מפקד מזוזות פתחיה שומר וזל דלחומיה שוקד ללמוד וללמד עו כגמר כאל דלג וירקד החכם הכבוד ה"ר שלמה גר"ו ב"ר ראובן ז"ל :

חשיב חב"י לדמאי ספק דדבריהם ומשום הכי לא בעי ברכה ורבה פליג עליה דלא חמירין הכי בשאר ספיקי אלא טעמא דממאי הוא משום דרוב עמי הארץ מעשרין הם וכו' רב ז"ל לפרש הא דמקמי חב"י (שבת סז) מ"ט שני דהיינו משום דחב"י ליה ספיקא דרבנן משום דבקיאיין בקביעא דירחא ומנהגא בעלמא הוא וז"ל שזה הפירוש דחוק מאד שאם חב"י היה צריך לטעם רוב עמי הארץ היה לו לבאר ולומר ודאי דדבריהם בעי ברכה [ספק דדבריהם לא בעי ברכה] והכא כיון דרוב עמי הארץ מעשרין בספק דדבריהם דמי ועוד דאם חב"י כל עממו לא היה מחשיב דמאי ספקא דרבנן אלא משום דרוב עמי הארץ מעשרין הם איך ענה רבא רוב עמי הארץ מעשרין הן והלא גם חב"י מן הטעם הזה מחשיבו ספקא דרבנן ואם לומר דדוקא הכא משום דרוב עמי הארץ מעשרין וקיל משאר ספקא דרבנן לא בעי ברכה הא בשאר ספיקי דרבנן בעי ברכה הוה ליה לפרושי ועוד שהוא חמה איך יאמר רבא דממאי שיש בו ספק של חורה וגם שהמעט היה מלי שאם לא כן לא היו חוששין חכמים למשום כמ"כ זה הסו' וישיב קיל מספקא דרבנן ועוד שאם כן בספיקי דרבנן צריך לבדוק זולתי בדמאי ומי ששכח את נטל לולב ב"ר' שני צריך לבדוק חו' ה' אפשר שאף לחזור ולישול אינו צריך דספקא דרבנן הוא כדמוכח מהכא דספק קרא קריאת שמע וספק אמר אמת וי"ב (ברכות כה) ואם היה צריך ליטול אין ספק שלא היה מברך א' וגרסה שאחיה חשבה לתקן זה שכתבה דרבא ס"ל שאין אומרים בן בכל תקנה שהיא על ס' אלא בדמאי לבד מפני שלא היה הקנה ריכה כל כך דרוב עמי הארץ מעשרין הם עכ"ל . גם הלשון הזה חזק מכוונן אינו מחוקן שאם הספק הוא שהתקנה באה עליו הוא ספק שקול גם חב"י יורה בזה לפי פירושו ואם אינו שקול הרי הוא בדמאי ומאי קאמר רבא אלא אם כן חדוק והפרש ואם אין בן דצריך שרביא אינו חולק עם חב"י אלא שבה לתרן הקושיא שהקשו עליו מ"ט שני דאית לן למימר דהוי בדמאי משום דידעיין בקביעא דירחא והולך החלמוד לתרן כי הכי דלא לזלזלו ביה ורבה חירן שאין לורך לטעם ואלא אלא דבדמאי מקילין עמי מ"ט שני משום דרוב עמי הארץ מעשרין הן וגם זה הוא דוחק גדול דרבא ודאי לחרוץ חיוניות דרב עממא אחא ולאפוגי עליה דחב"י ועל כן נראה שהפירוש הנכון הוא ודאי דדבריהם כלומר תקנה שנתקנה על הודאי ולא מחמה ספק כגון דממאי לא בעי ברכה והקשו על חב"י מ"ט שני שנתקן על הספק והשיב דהתם כי הכי דלא לזלזלו ביה ורבה פליג עליה וסבר דכל תקנת חכמים אף אם נתקנה על הספק מברכין עליה זולתי בדמאי מטעמא דרוב עמי הארץ מעשרין הן וחב"י א"צ דאית ליה דרוב עמי הארץ מעשרין הן דקושטא דמלחא הכי הוא ואף אם נאמר דס"ל דאיכא מלי דלרביין להסו' טעמא הכא בכך מילחא לא אינעריך ליה כלל דס"ל דלגבי ברכה אפי' היה הספק שקול כיון שתקנת חכמים בדמאי היתה על הספק לא החמירו לבדק עליה וכן גמי בהסו' דגומלין (כתובות כ"ד) דס"ל דלא עשו בה חזק כיון שלא נתקנה אלא מחמת ספק ואפי' היה הספק שקול ובפ"ק דשבת (י"ג) גבי זב פרוש אמר חב"י גזרה שמה יאכילט דברים שאין מחוקקין ורבה לא חייש להכי משום דרוב עמי הארץ מעשרין הן ואפי' גזר חב"י וא"צ דקושטא הכי הוא משום דסבירא ליה דלררתיק אדם מן העברה אין לסמוך על הרוב וכן גמי רבא לא סמוך ארוב עמי הארץ בהסו' דפ' הצוקין (ס"א) : משאלת אשה להצרתה נפש וכברה משום דסבירא ליה לסייע ידי עובדי עברה אין לסמוך על הרוב ומ"מ לדעת רבא נראה שדוקא במזה שהיה מתקנת חכמים מברכין עליה כשתקנה על ספק שקול לפי שכיון שיש בה תקנה הרי היא כודאי דרבנן אבל במזה שאין בה תקנת חכמים אלא שמתחמת הספק לבד לפי שהוא ספק של חורה או צריכין לעשות המזה אין מברכין עליה לפי שהברכה עממה ספק דרבנן היא א"צ שהמטה ספק דאורייתא וזו דעת רבא אלפסי בפרק ר"א דמילה בשם גאון ז"ל שאין מברכין על גולד כשהוא יכול שהוא ספק ערלה כבושה וצריך להטות ממנו דם ברית וכ"כ הרמב"ם ז"ל שמתעם זה אין מברכין על הסוכה בשביעי ספק שמזי וכן הוסיף עוממוס ואדרונוטוס אין מברכין על הסוכה לשלם לפי שאין מברכין מספק וזהו ספי' גאון בשמועה זו וכן פירש הרמב"ם ז"ל ואף הרמב"ן ז"ל אפשר שזאת היתה כוננו אלא שהוא רצה לישב סברה חב"י איך יאמר שלא יברעו על תקנת חכמים מפני שנעשה מחמת ספק והלא כיון שהספק שקול והוא בשל חורה לא גרעה התקנה מאשר אם לא היה לה עקר בשל חורה כלל וזהו ביאר שכיון שאף במזה של חורה הברכה היא מדרבנן כשיש בזה ספק אף אם יש תקנת חכמים בדבר מ"מ לענין הברכה הוה ליה ספק דדבריהם ואם כפירושך היה מוכרח לומר דבספיקא דאורייתא אין מברכין לדעת חב"י וכ"ש לדעת רבא ספק סברה גזו' ר"ל וכו' ידעת דרבו של הרמב"ן ז"ל לנעות אחרי דעות רבא אלפסי ז"ל ולהסך בזכותו לשלם ולה רצה לבאר שדעת רבא אלפסי ז"ל מוצא בדברי חב"י שכיון שהמטה נעשית מספק אין מברכין עליה וא"צ שטעו חכמים תקנה בדבר כיון שהתקנה לא נעשית אלא מחמת הספק חורה הברכה להיות ספק דדבריהם ורבה לא חלק על זה אלא מחמת התקנה שכיון שיש תקנת חכמים בדבר הוה

רכב רמקדמי פירוד יש ציו

יושבי על מדין והולכי על דרך מולאו כשחד לחמה ויליאו משפט מחורין הדברים כשמלה חדשה כשגל ילבינו וכלמד אחר בניעני כחככם עם טופס פרוסיס הנעשה בפניכם בענין הריב שבין דון שלמה ו' יחיאל י"א ובין דון יהודה ו' יחיאל י"א ובינתיים נעטות שתי הכחות הזכרים ורואה אתי שהדין עם דון שלמה המוכר הנזכר כי מאחר שנעשה המכר בפני עדים ונתקיים בשטר ובקנין ושניהם מודים בזה לא נחטבל המכר מחמת מה שטען דון יהודה הקונה שגבל מחלוקת בינו ובין יגקמי בוניט במשקל כלמר ובצרייתה וסגר סדלת או ומאן לחסה אליו ואף אם חגקמ"י הנזכר הוא המוכר הראשון במכרה לאינגר"ב בוניט שמכרה לרון שלמה הנזכר שהרי המוכר הראשון לא בעל מכירתו מפני סירובו לחסה ביום ההוא למשקל ולברירה אתי יסודה מחמת המחלוקת הסו' שגבל ביניהם או ואף אם היה מבעלה בפירוש לא היתה מבוטלת שהרי חגקמ"ב בוניט שהוה הקונה שלו ובעל דברים דידיה לא הסכים בצבולה וגם לא דון שלמה שמכרה לרון יהודה ורון יהודה אינו דאפסיד אנפשיה בשלח הודיע לרון שלמה שלא היו רוצים למסור לו כלמר כראוי לחסה ברורס ונקיה ולפי המשקל הנכונ ולהסדרות לו על הספסד והסולאות אם לא ימסרה לו מיד כמו שדרך הסוחרים לעשות בדומה לזה ואחרי שלא עשה כן איך המכר המקויים בקנין ובשטר יחטבל בשתיקה ואין לומר שכשמתמה דון שלמה את דון יהודה אלל חגקמ"ב בוניט מפי כתבו כשחלק דון שלמה מחיובו על דון יהודה ונסחלק גם דון יהודה מחיובו על דון שלמה וקם חתם דון שלמה ובמקומו חגקמ"ב הנזכר מדין מעמד שלשתן דקיי"ל מנה לי בידך חנוס לפלוגי במעמד שלשתן קנה כדאיתא בפ"ק דגיטין (י"ג) ובסברה מקומות ואין אחד מהם יכול לחזור בו ובין שנסחלק דון שלמה אינו יכול לחזור ולחבוט את דון יהודה דמעשה לא בעל דברים דידיה הוא אלא גרוב בוניט הוא בעל דברים דידיה ויחטבו הוא ולא דון שלמה : הא ליחא מכמה טעמי חדה דמעמד שלשתן הלכתא בלא טעמא הוא כדאיתא סהס (י"ד) ומשמע דליתיה מפי סכחא אלא במעמד שלשתן ממש דהוה דלא לוסוף עלה וכמ"כ הרמב"ן ז"ל מטעם זה דליתיה ט"י שליה שישלח הנותן לנפקד ט"י שלמה שיחן הפקדון למקבל והכי משמע משובדא דאיסר גיורא דבפרק מי שמש (קצ"ט) דאמר רבא אי במעמד שלשתן אי שלח לי לא אולינא ולא משכח שום גומא דלקנינה רב מרי להנכו זוי אי לא אול רבא לגביה ואם איתא

[6] פי' מי' הרשב"א (שבת כ"ג) בד"ס רבא ועי' בסמ"ג א"ח סי' סו סק"א נחב"ז : [7] פי' מ"ט כ"ג סה"מ ס"ג מהל' חטובה כ"ה :

שאלות ותשובות ריב"ש סימן רכג רכד רכה

שכזבין כהיה דפ' האומר בקדושין (ס"ג.) הרי את מקודשת לי ע"מ שיראה אבא דע"מ שיראה דאמר אין משמע ואם שתק ומה אינה מקודשת וכו' שהתנה אם יכיר רצונו דאמר אין משמע כלומר שיתן לה בפירוש וכיון שמה ולא נתן לה זכחה בזה. והא' לדברי אוחן המפרשים ז"ל שכזבין כהיה דהתם דעל מנת שיראה שלא ימחה משמע ומתקדשת חלו בשוגיא דאיתמר התם בגמרא היינו צמי שטושה איזה קנין ומתנה ואומר שיהיה המשעשה ההוא מתקיים אם יראה פלוני עגון הרי את מקודשת לי אומר לומר שיוגחו הוא שכל שלא ימחה בפירוש שלא יתבטל הקנין ההוא. אבל בגמרא זה שפירש שאלו יראה בשעת פטירתו להניח ולתת. לבתו קך וכך שיהיה רשות בידו הרי גלה בדעתו שאין רצונו שתזכה בזה הנה הרי את אלא ח"כ יניחם הוא לה בפירוש. ועוד שכלשון אמר עד שלש מאות דינרין שגירא בפירוש מה שיראה ליתן לה אם מעט ואם הרבה עד הסך ההוא ולא נראה שכונתו שיאמר בן בפירוש ולא שיהיו מוגחים לה בשתיקה. וגם אין לומר שתזכה במחציתן מכה ירושה שזה היה אם האב שיר השלש מאות דינרין לעצמו ולשתי מתן בשעת פטירתו מה שיראה שאלו כיון שהיו מן האב חירש זו הבת חלקה אבל זה לא שיר לעצמו מחיים רק פירושו נכסיו ולא השלש מאות דינרין וגם בשעת פטירתו לא היה לו כח בזה לעשו' מן דבר ולהניח' לאחר רק לבתו כמו שהתנה והתנאי לא נתקיים וכיון שזה לא היה בזה כלום כפי התנאי אין כאן דבר שחירש אחרו זו הבת השניה וזכחה שבעלת המתנה בכל הנכסים מכה מתנת' למפרע בגופא מיום המתנה ואין לאחרת כלום ג] ותחתיה שמי אבי הדורש שלומך יצחק ב"ר ששת זל"ה :

רכד לתלמידי מונסון י"ש צ"ו.

שאלו ידדי לבאר להם מש"כ הרמב"ם (בפרק י' מהלכות תפלה הל' ה') האומר איני עובר לפני התיבה בפני שבנדי צבועין אף בלבנים לא יעבור באותה תפלה אחר איני עובר בפני שיש ברנדי בגד אף יתק לא יעבור אם הוא חוזר למה שלמעשה או אם הוא מיסדא בפני עצמו ומה ר"ל הדימרא ההיא :

תשובה זלח הפוסקא שמתחיל בה האומר איני עובר לפני התיבה מפני שבנדי צבועין וכו' ענין בפני עצמו הוא ואינו שב לבת שכחוב למעלה שלח צבור שטעה ונכחל וכו' כי הפוסקא שלמעלה היא משנה בברכות פ' אין עומדין (ל"ד.) העובר לפני התיבה וטעה יעבור אחר התהיו ולא יבא סרבן בראותה טעה ומאין הוא מתחיל מתחלה ברכה שטעה בה זה ומה שבאר הוא ז"ל שאלו עטה בברכת המינים אין ממתיק לו וכו' מבואר הוא בפ' תפלת השחר (כ"ט.) אמר רב יהודה אמר רב טעה בכל הברכות כלן אין מעלין אחרו טעה בברכת המינים מעלין אחרו חיישינן שמא מין הוא ומסקנא התם אמר רב יהודה לא שטו אלא שלא התחיל בה אבל החמיל בה גומרה אבל הפוסקא האחרת שכתב רב ז"ל האומר איני עובר לפני התיבה מפני שבנדי צבועים וכו' היא משנה בפרק האחרון ממגלה (כ"ד:) דתקן התם האומר איני עובר לפני התיבה בצבועים אף בלבנים לא יעבור בסנדל איני עובר אף יתק לא יעבור ומפרש בגמרא מאי טעמא חיישינן שמא מינות נזרקו בו והענין הוא כי היה דרך המינים בימים ההם להקפיד שלא להתפלל בצבועים כי הם בלבנים וכן שלא לנעול סנדל בשעת תפלה ולכן חוששין לזה המקפיד בחד מאלו שמא הוא מהם ולזה אף אלו לא נתייחסו לעבור לפני התיבה בזה שהוא רוצה לאפשר שאף אם לא היה דרך המינים להקפיד מ"מ כיון שזה מקפיד בזה שאין שאר ישראל מקפידין חוששין שמא איזה רוח מינות נזרקו בו ובעבורו מקפיד בזה שאין ראוי להקפיד ומ"מ אחרי שאין זה אלא חששא בעלמא דעת רב ז"ל שאין חוששין לו לעולם ודי לחוש לו לשעתו בראותה חפלה כמ"ש רב ז"ל אבל לא שמתיקו במין לעולם ובתפלה האחרת לא ראינו שהקפיד ד] :

רכה פירול לדון ששון גנארי.

שאלת ראובן ושמעון הם שכנים וכוותל משותף מפסיק בין הצד שלפני ביתו של ראובן לחצרו של שמעון הכוותל ההוא נבנה כד' או חמש אמות תחת רוצה ראובן להגביה הכוותל ההוא כדי לבנות ולעשות בית מקצת החצר שלפני ביתו ושמעון רוצה לעקב עליו באשר פתח ביתו של שמעון הוא כנגד הכוותל ההוא בקרוב פחות מארבע אמות ואם יגביה ראובן הכוותל ההוא יאפיל ביתו של שמעון לפי שאין אורה נכנסת לביתו של שמעון מצד אחר כי אם מן הפתח שכנגד הכוותל ההוא ושאלת הדין עם סי' וגם אם צריך להרחיק כמה אמות צריך להרחיק וכיצד משערין האמות. וכן אם יגביה ראובן כותלו שבצד הפתח ההוא של שמעון אם צריך להרחיק מאתר שאין הכוותל כנגד הפתח אלא מן הצד :

תשובה נריך לראובן להרחיק מכנגד פתח ביתו של שמעון ארבע אמות כדי שלא יאפיל עליו כמו ששנינו במס' ב"ב פרק לא יחפור (כ"ג:) החלוטות מלמעלה ומלמטה ומכנגדן ארבע אמות והניח עלה בגמרא מכנגדן כדי שלא יאפיל ופתח זה של שמעון דין חלון יש לו כיון שהוא עשוי גם לאורה שאין לו אורה לביתו מצד אחר הן אבל בכותל שרוצה ראובן לבנות מן הצד הזה הדין הוא בענין אחר שאם אין כותל לצד האחר מן הפתח כנגד הכותל הזה שרוצה ראובן לבנות ולהגביה אין עמו' יא : ג] ד"מ ח"מ סי' רנו אות ב' : ד] ע"י נק"מ ונלחמ שם וסי' ב"י א"ח סי' נג בס"ה

הרי יכול להקטנת לו במעמד שלשתן ע"י שליח או מפי כחבו. ואם הדחוק דחקף ליה עלמא טובא לאיסור שלא יוכל לכתוב כלל וסידע זה רבא מ"מ שמעי' דע"י שליח לא אלא הוא עצמו והכי נמי איכא למימר דמפי כחבו וכו' הוא אם ע"י שליח שהם שלשתם במעמד אחד השליח והנפקד והמקבל לא מוכי כ"ש מפי הכחב א] שאין כאן מעמד שלשתן אלא הנותן מדבר לנפקד לבד שיתן לפלוני ואף ידע הנותן אם המקבל שם בעת שיקרא הנפקד הכחב כדי שיקנה לו ואין זה הכחב אלא כמו כחב חליפין שרגינין הסותרים לעשות זה לזה שאף בשמודה מי שנתלה לו הכחב שישלים למקבל לא נפטר המשלח מן המקבל וא"כ עדיין נפלא דון שלמה מחוייב לדון יסודה בנזר אם לא יתנה לו הנגיר"כ וכן דון יסודה לדון שלמה בערכה אלא שאם נתן הנפקד למקבל ע"פ כחב הנותן נפטר בך כי כן רגילים הסותרים כמ"ש רב אלפסי ז"ל אבל שיקנה מדין מעמד שלשתן שלא יוכל אחד מהם לחזור בו ושיסלק הנותן מחיוב המקבל לא. ועוד ר"ת ור"י בעל התוספות (גיטין שם בחום' ד"ה במע"ט) הסכימו דבמעמד שלשתן ליחיה בכוחי דלא חקטבו אלא בישראל וכיון שהנפקד שהלמד בידו הוא כוחי לא זכא דון יסודה בנזר שביד הסותר ונשאר חיובו על דון שלמה וחיוב דון שלמה עליו. ועוד שנכחן לא היה מע"ט והמתחלה כלל על שטובד הקניה שיאמר דון שלמה לדון יסודה בפני הנגיר"כ שטובד דמי הקניה שיש לי עליך תוכו לאנגיר"כ בויט על דעת שיפטר דון שלמה משטובד גר"כ הנזכר ויכנס תחתיו דון יסודה שסרי אנגיר"כ לא קבל עליו זה אלא שיתן לו הנזר אם יתן לו המעות וגם שבדיניהם לא נפטר דון שלמה מדון גר"כ וכיון שדון שלמה נשאר מחוייב ומשועבד בקניה לאנגיר"כ והוא חוזר עליו ח"כ דון יסודה נשאר מחוייב ומשועבד לדון שלמה ויכול לחזור עליו. אין לריך לומר לדעת בעל העטור והרא"ש ז"ל דאפילו במעמד שלשתן נמור אם לא נתן הנפקד למקבל יכול לחזור על המתנה מהיה דפרק המקבל (ק"י:) דקיי"ל התם ברכה דאמר המחבו אלא חנוני חוזר עליו כיון שהנותן היה מחוייב למקבל לא נפטר בהמתנה אלא"כ פטרו בפירוש והיה דהמתנה אלא אגוי כפי האי גוונא היה שבעל בית היה חיוב לשכיר והיה"ל דרב הונא דבמעמד שלשתן מיירי במתנה דקאמר תוכו לפלוני ולדבריהם ז"ל אפי' היה כחב מעמד שלשתן נמור יכול דון שלמה לחזור על דון יסודה בשטובד דמי הקניה כיון שלא נתנה לנמחה שיהיה אנגיר"כ בויט. ולכן איני רואה שיחיה בכחן מקום ספק כללי אבל מה ששאלתם מענין הסולאות ודאי דון שלמה פטור מכל אוחן כולאות שחובט ממנו דון יסודה שבדי אחרי שכבר טעה לו בשעת המכירה הכחב ההוא לאנגיר"כ בויט למסור לו הנזר. וגם היה מנקה ממנו המיד לקבלה ובעבור דון יסודה וסנתו נדחה סדבר. וגם בעת שגבל במחלוקת בין דון יסודה ואנג קמי בויט לא הודיע ולא בקש ממנו למסור לו הנזר אבל היה שותק להיותו רצונו שיחזבל המכר אם כן אין ספק שאין על דון שלמה חיוב כלל בהולאות דון יסודה והפסדו אבל מה שטוען דון שלמה לדון יסודה כולאות כיון שדון יסודה יולא מחוייב בעת הריב בזה דעו שמדין תורתו אין הולא מחוייב בדיון חייב בהולאות מדהגן בפרק גט פשוט (קס"ז:) אין בתבין שטרי ברורין אלא מדעת שניהם ושניהם נותנין שכר ומפרש בגמרא מאי שטרי ברורין שטרי עטנתא אלמא ששכר כתיבה טענות הכחות על שניהם ולא אמרו שיפרע אותם הולא מביה דין חייב ג] וכן נמי משמע מדאמרין בפרק זה בורר בסופו (ל"א:) גבי שנים שנתעלמו בדיון זה אומר לזון כאן וזה אומר ללך לבית הועד דאמרין התם טופין איתו וזן בעירו כי קאמר מלוה כדי שלא יולא מאתים על מנה ואם היה חייב בהולאות הולא חייב מצ"ד לאו טעמא הוא שברי יפרע האחד ההולאות כשיתחייב במנה אלא שגירא שאין על המחוייב בדיון חיוב בהולאות אלא דוקא הולאות שיעשה כדי להביאו לדיון אם הוא מסרב כדאמרין בפרק הגחל בתרא (ק"ב:) דבעי למיתן לספרא וזל דפסיחא ולכן אין על דון יסודה לפצוע מן הדיון כהולאות שיעשה דון שלמה אבל אם נתחייב ונשתעבד בזה בשטר הקניה חייב דתנאי שבממון הוא וקיים :

שיאה לרבי חיים הלוי י"א.

רכג שאלת ראובן כתב כל נכסיו במתנה נפורה מהיום ולאחר פיתה לבתו ולבעלה שנשאת לו אסנפ שייר במתנתו זאת אם היה רצונו בעת פטירתו להניח ולתת לבתו האחרת שיש לו יהיה רשות בידו עד שלש מאות דינרין להניח מנכסיו אלו לבתו האחרת וראובן זה נפטר בפרוף הדעת ולא עשה צואה נפטרת מריפת דעתו. ועתה יש מחלוקת בין שתי הבנות בעלת המתנה אומרת הבל שלי בכח מתנה זו וזאת אומרת השלש מאות הם שלי לפי שירד המתנה והתנאי מכה ירושה ולפחות חצים שאלת הדין עם סי' :

תשובה נראה שבעלת המתנה זכחה בכל הנכסים ואין לבת האחרת מחמת התנאי כלום שהרי לא שיר האב במתנתו שחירש הבת האחרת השלשה מאות דינרים במוחלט. כדי שתזכה בהם מכה התנאי אלא התנה בפ' אם יהיה רצונו להניח ולתת לה וכיון שלא הגיח ולה נתן לה הרי לא נתקיים התנאי והא' אם אפשר שיהיה זה מפני טרוף הדעת אין בך כלום דמ"מ לא קניה ולא נתן לה דבר ואף תזכה הבת האחרת בשתיקה במה שלא נתן לה ח"כ לומר לדעת הרמב"ם ז"ל והרשב"א ז"ל

א] ב"י ח"מ סי' קכו מהו' ו' וא"ש שם סעי' כא : ג] ע"י נק"מ (ס' תע"ה) וכו' ח"מ סי' י"ד סאמר : ט] ב"י ח"מ סי' קנד מהו' ו' וכו' :

שאלות ותשובות. רביש סימן רכו

גמ

ב'.) אשילי ע"י אומן הלכות מועד הלכות עקירות הן ואין למדן ז' מוז
 כדאיחא כפרק מי שהסך (י"ג.) וכן לא דמי להא דאמרין ב' ואלו מנלחין
 (י"ד.) קמן. סגולד במועד מותר לגלות במועד דהא הוה קאמר קעמח
 שאין לך בית האסורים גדול מה וכבר סותר הגלוח לזילא מבית האסורים
 ולשאר השניים במשנה (שם י"ג.) לפי שלא נאמר הגלוח במועד אשילי
 לשאר כל האדם אלא כדי שלא יעלו לרגל כהסך מטולין כמו שאמרו שם
 (י"ד.) ולזה בלישנא בתרא החירו אפי' טולד קודם המועד. אמנם מה שהיה
 מותר גמור הוא שישם המלבושים ההם אומן שאין לו מה יאכל דהא
 אסיקא בגמרא (י"ג.) דשכר פועלה בשאין לו מה יאכל שרי כלומר שמוותר
 לבע"כ עשיר לתת מלחכה לפעולת אומן שאין לו מה יאכל אפי' שאינה
 לצורך המועד ואינה דבר האבד כיון שהשכר צריך לאומן לצורך המועד שאין
 לו מה יאכל ה' נאום דורש שלומך יצחק בר רבי ששת זל"ה :

רבו קלעת איוב לרבי משה בן אל קבין י"א.

שאלת הגביר י"א. ראובן ושמעון ירשו בית ועליה מאביהן ראובן
 שני שלישים ושמעון שלישי לזמן סבר שמעון שלישי שלו
 לבותי ואחר זמן סבר הכותי השליש ההוא ליהודי אתר והיהודי
 הקונה שבר השני השלישים מראובן וירד בבתיים בחלקו מחמת
 הקציה ובחלק ראובן בתורת שכירות. עתה תבע ראובן ליהודי הקנה
 החשוכר הנזכר לעלות בדמי השכירות פי שנים מאשר בתחלה השיב
 השוכר איני רוצה אלא אדור בחלקי וראובן פוען שאין בבתיים דין
 חלוקה ושאינו רוצה לדור עמו ובאו דין וראובן תבע לפני הדיינים
 שיברור לו הקונה אחת משלש דרכים שיתן ראובן לחברו בשכירות
 ס' דינין או שיתן הוא לראובן בשני השלישים בשכירות ק"כ דינין
 או שידור בבתיים ראובן שתי שנים וחברו שנה על פי הגורל פי שהם
 ידור תחלה והקונה השיב שאין רצונו להשכיר חלקו ולא לשכור חלק
 חברו בסך גדול כזה אלא שרוצה לדור בחלקו והדיינים לא השניחו
 יפה בתביעת ראובן ופסקו הדין שיתן היהודי לראובן בשכירות
 חלקו ק"כ או שיניח הבתיים לראובן בשכירות בסך ששים מחלקו
 היהודי נסתלק מדינם לפניך ונראה לך כי אם היו דנין שישתמשו
 בבתיים זה שנה וזה שנתים אולי היה הדין עמהם אבל בתורת
 שכירות נפלאות אם יכול להכריח זה את זה לשכור ובקשת ססני
 להודיעך אי זה הדרך ישכון אור :

תשובה איננה שרוב הבתיים אין בהם דין חלוקה לפי שאין הבתיים
 שוים שיש בהם בתיים וחדרים ועליות וציות מבטלים וחלוקה
 וכיוצא באלו ואין חולקים בזה כנגד חדר ולא כנגד עליה ואין צריך לומר
 בית וחדר כנגד בית מבטלים לפי שהשמישו של זה לא כהשמישו של זה והוא
 להו כהרתי אמחא דמדא ידעא כסתרי וחדא ידעא מיפא ובשול' שאין
 חולקין זו כנגד זו כיון שכל אחד צריך לשתיים ואין צריך לומר לדעת הרמב"ן
 ז"ל שכתב דרע ויפה עגון עדיות וחבורות כשני מינין הן ואפילו יהיו דמיון
 שוין שאין חולקים אותן זה כנגד זה שהרי יש בית יפה מחברו אם בחטונה
 אם באורו ואם בחזק הבנין. ואין צריך לומר היכא שאין החלקים שוים
 כמו בנדון זה שלאחד שני השלישים ולאחד שלישי לבד שלעולם לא יודמן
 שיוכלו לחלוק בענין שלא יגרע זכות אחד מהם וגם שברוב יאסרו לשטת
 בפחחים וחלונות מפני היות רחוב ואין אומרים זה לזה לחלוק ויפסקך
 לסתור ולבנות ולהוציא האלואה בכל הבתיים כן ומ"מ בנדון זה אין קפידא
 אם יש בהן דין חלוקה אם לא שהרי אין מחלוקתם אם יחלקו הבתיים לנמרו
 או אם יקחם האחד כלם ויקנה חלק חברו בדיעא דגוד או איגוד אבל שניהם
 רוצים שישארו הבתיים משותפין אלא שמתעלמין זה עם זה איך ידורו בהם
 לפי הנה"ל שאין הבית ראוי לדירת שניהם ביחד אם מפני שהבית קטן מהכיל
 את שניהם אם מפני שיוקף זה את זה כהיות רחוב ואם כן הוא מה שפען
 שמעון שאין רוצה לשכור ולא להשכיר אלא שהוא רוצה לדור תמיד בחלקו
 עטן שלא כדן כיון שאין שניהם יכולין לדור שם ביחד דדוקא במרחק ובבית
 כבד שניהם יכולין להשתמש בו ביחד הוא שאמרו בגמרא (ב"ב י"ג.)
 בשעשאן האב לעלמו ששתמשין שניהם תמיד ביחד ואפילו אחד עני' ואחד
 עשיר הרי עשיר אומר לעני קח לך עבדים וישמשוך במרחק קח לך זיתים
 ועשה בבית הבד' אבל בדבר שאין יכולין להשתמש ביחד איך יאמר האחד
 אני אדור בחלקי תמיד ואחיה תפסיד חלקך זה אי אפשר וכדן עשו הדיינים
 שלא השניחו בפענתו וחייבו אותו וזו אח ראובן אמנם במה שכתבו בפסק
 דנים חלוקה השכר ולא חלוקה זמנים בש"דור זה שנה וזה שנתים בזה
 נראה שלא דנו כדן ולא מפני שאי מקריע שחלוקה הזמנים יותר ראוי
 מחלוקה השכירות שזה מחלוקה הוא לראשונים וזכרונם לברכה כי
 יש מהם אומרים שחלוקה הזמנים אינה חלוקה ראוייה לכיון שהדבר
 בעלמו אין בו דין חלוקה גם אין חולקין אותו לזמנים אלא שמתכרין
 אותם וחולקים השכר לאמנע שכמו שאם היה ראוי שישתמשו בו שניהם
 כאחד עגון מרחק ובית הבד' משתמשין בו שניהם תמיד כן בשאין ראוי
 שישתמשו בו שניהם כאחד משכרין אותו ואוכלין פירות שניהם כאחד
 שהרי כל אחד לוקח חלקו בכל פרטתו ופרטתו ויש סתם לדבר זה בגמרא
 ממה שהקשה רבא לרב נחמן (שם) לדידך דאמרת לית דינא דגוד או איגוד
 בטר ופשוט שהיה להם אביהם עבד ובסמא עמאה כולד יפשו ומאי קפיד

צריך ראובן להרחיק מלד פחה שמעון כי אם טפה אצל אם יש כותל אחר
 בלד האחר מן הפחה בענין ששכינה ראובן כותל זה יהיו שני הכותלים
 ללדי הפחה זה מימין וזה משמאל או צריך ראובן להרחיק הכותל בענין
 שיהיה רחוק מן הכותל האחר שכנגדו שהוא ללד האחר מן הפחה ארבע
 אמות כמו שכתבנו זה בסוגיא שבה' לא יאמר על מחני' דהחלונות (כ"ב.)
 ואפי' שיש פירושו אחרים באותה סוגיא ולפי אומן הפירושו שיש כותל
 אחר הוא צריך להרחיק ד' אמות מלבד רוחצ הפחה. הגם הפירושו האבן
 הוא מה שפי' הרשב"א ובר"ח ז"ל שאינו צריך להרחיק בין הכל כי אם
 שיהיה ד' אמות בין כותל לכותל ויהיה רחוק מן הפחה טפה וכ"כ הרמב"ם
 ז"ל (פ"ו מהלכות שכנים) ושעור האמה הוא ששה טפחים מאדס צינורי
 כדמצינן בפ"ק דערובין (ג'.) כל אמות שאמרו באמה בת ששה וכדכרנא
 אחר רב נחמן דאמר אחד זה ואחד זה באמה בת ששה ורשב"ג דאמר הוה
 כל אמות שאמרו חכמים בכלאים באמה בת ששה מתקן לה חלמודא
 אליבא דרבא דרבא דהא למעשה אינו יסוד ואמה סוצב דמוכה הוה מקרא
 דכו באמה בת ששה אבל כל שאר אמות משערין באמה בת ששה
 טפחים ושעור הטפה מפורש במנחות פרק החללה (מ"ח.) שהוא ארבע
 בגדל חמש בארבע שם בקטנה וכבר כתב זה הרמב"ם ז"ל (פרק
 השעוי) [בפ"ו הלכה ל"ו] מהלכות שבת :

טרסונה אל החבר רבי שם טוב בן שפרום י"א.

שאלת תינוק שנולד יום ראשון או שני של סבות אם יכולין
 לעשות לו מלבושין בחול המועד או לא כי יש שתירין
 משום דגדול כבוד הבריות שדוחה לא תעשה שבתורה (ברכות י"ט.)
 ובגדון זה משום כבוד אבי הבן שלא יפולו את בנו בכלים שאולים או
 בכלים ישנים שלו מותר. ועוד דמשום כבוד ברית מילה יש להחזיר
 שהרי מילה דוחה את השבת והאי כצרכי מילה קצת הן. ויש מי
 שאומר ואומר דלא שייך משום כבוד הבריות כיון דאפשר בכלים
 שאולים או בישנים שלו ומהאי טעמא נמי אינם כצרכי מילה ועוד
 שאפילו נתייר מטעמא דגדול כבוד הבריות וכו' היינו לשתבבד עצמו
 אבל לא לחייב אתר שיתפור כדי שיתבבד האחר דאין אומרים לאדם
 עמוד וחטוא בשביל שיזכה חבירו (כשכח ד').

תשובה נראה כדברי האוסר שכיון שלא הותרה תפירה במועד בלומן
 אלא בהדיוט כדמצינן בפ"ק דמ"ק (מ"ו.) הדיוט תופר כדרכו
 והאומן מכליב גם בנדון זה אסורה בכדרכו ע"י אומן ואפי' שהחוק
 צריך לה במועד עלמו לפי שלא הותרה מלחכה מפני צורך המועד ע"י
 אומן אלא לצורך חובל נפש עגון לקטר במי שאין לו מה יאכל וכמו"ס
 הרמב"ן ז"ל בלקוטיו וכן נראה גם מלשון הרמב"ם ז"ל שקך כתב מי שצריך
 לחפור לו בגד או לבנות לו מקום במועד אם היה הדיוט ואינו מהיר
 באותה מלחכה הרי זה עוסק כדרכו ואם היה אומן מהיר הרי זה עשה
 אותה מעשה הדיוט וכו' ע"י נראה מלשון האפי"פ שצריך לו במועד בהכרח
 דוקא מעשה הדיוט וכמו שכתבנו שם (י"ח.) גם כן ועושה מעשה לגג
 ולמפרסח מעשה הדיוט אבל לא מעשה אומן ואפי"פ שהוא דבר שנהגה
 ממנו מיד וצריך לו בהכרח ובשביל כבוד אפי' הן אין להחזיר ואפי"פ שמצינו
 שמתירין לזה בשביל כבוד האחר עגון הוה דמייתו כפרק מי שמתו (י"ט.)
 בא בעמאה באין עמו בעמאה משום כבודו ומשמאין הכתבים בעומאה
 דרבנן לכבוד האב וכן הוה דמדלגין על גבי ארעוה לכבוד מלכים כי
 לא הותר כדי שיכבד הנביות ואין זה בשביל שיזכה חבירו דהתם הוא
 להציט מאסור ואין מתירין לאחד אסור כדי להליל אחר מאסור מ"מ בנדון
 זה אין להחזיר לא לו ולא לאחר שאין גנאי לאבי הבן. אם לא יאכל במלבושים
 חדשים כיון שגולד במועד וא"ל לחפור במועד ועוד שהרי בכמה מקומות
 נהגו להוציא החטק במלבושים ישנים מיוחדים לקהל ועוד שהרי אפשר ע"י
 הדיוט או בלומן מעשה הדיוט ועוד שאף אם לא יפשו לו מלבושים הרי
 אפשר לברכו ולעטפו בשיראין ובסדיינין המטיירין ויהיה כבודו יותר ועוד
 שאין לנו לדמות כבוד הבריות זה לזה כי אם החירו עומאה משום כבוד
 מה מנוס או לכבוד אבל או לכבוד מלכים או בזקן ואינה לפי כבודו גבי
 השבת אבדס או בכלאים דרבנן שלא לפשטו כשוק שלא יחזוהו אין לדמות
 לאלו כבוד האב במלבושי החטק. גם מן הטעם שר"ל להחזיר משום שהוא
 צרכי מילה אינו שדבר ברור שאין אלו צרכי מילה שהרי אפשר למילה בלא
 מלבושים חדשים. גם מה שכתבו שכל צרכי מילה דוחין את השבת לא היה
 דמכשירי מילה אין דוחין את השבת אפילו שבות ע"י ישראל כי אם שבות
 דלית ביה מעשה עגון אמירה לבותי ולדעת הרב אלפסי ז"ל אפילו שבות
 דאמירה לבותי אין מתירין אלא שבות דשבות דהיינו לומר לבותי שיעשה
 מלחכה שאינה אסורה כי אם משום שבות כמ"ס זה בהלכות צדוקה
 במסכת ערובין פרק הדר (סח.) בשבדא דהוה יוקא דאשחפך תמימי
 וגם נראה שאין להחזיר מלחכה אומן בחול המועד משום מנוס כמו שלא
 החירו לעשות מעשים לעולי רגלים בחו"מ ולא החירו להם כי אם לתקנם
 כדאיחא בפסחים פרק מקום שנהגו (נ"ה.) דלא יפיק תחלת מלחכה מסוף
 מלחכה משמע דתחלת מלחכה לא החירו להם וכן לא החירו לארס אשה
 שאינה מלחכה אלא עובדין דחול משום קבין אלא מטעם שלא יקדמנו אחר
 (מ"ק י"ח.) אבל משום המנוס בעמאה לא ואפי"פ שהחירו צרכי רבים (שם)

[6] ד"מ א"ח ס' הקפ"ה אוח א' רפ"א שם ס' הקפ"ד ט"א : כן ד"מ ח"ט ס' קפ"א (אוח ס' י"ח) :

שאלות ותשובות רבי'ש סימן רכת

השעה והיית לנו לעינים עתין כשנלך הדון עם מי חסלונו כנפס אמרן כי נחם שקפה הסכמתנו לשלוח אל ידעי דת ודין היושבים ראשונה על מי אמנה לדעת לפנה אם יפך דבר נקי ובר כחשך מראה בעיני השאלה והחשונה אשר השיבו היושבים כפני בעל הדין ינופו הנזדים יחסו המדינים והמלה בשמחתנו והשיב הכשר לשרשו והעקף למקורו ולזרם המקורנים לבנות שאלו כי גדלה נעקתם כחך יגדל לחתום עם החתומים הנזילו לאור משפט אחר העיון ולך האדון חסד דורשים שלום חורמך מתאווים ללחומך חט החתומים נאמני קבל כנלונתה וידאל חשקאפט אלו נזדים חשקרוק מן שלמה וידאל חשקליפה :

שאלה לקדם רבותינו שבגלילות קמלוניא וארנון ישמרכם השומר אמת לעולם הרי שקהל קרוש אחד מקמלוניא יש לרם חותם מארנוניו המלך יר"ה נותן כח לשלשת הנאמנים ולבית דין שיעשו ברירת שלשים אנשים ימקרו על עסקי הקהל בעניני הססים והתשחורות וברירת הקהל ושיחדשו הנאמנים והבית דין הנזכר ברירת השלשים הנזכרים משלש לשלש שנים ושיעשו ברירה זו כלם או רובם אך שיהיו מסכמים בה שנים מדגמנים אחר שישבעו כלם לעשותה ביושר ובאמונה לתועלת הקהל וזה לשון הקפ"י שבתוך החותם חיסוס קשיאח רינובלאה לה' אלקימיון דילם שלשים דנ' אן ג' אהם חיקיפוסקין רומניר פוסאח או פכפידה דאלקס אי ק ליש פריאן לוש פכפידה אריס אי לוש נוסני' קי שיראן אן חקיל פוסא חליס מיש ויוש ליאל מינטי אי חובאל אפרופים דלה חלג' פה לה קחאל אל קשיאון פי פוסאח אפסנרמיס אי קי חנין חקונפסייר לוש דחמיס דלש פאגריפריס פד כאל :

עוד יש בחותם הנזכר קפ"יול אחר וזה לשונו חיסוס קיינון קלחפטיאה נוספסקה קאזינדלחא לקומה אלאחסינו די לה אלגמה עד כאל והקהל הנזכר לפי שרבו המחלוקת ביניהם וכל אחד היה מבקש שררה ונטל עטרה נעשית תורה באקף תורות קיימו וקבלו עליהם ועל זרעם ועל כל הנלוים עטרים לקיים את כל תוקף החותם הנזכר ואת כל דברי הקפ"יולוש באלה ובשבעה והחריטו את כל פי שינרום ויסבב דבר שיוכל לבא כנגד שום קפ"יול פרחותם הנזכר וזה על דעת המחמיר שבקהל ותקנו שיקרא השליח צבור לשון התרם הזה מרי שנה בשנה בשבת שבתוך המועד בפסח והנה עתה מקרוב הנאמנים והב"ד היו נושאים ונותנים ביניהם לעשות ברירת השלשים הנזכרים ומתוך שלא היו מסכמים בה נתרצו בשני אנשים שיעשו ברירת השלשים הנזכר ושיקיימו כלם ברירת השלשים שיעשו השנים הנזכרים כי מתוך שרובם נשבעו שלא ליתן כח לשום אדם בענין הברירה הנזכר לקחו דרך זה רצוני שימסכו אחד עצתם והשנים הנזכרים הפכיים בלא שבעת שניהם בברירה אחת שאינה ראויה כלל למראית עיני רוב הנאמנים והב"ד עד שאחרי התפרסם ברירת השלשים על פי השנים הנזכרים מאנה הנאמנים והבית דין או רובם לכתוב ולחתום הברירה הנזכרת בספר השלשים כיתר הברירות וולתי אחד מדגמנים שהיה מהשני בוררים שכתב הברירה שעשו והתם אותה הוא ואמר מהבית דין ח"ל אנו הנאמנים והב"ד החתומים למטה אחר שנשבענו לחתמה בברירת השלשים ביושר ואמונה לתועלת הקהל הסכמנו כלנו לדעת אחת בברירת השלשים כוונן פלוני לשלש שנים רצופות ואלו הן וכו' והששה הנשארים מהנאמנים והב"ד מאנה לחתום בברירה כי לא ישרה בעיניהם אלא שאחרי שאינם אותן חצרו א' מאדונינו המלך יר"ה שנעשית הברירה לפניו והיה מצוה להם לחתום הברירה כנהוג מבלי שיזכירו שום אונס ושום צוואה שנים מהב"ד והמו בברירה הנזכרת אלא שספרו מודעא שהיו חותמין מתוך האונס והד' הנשארים רצוני שנים מהנאמנים וב' מהב"ד מאנה לחתום עם כל האימין עד שצוה החצרון הנזכר לתפסם ולאמרם והושמו בבית המורה וצוה לשוער ארנוניו המלך יר"ה לשמרום ושלא יניח ליכנס להם שום מסות לשבב עליהם ולא שום דבר מאבל עד שיתחמו בברירה הנזכר' בדרך הגנת החתום בלי זכר אונס וצוואה והארבעה הנזכרים בראותן חמת החצרון וסיראחם אותו בקשו ערכי אחר וספרו מודעא בפניו ובפני עדים כשרים שמתוך אננם היו חותמין בברירה ולא שהיו מסכמים בה חלילה כמו שמכתיב זה השמר שנעשה בנפון שלום וחתמו הברירה הנזכרת והנה נולד עתה מחלוקת בין הנאמנים והבית דין או רובם וקצת יחיד הקהל וזה שקצת יחידים מתחזקים לומר שהברירה הנזכרת שירא וקיסא אחר שהסכימו בה השנים אע"פ שהנאמנים והב"ד לא קיימוה ולא חתמה אלא מתוך האונס וזה שכבר נהגו בקהל הנזכר שנים או נ' פעמים שהיו הנאמנים והבית דין חולקין בברירת השלשים והיו מסכמים לסמור הברירה ביד אחד ואחר שהיה האיש הוא מסכים בברירה היו הנאמנים והב"ד מקיימין אותה ואע"פ שלא היתה ישרה בעיני קצתם והיו חותמין אותה כנהוג בברירות האחרות והיו כותבין כן אנו הנאמנים והב"ד החתומים למטה אחר שנשבענו לעשות מני השלשים ביושר ובאמונה לתועלת הקהל הסכמנו כלנו לדעת אחת בברירת השלשים ואלו הן וכיצא כזה ואחר שנהגו בכך נראה שיש להם כח על זה וכיון שכן בגזון זה אחר שהשנים הסכימו בברירה הרי היא קיימת ואין כח ביד הנאמנים והב"ד לבטלה אלו דברי הבת האחת והנאמנים והב"ד או רובם וכת אחרת עתם מתחזקים לומר שאין הברירה הזאת ברירה והרי היא כאלו אינה וזה שאין ספק שאין לנאמנים ולב"ד כח למנות מי שיעשה הברירה כי להם נתנה רשות והב"ד לעשות הברירה אחר שישבעו לעשותה ביושר ובאמונה ולזה אף אם מינו השנים לעשות הברירה אין ברירתם כלום אם לא יקיימו אותה אחרי כן כמו שנהגו הפעמים שסמרו הברירה והיא ביד אחר שהיו מקיימין אותה אחרי כן כמו שמכתיב בלשונם כנזכר ובגזון זה שלא קבלוה מעולם לפי שלא היתה ראויה כלל למראית עיניהם אין ספק שאין לברירה ענין ועוד שמתוך שנשבעו שלא לסמור הברירה לשום אדם לא אמרו להפקידה ולמנות שום אדם אלא שימסכו אחר עצתם וכיון שלא נמשכו בי חסו על כבוד קונם ועל תועלת הקהל אין ספק שאין הברירה כלום וכל מי שישתדל לחזק הברירה הנזכרת הוא ברשות האלה והשבעה והחזק להיות גורם ומסבב דבר כנגד הקפ"יול הנזכר וכן נמי כי שיתנהגו במינוי ההוא בעצמו להיותו נ"כ גורם ומסבב דבר כנגד הקפ"י ההוא אלו דברי הבת הזאת השנית ולפי שקצת האנשים מן הבת הראשונה אינן שומעין לדברי הבת הזאת השנית אהם הרי ישראל להרים מכשול מדרך עצמו יבא נא דבריכם והורונו הלכה למעשה הדין עם מי :

תשובה

יש לרצו ואמאי לא חסיק אדעתיה שצובד לזה יום אחד ולזה שני ימים כמו שנפשוט ופשוט שובד לזה יום אחד ולזה יום אחד אלא משמע דרבה פשיעה ליה שלטום אין חולקין לימים אלא לשכר שמשכירין אותו וחולקין בשכירות ולזה הקשה כיצד יעשו שכרי לימים אין חולקין ובדמי השכירות אין לו חלק כטרה משום דה"ל ראוי ואין שכור טפל בראוי כבמחוק ואי ליה דינא דגוד או איגוד ח"כ הפסיד חלק בטרותו ושני ליה רב נחמן שא"י אומר שובד לזה יום אחד ולזה שני ימים כלומר אצ"פ שאין חולקין לימים בעלמא אלא לשכר הכה גבי כטור ופשוט כדי שלא יפסיד הכטור חולקין לימים ובשחולקין לימים כיון שמשחמשין בגופו של עבד ל' הכמה מחזק הוא ולא ראוי ויש לו חלק כטרה - הכה מכלן שלדעת שניסס אין חולקין לימים אלא לשכר ואף אם נאמר דרב נחמן אפי' בעלמא קאמר דחולקין לימים משמע דלא קי"ל הכי דחיהו הוא דאלטרין למימר הכי לפום סבריה דליה דינא דגוד או איגוד משום דקשיא ליה מבכור ופשוט כיצד יעשו אצל לדין דקיי"ל דאיה דינא דגוד או איגוד נקטי' כרבה דאין חולקין לימים אלא לשכר ואע"פ שמניט (סס) למי שחזיו עבד וחזיו כן חורין לתפנה ראשונה שובד את רבו יום אחד ואת עממו יום אחד הסס פ"ח משום דלא אפשר בלאו הכי שאם אחת אומר ישכיר את עממו בכל יום וחלקו השכר הוא ורבו ח"כ אחת כופהו לעשות מלאכה כל ימיו והוא חזיו כן חורין ולזה חלוקת הימים היא מוכרחת אצל אם הוא של שני שותפין אי אפשר להשתמש בו שניסס כאחד אין חולקין לימים אלא לשכר ודעת ר"ח ז"ל דחלוקת ימים עדיפא ואין חולקין לשכר אלא כגון במרחץ ובית הכד הגדולים העשויים לשכר וכדתנן במתני' עשאן לשכר השכר לאמצע דאיכא ספקא אם ישחמשו בהם הם לבדם בלי שיכירו' לאחריים אצל עשאן לעממו ר"ל שהם קטנים ועשויים להשתמש בהם בעלמא כזה במרחץ ובית הכד שראויין להשתמש בהם ביהד משחמשין יחד ובשאר דברים חולקים לימים או לחדשים או לשנים כפי מה שהוא ענין לפי שזה יאמר אי רוצה להשתמש בשלי הזמן המגיע כפי חלקי כמו שאם היה ראוי להשתמש בו שנינו יחד היינו משחמשין בו ואף רבה ס"ל הכי כשהשוחפין חלקם שוב אלא שהיה סכור שכור ופשוט שאין החלקים שוין אי אפשר כן לפי שאם יתלקו לימים הפסיד הפשוט שאין מלאכה יום ח' שוב כחצי מלאכה שני ימים לפי ששני ימים יוכל להשלים מלאכה מרובה ולזה מי שיוכל להשכיר עבדו או כהמחו שני ימים רטפים ימלא יותר שכר לכל יום ממי שלא יוכל להשכירו כי אם ליום ח' לבד ורב נחמן שני ליה דאפי' הכי חולקין לימים ואם הורע כמו של פשוט הורע מפני שחלקו מועט ואין אנו חוששין לו ולפולס חלוקת ימים עדיפא כן פירש ר"ח ז"ל וכן דעת הרמב"ם ז"ל והרשב"א ז"ל א' ואחרי שזה מחלוקת בין המפרשים ז"ל אם הדיינים נטו לדעת האומר בחלוקת השכירות לא הייתי אומר לסחור דינס ואע"פ שדנו לעלות בשכירות דינא הוא שכיון שמשכירין לאחריים יוכל כל אחד מהם לומר אי אהן יותר בשכירותו וזה תועלת שניסס הוא ואדרבה יותר ראובן לשמעון כ"ש כשאמר לו אי הן סך פלוני או תקבל כפי הסך שהוא ושלא יעלה לו עד כמה בדמיו כמו שעושין בדינא דגוד או איגוד שמעלין בדמים כמו שהכריעו האחרונים ז"ל אצל כמה שראוי לסחור דינס הוא מפני שלא עיינו בחביעת ראובן ונתנו לו יותר ממה שחבט שהוא בחביעתו נכון לשמעון הבחירה אם בחלוקת השכירות כפי הסך שהוא אם לשכור אם להשכיר או בחלוקת השנים על פי הגדול ולזה אף אם יהיה הדין דחלוקת השכירות עדיפא כיון שהוא יותר לשמעון בפני צ"ד ונתן לו הבחירה היה ראוי לדיינין לפסוק הדין כפי חביעתו ואע"פ שחלקו המפרשים ז"ל אם יוכל לחזור בו קודם שנגמר הדין כיון שלא קנו מידו אם לאו ומחלוקתם תלוי בגרסתה ה"ה דפרק יש נוחלין (קכ"ח) עבדי נבנה שרי גנבה השבע ועול נשבע ואינו יכול לחזור בו אי גרסינן נשבע בלא ווא"ו או גרסינן ונשבע בוא"ו וכן בסוגיא דכרית פרק המפקיד (ל"ד:) אמר' סריני משלם וחר וחר איני משלם מ"מ ראובן זה לא חזר בו לפני הדיינין ואע"פ ששמעון לא קבל דכרו מ"מ כיון שראובן עמד בחביעתו לא היה להם לחייב את שמעון ביוחר מחביעתו של ראובן שנתן לשמעון הבחירה בל' משני הדרכים נ' רוצה לומר אם חלוקת השכירות או חלוקת השנים ע"פ הגדול ולזה ראוי לך לגמור הדין בחביעת ראובן ולתת הבחירה לשמעון ואפשר שגם הדיינין לזה טעו אלא שמשכו שיותר טוב לשמעון שכירות הסך שהוא משלם יאל מביתו שני שלישי הזמן ולזה לא משעו לדקדק בזה וראוי לדון אותם לקף זכות לא שאל' שטענו לתת לראובן יותר מחביעתו נ' נחם דורש שלום משלחך אחיך נחמן אכפתך יצחק כה רב ששת זל"ה :

רבה אל העכברים נאמני קהל ברצלונה י"ש צ"ו .

זדדו כהנא ששלחו על השאלה לישר הדורים ומכשול מדרך להרים שלא להחנות כדעה בידך מקל ורצועה להבין שמועט לחקות שופר בגבעה וזאת המרגעה להחיש משלם מרוח סועה ואם אמרנו לספר כמו תלחה ה"ד ולא יספיק נייר לכסוב המקרה אשר קרה קרה לזכור ולדבורה כמותה ובסערה כל אחד כאלו אל אלהים שרה ישראל שה פזורה בענה נעברה בל' שסן וערכה את הסורה מדון יגדה כן סורר ומורה כראש דרך איש כרה כחורה רעק מחערה אכזרים מחנכרים אשח נעורים נאוו לחייהם כחורים - נרשו היום מהסמחה בנחלת ה' והוא נגלי כל אחד טכר חמרים חמרים מרבות נזרים על כן אמרנו לשלח עינינו אל ההרים לראות מה קול הכרועה במחנה העבדים כל הנמרים ימותו עריכרים סחופי חותם עליהם

אן פי' ד"ח ח"ס ס' קעא אות' נ' : ב' ב"י שס ס' כ"ה מח' ה' : ג' ב"י שס ס' קע"ח מח' ו' :

שאלות ותשובות ריב"ש סימן רכח

ס

תנו גט לחשתי הרי אלו ילמדו ויכתבו ויחתו ואמרינן טעמא בגמ' משום דמילי לא מימסרין לשליח ואע"פ שהם ב"ד ולא אמר להם בפירוש כחבו אלא תנו מ"מ כיון שבידם לכחוב הם ירלו הרי נעשו שליחים לכחוב ואין יכולין לומר לאחרים לכחוב ולחתום דמילי לא מימסרין לשליח ואע"פ דלא ידעו דהא אין יודעים לכחוב דקדחני הרי אלו ילמדו ויכתבו ואפי' ר' מאיר נמי מודה באומר לשלשה כחבו וחתו שיכתבו ויחתו איננו אין שליח לא כדאיתא בפרק כל הגט (כ"ט.) ואמר רבא ההם טעמא משום דמילי לא מימסרין לשליח ואמוראי נמי אמר ההם דשליח מתנה כשליח הגט ולא יאמרו לאחרים לכחוב דמילי נינהו ולא מימסרין לשליח בגדון זה נמי מהאי טעמא אין הבוררים הראשונים יכולים למנות לאחרים תחתיהם אלא כן להם רשות בפירוש לעשות כן דלא הוי כאלו הקהל עצמם בררו אלו השנים וכן ראינו שהגוי הקהל הוא שמעולם שום אדם מהממונים צמנוי הקהל כשיצא מן העיר אינו ממנה אחר במקומו אבל השלשים ממנים אחר בכל דבר ודבר וזאתו צמנוי הגאמנים מפני שכחוב כן בפי' בחוחם המלך יר"ם או בהקפות הקהל שיוכל למנות אחר במקומו כשיצא את העיר שיהיה דיון גדון האמת לכל דבריו ועוד טעם אחר לפי שמזכיר בחוחם שחששה הברירה בשבועה וא"כ אף אם נשבעו השנים בעת עשותם הברירה מלי אמרי הקהל הגאמנים והב"ד שכל זמן וזמן הני מהימני לן בשבועה אחריתי לא מהמני לן בשבועה לדבר זה וכדאמר ר' ב"ד המפקיד (ל"ו.) גבי שומר שמסר לשומר כ"ס שבדון זה לא נשבעו השני בוררים ולא עדיפי מגברי דאחו מחמתיהו שלא היו יכולין לעשותה אלא בשבועה דמי איכא מידי דאיהו לא מלי עבד ושליחיה מלי עבד . ואם יאמר אומר אין הגאמנים והב"ד הממונים לעשות ברירת השלשים נקראים שליחים בזה אלא דיינים הם שנתנו על זה מלך המלך יר"ם ויגיד הקהל וא"כ אין ענין כאן אם שליח עושה שליח אם לאו ולא מילי מימסרין לשליח שכל שכן דיינין עושין שליח ואפי' אחד כדאמרין בפי' אלמנה ניונת (ק.) דאיפליגו חי שליח כדיינין או כאלמנה לגבי עשות והוכיח ר"ם ז"ל דשליח ב"ד קאמר דאי בשליח בעלמא לכולי עלמא אפי' בפחות משתות מלי אחר להקנין שדרתיך ולא לעשותי אלמא מלי ב"ד לשוויי שליח ואפי' חד דהתם בשליח חד קאמרין וכדאיתא התם בהדיא - לא הוי דודאי מה שבב"ד עושין שליח זהו במה שבבר הסכימו הם עליו לעשות מן הדין עושין שליח לעשות הדבר עון אם הסכימו למסור קרקע לפדוע לאשה בכחובתה ולבעל חוב בחובו יכולין לעשות שליח למסור בהדיא דהתם כמו שעושין להלקוח ולגדות ולהתיר ע"י שליח דבי דינא למי שיצא מב"ד מחוייב ליה אבל לעשות שליח לחייב ולזכות כאשר יראה צעניו חלילה להם והא דאמר ר' ב"ד המוציא (פ"ד:) ובפי' המגרש (פ"ז:) דבדורות והלואות עבדין שליחיהו הוא לאו שליחות גמור הוא אלא רוצה לומר דבמילתא דשכיחא ואיהו בה חסרון כיס אצטו נעשה עממו כאלו אצטו שליחים ואלו ב"ד הגדול שבארץ ישראל הממונין על כל ישראל מימות משה רבינו ע"ה תקנו דבכחו מילי יוכלו לדון מחכמי חו"ל לארץ בלא סמיכה ועוד שאף אם נאמר שדיינין יכולין למנות שליח מ"מ בגדון זה אין אלו כמו ב"ד דעלמא לדבר זה כיון שהם יותר משלשה אלא הולכין אחר לשון הקפיו"ל ואין להם לשנות דבר כדאמרין בפי' בתרא דע"ג (ע"ב.) גבי חי מזבנינא לך להאי ארעא דאי אומר כדשיימי תלחא אפי' הרי מנו תלחא שהרי טנחו היתה שיהיו כמו ב"ד ואי אומר כדאמר ר' הלחא עד דאמרי תלחא ואי אומר כדשיימי ד' עד דשיימי ד' וכ"ס חי אומר כדאמר ר' הגס ככאן שכיון שאמר כדשיימי ארבעה שהם יותר מששור ב"ד הרי הולחא מכלל ב"ד ונריך שיעשו השומא כלם לדעת אחת כאלו פירש ואמר כן אלא שכל הד' הראשונים שיעשו השומא הולכין אחריהם בגדון זה ג"כ שבארזו בפירוש הגאמנים והב"ד ושחששה על פי הרוז וגם שיהיו מסכימים בה שני הגאמנים הרי הולחא מכלל ב"ד והדבר ברור שאין יכולין לשנות ממה שפירשו המקבלים איתם עליהם הגט עממא שאמר כדשיימי רחובן שמעון לוי ויהודה על כרחין עד דאמרי הכו ולא אחריתי ואפי' בשליחותם דעל שומתם של אלו סמך ולא על שומת אחרים ובדוקא קאמר בגדון זה דבוחי ואם יאמר אומר הנה החוחם הוא אדוניו המלך יר"ם האנו את הקהל ואין לדון בו על פי תורתו רק ע"פ משפטי העמים דעל דעת כן נתנו המלך יר"ם וגם הקהל כשהסכימו עליו באוחן חוקין על דעת כונת המלך יר"ם והיכולת שהוא נותן כפי דיינין אומתו עשו כן ויהיו דונין על פי חכמיהם ושמה דייניהם הוא שכל מי שהוא ממונה בדבר מה יכול להרשות בדבר שהוא מן שירלם - נשיב אין ספק שכלא חוחם אדוניו המלך יר"ם מדין חורתיט היו יכולים הקהל לעשות התקנות הם מעמם ולגדות ולהתיר ולקום העובר כדאיתא בפי' דב"ב (ח'.) ולתסיע על קיונתן אלא שבאשר היה ירלח המלך יר"ם על פניהם פן יאמרו המושלים לקחתם שררה לעלמיהם בלתי רשות המלך וגם לאיים על הסובר שיירא מחמת המלך לזה הפיקו רעון מאדוניו המלך יר"ם על החוחם הוא ואיברא שאין כונת הקהל אלא על מה שמספיק כח החוחם שהוא לפי משפטי העמים ע"פ חכמיהם הבקיין והנקיים מהכות משפט ולא להרחיב התקנות שהקנו הם ביותר מן הכח שיש להם מן המלך יר"ם ע"פ חכמי העמים ואף אם יהיה לשון תקנתם כולל יותר מן השעור שהוא אין הולכין אחר לשונם אלא אחר הכונה שהיתה על הכח הנתן בחוחם המלך יר"ם ולא ביותר מקן כי אם יעשו ביותר מן הכח הנתן להם כפי חכמיו יענישם

תשובה נראה שבכל החורה כלה שליח עושה שליח אע"פ דלא פירש לו שבטע דבר במידי דליכא קפידא ולא הוה מילי דכיון דאית לן הכי בגרושין בדנפקא לן בפי' האיש מקדש (מ"ח.) ושלחה מלמד שהשליח עושה שליח הכי נמי אמרינן במילי אחרוני משום דילפינן מגרושין ואע"פ דבי צעין למילף התם קדושין מגרושין פרכינן מה לגרושין שכן ישן בעל פרחם וכן כי צעין למילף תרומה מגרושין פרכינן מה לגרושין שכן חול היינו למילף עקר שליחות מהתם שיהא אפשר לעשותו ע"י שליח אבל בחר דאית לן דככל החורה כלה שלוחו של אדם כמותו שפיר ילפינן מגרושין שהשליח עושה שליח ולא פרכינן דגלויי מלחא בעלמא הוא ועוד י"ל בדרך אחרת דכי ילפינן (שם מ"ב.) שלוחו של אדם כמותו מדכתיב בפסח ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל כמותו ממש ילפינן שהרי קרא השליח בשם כל הקהל וא"כ השליח כבעלים לגמרי ובגרושין דלא קרא השליח בשם הבעל אלא שריצה הכחוב מושלח שהבעל יכול לגרש ע"י שליח אינטרין רבויא אחרניא לומר שהשליח עושה שליח והשתחא לא אנטרין לרבויא בגרושין שהשליח השני יכול לעשות שליח שלישי ואע"פ שהדין כן כדאיתא בפרק כל הגט (כ"ט.) משום דכיון דשלוחו של אדם כמותו לגמרי בדנפקא לן מפסח הרי גם השליח הב' יהיה כמו השליח הראשון לגמרי ויכול למנות גם הוא שליח ג' וכן לעולם ומדגלי קרא בגרושין שהשליח עושה שליח גם השליח השני עושה שליח ג' בגרושין כמו בפסח ולא פרכינן מה לקדשים שכן רוב מעשיהם ע"י שליח או שכן ישנם במחשבה דגלויי מילחא בעלמא הוא וכיון דנפיק לן מפסח וגרושין שליחות בכל החורה כלה אית לן שהיא כמותו לגמרי והשליח ראשון עושה שליח שני ושני שלישי וכן לעולם במידי דליכא קפידא אע"פ שלא פירשו הבעלים לשליח ראשון שיוכל למנות אחר תחתיו וכן נראה מדברי הרמב"ם ז"ל שכן כחב (פ"ג מה' שלוחין ושותפין) ואין למורשה רשות לכחוב הרשאה לאחר שזה אומר אין רצוני שיהא פקדוני ביד אחר לפיכך אם התנה עליו שירשה הוא לאחר ואחר לאחר הרי השליח כחב הרשאה לשני וב' לג' הכל לפי תנאו עכ"ל . נראה מדבריו דכל היכא דליחיה לעממא שאין רצוני שיהא פקדוני ביד אחר כההוא עובדא דפי' המפקיד (ל"ו.) דהכחוב ננאי דכל יומא הוו מפקדי מריבו גבי הדיא סבתא וכו' ובגון הדיא דאמרין התם כל המפקיד על דעת אשחו ובניו הוא מפקיד יכול להרשות לאחר אע"פ שהמורשה שליח הוא כדקיי"ל שליחא שוייה והיינו משום דככל החורה שליח עושה שליח כל דליכא קפידא אע"פ שלא פירש ואפי' היכא דלא חנים השליח הראשון והא דתנן בפי' כל הגט (כ"ט.) חלה הרי זה משלחו ביד אחר ואמר ר' בגמ' דדוקא הנה אבל לא חלה לא ואיכא דפסק דבין בהולך בין באת הולך אין עושה שליח אלא בחלה דוקא היינו משום חומרא דגט דחיישינן שמא הבעל מקפיד לגרש ע"י זה ולא שידעו הכל בגירושין כדאמרין בפי' דכחובות (כ"ג.) איכא אינשי דמגרשי בלעגה חי נמי שירע צעניו כשהראשון בעממו אינו עושה שליחותו ועל זה ימנע מלגרש דבכל אדם חוזר מלגרש אלא דהיכא דחלה השליח ואינש ודאי אמדין לדעתיה דלא קפיד . ואיכא מרבנותא ז"ל דפסק דדוקא באת כולך דתשמע קפידא הוא דצעינן חלה אבל בסולך גרידא אף בלא חלה יכול השליח לשלחו ביד אחר . ומ"מ אע"פ דבעלמא שליח עושה שליח היכא דליכא קפידא . בגדון זה נראה שהגאמנים והב"ד שהם שלוחי הקהל לעשות ברירת השלשים לא היו יכולין למנות אחרים תחתיהם לעשות הברירה הדיא כיון שלא פורש כן ביכולת האוחן להם לפי שיש קפידא גדולה בדבר זה שהרי בגרירת השלשים תלוי כל עניני הקהל וצריכין הבוררין אותם לדקדק רובה באומד הדעת ובמחשבה שיהיו אנשים חכמים וגבונים ויודעים צעניו הקהל במשפטיהם והנהגותיהם ותקנותיהם אורבני דק ורודפי שלום ושיחפייסו מהם רוב הקהל ואין ספק שיש קפידא בדבר זה מן ידיו הבוררים וזהו נבררו הגאמנים והב"ד שכל זמן וזמן מכה חוחם אדוניו המלך יר"ם ומכה תקנת הקהל על החוחם שהוא שיעשו הם בגרירת השלשים כאשר מנוי הגאמנות ומנוי הב"ד הם המנויין החשובים שבקהל והמתמנים בהם הם תמיד מגדולי הקהל גם דרך הקהל לדקדק יותר צמנויים שיהיו חשובין מן הנהוג כשישול שבזמן מטיים תחדש ברירת השלשים ואמרי שיש קפידא לקבל באנשים הבוררים שיהיו חשובים ומעולים א"כ אין כונת הקהל שהבוררים אותם יהיו יכולין למנות אחרים תחתיהם ואפילו יהיו כמותם בחכמה ובמנין א"ל לומר בגדון זה שהבוררים היו שמנה ומנו תחתיהם פחות מן השעור שהוא וגם שלא היו רק שנים וא"ל להמלא בהם רוב ובקפיו"ל מזכיר שחששה ע"פ רוב דעות ולכל הפחות לקיים זה הלשון היו צריכין שלשה למשא ולמתן כדי שיגמר בשנים . ובר מן דין אפי' לא היה קפידא בדבר אפי' הכי אין יכולין למנות אחרים תחתיהם כיון שלא פורש ככה הנתן להם לפי שנתניה רשות לגאמנים ולב"ד לעשות ברירת השלשים מילי נינהו ומילי לא מימסרין לשליח דלא דמי לבעל המוסר גט לשליח להוליך לאשתו דלאו מילי נינהו אלא הגט שיש בו ממש מסר לו ומעשה נעשה שלוחו ויכול למוסרו לשליח שני וכן מורשה שכחב לו זיל דון והכפק לנפקא נעשה שליח ויכול להרשות לאחר גוף הממון ולהיות השני שליח עליו כמוהו כל היכא דליכא טעמא דאין רצוני שיהא פקדוני ביד אחר אבל לעשות ברירה אין כאן דבר נמסר אלא דברים בעלמא והוא עממו כשמתקיים שליחותו מחייב ועשה שליח על השליחות שהוא אבל אין יכול למסור לשליח שני דקיי"ל בר' יוסי דאמר (גיטין ס"ו.) שאפי' אמר לב"ד הגדול שבירושלים

שאלות ותשובות ריב"ש סימן רכ"ט

כל פיהם ודמיהם להסוא דחניה צפרק האודר מן הירק (כ"ה:) כיצד אמר רבי יהודה הכל לפי האודר ה"ה טעון אמר וכו' ואמר קנים אמר עולה עלי חסור ללבוש ומוחר לעטון ה"ה טעון פשתן והזיב ואמר קנים פשתן עולה עלי מוחר ללבוש ואסור לעטון ולזה אמר ה"ה שלי משפטי העמים אין כה ניד האמנים והב"ד לעשות הצרירה ע"י אחרים אלא שיצדקו הם עצמם הוא ליה כפי פשט הלשון המובן מן התוספת הגב אף אם נדינו ה"ה הדין שיוכלו למנות אחרים נאמר ודין שפנה הקבל היחס כפי היכולת והכח האין בחוסם ולא יותר כדי שלא לעבור ולעשות יותר מן הכח האין להם הכל אם לפי משפטי העמים יש יטלה וכה לנאמנים ולב"ד למנות אחרים ולפי דין חורתי אין יכולת בידם למנות אחרים מתחת שיש קפידא בדבר להיות הצרירה נעשית על ידי עצמם ומתוך משא ומתן במעמד כלם כמו שכתוב זה בקפיעול הסוא שיעשוה האמנים והב"ד בחמוה ובהשויה להועלת הקבל ע"פ רוב דעות ובזולה זה יהיה חק לקבל בזה יש לומר שאין טנה הקבל רק כפי דין תורתו וכפי תועלתו וכפי המובן מפשט הלשון ואין כוונתו על משפטי העמים שהרי למך אין קפידא בזה אם הם מקלרים הכח האין להם ושלא תעשה ע"י שליח או שליחים שאין המלך מקפיד רק בהרחבת הכח לא בקצרו ואחרי שאין קפידא למלך בזה וגם שיש בזה הועלת מבוחר לקבל וגם המלך מזכיר בחוסם שיעשו הם לחומלת הקבל א"כ ודאי הקבל ע"פ דין תורתו היחס כוונתו ועל דעת כן הפיקו החוסם ולא בזה שהוא לחובתם כל שאין קפידא למלך בזה ולא מקדים איניש תיבחה לנפשיה וכבר כתב הרשב"א ז"ל בתשובה שלא על דיני העמים אמרו דינא דמלכותא דינא שאין המלך מקפיד על דינין ידועים שזה בזה ומחדש ומפרש דינין לפי דעתו ושכלו ואמר בזה ומספק דבריו ואין למלך בזה הקפדה כלל אלא אם כן הם נימוסין ידועין עשויים מלך המלכות ובמטהם שלא ידעו אלא כן כחוה שאמרו ומלכא אמר לא ניטל איניש ארעא אלא בשערא (ג"כ נד:) כל זה כתב הרשב"א ז"ל וכיון שאין המלך מקפיד בזה כלל א"כ אף על התוספת שהוא עותן אינו מקפיד אם יהיה נדון על פי תורתו כל שלא ירחיבו הכח ביוחר בדיעבד ואדרבה אפשר לומר שיקפיד המלך שלא נדון כפי דיניהם בהרחבת הכח אלא כפי דינו בקצרו שכל דעת כן הודע בו שילבו להחמיר בקצרו וגם שזה תועלת הקבל אשר למלך יר"ה צרתיו ורוב חסדיו חפץ בו וסגה החבאל שלא היה רשות ביד האמנים והב"ד למנות אחרים תחתיהם לעשות צרירה השלישים ועדיין נשאר לבעל הדין לחלוף ולומר שמלך אחר ברירה זו קיימת לפי שהאמנים והב"ד לא נתנו כח לאותן השנים לעשות הם הצרירה אבל הם עצמם הסכימו בחוה צרירה שיצדקו הם ונצברו השנים כל השלישים הוצדק הדבר למפרש שהאמנים והב"ד צדו אוחס וכל שהם עצמם עושין הצרירה ולא השנים מכת שליחות אין נדקדק עליהם אם לא עשאוה מתוך משא ומתן כמו שלא נדקדק עליהם אם נעשית בחמוה ובהשויה ולתועלת הקבל אם לא לפי שזה חלוי בחמוהם ובשטותם וקולר חלוי בלוארם לעשותם כראוי ואם נראה להם שזה הדרך ראוי להם והוא תועלת לקבל כדי להסיר המחלוקת שהיה ביניהם על זה הרשות בידם שהרי מ"מ הם עצמם עשו הצרירה בזה יש לומר כיון שהאמנים והב"ד היה להם לצדור השלישים הם עצמם ולא אחרים כמו שכתבאר ובשעה שהם הסכימו בצרירה עדיין לא נצברו השלישים אלא לאחר מכן הוא שצדקו אותן השנים אין לומר הוצדק הדבר למפרש שאלו השלישים הנצדקים מן השנים הם ממנינם מהסכמת האמנים והב"ד דיהא ע"פ ק"י"ל כרבי הושעיא דאמר בצרקא בתרא דבינה (ל"ח) דבדאורייתא אין ברירה וכמו שהעלה כן ר"ח ז"ל והק"י מילי דאורייתא נינבו דומיה דדיני ממונות דאמרי' בזה אין ברירה בדק"י"ל בצרק המוכר את הבית (ס"ה) דאחין שחלקו לקוחות הן ואין להם דרך זה על זה וכו' מטעמא דמוכר בעין יפה מוכר ומדלקוחות הן אלמא אין ברירה לגבי דיני ממונות וכל שכן הכא דאיכא אלות ושטות ואיברא שאם השנים עשו הצרירה והא"כ הסכימו עליה האמנים והב"ד דין השפ"י שעדיין לא ידעו מי הם הצרירה קיימת לפי שכיון שכבר נעשית אין אנו צריכין למתוך על ברירה והו"א כה"ה דאמרינו בפ' בכל מערבין (ל"ו) אמר רבי יוחנן וכבר בא חכם כלומר בלומר בשעת קניית הערוב דהיינו בין השמשות כבר בא חכם ואין צריך לברירה והש"פ שלא ידע זה המניה הערוב עד לאחר ליכא קפידא בהכי דגלויי מילתא בעלמא הוא ובגדוק זה נמי אם היה שאחר שצברו השלישים מן השנים הסכימו עליהם האמנים והב"ד דין והש"פ שלא ידעו מי הם מכל מקום כשנצלו לאחר כן חלה ברירתם עליהם למפרש משעה שהסכימו בה כיון שאותה שעה כבר נצברו מן השנים וכן נמי אם לא נצברו עדיין אם אמרו האמנים והב"ד דין שהם מסכימים בחוה ברירה שיצדקו השנים לאחר שיצדקו אותם אז לא היינו צריכים לעטם יש ברירה כיון שאין הסכמת האמנים והב"ד דין חלה למפרש אלא אח"כ כמ"ס התוספות בצרק מרובה (ס"ט) בההיא דהלנוטין מניחין את המעות והאחרים כל הנלקט מזה יהא מחולל על מעות חלו והוכיחו התוספות דהתם בשאומר כל הנלקט לאחר שיהיה נלקט קאמר והש"פ דאי אמר כל מה שילקטו לא מהני דאין ברירה היכא דאמר לאחר שיהיה נלקט מהני דהשתא כיון שאין החלול חל עד לאחר לקיטתו ולא למפרש לא שייך התם טעמא דברירה דהיכא דאמר כל המחלק או כל מה שילקטו שמעמט שהחלול חל מעכשיו אז אנו צריכין לעטם יש ברירה וכן נמי בההיא דאם

בא חכם השפ"י שבשעת הסכמי כשהוא מניח הערוב עדיין לא בא חכם כיון שבשעת קניית הערוב דהיינו בין השמשות כבר בא חכם צריכין לעטם ברירה ולומר הוצדק הדבר למפרש וכי אמר ר"י וכבר בא חכם ר"ל קודם בין השמשות והכל ממי נבדוק זה אם אמרו כן בפ"י שהם מסכימים בצרירה השלישים שיעשו השנים לאחר שיעשו אז לא היינו צריכין לעטם ברירה אבל כיון שבשעה שהסכימו עליהם לא נצברו עדיין וגם לא אמרו בפירוש שחולל הסכמתם לאחר שיעשו השנים א"כ אין לומר בשום פנים שאם עשו הם צרירה השלישים שצברו השנים א"כ נאמר יש ברירה ובשבתים השנים הוצדק הדבר למפרש שאלו הם שצברו האמנים והב"ד דין ואין ק"י"ל דכ"ה ה"ה גונא אין ברירה ושו"ת נראה דכ"ה"א בזה אין ברירה השלישים מוסכמת עד לאחר חתימה ולא בהסכמת דבר לבד דכיון שצדקו לעולם לתוספת בצרירה לא הסכמת דעתייכו בהסכמתם עד שעת חתימה אלא א"כ פירשו דומיה דמאי דאמרינו בפ"ק דקדושין (כ"ו) גבי קרקע שנקנה בכסף לא בטו אלא במקום שאין כותבין את השטר אבל במקום שכותבין את השטר לא קנה עד שיכתוב את השטר ובגדוק זה הרי חזרו בהם קודם שחתמו עליה ואף מיד שחתמו מי הם הנצדקים ומה שחתמו עליה מתוך הפחדת אונס ואימתן אין החתימה היתה כלום כל שהמאייס יש לאל ידו לעשות רע בדאמרינו בצרק חזקה (מ"ו) דאי לא מודי ליה הוה ממשי ליה ולחמיה לשחזור וכן נמי אמרינו התם (מ"ו) מודע רבא היכא דאגיס כי הוה מעשה דפרדיסא ואין צריך לומר כשיש מודעא דמודעייהו מודעא אף אם לא ידעי עדים באונסייהו דאיכא מהימני לומר דאגיס דכא לא מקבלי וזו בצרירה זו ואם לאו דאגיס מה להם לתוספת ולמסור מודעא על חתימתם והיו דומיה דמודעא דניטא ומתנתא דאמרי' התם דאין צריך שידעו העדים באונסייהו דגלויי מילתא בעלמא היא בדאיתא בפ' חזקה (שם) ושו"ת נראה מבוחר ממה שכתבנו קלה מן האמנים והב"ד שלא לתת כח לשום אדם שלא היה כוונתם להסכמת תועלתא אלא נמי שמנעית בדבורו לעשות וכיון שחזרו בהם לא נחקיימם הצרירה ויטלין האמנים והב"ד דין לעשותה כפי הכח שיש להם טרם זה וזה מה שנראה בעיני ועלה בידי לא כמורס הוראה ופוסק הדין רק כנושא ונותן ומתמתי שמי פס יצחק ב"ר ששת זל"ה :

ר"ש שלמאנקה אר החכם הרב רבי מנחם הארוך נ"ר

ברוב משנה השובק נכפתי חנוהו על פני חפשיה דולה מים פטורות עמוקים להסקות כל צמח ועיף בחרץ ליה ממדין שמשחתיא וחרישא סכיניה ומלמדו בידו ונפיו ערוך הוא הבגן החכם רבי מנחם הארוך פדריס רחמנא ויהי אלהיו צמו ויענה את שלומי הגיפחני לערקך מקופרת פור ולבנה יפה כחמה ברה כלבנה הכנתי כוונתך הרצויה לפלפל בחכמה לישא וליסן בעומקם של הלכה ולהביט בחפוזי הרהב מתוך קפי השגחה להחליף בדברי המריפות ולהיות על שפתיו דוסק ובזה המלא חן ושלל טוב בעיני אלהים ומאחו ברכה ורצון חסד אמנם חדש ומשכיל כי ראוי לכל חרוף ומפולפל לשמור מאלו את דרך עץ החיים מן כסלפולו ואגב חרשיה יהיה למעים מן השירה נפול ומה נצט אף חרב פיסיות בידו מרב חלל בגדול החודרת יורדת ונוקבת עד תהום ובכרס מקדרת ומהי האמת פקדנה הלא כל ישע וכל חפץ להעמיד הטרסה ביושר על מנוה ולא יכרת מעוה :

ראיתי מה שכתבת ונשאת ונחה על הדין דפ"ק דתשובות (י"ג:) מתוב רבי אלעזר בד"ה בעדות אשה בגופה וכו' מאי לאו שתוקי ופסול לא שתוקי וכשר והקשית א"כ עדיין חיקשי לר' יוחנן דאמר הפסול בה פסול בנחה ועוד לא יתכן שפסול הוא פסולה ונחה כשרה ותייראת דהכי משני לא שתוקי וכשר לר"ג וכו' . וזה אינו צריך לפנים ולא היה צריך לבחבו דודאי מאי דקתני בצרייתא בד"ה בעדות אשה וכו' לר"ג דמכביר קאי דמדקאמר הולך שתוקי משמע דמורא בנחה אחא לאשמועי' אם פסול יוחסין או לפחות שתוקי מדין כהונה אלא שהתנא תפס לשון שתוקי שלא לכנסים עצמו במחלוקת רבי אלעזר ורבי יוחנן אבל אי הוא קאי לרבי יחושע ולאשמועי' קולא בולד הוה ליה למימר כשר בהדיא דכא לרבי יחושע בגופה לא פסולה ודאי היא אלא ספק שמא נפסלה לפסול לה וא"כ לא היה למימר בולד שתוקי שיסבול ג"כ לפרשו פסול משפך ולזה הוא הכרח לר"ג בלחוד קאי ושו"ת שבוחר הוא דיותר יש להכשיר בה מצנחה כמו שכתבת גם אחס וכמו שסוכנת על זה הליר כל הסוגיא וחזרה להקשות על זה הפ"י ג' קושיות :

הראשונה דאם כן לא פליגי ר"ג ורבי יחושע אלא ליוחסין אבל לעבוד עבודה דברי הכל פסול ואם כן הוה ליה למתני בד"ה ליוחסין אבל לעבוד עבודה לא ע"כ . וזאת אינה קושית דאי הוה תני הכי הוה משמע דאף בולד פליגי ביוחסין ודלא כרבי אלעזר וכבר כתבתי דאף לתרוצי של רבי יוחנן לא בעי חנא דברייתא לשוויי נפשיה בפלוגתא דרבי אלעזר ור' יוחנן וקט' לישנא דאפשר לפרושי הכי והכי ועוד דכי אמרינו שמשחקין אותו מדין כהונה לאו לעבודה בלחוד . ובכ"ז קאמרינו כמו שכתיב על זה היסוד כל דברין אלא בין לעבוד עבודה בזכר בין שלא לחולל בתרומה בין זכר בין נקבה ורש"י ז"ל כתב בפירוש שתוקי מדין כהונה שלא יעבוד עבודה ולא יחולל בתרומה ע"כ ולגבי תרומה זכר ונקבה שוין דכשיל שבוז זכר לא יפסיד ואם כן על כרחיה הוי ליה למימר דין כהונה דמשמע בין עבודה בין תרומה ובנוסף כי הכי דפליגי ר"ג . ורבי יחושע ביוחסין פליגי נמי בתרומה אם בת כהן היא לרבי

שאלות ותשובות ריב"ש סימן רל

סא

לדברי יוסע נפסלה מן התרומה דמחזיקין לה כנבעלה לפסול לה ולר"ג
 לה נפסלה ואם כן לא פסיקה ליה למתני בד"ה ליוחסין אבל דין כהונה
 לה וחנא בד"ה בעדות חסה וכו' ופירושה הכי לתירוצא דרבי יוחנן בד"ה
 דפליגי בין ביוחסין בין בתרומה דכיון דין כהונה בעדות חסה בגופה
 משום דר"ג נאמנה לומר שלא נבעלה לפסול לה וכו' די להכשיר גופה
 לתרומה אבל בעדות חסה נכחה הולד שחוקי מדין כהונה ור"ג דפליגי
 בה נמי לענין יוחסין משום דר"ג דהיא נאמנה חפי' נכחה להכשירה
 ליוחסין שלא נבעלה לפסול אלא לכהן דכיוני מיוחס כדפרש"י ז"ל לא
 נאמנה כל כך שנבעלה לכהן גמור ואפילו ידענו שנבעלה לכהן גמור לא
 נאמנה לומר גזס הכהן ומסתקין אותו מדין כהונה בשמואל ויעוד דלגבי
 יוחסין נכחה ר"ג ליה לה חזקה דידה חיה לה חזקה דחמה שלא
 נבעלה לפסול לה אבל לגבי דין כהונה שנכחה לבתה ככה וכו' ש
 נכהן מיוחד בה ליה לה חזקה כלל ונכחה שכתבתו ונחלקה קוביחך הב'
 שהקפיה דמדקאמר בד"ה באשה בגופה משמע דוקא בגופה יש להכשיר
 לר"ג אבל לא נכחה וקשה לרבי יוחנן דאמר לרבי המכשיר בה מכשיר
 נכחה וכו' שנחלקה השלישית שהקפיה כי קאמר נכחה הולד שחוקי
 שברי ולד זה זכר ולא נקבה וכבר פירש שזה חינו אלא בין זכר בין נקבה
 וכו' אבל בעדות חסה נכחה ר"ג דפליגי בה ליוחסין כשהיה נקבה
 להשיאה לכהן לגבי דין כהונה הולד שחוקי בין זכר בין נקבה :

וכתבת עוד ע"כ ג"ל לפרש דר"ג ורבי יוסע פליגי בכל הנפא דר"ג
 כוכר זו עדות שהאשה כשרה לה והיא נאמנה לגמרי להכשיר
 ולדס בין ליוחסין בין לשמש בעבודה וסיפא דברייתא השמעין דר"ג חינו
 מכשיר לשמש בעבודה אלא בולד הולד ממנה והיינו דקתני בד"ה בעדות
 חסה בגופה אבל הולד מנחה מודה דכיון שחוקי ולא יעבוד ועממא דמילתא
 דהיה חיה לה חזקה כשרות אבל בתה דליה לה שום חזקה חין להכשירה
 אה נכה ור"ג דר"ג לא בעי חזקה ליוחסין בעי לה לשמש בעבודה ע"כ
 וזה ספ"י חין לו על מה שיסמוך דחי בעי ר"ג חזקה לענין עבודה היה לו
 לפסול כהן הרחשונה דמה ענין חזקה כשרות שלה שלא נבעלה לפסול לה
 לומר שנבעלה לכהן גמור ולא הרמוז חינו כדי שיקרא ולדס מיוחס אחריו
 ויעבוד עבודה וכן מה שאמרת שפוסל כהן בתה לעבודה זה חי אפשר שאם
 נכה כשרה ליוחסין ונשאת לכהן וידענו מה הוא למס חין כהן עובד
 עבודה והלא מיוחס הוא אחר חזיו כהן ומה לנו בחמה אם יתה מיוחסת
 אחר חזיה כהן אם לאו כיון שכושרה לינשא לכהן וכו' חנו לרובין שהיה
 חנו כהנה וכל שכן שקשה לדברין חנו השבת לה מיוחסת אחר חזיה
 עד שאם היה זכר היה עובד ואם דברין הם כהן שבה נבעלה ולא ידענו
 למי וכחמה בתה והנה האתא חומרת מחיס פלוגי וככה הוא אם כן הדר
 כוס ליה עדות בתה עדות חסה בגופה ויש לך להאמינה בולדס כמו
 שהאמנה חמה בולדס שהיה יש לה חזקה כשרות שהכשרתה ליוחסין כמו
 שיש חזקה כשרות לחמה ליוחסין ועוד קשה לפירושך דאם כן לרבי
 יוחנן הולד מן השניה שחוקי אבל מן הרחשונה כשר לעבוד והיא דלא
 בשמואל דאמר עשרה כהנים ופירש אחד מהן ובעל הולד שחוקי ובשמעתין
 משמע דהא דרבי יוחנן שייכה דשמואל וחד עממא ניגון וכן משמע
 דשמואל אפילו באומרת לזה נבעלת חין נאמנה דלא הוי מפני דבורה
 מיוחס אחר חזיו דחי לא תימא הכי לא הוה ליה למימר שחוקי אלא בדוקי
 לומר שבדוקין חת חמו וחי חמרה לזה נבעלת עובד דמילתא ידעין דלפסול
 יוחסין לא קאמר כדפרש"י לן השתא דקרי ליה שחוקי וזה חינו רואה שיהיה
 בפי' זה שום ממשותף א] וגם הפירוש השני שכתבת משתגר מאליו בת"כ סוף
 דבר נטיה קא חכו חמס יסגון כמו שבלול ובניה עליו מגדל גבוה וחלול :
דל מה שכתבת על מאי דאמרין בש"כ (כ"ג) גבי נתיב דמר שמואל
 והא חזיבא עדים במדינת חיס ופי' המפרשים ז"ל דכי מקשינן
 טעמא דלא חנו עדים הא חנו עדים מיהסרל קב"ד דעדי שביה איתמר
 כלומר דחזיבא קלא שיש עדי שביה במדינת חיס והקשו כי כי ס"ד הכי
 דהא כיון דעול שבוייכו חין לך עדי שביה גדול חזה ופירשת חסה שיש
 קול מוחזק שיש במדינת חיס עדים שיודעים חס נעממא חס לאו והשיב
 לכס השתא מיהסר ליתגבו ודייק טעמא דליתגבו הא איתגבו חלא והא
 חני חבו דשמואל וכו' כלומר הא איתגבו קמן מיהסרל ר"ג דלא הוי
 דבר ברור שנעממא וחבו דשמואל לא סבירא ליה הכי עד דידעי סהדי
 שנעממא ודחי כדמשמע מברייתא דמייחתי ליה מינה שיעממא דקתני סיפא
 ואם בלא עדי עוממא חפי' יש לה כמה צנים חלא משמע הא ליכא עדי
 עוממא ודחי לא חלא זכו חורף פירושך :

ודא נסיר חדא דמדברי רבי חנינא דקאמר השתא מיהסר ליתגבו ליכא
 למידק הא איתגבו חלא חלא איתגבו לא הנשא חפי' שהתירוח
 ואם כן לא קשיא מאכזה דשמואל דלא מיירי חלא בעדי שביה ומאי דחזיבא
 למידק מסיפא דברייתא דקתני ואם בלא עדי עוממא חפי' דבעדי עוממא
 ממש ודחי חלא אפילו נשאת ואפילו יש לה כמה צנים אבל בעדים כאלו
 לא חלא נשאת אבל אפשר שלא הנשא חפי' שהתירוח דמניתי מעדי
 שביה ובנוסחאות גרסינן הא חנו עדים מיהסרל ופי' מלכנשא חפי' ש
 שהתירוח כדאמר ותחבר ותחת שניה הנרסא הא חנו עדים חלא והא לא
 משמע מדיוקא דותחבר ועוד לדברין היה לו להקשות מן הברייתא עממא ולא
 מדברי חבו דשמואל שלא דבר כלל חלא בעדי שביה חלא דחת חמרת דסכי
 ח] פי' גופה מקננה שם בד"ה ס"ט וכו' וכו' לא וכו' :

חיה ליה דאם לא כן חקשי ליה סיפא דברייתא והא מלתא ליה בה משמא
 דכיכי שביק ברייתא דדיקא הכי להדיא ומקשי מדאכזה דשמואל דלא חייבי
 חלא במאי דחייבי רישא דברייתא ומה שאמרת שאין זו קושיא שאם כן
 חף לפי' החוספוס חקשי ליתא דאכזה דשמואל מיירי בהדיא בעדי שביה
 ומאן דמקשי אפשר דברייתא לא שמיע ליה חבל לפירושך על כרחין שמיע
 ליה ברייתא דמינה מוכח דאכזה דשמואל הכי חיה ליה דחי לא ברייתא
 חקשי ליה ור"ג כיכי שביק ברייתא דדיקא הכי להדיא ומקשי מאכזה
 דשמואל דלא חייבי בהא מילתא כלל ועוד דחזיבא נוסחי דל"ג בברייתא
 דלעיל תניא נמי הכי חלא ח"ר ולהך גירסא הדבר מבורר דלפי פירושך
 לא הוה ליה לחייבי כלל הא דאכזה דשמואל דהא לא מסייעין ליה מינה
 ועממא דמילתא משום דאפשר דהא דקתני ואם התיירו לינשא וכו'
 בלא עדים לא חלא אפשר לדמיו לא חלא חס נשאת והא דקתני חס התיירו
 לינשא למימר דדוקא כשנשאת בהתר בית דין הוא שלא חלא הא בלא חסר
 בית דין חף חס נשאת חלא ולא חילעריך למיחתי ונשאת דכיון דחני חלא
 שיעמא דנשאת חייבי ליתא לדאכזה דשמואל דאמר מאי לא חלא לא
 חלא מהתיירו הרשון ומשום חפי' עממא נמי לפוס חך גרסא ניהא לפרש"י
 ז"ל מאי דלא מקשי הכא לרבי חנינא מכך ברייתא ומקשי מדאכזה דשמואל
 דאמר בהדיא לא נשאת נשאת ממש ועוד שעדים חלו חינו יודע מה עיני
 שאם יודעין בודאי חס נעממא חס לאו חנה חס כן לא חזי ידס של העדים
 מן השבויות והיו שומריהן ואם כן אפילו חיתגבו ולא התיירו למס חלא וכו'
 גרע כשהיה להם שומרים מאם לא היה להם כלל ואדרכה רחוי לכתיב
 בחלו יותר מבטרי שביה לבדו חס חין כן חלא שהקול הוא שיש עדי שיודעין
 שנעממא חי לא ידעו חנה כל העולם וזה הספק שיה או יודעים או לא
 יודעים וחמה כוללת זה הפירוש מההיא דפ"ק דקדושין (י"ב) הסווא נבדח
 דקדיש באבנא דכוחלח דחמרינן חס חמרי ליה לרבנן לרב חסדא והא
 חמרי דחזיבא סהדי בחזיה דידעי דהכוח יומא חוס בה שוב פרוטה
 השתא מיהסר ליתגבו לחו חינו דאמר רבי חנינא עידיה בלד חסנן ותחבר
 וקאמ"ן המפרשים ז"ל לא גרסי שם והא חמרי חלא והחזיבא סהדי
 בחזיה ופירש שאנו יודעין בודאי שחיו כחן נשעת הקדושין וחס יודעים
 חס שוב פרוטה חס לאו שחס שמו אותו מיד לאמר הקדושין וכו' לרבנן
 שמחתינן להם עד שיבאו ויהצבר הדבר וחשבת לפרש כן חך דרבי חנינא
 לפוס מאי דקא ס"ד דלאו עדי עוממא חיתמר ולדמותה להיהא דהתס
 וליתא דלא דמיא לה דהיהא כיון שידענו ששמו אותו חנה ידעו חס שוב
 פרוטה חס לא ומשום הכי קא ס"ד דרבנן שאין להתייר מהספק כיון
 שאפשר להצטרר הספק חבל חלא או חס עדים שנעממא או חס עדים שלא
 חזי ידס מחוך ידן ויודעים חס נעממא חס לאו ואם לא חזי
 ידס מחוך ידן חנה רחוי יותר להתייר חף בלא עדותן יותר מעדי
 שביה לבד שהרי חף העמים חנים פרוטים לשמש בעדים כמו בלא עדים
 וגם המפרשים חסם לא פירשו לחסור בקול של עדי ספק חלא בשטות
 ודחי שיש עדי ספק וחמה פירש בקול של עדי ספק וגם שם לא עמד
 הפירוש שהוא סהדי דחוסו המפרשים ז"ל מדאמרין חס חשחור מהיהא
 משפחה בסורה ופירשו רבנן מינה מסוס דס"ל דחזיי ורבה דאמרי חס
 חקלנו בשבויס נקל בחמה חיס ואם לא היה קול שיש עדים שידעו בודאי
 דכוח ביה שוב פרוטה חלא שיודעין חס שוב חס חינו שוב חמאי פרשי
 רבנן מהיהא משפחה חי דחמו עדים וחמרי שוב היה פשיטא דפסולה
 ולאו מדחזיי ורבה חלא רב חסדא גופיה מודה וחי חמו השתא דמיסר
 לכו סהדי וחי אפשר להצטרר חמאי פרשי מהיהא משפחה דהא חוס ליה
 השתא כאלו לא היו שם עדים שהרי חין חנו יודעין חס שוב חס לאו חלא
 ודחי קול היה שם שיש עדים שיודעין בודאי ששוב פרוטה חס וכן נמי
 צפרק יש טחלין (קל"ה) גבי הסווא גברא דכוח מוחזק דליה ליה חחי
 חמר ליה חזיי הא חמרי דחזיבא סהדי במדינת חיס דחיה ליה חחי השתא
 מיהסר ליתגבו קמן לאו חינו דרבי חנינא דאמר עדים בלד חסנן ותחבר
 הכי נמי דכוחה חיה אפילו למאי דס"ד מעיקרא חלא דכוח ס"ד שחיו
 עדי שביה וקושיא שהקשו חסו' ככר חרעו המפרשים ז"ל דהא דאמר
 ליה רבנן ל' חנינא והחזיבא סהדי במדינת חיס חוס מקמי דליעול שבוייכו
 וסיו שבויים שראוי לחסרה משום קול של עדי שביה וחמר לכו דכיון
 דליתגבו לא חסרינן לה הא איתגבו חסרינן לה ור"ג שכתב התיירו לינשא
 ומשום הכי מקשי ליה מדאכזה דשמואל ומסקינן דעדי עוממא חיתמר
 ובעדי עוממא חלא לעולם חלא בקול של עדי עוממא חין חוסרינן חותה
 כיון שאין עדים שנשנית וכו' חמאי מקשי חלמודא לרבי חנינא מדיוקא
 דמלתיה דאמר טעמא דליתגבו וכו' וליקשי חמאי חסריננו משום דחמו
 שבוייכו כיון שכבר חסרינן ע"פ עממא והחמר חבו דשמואל וכו' חמר ליה
 דר' חנינא לא שמענו שאסרן לחמר שבאו שבוייכו ולא שהתייר חלא שאמר
 כן מורין חינון ולא מרעו לכו לבני הנמר חוי לחסורא קאמר וס"ק
 מצנן מורין חינון כי חוקמינו חברוי שהרי חלו לא נכחו שבוייכו חיו
 מותרות או לסיחרא קאמר ולומר דחפילו הכי מותרות סן כרבי יוחנן דאמר
 ליה לרב עמן בר חנא שוק חיעפל בקריבתיך וחי רבי חנינא לחסורא קא פליגי
 עליה דרבי יוחנן חי נמי דרבי יוחנן מקמי דעל שבוייכו קאמר ומשום דרבי
 חנינא לא חמרה בפירוש מקשי ליה חלמודא מדיוקא דמילתא דאמר
 מקמי דעול שבוייכו השתא מיהסר ליתגבו דמשמע הא איתגבו מיהסר
 וקשיא

שאלות ותשובות ריב"ש סימן רלא

וקשה מדאכבוד דשמאל דכיון שכותב לא חלל מהיתירה הראשון ומסקינן דעדי טומאה היחיד [ח] ק' פירכו סוגיא זו המפרשים ז"ל והיא ברורה ופשוטה שלום רב לך ולחובבי תורתך כנפשו התשובה. ונפש לכל הפך נכון ומזומן לשמע און שמעתיך ועשה עין לבי רחוק וכחדריו נתן לך מקום נסמן המשב על דבריך מפני הכבוד בקלרה ובנחת כי לא היה פנאי ועת חמת החומס באהבה רבה ומה יתרה בלב ישר ונאמן יצחק בר רבי ששת זל"ס: שעל הכתב בעקב ענוס ויראתה' ברוך לפלפל בחכמה ידו נעויה וקשחו' דרוך הככון החכם הכ"ד פנחס ז"ר בן כבוד החכם הר"ר חיים ז"ל הארוך יהי מקורו ברוך :

רלא עוד לו מה שכתוב למעלה

מי זאה עולה מן המדבר הנאמר להחיות רוח נכחה לשמה לב דוח חיומה כנגלות כמו שחר שקפה ברה נחמה כלבנה יפה מכל חכמה רובל מקופרה דברי שלום ואמה הרים בנה קולה חכמה שפחה בין עיני לפוספה ועל ראשי עפרת ומנפת ושייה בני כדבש לחוק וכנשה טוים העליהם על צמחי ואתה שדה לויים נפתי ביסיה והדרה כי הוא כליל שמחה זה שמחה לבב כהולך בחליל קנה כחדרי בני נפשי וכמנוניהם הפכו ומחדש נקרי לב עהור ורוח כון ואראה כחך חוק הוא ורב לסקע זורים כמדבר כיער בערב לן בעמקה של הלכה וכללה תהלון יושב בפתרה זכבוד אלה מקן אחיה כסאמי המריפות והשלטו' כרבי ירמיה בפרק גט פשוט ולא כשהיא נפול הראה פנים לפחה חרובות אגודות בעלי חסופות ודבר שנאמר במין לגדור פרץ ולטרון נדר לבנות ולסחור התיירך בנין עוקר הרים וזה בזה שוחן אמרתי כל מן דין שמונו לנה דלא כחל ולא שרק ולא פרטום ויעלת חן אמנם מקום הנחת לנו להשיב וידעתי כי לא תקפיד דליחך מהי דבי אלישיב ימן נאלחו בדבריך נאמרו מסס אבן ריהטא ונריכין תקון ולא לפניך חק יבא כס המדברים אחת בפה ואחת בלב לשונם יהליקון נס בדברי הנרשין אחיה דעי ואמרי אביע ומשפט לאור עמים ארביע ואין שפוא פנים בדבר חלילה לעשות חורה פלסתר ומה בערוה החמורה שאף אס יש פנים להחירה כבוד אלהים הסתר וחס אשח פני אים ואל ארס אכנה כמעט ישאני עשני חינו יכלה כי אשפתו עלי חנה ואס חפלאני לזקך ולמען חזקת וחוכה בשטק חשקה נפשי ולבני ערב במקום שיש חלול השם אין חולקין כבוד לרב ומעשה כל דברי קודמך יעברו לפני כנני מרון ואשיב ידי עליהם לררוף כבוד סיגיהם על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון :

כתבת

ח"ל בקשית על פירושי הראשון וז"ל ועוד קשה לפירושך וז"ל לרבי יוחנן הולך מן השנים שתוקי אבל מן הראשונה כשר לעבוד וכו' דלא כשמאל דאמר עשרה נהגים וכו' וכשמעתין משמע דהא דרבי יוחנן שייכא בדשמאל וחד טעמא ניבא וכן משמע דלשמאל אפילו בצומרת לזכ נבעלתו אינה נאמנת דלא הוי מפני דבורה מיוחדת אחר אביו דאי לא הימא הכי לא הול"ל שתוקי אלא בדוקי לומר שבודקין את אמו ואי אמרה לזכ נבעלתו שובד ע"כ. כמחילה מכבודך נברא רבא חזינא קיובתא לא חזינא דלפי דברי לא פליגי ר' יוחנן ושמאל אהדי דאליבא דרבי יוחנן כי אמר רבן גמליאל לאמנת לא אמרה מאיש פלוני וכסן הוא ר"ל נאמנת בתרתי דהוי כסן ושסוף פלוני כאלו ראשו אוחו לפניו ומשום הכי נקט במתני' איש פלוני וכסן הוא דאס כדבריך שאינה נאמנת אלא שנבעלה לכשר ולא לאיש פלוני מיוחד וכמו"ס למעלה מזה לא סוה ליה למיתני אלא מאיש כסן הוא פלוני וכסן הוא למת לי עכ"ל :

ואני

אומר כסן דמתני' פירושו מיוחדת כמו שפרש"י ז"ל ומשולם לא האמינה ר"ג שנבעלה לכסן גמור דלגבי הא לית לה חוקה וכ"ס לכסן מיוחד והאי דנקט איש פלוני וכסן אורחא דמלתא נקט שדרך האשה לידע למי נבעלה וכשנאח להכשיר עממה אומרת לפלוני הכשר נבעלתו ולא לומר לכשר נבעלתו ואינו יודעת מי הוא. ועוד דלשמעין רבותא דאפילו אומרת איש פלוני אינה נאמנת לרבי יוסע. ועוד היה אפשר לומר דלר"ג אינה נאמנת אס לא באומרת איש פלוני ואפ"י שאומרת לכשר נבעלתו דאפשר שהיא סבורה שהוא כשר ואיך דמאין היא יודעת בכשרות האשים ונשי לאו דעא גמירי אבל במיוחדת לאיש פלוני וכשר ואנחנו ידעט בכשרות האיש הסוף אז נאמנת להחזיקה בכשרותה ומאי דאמרינן בפרק עשרה יוחסין (ע"ד.) מאי בדוקי אלימא שבודקין את אמו ואי אמרה לכשר נבעלתו נאמנת כמתן ער"ג הוא הדין שאמרה איש פלוני וידוע לנו שהוא כשר אלא שאין צריך לדחוק בזה. ועוד לדבריך צברייתא (כתובת שס) דנכנסה עמו לסתר או לתורבה תקפי לך בן אחי אבא וכסן הוא למת לי אלא בן אחי אבא לאו דוקא איש פלוני נמי לאו דוקא. ועוד לדבריך חקפי לך בבא דרישה דראיה מדברת דלא מייירי כלל בבחא אלא להכשיר בה דהא אינה משוברת אס כן אמאי נקט רק לכשר. ועוד דכא רב אסי על כרמיס איח ליה דר' יוחנן כדחיתא צריס סוגיין וז"ל הכי קאמר דחורבה דמתא הוי כוב כשרין דכיון דמכשיר בבחא אפילו לעבוד הרי מאמינה שנבעלה לכסן ואין רוב העיר כהגים וכל שכן להאמינה באיש מיוחד שאין האיש הסוף רוב העיר אלא שהאמר בזו דכיון דאינה משוברת לא מייירי אלא בה ולא בבחא וכל שכן דקשיא ח"כ אמאי נקט בן אחי אבא וכסן הוא אלא ודאי דיוקא דידך ליחיה :

עוד

כתבת זה לשוןך אלא ש"מ דנאמנת לומר שהיה איש פלוני מיוחד ומלתיה דשמאל היא' כשפרש אחד מהם ולא ידעט מי הוא וגם הוא לא ידעה ולפיכך איט כשר לעבוד חדש דאי אישי ידעה מי הוא למת ליה לשמאל למימר שידעט שמו שפירש סיס כסן חפיק ליה דהיא עממה נאמנת לומר פלוני כסן הוא ומלתיה דרבי יוחנן אליבא דר' גמליאל דכלכתא בותיה אלא ודאי משמע דאין לו בשום נד ידיעה אמתית אלא שידעט

[ח] בא"ט אכ"ט סי' ז' ב"ט סק"ג וכו' בסלחה כתובות שס בד"ט וסיכא פנים וכו' .

שהוא כסן עכ"ל ועמה ראה חיך אחס מבלבל הסברות שאחה מראה פנים לדבריך ממה שאחה סובר דלר"ג אליבא דר' יוחנן נאמנת לומר לכסן נבעלתו ומזה הוכחה דעל כרחין מילתיה דשמאל בדלא ידעה למי נבעלה ואין זו הוכחה של כלום להביא ראיה מסברתך עממה שברי לוי אומר דלעולם אינה נאמנת לומר דלכסן גמור נבעלתו דאין לה חוקה בזה אבל נאמנת לומר למיזמה נבעלתו ולא לפסול בין ליוחסין בין לתרומה דהא איח לה חוקה כשרות ומלתיה דשמאל בין בידעה בין בלא ידעה היא שאין ידיעה מעלה ומורידה בזה לומר לכסן גמור נבעלתו וכ"ס לאיש מיוחד :

עוד

כתבת זה לשוןך ועוד מןוקך דאס אמרה היא איש פלוני הוא נאמנת אפילו לעבוד דאי לאו הכי אלא דאינה נאמנת כפי דבריך לשמעין שמאל רבותא עפי דאפילו ידעט שהוא כסן והיא ג"כ אומרת שהוא איש פלוני הולך שתוקי אלא משמע דאי אמרה איש פלוני הוא לא הוה שתוקי וכיון דהיא לא ידעה קרי ליה שתוקי ולא בדוקי וכי תימא לשמעין כשידעה היא ולימא בדוקי וכמו"ס לא נחה שמאל לאשמעינן הכשר רק לז פסול דאפי' ידעט שהוא כסן הולך שתוקי עכ"ל :

ג

זה אינו כלום שהרי כתבתי דכך רבותא לשמעין שמאל מדקרי ליה שתוקי ולא קרי ליה כדוקי משמע שאין אמו נאמנת דהכי נמי משמע בפרק עשרה יוחסין (ע"ד.) דלחסיקא הלכתא באבא שאול דקרי לשתוקי ברוקי לומר שאמו נאמנת והלכה מכלל דפליגי דהיא קמא דנקט שתוקי סבר דאינה נאמנת כהא נמי הכריחא הוא דלשמאל כיון דנקט שתוקי אינה נאמנת לומר לפלוני כסן נבעלתו ח"כ פסי' אשמעינן שמאל הא מילתא בלישניה למי שיש לו פנים לראות. ומה שאחה אומר דלא נחה שמאל לאשמעינן הכשר רק לז פסול מ"מ לא הוה ליה למימר פסול יוחר ממה שיש בו דלשון שתוקי משמע שאין אמו נאמנת מההיא דפרק עשרה יוחסין ואי שמאל הוה אמר בדוקי הוה שמעינן כל הדין לאמתו ושהיא נאמנת בידעת ואומרת שאינה יודעת פסול מדין כהונה ולא היה מאריך בלשונו בדוקי מבשתוקי אלא שהוא מבוחר שאינה נאמנת :

עוד

כתבת ז"ל דע כי לפי פירושי ר"ג סובר דהיא עממה כיון שהיה לה חוקה גמורה מצלי שום ספק מוקמינן לחוקתה להכשיר את בנה אפי' לעבוד עבוד' מפני שהוא קרוי וראשון לחוקתה אבל הגולד מבחא אין להכשיר לעבודה כיון שלא הוכשרה הבת בני אפק דים לחלק בין יוחסין לעבודה מה תאמר דיופיל לו חוקה אמה שהיא אס הבת לדריך נמי תקפי בחה אמאי פסולה לתרומה חופיל לה חוקה אמה להכשירה בגופה אלא שיש לומר שאין חוקתה נמשכת לבחא להכשירה בגופה מתם לדידי נמי וכו' עכ"ל :

ועתה

השמע לאורך מה שאחה מציא מפיד חיך תאמר דמוקמינן לה לחוקה להכשיר את בנה לעבוד ומה חוקה יש לה שהיה בנה כסן ויעבוד עבודה וגם אס ידעט שהבעל כסן מה חוקה יש לה להאמינה שיסיה כסן זה ולא כסן אחר אס יש לה חוקה שהיא כשרה ולא נבעלה לפסול לה אין להאמינה שנבעלה לכסן כדי שנחזיק בנה בכסן ואף אס ידעט שהוא כסן כשהיא דשמאל לא נאמינה שנבעלה לזה המיוחד להיות בנה מיוחדת אמריו דהא אין לה חוקה כלל מזה. ומה שאמרת דלדידי נמי תקפי בחה אמאי פסולה לתרומה לא קשיא כלל דלדידי חוקה האס מועילה אליבא דרבי יוחנן לבחא ולבנה ולבניהם עד סוף כל הדורות לכל מה שמופיל לגופה עממה דהיינו שלא נבעלה לפסול לה ותוכלת בתרומה וגם אס הבת נשאת לכסן אוכלת בתרומה בשביל בעלה כסן או בשביל בנה כסן אבל מה שאמרה צברייתא דבעדות האשה בבחא הולך שתוקי וכשר אליבא דר' יוחנן רוצה לומר שאס היא מעידה על הבת שהיא כהנת גמורה לפי שהיא נבעלה לכסן גמור שהבנת כשרה ליוחסין וגם לתרומה אס נשאת לכסן אבל משתקין אותה מדין כהונה מתמת עממה לפי שנחשב אותה בזרה ולא בכהנת לפי שאין לאס חוקה שנבעלה לכסן גמור וא"ל לומר אס הולך זכר שהוא זר ואיט כשר בין לעבודה בין לתרומה ואפילו ידעט שהבעל כסן גמור אלא שלא ידעט מי הוא אינה נאמנת לומר לזכ נבעלתו ומשתקין אותו מדשמאל בין לתרומה בין לעבודה כדפרש"י. ולפי' שכתבת בשם החוס' ז"ל כמה שידעט שהוא כסן לאכל בתרומה ואיט שובד ומה שלא סייעתיך מדברי החוספות ז"ל באמת לא מלאתי זה לא בחוספות ולא בחדושים שלט לא בסוגיא זו ולא ביבמות פרק טשאין על האטוסה (ק') ומ"מ לו יהי קן עדין אין סיוע לך מהחוספות כי הם לא דברו רק כשהיא דשמאל שידעט בבני שהוא כסן שאין הספק אלא לאיזה כסן אבל צברייתא מייירי בשלא ידעט למי נבעלה והיא אומרת לכסן גמור נבעלתו וזכר משתקין הולך מדין כהונה בין לתרומה בין לעבודה דמסתקין ליה צד ואס ידעט' צברי שהוא כסן כשהיא דשמאל אז משתקין אותו לעבודה לדברי החוספות כנה שמדברי החוספות אין סיוע לדבריך ולא קשיא לדברי ודברי רש"י ז"ל הם משברים דבריך כשבר נכל יוצרים :

עוד

כתבת זה לשוןך ובעקר פירושך אף כי הוא מופרת מדברי הפרשים זכרם לברכה ושיפתך שיפתח אפי נסן בפני משוס דדחיק ליה עלמא מוכח חדא דלפי פירושך הוי תרתי צבי דמתניתין רוצה מדברת ורואה משוברת ואמרינן בגמרא חדא להכשיר בה וחדא להכשיר בבחא וקמי' בתרווייהו ר"ג ורבי יוסע אמרים נאמנת לא סאשו' מדוחיסס דצרישא נאמנת להכשיר גופה ליוחסין ולתרומה ובסיסא נאמנת על בחא ליוחסין דוקא ולא לתרומה וזה חתה גדול חיך קמי' בסיסא נאמנת סוס וסתים

שאלות ותשובות ריב"ש סימן רלב

סב

וכתובים תאם כל כך ליטתא דטובל למטעו ולמימר דכוי נאמנת דסיפא כעין נאמנת דרישא ליוחסין ולתרומה וכל כו' האי גונגא כוס ליה לתנא לפרושי ולמימר כסיפא נאמנת ליוחסין וכו' עכ"ל :

ותחלה אומר לך כי סיכוד אשר יסדת עליו זאת הקושיא דהיינו דהא להכשיר בה וחדא להכשיר בנתה הוא רעוע דהא לא חזמר הכי בנמרה אלא לרב אפי' רב אפי' הא חתוכא אבל לעירי דקיימא לן טוחים חדא בנמרה וחדא בנבעלס וחרוויסו בה אלא דלרבי יוחנן המכשיר בה מכשיר בנתה ואפי' דלמרינן לעיל דרב אפי' על כרטיס אית ליה דרבי יוחנן מ"מ לאו ככריחא הוא דרבי יוחנן אית ליה דרב אפי' דה"כ לא כוס קי"ל כותיה דהא חסקין לדרב אפי' בחיובתא ואף מלישגת דרבי יוחנן משמע דלית ליה דרב אפי' דקאמר לדרבי המכשיר בה מכשיר בנתה משמע דעקרא דמתניתין רישא וסיפא מיירי בה אלא דבנתה נמי הכי דינא ואף לרב אפי' אפשר דכי אמרינן חדא להכשיר בה וחדא להכשיר בנתה לאו למימרה דסיפא חייירי בנתה לחוד אלא בה ובנתה אלא דלמרינא משום בנתה ומיירו אף אם טודה אליך בזה לומר לרבי יוחנן נמי רישא חייירי בה וסיפא בנתה ולא בה אין כאן קושיא כלל מלשון נאמנת כהרי כיון שפירש וכתן הוא רוצה לומר מיוחס וכתו שפירש רש"י ז"ל הכי היא נאמנת בזה הדבור בין בה בין בנתה לכל מה שאפשר שכיון שיש לה חוקה כשרות שלא נבעלס לפסול הכי היא נאמנת לומר שנבעלס לכשר ומיוחס בין בה בין בנתה עד סוף כל הדורות לכל דבר לרבי יוחנן אלא דבכרייתא חליבית. הדין דינא חתרינא דדוקא בעדות זו שהוא עדות של גופה כלומר דכיון בגופה נאמנת בין ליוחסין בין לתרומה בין בה בין בנתה אבל בעדות בנתה דהיינו אם אומרת שהבעול כהן גמור אפי' שנאמנת להכשירה ליוחסין אינה נאמנת להחזיקו בכהן גמור להכילה בתרומה מלד עלמו. ולא לעבודת כוכבים דמסקינן ליה בזר דלגבי הא לית לה חוקה וכן אם ידענו שהוא כהן ואין לנו יודעים מי הוא משחקין איתו אם מעבודה אם מתרומה לפי הלוקה הסברות ורבי יוחנן נמי כשאמר לדרבי המכשיר בה מכשיר בנתה השם מדוחיו שכן היא נאמנת לומר שנבעלס לכשר בנתה כמו בה אלא שלשטיד בנתה שהיא כהנת גמורה נאמנית בשהיא כשרה אבל נספקה בזה וכן כשהיה לרבי אלעזר לא שחוקי וכשר לכל דבר קאמר שהוא כשר ר"ל שאינו פסול ומיירו זה הוא ואינו חולל תרומה מתחת עלמו ככהן ולא עובד עבודה וכל אלה הם דברים מצורפים ולפי מה שפירשה שלא נחלקו רבי אלעזר ורבי יוחנן כי אם על ודל הכהן אם כן לעיל אמאי לא אמרינן לרב אפי' דרישא דאינה מעבדת מיירי בה ולא בנתה וסיפא בנתה עלמה ואיכא לרישתא שחוקת האם תופיל לבה ואיחיא אפילו רבי אלעזר דהא לא פסיל אלא בולד בנתה אלא שכל מה שכתבת בזה הם דברים זרים חוץ מכבודך עד שחי נפשו לישא וליתן בהם מפי הכהן אינו חושב לכבוד זמן אם לא פה אל פה אבל לפי הגרסא מתכבד חתה חושב לתריפות ולגבורה להרשות פנים לעקש השרה ולטער

תשובה מודעת זו מורכבת משני דברים האחד מה שאמר המגיש שהוא אנוס ומוכרח בתפילה עד שיגרוש וזו היא מסירה מודעת על הגט דלמרינן במסכת ערובין (כ"א:) אמר רב ששת האי מאן דמסר מודעתא לגיטא מודעתא מודעתא ואף אם לא בטל הגט בפירוש כל דלא מבטל ליה למודעיה המודעת קיימת ואפי' דלא ידעינן ביה בלונסיס הכי הוא נאמן לומר שנאדם על זה כיון שאמר כן לעדים דגלויי מלחא בעלמא הוא כדלמרינן בפרק חזקת (מ"ג:) מודעתא דמאי אילימא דגיטא ומתתתא גלויי מלחא בעלמא הוא כלומר ואפי' שלא ידענו שהוא אנוס כיון שהוא אומר שהוא אנוס יש לנו להאמינו דאם אינו אנוס למה לו ליתנו ולמסור מודעתא על נתינתו דבעלמא במסר אפשר שאינו אנוס ומפני שהוא לריך למעות מוכר ומסר מודעתא כדי שיבעל המכה כשיסיו לו משות ולכן לריך שדעס שהוא אנוס אבל בגט זה במתנה שאינו מקבל מעות כל שמוסר מודעתא ואומר שהוא אנוס יש לנו להאמינו וכיון שהוא אנוס אינו גט שאין האיש מויתר אלא לרעוע ואפי' שלא בטל הגט בפירוש וכתו שפירש זה שם רבינו שמואל ז"ל ורש"י הוא מה שאמר שהוא מבטלו מעכשיו שאף אם אינו אנוס מ"מ כיון שבעל בפירוש אינה מגורשת - אלא שבה דרך השני רבו הסברות כי יש מי שאומר שאין יכול לבעול קודם כתיבה דאין יכול לדבר בעתיד אלא במענת אנוס משום דאי מבטל שליחות אופר ועדים הכי כשהוא אומר כן ואמר לכן כחובו חזר ועשאן שלוחין וקי"ל (גיטין ל"ב:) דהאי דבור ומבטל דבור אבל אחר כתיבה יכול לבעול הגט שנכתב דאפי' דקי"ל כרב נחמן בפרק השולח (ס"ג) דאמר חזר ומגרש בו סיינו בהיות דהתם שהגט ביד שליח דלמרי' דלא בטל אלא לשליחותיה דשליח אבל אם הגט בידו ובעל דשחא על כרחין דעתו על הגט עלמו או אף אם הוא ביד שליח ובעל בפירוש מחורר גט אינו מגרש בו לעולם וגרסינן התם הכי דבעליה לשליחותיה דשליח גיטא גופיה לא בעליה דמשמע הא אם בעל גיטא גופיה בפירוש מבטל ואינו מגרש בו לעולם - ורמב"ם ז"ל סובר דאף קודם כתיבה יכול לבעול ואם אמר כל גט שאכתוב מכאן ועד עשרים שנה בטל הוא הכי זה בטל זה הוא מסירת מודעתא על הגט נראה שדעת רבי ז"ל שכל דבור הבא לבעול הדבור בעתיד קרוי מסירת מודעתא ואפילו בלא טענת אנוס - ורמב"ם והרשב"א ז"ל סוברין דאחר כתיבה אינו יכול לבעול הגט עלמו וגרסינן התם הכי דבעליה לשליחותיה דשליח גיטא גופיה מי קא בעיל כלומר אפילו בעל בפירוש אינו מבטל משום דלא אחי דבור ומבטל מעשה דסייע כתיבת הגט שכיון שנכתב ונחתם לשמה על כרחו כשר הוא להתגרש בו ואין בעולו כלום וכל שכן קודם כתיבה שאינו יכול לבעול שלא בטענת - אנוס משום דשליחות אופר ועדים אין יכול לבעול קודם כתיבה דכשהוא ועשאן שלוחין אחי דבור ומבטל דבור ואם נאמר שמבטל הגט עלמו מעכשיו ולאחר שיכתב והלא אפילו אחר שיכתב אין יכול לבעול לפי סברתם וכן נמי אין יכול לבעול בהיות הגט בעתידה משום דכשהוא אחר כן הכי הכתיבה מבטלת דבור אלא ח"כ חלס בלונסיס וסייעו דלמרינן התם בפרק חזקת גבי גיטא ומתתתא לעממא דגלויי מילחא בעלמא הוא כלומר ואין לריך שידעו העדים בלונסיס אלא נאמן הוא בך דמשמע טעמא משום נאמנותו הא אם אומר שאינו אנוס אלא שרוי' בבעולו אין בדרבי כלום אלא שאפשר לדחות דהתם שלא בטל בפירוש אלא שאמר שהוא אנוס ואם לא מפני נאמנותו היה הגט כשר שהרי לא בטל בפירוש ואפילו חשבת ליה גלויי דעתא הא קי"ל (גיטין ל"ד.) דלאו מילחא היא אמנם גם הרמב"ם והרשב"א ז"ל כתבו שיש לחוש בדבר למעשה בבעול הגט עלמו אחר כתיבה מלגרש בו לעולם לכתחלה וכ"כ חכמי הרפ"ה ז"ל וכן חזר ורודס הרמב"ם ז"ל במדושי בפרק השולח לסברת הרמב"ם ז"ל דכל המבטל בעתיד ואפי' שלא בטענת אנוס מודעתא היא עד דמבטל ליה למודעיה וא"כ בנדון זה שיש שני דברים רוצה לומר שני מיני מודעתא שאומר שהוא אנוס וכן שאמר קודם כתיבה שהוא מבטל אם בלא לדון עליו מכת הבטול לבד היה אפשר לומר שאין כאן בטול כיון שלא בטל בפני שנים זה בפני זה מן הסעם שכתבת דבמתני' בפ' השולח (ל"ב.) תנן הוסיף עושה בית דין ומבטלו ואפי' דקי"ל בגמרא כרב נחמן (ס"ג:) דאמר בפני שנים

וכתובים תאם כל כך ליטתא דטובל למטעו ולמימר דכוי נאמנת דסיפא כעין נאמנת דרישא ליוחסין ולתרומה וכל כו' האי גונגא כוס ליה לתנא לפרושי ולמימר כסיפא נאמנת ליוחסין וכו' עכ"ל :

ותחלה אומר לך כי סיכוד אשר יסדת עליו זאת הקושיא דהיינו דהא להכשיר בה וחדא להכשיר בנתה הוא רעוע דהא לא חזמר הכי בנמרה אלא לרב אפי' רב אפי' הא חתוכא אבל לעירי דקיימא לן טוחים חדא בנמרה וחדא בנבעלס וחרוויסו בה אלא דלרבי יוחנן המכשיר בה מכשיר בנתה ואפי' דלמרינן לעיל דרב אפי' על כרטיס אית ליה דרבי יוחנן מ"מ לאו ככריחא הוא דרבי יוחנן אית ליה דרב אפי' דה"כ לא כוס קי"ל כותיה דהא חסקין לדרב אפי' בחיובתא ואף מלישגת דרבי יוחנן משמע דלית ליה דרב אפי' דקאמר לדרבי המכשיר בה מכשיר בנתה משמע דעקרא דמתניתין רישא וסיפא מיירי בה אלא דבנתה נמי הכי דינא ואף לרב אפי' אפשר דכי אמרינן חדא להכשיר בה וחדא להכשיר בנתה לאו למימרה דסיפא חייירי בנתה לחוד אלא בה ובנתה אלא דלמרינא משום בנתה ומיירו אף אם טודה אליך בזה לומר לרבי יוחנן נמי רישא חייירי בה וסיפא בנתה ולא בה אין כאן קושיא כלל מלשון נאמנת כהרי כיון שפירש וכתן הוא רוצה לומר מיוחס וכתו שפירש רש"י ז"ל הכי היא נאמנת בזה הדבור בין בה בין בנתה לכל מה שאפשר שכיון שיש לה חוקה כשרות שלא נבעלס לפסול הכי היא נאמנת לומר שנבעלס לכשר ומיוחס בין בה בין בנתה עד סוף כל הדורות לכל דבר לרבי יוחנן אלא דבכרייתא חליבית. הדין דינא חתרינא דדוקא בעדות זו שהוא עדות של גופה כלומר דכיון בגופה נאמנת בין ליוחסין בין לתרומה בין בה בין בנתה אבל בעדות בנתה דהיינו אם אומרת שהבעול כהן גמור אפי' שנאמנת להכשירה ליוחסין אינה נאמנת להחזיקו בכהן גמור להכילה בתרומה מלד עלמו. ולא לעבודת כוכבים דמסקינן ליה בזר דלגבי הא לית לה חוקה וכן אם ידענו שהוא כהן ואין לנו יודעים מי הוא משחקין איתו אם מעבודה אם מתרומה לפי הלוקה הסברות ורבי יוחנן נמי כשאמר לדרבי המכשיר בה מכשיר בנתה השם מדוחיו שכן היא נאמנת לומר שנבעלס לכשר בנתה כמו בה אלא שלשטיד בנתה שהיא כהנת גמורה נאמנית בשהיא כשרה אבל נספקה בזה וכן כשהיה לרבי אלעזר לא שחוקי וכשר לכל דבר קאמר שהוא כשר ר"ל שאינו פסול ומיירו זה הוא ואינו חולל תרומה מתחת עלמו ככהן ולא עובד עבודה וכל אלה הם דברים מצורפים ולפי מה שפירשה שלא נחלקו רבי אלעזר ורבי יוחנן כי אם על ודל הכהן אם כן לעיל אמאי לא אמרינן לרב אפי' דרישא דאינה מעבדת מיירי בה ולא בנתה וסיפא בנתה עלמה ואיכא לרישתא שחוקת האם תופיל לבה ואיחיא אפילו רבי אלעזר דהא לא פסיל אלא בולד בנתה אלא שכל מה שכתבת בזה הם דברים זרים חוץ מכבודך עד שחי נפשו לישא וליתן בהם מפי הכהן אינו חושב לכבוד זמן אם לא פה אל פה אבל לפי הגרסא מתכבד חתה חושב לתריפות ולגבורה להרשות פנים לעקש השרה ולטער

כתבת כהיה דפ"ב (כ"ג.) וז"ל אמנם אין זה לריך לפנים ולא רחיה דכיון דהני אנוס דשמואל לא נשאת ממש אלא כיון שהחירוה ליטתא ופי' לא האל דמתני' לא האל מהיחידה אראשון משמע דלדודים ק' היא החירוה ליטתא כשנשאת ממש הלכך אם החירוה ליטתא לא חנא מהיחידה אראשון עד יבאו עדי טומאה ודאית עכ"ל - נראה מדברך דלאנוס דשמואל לעולם היתר נשואין כנשואין ממש לכל דבר והא ליתא דהא קי"ל בפרק המגרש (פ"ט:) כל קלא דבחר נשואין לא חיישינן ליה ובקלא דבחר ארוסין איכא פלוגתא התם כל שכן דבקודם ארוסין לטובי עלמא חיישינן אפי' בהחירוה ואנוס דשמואל לא אמרה אלא בהא דהכא שכיון שהאמינו שלא נעממא במנו והחירוה אין עדי שנים הבאים אחר כן סותרים נאמנותה וכן בהיות דיבמות (ק"ז:) עד אומר מת ונשאת ואח"כ בא עד אחר ואמר לא מת לא האל ואפילו החירוה ליטתא לא חנא מהיחידה דכיון שהאמינוה ארוס עד אחד בעדות אשה הכי הוא כשנים ואין דבריו של אחד במקום שנים אבל בלא החירוה עדיין על פיו אלא זה אומר מת וזה אומר לא מת הוא ליה עד אחד בהכחש ואין מתירין אותה הא בעלמא ודאי אין היתר נשואין כנשואין ממש :

עוד כתבת ובנתה דמר שמואל אי הווי קיימי שבונינהו מנאי לא היה להם מינו שלם דמיכספי למימר קמייהו לא נשבינו וכו' עכ"ל נראה מדברך דהפי' קמי שבונינהו נאמנות לומר לא נשבינו אלא דכי אמרי נשבינו וטעמיהו אנו חזק נאמנות דליכא מנו שלם דהוי מנו דמעיו לאינו מעיו ואם כן לדברך אם השבאי אומר שנבעלס והיא אומרת טעורה אינו נאמנת אפילו היה לפניו ביד השבאי כהרי יש לה מנו שלם דאי בעיא אמרה לא נשביתי שסרי אין עדות השבאי שהוא כותי יכול להכחישא לומר נשביתי בדי וחי משום דמעיוה פניה גם עתה כשאומרת לו נשביתי וטעורה אינו מעיוה פניה שסרי השבאי אומר שנעממא והוי מנו דמעיו למעיו וכי חיתא הכי נמי ח"כ הוה לכו לאשמועינן במתני' כך דינא דהויא רבוחא מפי שהאשה שבאשה שבויה לפיטו והשבאי אומר נעממא נאמנת לומר טעורה אינו אלא ודאי כל שכן ביד השבאי לפניו חזק נאמנות לשעבר דאין סדרי שהיו שבוייה קודם לכן שהרי לא שבה אותן לפניו והיינו דאמר ליה מר שמואל לאנוס ועד האידנא מאן נמרינא כלומר וכן אחרות על העבר ולפירושך שפירשת דה"ק

[6] פי' כשלא היה שם ל"ג נד"ה מיהו קשה לרשב"א ה"ש בהם הכנינו שלמה ומ"מ עליו :

שאלות ותשובות ריב"ש סימן רלג

הפך בדבר ההוא וכ"כ לבעל הטעור ז"ל ובספר אבן העזר ואף מזה הטעור יש לומר דלא בעינן שנים זה בפני זה דעד כאן לא אדכרו ב"ד במתניתין דהשולח אלא במי שמבעול שליחה שבעשה כבר ומבעול שלא בפניו אבל במי שמבעול הגט קודם כתיבה או אחר כתיבה שמבעול מלגרה בו לעתיד הרי זה כמומר מודעה כמ"כ הרמב"ם ז"ל ולא מנינו כמודעה לשון ב"ד כי אם לשון עדות דבעינן בפני שנים דומיא דקנין וכיון שכן אפי' זה שלא בפני זה מלטרפין ב' :

רלג מה שנשאלת ונחת בההיא דפ' גערה שנתפתחה (מ"ג:) ראייה ומה שהקפידת אמאי לא דייק מרישא דסבירא ליה כמ"ד מול גורם קשיא היא ומה שאמרת ואין לומר דלא צ"ל לשוויי נפשים בפלוגתא דהא איירי בפלוגתא דרבי ור' שמעון בן גמליאל לא כלום הוא דהקפידת היא אמאי לא מקשי מינה לההוא אמורא דסבירא ליה בפ' הבא על יבמתו (ס"ד:) דמעין גורם דבהא מלתא לא אשכחן תנאי דפליגי בה אלא אמוראי ומדקתני הכא בחירסה גרושין ומיתה ולא תנא או גרושין בתרווייהו או מיתה בתרווייהו אשמעינן אבא אורחיה דבמיתה לא מלי לאסובי כרבי ואפי' בארוסין משום דמול גורם ועוד דאי הוה שמתעין ממחנתין מעין גורם הוה מליגא למימר דלא קשיא למאן דאמר מול גורם דקאמרת דלא צ"ל לשוויי תנא נפשים בפלוגתא ונקט מלתא דטובי עלמא מודו בה דהיינו מעין גורם אבל השתא דשמעינן ממתיני' מול גורם איפכא הוה דהא הוה תיובתא דמאן דאמר מעין גורם ולא מודה במול גורם אבל מה שתרצת משום דאיכא לדחיי דתנא רישא אבא סיפא זכו האמת והגבון ב' :

עוד כתבת אח"כ וחכתי קשה מנא ליה למידק בנתארמלה חרי זמני טפי מבנתגרשה וכו' אדרבה זיל לאידך גיסא דמני למתני נתארמלה חרי זמני ולא תני הכי משום דלא נימא חדא מנייהו נקט וקיס ליה דנתגרשה חרי זמני תו לא חזיא לאיכסובי אע"ג דסברת מוכחה דגרושין קילי ממיתה מיכו מלישנא דמתני' איכא למידק חרוייהו עכ"ל - וכל זה הפך האמת דאי קיס ליה דנתגרשה חרי זמני תו לא חזיא לאיכסובי היינו משום דבתרי זמני הוה חוקה כרבי א"כ היכי מני למיתאם נתארמלה חרי זמני להיתרא כיון דסבר דבתרי זמני הוה חוקה איני יודע אם דעתך לומר דנגרושין דוקא אסורה לינשא משום דמול גורם אבל במיתה מותרת אפילו מהו כמה דלא אמרינן במיתה מול גורם וגם זה הבל דפלוגתייהו דרבי ורשב"ג במיתה הוא דפליגי בפ' הבא על יבמתו ואדרבה יש לומר דדוקא במיתה הוא דאיכא למימר מול גורם ואסורה לינשא משום דמן שמיא מפקי לה אבל בגרושין שהוא דבר הבא בצחירת הבעל ואין האיש מוליא אלא לרצונו לא שייך ביה מול גורם ואפי' נתגרשה כמה פעמים מותרת כל שכן שהדבר ברור למאן דאמר מעין גורם דוקא במיתה הוא דאיכא למימר הכי ולא בגרושין והא דאמרינן ביבמות סוף פ' כיצד (כ"ו.) גרושין אמיסה ומיתה אגרושין אידי דנקט גרושין אמיסה נקט מיתה אגרושין וס"ה גרושין אגרושין וכמו"ש שם החום ומשמע נמי כיון דלמאן דאמר מעין גורם בגרושין מותרת הכי נמי למאן דאמר מול גורם משום דהא לא חלי במזלא כיון דלאו מן שמיא מפקי לה דאי לא כי אמרינן בפיק הבא על יבמתו (שם) מאי בינייהו איכא בינייהו דארהס ומת אי נמי דנפל מדיקלא ומת הוה ליה למימר נמי דאיכא בינייהו גרושין אלא ודאי לכולי עלמא בגרושין מותרת דליכא לא משום מעין ולא משום מול :

ומה שכתבת אע"ג דסברת מוכחה דגרושין קילי ממיתה מיכו מלישנא דמתני' איכא למידק חרוייהו לחומרא זה אינו נכון דכיון דליכא למימר בגרושין חמירי ממיתה ואפשר למימר דקילי איכא למידק ממתיני' חרוייהו לחומרא מדנקט חדא בגרושין וחדא במיתה דהא איכא למימר דמשום מיתה בלחוד תנא הכי אבל גרושין לא והא דלא תנא חרוייהו בגרושין משום דלא הוה שמעינן מיתה דהוה אמינא חדא מינייהו נקט אבל השתא דשני בלישניה ותנא חדא בגרושין וחדא במיתה שמעינן שפיר דחרוייהו במיתה לחומרא :

עוד כתבת עוד קשה לי רישא למאי אנטריך דמסיפא שמעינן לה מדקתני כיון שנשאלת אין לאביה רשות בה משמע דכל עוד שלא נשאלת הרי היא ברשות אביה עד שהכנס לרשות הבעל לנשואין ולפירוש רש"י ניחא דתחתא לאשמעינן דאיהא לה כחובה דרבנן אע"ג דלא כתב לה אבל לפ"ת לא ידענא למאי תחתא עכ"ל :

ואני אומר אינן קושיות דאורחיה דתנא למתני בהדיא ברישא מאי דשמעינן מדיוקא דסיפא ואף למתני בספיא בהדיא מאי דשמעינן מדיוקא דרישא דהוי רבוחא טפי ד' ובפ' כירה (מ"ד.) קאמר רבי שמעון [בברייתא] כל הנרות מעלפין חוץ מן הכר הדולק בשבת כבה מותר לטלטלו ומדיוקא דרישא דקתני הדולק בשבת ולא קתני שהדליק בו באוהה שבת דקתני (תנא קמא) [ר"מ] שמעינן דכבה מותר לטלטלו ואפילו הכי קתני לה בהדיא וכן בפרק כמה בהמה (נ"ב:) תמור יולא במרדעת בזמן שהיא קשורה לו ובסיפא (נ"ד:) קתני אין תמור יולא במרדעת בזמן שאינה קשורה לו ואע"ג דסיפא שמעינן מדיוקא דרישא ורישא מדיוקא דסיפא קתני לכו נחרוייהו בהדיא וכי דייקין הסם בגמרא (נ"ג.) מסיפא והוא שקשורה לו מצערב שבת לא מהאי טעמא אלא משום דהיא גופא פשיעה כדאיחא הסם בגמרא וכן בפ' אלו מליאות (כ"א.) תנן ברישא כריכות ברשות הרבים הרי אלו שלו ובסיפא (כ"ה.) חייב להכריז תנא כריכות ברשות היחיד

היינו משום טעמא דתחרי נמי ב"ד קרו לכו כלומר בעינן כזה שאינו צריך משא ומתן אפילו לשנים קרו לכו בית דין דכי בעינן ב"ד של שלשה היינו במלתא דשייך בה פלוגתא וכי היכא דלא לכו ב"ד שקול בעינן שלשה וכשחולקין גומרין בשנים ומכל מקום כיון דקרו לכו ב"ד משמע דבעינן זה בפני זה דומיא דההיא דפרחובול דמייחתי הסם דקאמר מוסריני לכם פלוגי ופלוגי דייקין דלא שייך לאכשורי זה שלא בפני זה אלא גבי עדות וכרבי יוסע בן קרח - אבל אם נדון עליו מכה מה שאמר שהוא אלוס ומוכרח בתפיסה עד שיגרש שהוא נאמן בכך מטעמא דגלווי מילתא בעלמא הוא זה אין צריך כלל ב"ד לא של שנים ולא של שלשה אלא כל שיש לנו עדות שהוא אומר כן בהכי בני וא"כ לא צ"ל בפני זה בפני זה דהא קי"ל כרבי יוסע בן קרח דלא בעינן שיראו שניהם כאחד כדאיחא בפרק זה בורר (ל'.) ובפרק השולח (נ"ג:) מדמה גיטין לדיני ממונות לגבי הא דרבי יוסע בן קרח דמאן דאיהא ליה הא דרבי יוסע מכשר בעדי נתיבה לומר לזה בפני עלמו ולזה בפני עלמו שיחתמו בגט ואי אמרינן הכא לקולא ולאפוקה מחוקקה כ"ש דאמרינן הכי גבי מודעה לחומרא ולאוקמה לחוקקה והיינו דאמרינן בפ' חזקה (מ'.) מודעה בפני שנים ואין צריך לומר כחובו הודאה בפני שנים וצריך לומר כחובו קנין בפני שנים ואין צריך לומר כחובו דמשמע דלא בעינן מודעה אלא הסדוהא דומיא דההיא דהארי וכו"ש המפרשים ז"ל וכושיהו בראיות ברורות דקנין אפי' בלא עדים מהני כל שהבעל דבר מודה שהקנה לו בקנין דלא איברו סהדי אלא לשקרי וכן בהודאה דקאמרי בפני שנים אמרינן בפ' זה בורר (ל'.) דהודאה אחר הודאה מלטרפין דאם הודה בפני שנים זה שלא בפני זה ואמר לכל אחד אחת עדי דליכא טעמא דהשטאה מלטרפין דלא בעינן בפני שנים אלא להיחוס עדים וכן הוא בירושלמי סנהדרין (פ"ג הל"ח) גבי מתני' דתנן הוא אומר לי איש פלוני אמר לי לא אומר כלום ואמרו שם בירוש' אם היה מחסורין [למסור] לו עדות עדותו כדומה כלומר שאמר לו אחת עדי א"כ הרמב"ן ז"ל ואפי' לדעת הראב"ד ז"ל יסבחה דהודאה בפני אחד לא מהני כלום וההיא דהודאה אחר הודאה מלטרפין מייירי כגון שכל אחד אומר בפני ובפני אחר הודה לו וכו מטעם השטאה דאף אם אמר לו אחת עדי יכול לומר משטה הייתי כך מאחר שהיה יכול לכפור בו ולכן אף אם מודה ואומר אמת הוא שהודייתו לך בפני עד אחד ואמרתיו לו אחת עדי עם כל זה יכול לומר משטה הייתי כך אבל גבי קנין דליכא למימר הכי וכן גבי מודעה מבוחר הוא דמלטרפי והרמב"ן ז"ל יסבחה דמודעה של מוכר בפני עד אחד והקונה מודה לו שמכר מודעה בפני עד אחד דמהניא דכיון דמודעה לוקח שמכר המוכר מודעה אפילו בפני עד אחד מהני דלא איברו סהדי אלא לשקרי אלא שכתב שיש לבעל הדין לחלוק ולומר דכיון דסבר האי מוכר למחר לא מני למחבטיה בדינא גמר ומקגי ומבעל למודעיה ע"כ - נראה מדבריו דבפני שנים שאין הקונה יכול לכפור אפי' זה שלא בפני זה מהניא ומלטרפין וא"כ כדון זה המודעה שטעה בטענת אונס אפי' זה שלא בפני זה מהניא וכי תימא הרי האונס שחלה בו מודעתו אינו אמת שהרי כרב אומר כן שלא לזה לתפשו כי אם על שפרץ גדר וכיון דטעמא דמודעה דגיטא אע"פ שלא ידעו באונסו משום דמהמנין ליה השתא רידיעינן דלאו קושט' הוא ליכא להימוגי יש להשיב שאף אם הדין היה שלא להאמינו היכא שאנו יודעים בצרור שאינו אונס מ"מ כדון זה שאי אפשר לדעת זה אלא מפי רוב מה היתה כונתו ככה הבעל נאמן יותר כיון שהאמינוהו חכמים - ועוד שהרי זה היה תפשו לעינינו ויודע ששיגרש יחירוהו ממאסרו א"כ הרי הוא כאלו נאלם לגרש כיון שמכר מודעה קודם לכן מחמת זה האונס ואע"פ שאונס זה אין מספיק לבדו לבעל הגט מדין גט מעושה היכא שלא מכר מודעה מתחלה כיון שלא נתפש על שגרש מ"מ כשמכר מודעה מתחלה אף אם נאמר שאין מסירת מודעה מועלת אלא ע"י אונס אפי' קאת אונס מועיל להשיב המודעה אע"פ שאינו אונס גמור מזה עלמו - וראיה ליה מדאמרינן בפ' חזקה (מ'.) גבי מתנתא עמירחא אמר רבא והוי מודעה לחברתה והא דרבא לאו בפירוש איתמר אלא מכללא איתמר דההוא גברא דאלו לקדשי הוה איתתא אמרה ליה אי יבנה לי לבולה נכסין הוינא לך ואי לא לא הוינא לך אל למכתב לבולה נכסיה איתתא ברית קשישא אמר ליה וההוא גברא מה שהוי עליה אמר לכו לסהדי זילו איעמוד בעבר ימינא ובחובו ליה אחו לקמיה דרבא אמר לכו לא מר קנה ולא מר קנה מאן דחזא סבר משום דהוי מודעה לחברתה ולא היה הסם מוכחא מילתא דמתנתא אונסא הוא דכתב לה אבל הכא מר ניחא ליה דליקניה ומר לא ניחא ליה דליקניה ע"כ - והדבר מבוחר שאונס זה לאו אונס גמור הוא שאם ירצה לא ישאנה ולא יתן לה נכסיו ואם לא היתה מתנת הבן שקדמה לה היתה מתנת האשה מתנה גמורה ואע"פ כמבעל איתתא מתנת הבן הקדומה והיא לא מודעה מחמת אונס גרוע כזה אע"ג דבעלמא בלא אונס כלל אמרינן דלא הוה מודעה לחברתה כדון זה א"כ אף אם נאמר שאין מודעה בלא אונס הנה הדבר שגרה כחונס מועיל לקיים המודעה אע"פ שאינו אונס גמור מחמת עלמו שהרי דין המתנה והגט שוין דדין המודעה כמו שכתבנו שם - א"ל לומר שהרבה מן המחברי' ז"ל כתבו דאפי' נמצא שהאונס שחלה בו מודעתו אינו אמת אפי' המודעה קיימת דגלווי מילתא בעלמא הוא כיון שיכול לבעול אפי' בלא אונס כדעת הרמב"ם ז"ל דכל המבעל לעתיד כמה שאין מקבל משותף בגיטא ומתנתא די לו בשיגלה דעתו שאינו

[ח] פי' בש"י ח"ט סי' ס"א סק"ב : [ט] כי אפי' ס"א קפ"ה נד"ה השולח : [ג] וכן ח"א שם ס"א נד"ה טעמא וכו' ופי' בשמ"ק שם : [ד] פי' ח"א ס"א כ"ל פי' ד"ה ע"כ וזמנו וכו' ונגה' שם :

שאלות ותשובות ריב"ש סימן רלד - רלז

כיד צ"ח דין לזון בדיני נפשות רק בהורמנה דמלכא וליך לאחא דדין אף
 בעיני שופטו הארץ שלא מבחינה למען לא יחדוו בדינים לא בלדק ולא
 במשפטיג' כי עתה בזמנינו זה מה שדין בדיני נפשות הוא לפי ערך השעם
 שהרי בעלו דיני נפשות אלא שב"ד מנין ועושין שלא מן הדין לפי ערך
 השעם ואף שלא בעדות גמורה כל שידעו באמתלאות ברורות שערב העבירה
 לזה נהגו לקבל הודאת פי העובר אף בדיני נפשות למען יחברר הדבר גם
 מתוך דבריו עם קצת אמתלאות אם אין עדות ברורה ולפי שכן הדין נריך
 לחקור יפה יפה כמו ששנינו (חבות פ"ח) הוי מרבה לחקור את העדים וכל
 המרבה בחקירתם הרי זה משובח כדתן במסכת סנהדרין בפרק טו בודקין
 (מ.) כל המרבה בבדיקות הרי זה משובח מעשה ודק בן זכאי בעוקלי
 תלמידי לזה נראה שלכתחלה ראוי לקבל הודאת פי העובר קודם קבלת
 העדים כדי שיוכלו לחקור את העדים על פרטי דברי העובר אך אם לא
 נעשה בדרך זה וקבלו העדים תחלה אין קפידא בזה ויכולין לקבל אחר כן
 הודאת פי העובר ומה ש"ב"ג"כ בשאלה זו אם בקבלת הודאת המאור יש חשד
 חקירה מדעתיה חסם מהופקיס בזה מפני החק שאין לעשות חקירה בארזון
 ולפי דעהי מאחר שיש בדבר חובע כבה מתקיים החק שאין החק אלא שבולת
 תובע לא תעשה חקירה - כנגד אדם אבל מאחר שיש חובע אין בקבלת הודאת
 העובר חשד שם חקירה ומה פעמים ראיתי ככאן שבדברי הקבל מקבלין
 הודאת העובר כל שיש תובע בדבר האמנם אל תסמו עלי בזה כי זו אינה
 שלי שאין זה מדין תורתנו שאלו את פי חכמי העמים כי אם אדם יראים
 מזה המעשט להם הוא ולפניהם יוצא וכן כמה ששאלתם אם יספיק לכם
 חותם ארזוני המנך יר"ה לעשות חקירה אף לאו בלתי בכנת שב"ד והקבל
 י"א גם זו דלסון היא :

רלה שניה אם ב"ד חייבין לתת לבסור טוען לסדר טענותיו או למנות
 לו מורשה ואם מן הדין לתת לו טוען אם יתנו לו קודם
 הודא' פיו או אח"כ באשר הוא בקש לתת לו טועןכמו שיש לתובע טוען:

תשובה בדיני ממונות יש מחלוקת בין הגאונים ז"ל אם הנחבע יכול
 למנות אנטלר שזכו טוען או מורשה שיטעון בשבילו שב"ד כי
 יש מהם שאומר האם לא יראה הנחבע לב"ד יכול למנות שליח בעדים
 שיטעון בשבילו שב"ד והביאו רח"י ממה שהקשו בירושלמי דסנהדרין (רפ"ב)
 גבי כ"ג וימנה אנטלר וחרלו הנע עלמך שנתחייב שבועה ובי אנטלר נשבע
 אלמא אפילו הנחבע יכול למנות אנטלר וכן דעת בעל הערוך ז"ל (ערוך
 אנטלר) אבל הרב אלפסי כתב בהשגחה שאין הנחבע יכול למנות אנטלר וכן
 דעת רב בעדים ז"ל ב[והביאו בירושלמי דמקשה וימנה אנטלר משום יקרא
 דכ"ג קאמר אבל שאר חכמי לא ימ"מ נראה שזכו דוקא בדיני ממונות שאפשר
 לחלק בזה בין תובע לנתבע לפי שהתובע כל שהרשה אדם בזכות שיש לו
 בהצבעה הריא ואמר לו זיל דון והנפק לנפשי הרי נעשה הסליח כבעל דבר
 ולא מני הנחבע למימר ליה לאו בעל דברים דידי את אבל הנחבע שאי אפשר
 לו להקנות דבר אפשר לומר שלא יוכל למנות אנטלר לפי שיאמר לו התובע
 לאו בעל דברים דידי את ולא ארון עמך שאין לי דין ודברים עמך אבל בדיני
 נפשות אם יש לחלק נראה שהדבר בהפך שהתובע אין ממנה אנטלר שהרי
 אין תובע ממון שיוכל להרשות עליו אבל הנחבע בדיני נפשות כיון דנעיקן
 ושפטו העדה והעליו העדה ותמן (סנהדרין ל"ב.) דיני נפשות הכל מלמדין
 לזכות ואין הכל מלמדין תובע אף כן יכול למנות אנטלר שיטען בעדו וילמד
 זכותו שהרי שומעים לכל מי שיבא ויאמר יש לי ללמד עליו זכות ואפי' לאמר
 שיגמר הדין ויאל ליסקל אם אמר אחד יש לי ללמד עליו זכות מחזירין אותו
 וכל שכן האם יש לתובע אנטלר ללמד תובע שיוכל הנחבע למנות גם כן
 ללמד זכות אמנם עתה שנהגו לקבל הודאת פי העובר אם הוא ב"ד לקבל
 הודאת פי קודם שימנה טוען שיטעון בשבילו כדי שלא ילמדו טענות
 של שקר ושיאל הדין לאחמו הרשות בידם :

רלז שלישיית אם יש רשות לב"ד להוציא את שמעון המסור
 מבית האסורין בערבים במוהים בסך גורא ובקנסות
 שיהיו הערבים חייבים בכל מה שיהיה המסור חייב אם יתברר הדבר
 וענין המסירות :

תשובה אין ספק שכל שיש בעובר העברה השם חייב עונש שב"ד
 מייבי' לחכשו ולאחרו בניה האסורים עד שיחברר להם שאין
 בדבר חייב עונש רק חייב ממון לבד ואין טחנין אותו בערבים שהרי העובר
 אם יראה שיחייב בדין מידו ברוב יצרה ומה יעשו ב"ד לערבים ומה יעשו
 כי יפגעו בהם ומה לא עשו עברה עובדי חטא וזיגוד מייגיד (פסחים ק"ג)
 ואם מפני שנתחייבו ונשתעבדו לקך אין אדם יכול לשתעבד עלמו במה שאינו
 מחוייב אלא בדבר שבממון אבל לא בחיוב נפש ועוד שהעובר ילך לו בלי
 שום עונש ולא מלין לקיומי ביה ובשרת הרע מקרבך ועוד שמי שעבר עברה
 שיש בה חשש חייב עונש אין ראוי שילך ויטייל בשוק בשוד שביה דין מטיינין
 ונשאין ונותנין בדינו ואם ששנינו במכילתא (סדר משפטים פ"ו) וקנס
 המכה יכול יתן ערבים ויטייל בשוק תלמוד לומר אם יקום והתהלך בחוץ
 מניד שחובשים אותו עד שיתרפא ולכן אם ראו ביה דין שיש ממש בדברי
 התובע ושאל יתברר הדבר שיהיה העובר חייב עונש גנוף אין טחנין
 אותו בערבים ג :

רלז רביעית אם מקבלין עדות העדים בפני הכתות או אפי'
 שלא בפניהם :

אע"ג דמדיוקא דרישא שמעין' לה כדליתא התם כהדיא דמקשי תנן כריכות
 ברשות הרבים הרי אלו שלו הא ברשות היחיד טעל וזכרתי והרבה כהנה
 בתלמוד רבו מלמנות ואעפ"כ להניח דעתך לשיבך לפי דרך מההיא דתנן
 לקמן (מ"ח.) הרי היא ברשות חביה עד שתגמס לרשות הבעל לנפולין לא
 קשיא דהוה אמנא דהיינו להגרו מילי דתנן במתני' (מ"ו.) דהאז זכאי
 בניה ועלם קאי והא דקתני לעולם לאפוקי הניש זמן כדליתא בגמרא אבל
 לענין כתובה הוה אמנא דלעולם אין האז זוכה בה ואפילו בלא נשאת וכן
 מסיפא דקתני אמרו לו אם משתיהא אין לאביה רשות בה דליתיה לענין
 כתובה לה קשיא דקאי אחאי דקאמר רבי יהודה הראשונה של אב ומסדרו
 ליה דנשואין ראשונים איבד האז זכות כתובה כמו ודוק מניה הא בארוסין
 ראשונים לא איבד זכותו אבל בארסה שני פעמים הוה אמנא דאבד זכותו
 והא שמעין בלישא כהדיא דאפי' בתרי ארוסין לא אבד זכותו : וזה מה
 שנראה לי להשיב על דברי קוגרניך ואשר אמרתי עד כה הוה כי קודם
 הפסח לא היה לי פנאי ומיד אמר הפסח הוצרכתי ללכת לברללוגה ועמדתי
 שם כמשלש חדשים ועתה כבואי מיד שמתו פני אל המלחמה אל המימושים
 הסובבים ארזון נשערה סביבי רופא כל בשר ומפליא לעשות יתלימך ויחייך
 ועלמתיך יתלין ויפתח לך את ארזנו העוב את השמים להריק לך ברכה עד
 בלי די נאום השממה כההבנתך העלו בידיותיך המזומן לעבודתך הגבון
 לבקשתך סדורם שלומך וטובתך הוהתם בפרשת וזהבך וברכך והרפך יצחק
 ב"ר ששת זל"ה : שעל הכתב שלמה משנתו ותלמודו צפוי ערוך הגבון
 סחכס ה"ה סנחם נ"ר כן כבוד ה"ה חיים ז"ל החרוך יברככו ויהייהו
 חי' וברוך :

רלז למוקדמי מירול
 יושבי על מדין הלכי על דרך סגולה לך ישר ודרך הקדש יקרה לה להעמיד
 ארץ במשפט על מכוונה ונכונה העיר על חלה ליסר בשופים שומים
 שקולו ובעקרבים וברבים רבים ומרבים ומשינים על הקולס חלה אם קנאה
 ומלאה קוצים בסומים נתנו לאכלה יכלו אותם מכרה ה' נצלות נעט שעשועיו
 העם חמר למלה אם ללזים יליו ירלוו גלגלה ופחלים יערימו יבינו לאחריהם
 ואל יסובו לכסלה : פטרות לגדור גדר יעלו בחמלה המה הנבונים אל דבר השם
 חקידים הסרידים ילידי סגלה מוקדמי קהל מירול וריעיהם הנבירים אהם במשה
 ישורו המקום יהיה בעזרה ובאנך ישים אותם חלה :

הגיעני כתבתם עם קונדרום השאלות על ענין האיש שהוא אשר
 קרה קרא בראש הוסיית ברחובות נתן קולו ופער פיו לבלי
 חק ושכנגדו טען לפניכם לדין אותו מסור ומלשין על שקר ולחייבו
 עונש ונסתפק לכם בדבר המשפט ספקות בניהם מהם המשה שאלות
 שהם ענפים ולא שרש הענין בעצמו אבל נראה מדעתכם שאם אמת
 היה הדבר ויתברר בעדים שאמר הדברים ההם כפי שמסר בתביעתו
 התובע כנגדו שהוא חייב עונש כדין מסור ומלשין על שקר אלא
 שנסתפק לכם איך תחקרו הדבר אם בעדים לבד או גם בהודאת פיו
 ואיזה מהם ראשונה ואם יש בהודאת פיו צד חקירה ואם תקבלו
 העדים בפני הכתות ושאר הספקות הבאים בשאלות החמשה אשר
 סדרתם ועם היות לא שאלתם אותי בעיקר הדין אם הוא מחוייב
 עונש כדין מלשין ומסור לשקר לו יהי שאמר הדברים ההם כפי שמען
 עליו התובע אם לא עכ"ז אודיעכם דעתי בזה ואפרוץ גררי המוסר
 להשיב על אשר לא ישאלוני יען זה חובה עלי כמה שאמר רבותינו
 ז"ל (שבועות ל"ה.) מנין לתלמוד היושב לפני רבו ורואה זכות לעני
 וחובה לעשור שלא ישתוק תלמוד לומר מדבר שקר תרחק ואם בדיני
 מסונות כך בדיני נפשות לא כ"ש אבל תחלה אודיעכם דעתי
 בשאלותיכם לו הונח שיהיה האיש שהוא חייב עונש על מה שעשה
 כאשר עלה בדעתכם ואח"כ אבאר על מה שתחייב המסור והמלשין על
 שקר עונש בדין תורה ובאיהו דרך ומתוך זה יצא לכם שאין האיש
 הזה חייב עונש בדין הוה :

ראשונה נסתפקתם אם סן הדין לקבל בתחלה הודאת פי המסור
 קודם קבלת העדים שכנגדו ואם מעלה ומוריד לקבל
 הודאתו אם לאו :

תשובה אין ספק שבדיני ממונות אין מקבלין את העדים אלא לאחר
 שהשיב הנחבע לתביעת התובע לפי שאם הודה הנחבע
 מתחייב ממון ע"פ הודאתו דהודאת בעל דין כמאה עדים דמי אך כשהנחבע
 סופר בתביעת התובע אז נריך לעדות העדים ומקבלין אותן ואפי' למע יערימו
 ב"ד לקבל עדות העדים קודם תשובת הנחבע וחלוי אין נריך לעדים
 שהנחבע וודע לתביעת התובע ואמרו ז"ל כמה מקומות בתלמוד אמרו
 כי דינא ככדי לא מתרחיין ח' ולזה אין מקבלין העדים בדיני ממונות רק אחר
 שיכפור הנחבע בתביעת התובע זולתי על ג' הסכמה כגון שהיו העדים
 חולים שאין ממתינים לתשובת הנחבע שמה ימותו בנתיים וגם מקבלים אותן
 אף שלא בפניו או כגון ששלחו לו ולא בא ובהגרו גווי דליתמר צפיק הגזל
 בתרא (ק"ב.) אבל בדיני נפשות לפי שורת הדין אין תשם בהודאת פיו
 שהרי אינו מתחייב מיתה על פי עצמו רק ע"פ עדים ואין הודאתו מעלה
 ומורדת אין נריך לקבל הודאת פיו כלל אלא שמקבלין העדים בפניו ואם
 יודה לבדי העדים דנין אותו ע"פ העדים ואם לא יודה לבדיהם נריך
 להביא עדים אחרים להדין אותו או להכחישן אבל עתה אין הרשות נחונה
 ח' ב"ח ח"מ ס' כ"ח עמו' כ"ו ע"ע ע"ס ס"ה : ג' ע' שמ"ק (ב"ק מ:) ד"ה או ממקם : ג' ב"ח ח"מ ס' שפ"ח עמו' ס' :

שאלות ותשובות רבי שם רמיה דלת רמ

לא ענה לאה המסור. על שהראש כבר לפי שלא היה בזה אלא חיוב משון לפרוע מה שהפסיד אלא מפני שאמר שהתורה זו רב שלא יסנה בחילתו ממד במרדו ואמר מחויבה ומחויבה ואפילו במסירות משון שאין בו סכנה גשוח אז קם רב כהנא ועשה מעשה פניהם וברגו כדי להציל הנרדפים במסירותו והש"פ שכבר בעלו אז דיני גשוח וגם כי רב כהנא לא היה דין אלא יושב לפני רב כהנא לפני רבו אלא שהרגו מפני שמצוה וחובה לכל אדם להציל הנרדף מיד הרודף ואפי' בנפשו של רודף מדכחיב ולא העמוד על דם רשע וגם זה צריך להסתרו בו אם יש פנאי קודם שיהרגו אותו כמו זה של רב כהנא שהתורה בו רב לא תחויי וכו' הרמב"ם ז"ל (פ"ח מהלכות הובל ומזיק) שמתרין בו ואומרים לו אל תמסור ולא תעיד פניו ואמר לא כי אלא אמרנו בו וק מלינו בברכות פרק הארוחה (נח"י) בעובדא דרבי שילא שמתחלה בשאמר ההוא גברא בי מלכא איכא גברא ביסודאי דרדין דינא ולא נקיט רשותא לא הרגו ובשאלת חז"ל ותימא לכו דקריאת לכו חמרי אז אמר האי רודף הוא והתורה אמרה הבא להרגך ששכח להרגו מחייה בקולפתא דפרולא וקטליה וגם בזה אפשר שהתורה בו ר' שילא הש"פ שלא נזכר בגמרא או שלא היה לו פנאי או אפשר שאין הנרדף הבא להציל את עצמו בנפשו של רודף צריך להתירו ברודף לפי שהוא כהול על נפשו להציל עצמו ולא חייבוהו להתירו אלא כיון שרואה שגם להרגו ישיבם הוא ויהסר אל הרודף אבל איש אחר הבא להצילו צריך להתירו ברודף קודם שיהרגו את יש פנאי ובפרק בן סוור ומורה (ע"ב) סובר רב הונא שהיו מצילין הנרדף בנפשו של רודף ולא היה צריך להתירו ברודף רק שאומרים לו ישראל הוא בן ברית הוא ואין צריך שיקבל עליו להתיר אלא בנכר ע"י ג"ד וכ"כ הר"ם ז"ל (פ"ח מהלכות רולת) ובשם הרא"ם ז"ל מנאחי דאפילו מהן דאית להו דרודף צריך להתיר היינו לנבי אדם אחר דעלמא אבל לנבי נרדף לכ"ע אינו צריך להתיר ובדין הרודף אחר חברו להרגו או אחר שהרוק כך היה הדין בזמן הבית שקודם מעשה מצוה ביד כל אדם להסירם כדי להציל ולהושיע הנרדף ואם עשו מעשה אין הורגין אותן אלא ע"י ג"ד בעדים ובהתראה כפי ענין הראוי להם וכדאמרין בסנהדרין פרק בן סוור ומורה (ע"ג) ועוד בסן עבירה אין מצילין אותן בנפשו וכן המסור כל ששטה מעשה ומסר מביאין אותו לב"ד ועונשין אותו כפי המחיוב לו מן הדין או יותר משום מיגדר מלחא כפי לורך השטה ומחייבין אותו לשלם לנמסר מה שיתברר בעדים שהפסידו :

דלת רמיה הכה שמעון הכהש בידכס אף אם יתברר שאמר הדברים ההם שפסעו עליו אינו חייב עונש בדין תורה שאף אם היה באמירת אונן הדברים דין מסירה הכה מאחר שכבר עשה מעשה אין כח חיוב עונש אלא אם כן היה רגיל ומחזק למסור אחרים לשקר ועשה כן שלשה פעמים כח"ס אף כי יש לדון אם יש באמירת הדברים ההם דין מסירה אם לא כי אחר שראובן ובנו האומר עליהם היו נשפטים על הגנבה ההיא והיו הפסדים זה כמה ביד הגזבר ומוקדמי הקהל ואין ספק שכבר היה זה מפורסם אם שמעון מרוז שיחו וכעשו על הגנבה של אחותו ואולי היה הגזבר מענה את דינה היה נועם שהמשפט מלך המלך היה ראוי לבא ליועלי העיר ולא לגזבר ולמקדמין אין זה מסירה גמורה ואם באמרו שראובן ובנו הם הגנבים וחייבים עונש על הגנבה ההיא דברים אלו חרופין ולא מסירה אחרי שכבר היו הפסדים על זה בפרסום ביד הגזבר והדבר ידוע שצין שיהיה המשפט ליועלי העיר או לגזבר הכל יהיה ע"פ הדין גם מה שאמר כנגד המוקדמין אין ראוי להקרה מסירה שאי אפשר להיות להם שום עונש על זה אחר שיד הגזבר היתה באמצע אבל מכל מקום בהמשך מן הדברים ההם נזק לקהל והולאות ולכח במשפט עם זקני עמו ושריו לא ימלט שמעון מהיות מלך ומלצר הלבוז באמרו הדברים ההם וראוי להעניש על זה כפי מה שיראה בעיני כב"ד כח"ס הרמב"ם (פ"ח מה' הובל ומזיק) וכן כל המייר ללבוז ומלצר אותן מוסר למוסרי ביד השופטים להטותו ולאסרו ולקנסו אבל מפני אשר יחיד אסור למסרו ע"כ וכן אם יראה בעיני כב"ד שהדור פרוץ אין תומה בלאשים אין מעצור לרוחם להגדיל פה ולהרחיב לשון במסירות ובמלשינות ולא ישימו מחסום לפיהם ולפי לורך השטה ירצו להעניש יותר מן הדין משום מיגדר מלחא לא מפני שהדין כך אלא מפני שהשטה צריכה לכך הרשות בידם כשהיא דאמרין ביבמות פרק האשה רבה (ג') אמר ר' אלעזר בן יעקב שמעתי שביט דין בזמן הבית היו מכין ועונשין שלא מן הדין ולא לעבור על דברי תורה אלא לעשות סוג לחורה ומעשה באחד בימי יונים שרכב על כוס בשבת והציאוהו לב"ד וסקלוהו לא מפני שהדין כך אלא שהשטה צריכה לכך ובזו מעשה בא' שהטית את השחו' תחת חלצה והציאוהו לב"ד והלקוהו לא מפני שהדין כך אלא שהשטה צריכה לכך ואסיקנא בהם דמשום מיגדר מילתא הוא ד' : שעל הכתב מלוקי ארץ גודרי פון האליים הנקדשים בכבודם שמנה נסיוי אדם מוקדמי קהל טירול והגבררים אחם ישמרו טרם ויגן בעדם :

רם לחכם הד יודיה בן אשר נרי

קרתה נפטרו מאז בא הבא ברנה לנשואין עם האכבדים ההם ויהי כבאם ואור פרוץ אין אמת נפטרו וככלה מלך והמעולה דון שלמה הלוי י"א הרי עיינו אודיענו כי הסכנה הייתה לפונקן להפיק באחריות ויהי הקוב אשר ייטיב ה' לך ייטיב לבנו והמעולה כליוהט חליו מפלג ומלאו מרש' ישש' ע"ק לפוס כלומר שש על אבותיך :

תשובה הלכה פסוקה היא שאין מקבלין עדים אלא בפני בעלי דין ואפי' בדיני ממונות כדאיתא בפרק הגזול בחרא (ק"ג:) כמו שאלו שם אמרה תורה והעד בצעליו יבא בעל הסור ויעמוד על סורו והסכמתו המחברים ז"ל שאף דייעבד אם קבלו אותם שלא בפניהם אין עדותן עדות א' ח"כ למר בדיני נפשות הממורין וכן בסנהדרין כפ' כהן גדול (י"ט) גבי עבדה דינאי מלכה קטל נפשא שלחו ליה לינאי מלכה חא את נמי להבא דכתיב והעד בצעליו ולא ישמרטו אמרה תורה יבא בעל הסור ויעמוד על סורו אחא יתיב ח"ל שמעון בן שמח ינאי שמך עמוד על רגליך ויעידו כך וכו' וכן לשון הרמב"ם ז"ל (פ"ג מהלכות עדות) גם בדיני ממונות אין מקבלין עדים אלא בפני בעל דין נראה מלשון גס ככל שכן בדיני נפשות כן וכן נראה מדבריו (בפ"ו ובפ"י"ב מהלכות סנהדרין) במה שפ' פוחחין לזכות שאמרו בגמרא (שם ל"ב:) דאמר ליה אי לא קטלת לא הדחל וכו' ובדיני נפשות אין מקבלין עדות אלא בפני בעל הדין דהיינו הטובר עברה אבל מנאחי בהשבעה לרב רבינו אשר האשכנזי ז"ל שבקבלת העדות כנגד המוחזק במסור ומלשון לשקר כדי לדון אותו ע"י עובדי כוכבים אין צריך לקבל העדות בפניו כי הדבר ידוע שמי שהוא מוחזק במסור ומלשון לשקר הטובדי כוכבים מקרבים אותו בשביל הגאון ואלו היה צריך לקבל העדות בפניו ולדרוש ולחקור בדינו לעולם לא יעשה ממנו דין כי ינצל על ידי עובדי כוכבים כי אפילו כשאינו בסכנה הוא מוסר יחידים ורבים כ"ס כשיראה עצמו בסכנה גופו שימסור ויסכן כל ישראל לכן נהגו בכל תפולת הגולה כשים מסור מוחזק כך ששלשה פעמים מסר ישראל או ממונס ביד עובדי כוכבים על שקר שמבקשין ענה ותחבולה למויגדר מילתא שיוסרו האחר' ולא ירבו מוסרים בישראל וגם להציל כל ישראל הנרדפים מתחת ידו עכ"ל תשובת הרא"ם ז"ל ובנדון זה אין נראה שיביא בדרך זה שהרי לא מסר זה פעמים אחרות גם שאין נראה שיביא נכרח אלא וואיש זרוע ולזה ראוי לקבל העדות בפניו אלא אם כן יראה בעיניו דייקנים שיש סכנה בזה שאו לצורך השטה יטלין בית דין לעשות שלא מן הדין לעשות סיוג לחורה [ג' כשהיא לשמעון בן שמח באשקלון אמנם אם תוחס אדונינו המלך ירום כדור מספיק לזה אם לא תחס תחקרו זה עם חממי העמים :

דלת חמישית שמעון החשוך במלשינות שקר זה הגזבר טען ואמר שדברי ראובן הרובע כנגדו שבופלים לפי שהוא

במו תפוש בבית הסודר שהרי הוא נתון בערבון סהמת חשד גנבה :

תשובה גם זו לא נשמעה היא ואין לנו עסק בה שמהמה שהוא הפוש לא יוכל לעטון כנגד אחר שטעה מסירה או סכחה או דבר פניה כנגדו או כנגד מי ואם מפני שהוא תשוד בגנבה אם יש עדים בדבר הוא פסול לעדותו אבל מפני פסלותו לא יפסל מלהכונן זכות או חובה שכנגדו בדין תורתנו והביא דנקקין לתובע חללה (ב"ק מ"ו:) אינה ענין לכאן דהתם בדיני ממונות דוקא וגם שהנחבט חזר לחבוב מן התובע הראשון ובנדון זה שמעון לא היה בעל הגנבה וגם הרבה פירושים נאמרו בה אבל אם יש בחקק העמים ובלימודיהם שמן דבר מזה שהחשוך בדבר לא יוכל לתבוע אחר ומפני זה יהיה כאלו אין כנגד שמעון תובע ויהיה שם לך חקירה בדבר לעשות פרושי"ש בלי תובע ויהיה זה כנגד החק והתפחדו אם באולי אין יכולת בידכס בזה מלך החוחס ויהיה אפשר לשים לכס עלילות דברים שם היות שמזכיר בחוחס שחטעו בדין תורה משה ייחודית כי להחגולל ולהתנפל על היהודים שיחה בעלה של שופטי הארץ חסיה גדולה מתורה שלמה שלנו אין חכמה ואין ענה אחי בזה ואחס עשו מפשיכס בחכמה ותשאלו פי חממי העמים מן המוחזקין והמומחין שבהם כי כד ממי הדבר הזה עד כי לא אוכל שאלו זהו הנראה בעיני בשאלותיכם אם היה כאשר עלה בדעתכם שזה האיש חייב עונש אם יתברר שאמר מה שמעון עליו מי שכנגדו :

ועתה אבאר לכם על מה נענש המסור והמלשין בדין תורתנו ובחז"ס דרך דעו כי המסור והמלשין אינו נכרה מן הדין על מה שטעה שהרי אף אם מסר או הלשין בדבר שיש בו סכנה נפשות ונעשה מעשה על פיו אין זה נענש מן הדין שהרי אין הרולח נענש בזכות דין אלא כשהורג הוא בעצמו אבל כשהטוה או מסבב להרגו עגון ששכח בו כלב או השיק בו נחש אין מיחשו אלא בידי שמים ואפילו בעד"ז אמרה תורה כלאחר אדם ולא באשר עשה וכרגו אין נהרגין וכסנהרגין כשלא רגו אלא בדבור בעלמא הוא גרמ הכחוז וחודש הוא אין צריך לומר המוסר- שלא נעשה מעשה על פיו שאינו מן הדין שיפנס כל שכן כשאינו מוסר נפש רק ממון לבד שאינו מן הדין שיפנס על עסקי ממון אבל מה שנענש המסור מן הדין הוא על העמיד ועל שם סופו ר"ל כגון שעדיין לא מסר אלא שאומר ומנס שימסור ואז עושין אותו מן דין רודף כדי להציל הנמסר הישראל לפי שכל ישראל כנמסר ביד עובדי כוכבים אפילו על עסקי הבן וקם יש סכנה בדבר שכיון שישראל נופל בידיהם אין מרחמין עליו כמו שדרשו ז"ל מפסוקבניך עולפו שכבו בראש כל חולות כחור' ממך והיינו עובדה דרב כהנא דכפ' הגזול בחרא (ק"י) גבי ההוא גברא דאחוי אבנא דחבריה אחא לקמיה דרב אמר ליה לא תחוי אמר ליה אלא מחויבה ומחויבה קם רב כהנא שמטיב לקושיה מיניה קרי רב עליה בניך עולפו שכבו בראש כל חולות כחור' ממך וגו' מה הוא זה כיון שאפל למחמר שוב אין מרחמין עליו אף ממונס של ישראל כיון שפל ליד עובדי כוכבים שוב אין מרחמים עליו סנה רב כהנא

[ח' ע"י ג' ק"י וכו' ח"ס כ"י - ו"י ח"ס כ"י - ו"י ח"ס כ"י - ו"י ח"ס כ"י - ו"י ח"ס כ"י : [ג' ב"י ח"ס כ"י - ו"י ח"ס כ"י - ו"י ח"ס כ"י - ו"י ח"ס כ"י : [ד' כ"י ח"ס

שאלות ותשובות רבי'ש סימן רמא - רמד

סד

דאס נשא יוליא צנט שאני הסם שחכמים עשו חזק לדבריהם לתקנה הולד שאס לא כן כל א' ה' נוסח מעוברת חזרו ומינקת חזרו ולא ה' חושש לולד אבל כאן די חס חסרוס עליו וכל אחד יחוש לעלמו . ועוד דהתם יכול לחזור ולכנס לכשיגיע זמנו והע"ג דאף באשת כהן שאין יכול להחזירה אמרינן נמי יוליא סיינו משום דלא פלוג רבנן וגם שיכולה לינשא לאחר אחר ימי הנקה אבל גבי קטלנית שאיסורה שום בכל לא החמירו עליה כל כך משום שפק סכנה להוליא אחר שנשאת . ועוד נראה קלח כמד לזה מדאמרינן בסוף פ' כ"ד (טו') במהניחין וכוון שנשאו לחמרים ונחלמנו או נאגרשו מותרות להנשא להם וחמרינן עליה בגמ' קס"ד מיתה אמיחה וגרושין אגרשין לימא מתניתין דלא כרבי דאוי כרבי הוה אמר בחרי זמני סויה חוקה פלוגת וסיכי קתני מהניחין מותרות להנשא להם דהא אע"ג דפקע מינייהו אסור השעד הרי בא עליהן חיבור קטלנית ומתלנין לה מיתה אגרשין וגרושין אמיחה כלומר הוה מיתה אמיחה אע"פ שנסתלק מהן אסור השעד עדיין אסורות להנשא להם מחמת אסור קטלנית ומשמע שאין אסור זה גדול מאסור הרשעין וכמו שנאסור הרשעין של השד אין האסור חלף לכתחלה כדמוכחינן הסם מתחילי גם אסור הקטלנית אין אסור חלף לכתחלה גם הרשעין ח"ל הסכים בחסובה לדעת הרמב"ם ח"ל שאס נשאת לא חלף :

רמב"ם ששאלת ג"כ אף אם נאסר אם נשאת לא תצא היבא
שהתרו בו ב"ד והמרה את פיהם אם כופין אותו להוציאה מהיהא משנה דפרק ארבעה אחין :

אני לא מלאתי משנה בפרק ד' אחין שילא ממנה דין זה חלל נראה לי שזה הלוי בחלוק הנוסחאות הנמלכות בירוש' (יבמות פ"ג הל' י') גבי הנהו דפרק כ"ד דהתם דאסורות לינשא דגרסינן הסם בירושלמי קדש אין חמרים לו שיכנס חלף שלא יכנס כנס אין מוליאין מידו כך הביא הרמב"ם ח"ל נוסחת בירושלמי ונראה שירוש' דכל שכנס לגמרי אין מוליאין מידו והע"ג שאלמרו לו שלא יכנס והוא הדין לקטלנית . ומכל מקום נוסחה זו תקשי לר"ם ח"ל צמ"ש בדין הקטלני' דאס קדש כגם לכתחלה חלף ח"כ ירעה הרב ח"ל להקל בדין הקטלנית יותר מאותן שאסורות מפני השעד אס מפני קולת הדבר בעלמא אס מפני שבקטלנית אין מוסיק לעשות אסור כשכנס כיון שבכר קדש דהא קו"ל מול גורם . והרשב"א ח"ל מלא נוסחה אחרת בירושלמי והיא זו קדש כמי שכנס אמרו לו שלא יכנס וכנס מוליאין מידו דכיון שכנס אחר הסתרה קונסין ומוליאין מידו ולפי נוסחה זו יש לומר דהוא הדין בקטלנית דכיון דהשתכחן דהיבא דדיניה דאס כנס חינו מוליא חס כנס אחר הסתרה מוליא הוא הדין בכל אסורא ומ"מ כיון שיש התמלפות בנוסחאות ספיקא הוי ומספיקא אין כופין ועוד שאף לפי הנוסחה האחרת שכופין כיון דמשום קנסא הוא ח"ל דהיבא דהיתמר היבא חלף חיתמר לא חיתמר דחדוש הוא ולא גמרינן מיניה ועוד הסם כשהתרו בו ולא שמע להן מחזק ליה לחסדא . והיבא שהתרו בה ולא התרו בו הדבר פשוט שאין כופין אותו נ' כיון שמן הדין האיש מוליא לרעו והאשם יולאש שלא ברצונה ח"כ כשכופין אותו להוליא משום קנס אותו הוא שקונסין ואין יקנכו אותו מחמת הסתרה שלם כיון שלא התרו בו :

רמב"ם ששאלת אם סת א' פיהם במצפה אם דעתי לדונה בקטלנית
גמורה או אם יש לחלק :

תשובתי עובדא טובא ידענא שנעשו כזה להקל וחכמי הדור לא היו מוחים בידם וכו' סמך להקל מהסייא דתנן בפרק המקבל (קה:) המקבל שדה מחזירו ואכלה חוב או נשדפה חס מכת מדינה היא מנכה לו מחזירו ואס אינה מכת מדינה אינו מנכה מן חזירו חלמא אע"ג דאמרינן דמליה דחוכר גרם ומשום הכי אינו מנכה לו מן חזירו כשאניס מכת מדינה ואפי' היכי דאישתדוף כל שדותיו של מחזיר כדאית' הסם בגמ' (קו') אפי' הכי כשהיא מכת מדינה אין חולין במזלו וככא נמי היבא למימר בקטלנית דקו"ל טעם אסור משום דמול גורם דכיון שהוה מכת מדינה אין לומר דמול גרם ומכל מקום לריך שחסיס המגפה חזקה שרוב אנשי העיר ימותו בה כדאמרינן כשהיא היכי דמי מכת מדינה אמר רב יבודה ענן דאישתדוף רובא דבאגא והלכתא כר"י וכמו שפסק הרב אלפסי בהלכות או אפשר דייטיין ליה בדבר כשהיא דתנן במסכת תענית (ע"י) אי זהו דבר עיר המוליא חמם מאות וכו' וכן שימות מחולי המגפה ולא מחולי אחר דאס כן הוה ליה כשהיא דאנעיא לן הסם (ב"מ סס) של כל העולם כשדפון ושלן בירקון של כל העולם בירקון ושלן כשדפון ושלן בירקון ושלן אפשר דלזלי ביה לחומרה למימר לכתחלה משום סכנתא ד' :

רמד עוד שאלת מעשה בראובן שצוה מהסת סיתה ונתן סתנות עודפות על חצי נכסיו ואסרו לאשתו שתפול קנין להשלים כל צואתו ונמלה קנין בזה הלשון אני משעבדת עצמי להשלים סנכסי דבת כל צואתו ועתה פוענת האלמנה שמחצית הנכסים של היוורשים שהם שלה בכתובתה שלא שעבדה ברבר זה רק חצי הנכסים שהם נכסי דבת ולא נמלה קנין אלא לפי שהיתה נושאת ונותנת בתוך הבית והיו כל הנכסים ברשותה ובקשת להודיעך דעתי הדין עם סי כי רבו שם פחלוקת בזה :

תשובה נראה לי שהדין עם האלמנה ולא מבטיח לפי מנהג ותקנת ארצכם שנראה שמיד היא זוכה במחצית הנכסים ככתובתה ואס כן האלמנה שלא נשתבדה לפרוע דבר מנכסיה חלף מנכסי דבת אין

אשר כתבת כי הרא"ש ח"ל כתב בפ"ק דגיטין (ד' ע"ג) גבי דהוינן בה סאי אינו יכול אילימא חדש וכו' הא דלא סוקים לה באלם דפשיטא דסתקיים בחותמיו אבל פקה ולבסוף נתחרש ס"ד לבגור אפוי חדש מעקרו וסשמע דס"ל להרא"ש ח"ל דאלם אינו יכול לומר בפ"ג ובפ"ג לא בתוך הכתב ולא ברמיזה . ותמדת עליו אמאי אינו יכול כדאיתא בהדיא בפ"י שאחזו (ע"ה) שבודקין אותו לגיטין אע"ג דאסורא דאוריית' דבעינן שישמעו מפיו כל שכן לומר בפני נכתב ונחתם דתקנתא דרבנן היא וגיחא השתא דלא מוקמינן לה באלם ולא נצטרך לדחוק התירוץ הנזכר . ובקשת להודיעך דעתי וגם אם דברו בו ההדושינ אשר אצלנו :

דע הגביר י"ח כי ההדושים אשר חללנו לה דברו כזה חלל אודיעך דעתי לו יחי הדין כדנרך עדין לא יקשה על הרא"ש ח"ל דקושיה במקומה עומדת לוקמה באלם שאינו יכול להגיד מתוך הכה' וגם בדקוה ואין מכירין ברמיזתו ודף חס יכיה רחוק יותר רחוק הוא נהנו לה כשהוה פקה ולא הספיק לומר בפני נכתב וכו' עד שנתחמש חלף שא"ל לזה כי הרא"ש ח"ל הסכים אל האמת דאלם כיון שאינו יכול להגיד בפיו לא כגו מתוך הכתב ובדמיזה דהא עדות הוא ורממנא אמר מפייהם ולא מפי כתבם כדאיתא בפרק מי שחזו (סס) והע"ג דאמרינן הסם כסם שבדוקין אותו לגיטין כך בודקין אותו לעדות וכו' הא לוקימנא לה הסם בעדות השם דאקילו בה רבנן ור"ל בחומר מה בעלם שזכו נקרה עדות השם [בכמה מקומות] דבעדות זו הקלו רבנן עפי משום ענונה ואפילו עד מפי עד ומפי עכד ומפי שפחה ומפי הסחוקות וכו' מסיח לפי תומו דהוי מילתא דעבידה לאינלווי חלל ככהן לא סקלו חלף שלא יצטרך קיום בשני עדים חלף שכל מי שהוה כשר להיות שליח יכיה נאמן לקיימו ובלבד שיאמר בפני נכתב ובפני נהסם חמנס בפיו כמו בעדות אחר דהא עדות גמור הוא וקיום הנט כדבעינן בגמרא שיאמר בפני שלשה בקיום שטרות או בפני שנים משום דעד נעשה דין בקיו' שטרות ולא דמי לגט עלמנו כשהבעל אלם דהתם לא בעינן חמירה ממש חלף די לנו בשנדע צברור דעה הבעל ורעונו רק שבחרש גמור אין סומכים על כתיבתו ורמיזתו דלא קו"ל כרז כשהוה וכו"ל דאמרינן (סס ע"ה) קולו לאפוקי מרב כשהוה וכו' חלל ככהן בעינן חמירה ממש כשאר עדות והע"ג שמלינו כהקלו ככהן בחזון נשים שאין נאמנות לומר מה בעלם והע"ג כן נאמנות להביא גיטס לא מפני שיש להקל בגט ממיה' חלף הטעם הוה כמו שמוכר סס (כג:) דבגט כחולה לארץ כיון דחי בעל ומערעה לא משנחין ביה ליבא למיתם דמכונה לקלקולא חלל לעולם במיתה מקילין עפי מבגט וכו' דעת הרמב"ם ח"ל שכתב (פ' ז' מס' גרושין) נהנו לה ולא הספיק לומר בפני נכתב ובפ"ל עד שנשחת הרי זה יתקיים בחותמיו והח"כ יתן לה ע"כ חלמא דעתו ח"ל דאע"פ שלא נחרש לגמרי חלף נשתתק לבד לריך קיום ולא סגי בכתיבה ורמיזה ובפרק ט' מהלכו' עדות כתב שהחרש פסול לעדות בין שהוא מדבר ואינו שומע בין שומע ואינו מדבר וכו' וכן אס נשתתק אע"פ שבדק כדרך שבדוקין לגיטין ונמלחה עדות מכוונה והעיד בפנינו ככתב ידו אינה עדות כלל חוץ מעדות השם לפי שבענוסה הקלו ע"כ א' ובזה עלו כסוגן דברי הרא"ש ח"ל . אחר כתיב חסובה זאח הגיעו המועדים ולא מלאתי מי יובילה חללק עד עתה ועס היות הנעלה דון שמואל כנכנסת י"ח בשדני היות כבודך בשורית' ופניך מועדות לבא חללנו לא כליתי מפני זה משלוח חליך סן אס החתחר סס ימים החדים לא הדינני מתרשל ומסליך בקשתך אחרי גוי או מחריש משתחה בעלגתים . בדי שלשה קונדריסין מפירוש בן סיני' הניחם פס תלמודך רבי יתהק אל אחד ב"ח וכתב חלי לשלחם חליך ואחרי מגמת פניכם חללנו חייני מטריח עד עתה אחד מאלה להביא חליך :

אל ההיר מנהג הארוך גר"ו

תנוה דעתך שהנחת אס דעתי בהחמויך יוסף השם על שותיך ויחריך אס ימין' וימלא משלוח לך ויסיק אס זממך ינדיל בריאותך וירבה אס שלומך אמן :

רמב"ם שאלת להודיעך דעתי בענין קטלנית אי אמרינן דאם נשאת לא תצא כדעת הרמב"ם ח"ל או לא ואפילו לדבריו אם התרו בו ב"ד והמרה את פיהם אם כופין אותו להוציא מהיהא משנה דפרק ד' אחין ואם לא התרו בו והתרו בה סהו . גם אם סת אחד מהם במצפה אם דעתי לדונה בקטלנית גמורה או אם יש לחלק :

תשובה אע"פ שדעת הרא"ש ח"ל שכופין אותו להוליא דחמירה סכנס מחסורה וכמו שב"ד חייבין להפריש החדס מחיסור כך חייבין למונעו שלא יפצע בעלמו כמ"ש זה משמו בספר חפן העזר (סי' ע"ג) מ"מ דעת הרמב"ם ח"ל נראה יותר נכון ב' שפיקן שלא מלינו זה בגמרא רק לא הנשה דמשמע לכתחלה דוקא כשהוה דבשלהי פרק כ"ד (כ"ה) דמסוק בגמ' דאס נשאת לא חלף דכל ברננה לא מפיקין הכא נמי דקתני לא הנשה לכתחלה הוה ואין לנו לכוסוף על גזרות של דבריהם ולא מלינו בשום מקום שהזכירו הקטלנית עם אותן שכופין אותן להוליא אע"פ שהזכירו סס מוכה שחין דהוי נמי משום סכנתא כדאמרינן בכתובות (עז:) דאע"ג דאמרה דדיירנא כהדי' לא שבקינן לה חל"כ חמרה דייירנא כהדי' כשהוה וכו"ל עממא דשאינו מוכה שחין כיון שהתשמים קשה לו וממיתתו הרי סכנתו צרורה כמו שאס יסלך איש על הגחלים רגליו תכוינה . חלל בקטלנית חין הסכנה צרורה חלף שאנו מושעין לה כיון שהחזקה ולשון הכתוב הוא כי חמר פן ימות גם הוה כחמיו . ולא דמי למאי דאמרינן בפ' החולק (לו:) גבי מעוברת חזרו ומינקת חזירו

ח' רמ"א ח"ע סי' קמ"ט ח"ל וכו' כ"כ סס סקו"ל וכו' ח"מ ס' ח' סקו"ל וכו' וכו' קנין של דס כנס : ד' כ"י ח"ע ס' ח' נכד"ס ומ"ס כ"כ : מ"ח סס ס"א כ"כ סס סקו"ל :

שאלות ותשובות ריב"ש סימן רמה - רמח

שהן ירשו אביהן שמת זה החש ועשרים שנה ולא חלקו מעולם מה שירשו מסנו ולכן כל נכסי ראובן בחזקת שניהם וירשי ראובן משיבין מעולם לא ירש אבינו דבר מאביו כי הוא היה עני ואבינו מעמלו ופיניע כפיו והשתדלותיו עשה חיל בתמלת ה' עליו : ואם היה אמת בדבריו היה לך לחבוע זה בחייו וזוהו כ"ה שנים שמת אביהם חוקן הדין עם יב"י ועל מי להביא ראיה :

תשובה גרסין בב"ב פרק חזקה (ל"ב) לחמר אחד מן האחין שהיה נושא ונותן בחוץ הבית והיו חונות ושטרות יוצאות על שמו ואמר שלי הן שפלו לי מבית חזי אימא רב אמר עליו להביא ראיה ושמאל אמר על האחין להביא ראיה ופסקו כל הפוסקים בדב דעלו להביא ראיה וחז"ל דלכתחלה כשמואל דייגי כח הלכתא כרב דהא תיהו כותיה דליתא סהס ומיסו זכו בלאד מן האחין שהיה נושא ונותן בחוץ הבית כגון גדול אחין שנודע כדלוי פירשו נכסי אחיכם בשותפות ולא חלקוהו נושא ונותן בנכסים וזה שיוכל על שמו עומן שהוא שנו פירש מאבי אמו או שזאל לו חז"ל אמר וזכר קי"ל כרב דעלו להביא ראיה שהרי הנכסים בחזקת שהיה ואין לתלות בשום דבר שהרי אין חלוקין בשום דבר והוא כל להוציא מלוחס חזקה ועלו להביא ראיה אבל כל שיש לתלות שזאלו לו נכסים אלו מזד אמר תלין ואז על האחין להביא ראיה וחז"ל שהוא נושא ונותן בנכסי הירושפה בשותפות כדלמרינן סהס על ברייתא דתניא עליו להביא ראיה אמר רב חסדא לא שני אלא שאין חלוקין בעסקת אבל חלוקין בעסקת אימא מעסקת קתן כגדון זה ג"כ סרי היו חלוקים בכל עסקיהם שזה היה עוסק לעצמו וזה לעצמו ח"כ דבר פשוט שעל משען החובצ להביא ראיה אלא אם היה ידוע שהיה לרובן נושא ונותן בנכסי הירושפה כ"ס וכ"ס שלא נודע שזאל לרובן דבר מנכסי אביו וכי שני אחין ח' עטיר ואחד עני היאמר עטני לעטיר הלא אז אחד לכנתו חלוק לי בנכסך שהכל נהיה מאלו ומאשר להבינו עפיה את כל הכבוד הזה ח"כ לא שנקתה חיי לכל בדים : עוד מזד אמר יש על משען להביא ראיה שהרי אפילו היה לרובן אחיו נושא ונותן בנכסי הירושפה ולא היו חלוקין אפילו בעסקתן שאין לתלות בשום דבר אלא בנכסי הירושפה ואם היה ח' עליו להביא ראיה עתה שמת אין בניו לריבין להביא ראיה שהרי כיון שהשטרות שיש חזיקין והם יחומים ואין יודעים בעסקי חזיקין לא נזריך תניה להביא ראיה בזה שאין יודעין וזה מפורש שם דלמרינן סהס אמר שמואל ומודה לי אבא שאם מת על האחין להביא ראיה וחז"ל דהך מילתא דאמר שמואל מסקינן ליה סהס בקושיה חפ"ס קי"ל הכי דהא לא היוספד ולא חשכתן מאן דפליגי עלה וכן הסכימו הגאונים רבינו חננאל והרב אלפסי והרמב"ם ז"ל וכל האחרונים ז"ל ד] כגדון זה סרי מת לרובן וא"כ על משען להביא ראיה בעדים מכל מה שחובצ שזאל לרובן מנכסי אביו ואז יחלקו יורשי רובן עמו בכל מה שיעידו הסדים לא שזאלת זה :

אל פראנו

שאלת ראובן היה בארץ סרחקים ואשתו עשתה שליח קבלה שיקבל לה גיטה מיד בעלה במקום שהוא זראובן הנזכר נתן הגט לשליח ההוא שתהיה מגורשת מיד בקבלת השליח אך על מנת שתעשה אשתו כך וכך ואחר כך בא השליח והגיד לאשה שיקבל לה גיטה אך שיש לה לקיים התנאים ההם והאשה קיימה אותן התנאים אחר שנים עשר חדש מיום שנתן הבעל הגט ליד השליח ושאלת אם צריכה האשה להמתין שלשה חדשים מיום שקיימה התנאים או אינה צריכה מאחר שכבר נתגרשה למפרע בקבלת השליח הגט זה שנים עשר חדש :

תשובה מבואר הוא שאינם צריכים להתנות ג' חדשים ומהרהר להכח מיד שהרי חפ"ס בשולח גט לאשהו הפליגו רב ושמואל כפרק המביא תנין (י"ה) דליתמר סהס מאימתי קונון לגט רב אמר משעת נתינה ושמואל אמר משעת כתיבה והלכתא כשמואל דתניא כותיה המשלוב גט לחשתי ואמר אל תחטבו לה אלא לאחר ג' חדשים משנתנו לה מותרת ליבשא מיד ואם כמי ששולח גט לאשהו מגורשת עד שיגיע גט לידה אינה צריכה להתנות אלא משעת שכתב הגט כ"ס כזו שנתגרשה ע"י שליח קבלה שהיא מגורשת לגמרי למפרע שאינה צריכה להתנות אלא משעת שהיא ואין מונין לה משעת שקיימה התנאים וזה פשוט :

שאלה ראובן קנה בתים והחצר פתוח לבית שער שהוא משתמש בניהם ויצא להוצר הבתים ואותו בית שער פתוח למבוי שראשו אחר פתחו וראשו אחר פתוח לדרך הרבים ובאותו בית שער אין שם דלתות לצד הכבוי ואין מי שחביר שהיו שם מקום אבל יש שם צורת פתח עם פצימין שנראה שהיו שם ויש לשמעון שכנו בתים סמוכים לארץ וסאוצר הבתים של שמעון יש צורת פתח לבית שער הנזכר אבל הוא סתום בלי פריצים ועתה ראובן רוצה לעשות דלתות לבית שער ההוא ושוען כי כל הבית שער שלו ואין לשמעון שכנו וזוהו כו' ושמעון מוחה בידו ואומר כי יש לו חלק בבית שער ההוא שהרי יש לו צורת פתח בן האוצר שלו ולבית שער ולא נפרצו פצימין וזה ראיה שיש לו חלק בו ושהוא יכול לפתוח הפתח ההוא כל זמן שירצו ועוד שיש לו חזקה חזק כמו עשרים וחמש שנים שהוא שכנו שבחוץ הבציר בהבסות המעונות הבציר שלו כנסות לבית שער ההוא והוא פורק אותם שם ושלכך לא נעשו דלתות לאותו בית שער ולכן מוחה בעשיית הרלתות וראובן משיב כי אין לשמעון חלק וזוהו בבית שער ההוא כי לעולם מי שמכר לו הבתים היה

לה לפדוע ממחליה נכסיה שהן שלה ולא יכל המכור ודאי נכסים אלו כאלו היו מנכסי מלוג שלה שלא נשתעבדו לפדעון אלו ההנחות אלא חפ"י כפי דין הגמרה שהיא כפועל חוב ובעל חוב מכאן ולהנא הוא עובד וכל הנכסים קודם גבות החובתה נקראים נכסי המכר אע"פ כיון שהאלמנה הזאת לא שצדקה נכסיה וזאת נכסי המכר יכולה היה להפדוע החובתה ולנכותה והפרע ההנחות מן הכסוף ואם לא יספיקו הפסידו מקבלי המתנות כיון דאחריות דעלמא לא קבילא כגון אם ילאו בעלי חובות על נכסי המכר שהרי לא שצדקה נכסיה אלא נכסי המכר גם אחריו דנפש לא קבילא ולא דמי להביא דלמרינן כפרק הלאמה נונייה (לו) גבי הרמלתה דזבניה דהתייתא חיתמי והטע"כ כשמוכרם למונחה אינה יכולה לחזור ולערוך מן הלוקוחות סהס כעד כחובתה דלמרינן לה יתי דאחריות דעלמא לא קבילא אחריות דנפשי קבילי קבילת דהתייה כפר תגמיה האחרונים ז"ל דהוקא באלמנה שמכרה לנרך עלמה שהיה קבלה המעות לנרך מוונתיה כשהיא מלי אמרי לה הכי אבל הפטורפא או ביה דין ח' דזבניה לא חבדו זכותן שיש להן על הקרקע שהיא מחמת חוב ובעבור וכיניו דההס דלמרינן הרמלתה דזבניה דהתייתא חיתמי כי דינה דזבניה דהתייתא חיתמי ועלה בעיני הלאמה שמכרה למונחה מהו שתייה ומעורף לחובתה ומדבקק לפד זוגיה דייניו כי דינה דזבניה ולא כעו בני עלה כ"ס דשניהו פסיטא לכו דלח אבדו זכותן הלא בהלאמה דוקא הוא דהיכיעה לכו מפני שהיא קבלה דמי המכיר לנרסה ונדון זה לפטורפין או לב"ד דמי שהרי הלאמה זו לא קבלה דמיס מתחת שבעוד זה שנשתעבדו למקבלי המתנות כדי ב' יאמרם לה אחריות דנפשי קבילת עליך - וליכא למימר דה ימי דאבדה את זכותה כדלמרינן (כתובות קט"ו) כהעורר על הכדה והוא ההוס עליה כעד כרנן דקי"ל כו"ייהו ודלמרינן כפרק חזקה (ל) דכיון דהתייה ועביר מעשה אבד זכותו והכח נמי סרי עשהה מעשה רב שנעלה קנין לפדעם דההס הוא באבד את זכותו שהיה לו כגוף סהס לומר שהיה שנו דכיון שמהס כעד שהוא של אמר אבד זכותו לומר שהיא שנו חבל זכותו תחמת חוב או בעבור שיש לו על סהס לא אבד וכו" כגדון זה חפ"ס שנעלה קנין לפדעם מנכסי המכר כיון שלא שצדקה נכסיה גם זכותה שיש לה בנכסי המה מחמת החובתה לא איצדקה ויכולה לגבות החובתה מן הנכסים והנותר למקבלי המתנות ב] ו"ס לפי מנכג חרלכס שמתחילת הנכסים סהס שלה לגמרי שלא נשתעבדו למקבלי המתנות כנכסי האלמנה סהס ולא נכסי המכר זכו מה שנדרשה לי בזה ומהמתי ממי יצחק ב"ר ששת זל"ס :

שאלה בותית אחת נכנסה לביתו של ישראל לשתות ואשת הישראל אמרה לבנה קטן כבן שש שנים שיוציא יין מן החבית בכלי אחד של חרס וכן עשה ואחר ששתתה הכותית מן היין באותו כלי הקטן שפכה היא בעצמה היין הנשאר בכלי והניחה הבלי היין לאוצר וקרוב לזה נכנסה הישראלית באוצר וסצאה הבלי ההיא על החבית והבן הקטן עומד קרוב לחבית ושאלה לו מה מיבו שם והשיב לה כי לקח מן היין שבחבית עם הכלי ההיא ושתה בו והכלי עדיין לא נשחר משתיית הכותית ועתה לא נמצא בו יין כי אם להלוהית ולא נודע אם זה הלחלוהית הוא משתיית הכותית והגער לא שתה בו ושקר בפיו או ששתה הנער כמו שאמר והלחלוהית הוא סמה ששתה הנער :

תשובה אם היין שבחבית נחטב בו מים כשעשאוהו כמו שרגלין לערז בו תמד היין מותר ואפי' בשתייה חף אם נלמין לדברי הנער שחומר שסס הכלי בחוץ החבית קודם שסוכסר לפי שלחלוהית היין הלאו מחטבל במים המערבין כיון שבחבית ורואין היין שבחבית כאלו אינו כמו שאמר ז"ל (ט"ג ע"ג) רוחין את מינו כאלו אינו ושאינו מיט רבס עליו ומצטלו אבל אם היין שבחבית הוא יין לבד ומים לא בלו בו או אם היינו מאמינין לדברי הנער היה הכל חסור בשתייה דיון נכך המתערב כיון אושר כמשעו ואפילו סהס יינא או יין שנחסר מחמת מגע עובד ככדים כמו שהסכימו המפרשים ז"ל שלא כדברי ר"ה ז"ל - אלא שנראה שאין הקטן נלמן לחסור היין שהוא בחזקת החר דעד אהד נלמן באסורין אמרו כמ"ס במסכת קדושין פ' האומר (ס"ה) אמר לו עד אחד נעמלו עטרוטיך וסלה שוחק נלמן וסעעס משוס דעד אחד נלמן באסורין אבל קטן אינו נלמן לחסורו ב] ו"ס באסוריה דרבנן כגדון זה דמה שאמר דלמנייהו רבנן כדרבנן היינו להקל אבל לא להחמיר ואפילו כגדול אומר ר"ה ז"ל שאם בעל היין אומר אינו מאמיך היין מותר ולא חסור - אלא בשלה שוחק ומשום דשהיקה כסודאח דמיה ויש חולקין עליו - ולכלי עלמא קטן אינו נלמן וסא דלמרינן במסכת סוכה (מ"ב) קטן היודע לשמור את ידיו אולכין על ידו סהרות וזה כשהסרה שבידו אבל כמה שאין בידו אין הקטן נלמן להסוד דבר מתוקחה לכיור או לחסור וכוון שאין הנער נלמן חפ"ס שנלמא כדה החבית וסכלו על החבית אין לחסור היין שהוא בחזקת החר בשביל זה דומיה דמאי דלמרינן כע"ג (ע"ו) גבי סהס רביחא דלשתתחא ביה די דאי חפ"ס שנלמא בידה מקיף שעל פני היין אין אומרים ודאי נעשה כיון אלא חולין שלקחה מעל גבי החבית חף אם עתה אין קיף על גבי החבית ובהך החבית יש בו עס כל זה חולין דלמא חיתרמוי חיתרמי וסיה עס כעשה שנעשה בגבי החבית :

שאלה ראובן מת ונשארו נכסיו לבניו ובו שמעון אחיו ותבע על נכסי ראובן אחיו שיש לו המחצית בהן לפי

[א] כ"י חפ"ס קטן סהס רח"א סהס ויניא כנכס"ש סוכי וה"ל חפ"ס ס' ו"ל חת ליג אלא ויניא כנכ"ל קי"ל וע"י (ש"ל ס') קט"ס :

שאלות ותשובות ריב"ש סימן רמ"ח

סה

בזה הפתח סתום ושייר החלל לפניו ולא יש לו דרך עליו דבצין יפה מוכר היינו כשהפתח פתוח ואין לו פתח מלד' אחר אלף עליו דומיא דבור ודוח או בשני בתיים זה לפנים מזה דקא ס"ד בגמרא לפרושי טעמא דר"ע כמפרש לאחר משום דבחד דעתא דלוקח אוליין ואין דעתו של אדם שיתן משום ויפירח בלחור ור"ע דבמסקנא אסיקא דאפילו בעלמא אמר ר"ע מוכר בעין יפה מוכר היינו דמטיקרא קס"ד למימר דלעולם לית ליה לר"ע בעלמא מוכר בעין יפה מוכר כגון גבי מוכר ג' אילנות ושייר קרקע לפניו וטעמיה סכא לאו משום עין יפה אלא שאין דעתו של אדם שיתן משום ויפירח בלחור וסמוכר ה"ה לו לפרש ובחד הכי אסיקא דטעמיה משום עין יפה ודעה המוכר למוכר כל מה שצריך ללוקח וסכא גבי בור ודוח מוכר בעין יפה מפני שצריך לו ללוקח כדי שלא יפירח בלחור ובעלמא נמי אמרינן דבצין יפה מוכר כל מידי דצריך ליה ללוקח כגון קרקע לאילנות אבל מכל מקום שמעין מהאי סוגיא דמחני' כגון שצריך לו דרך זה ללוקח ואין לו דרך מלד' אחר ואם אין לו דרך על זה יש לו לפרוח בלחור אבל אם יש ללוקח דרך מלד' אחר בזה לא אמר ר"ע מוכר בעין יפה מוכר שיהיה ללוקח שטבור על המוכר לעבור דרך עליו כמה שלא מוכר לו ואין צריך לו ב' ובגדון זה הרי היה לשמעון דרך מלד' אחר כמו שכתבתי שיש לו עתה ואין צריך לומר כשהפתח האחר פתוח וזה סתום אע"פ שסתום בלא פריחת פלימין :

ג מה שטוען שמעון שהחזיק כמה שנים לפרוק שם בעת הצורך בהכמות שהיו טעונות הצורך שלו נראה שכיון שאין לו ראייה שהיה לו זכות וחלק בחצר אע"פ שהיה ראובן או מי שמכר לו הכתום מניחו לפרוק בהכמות אין זו חזקה שהרי אין דרך בני אדם להקפיד בכל כיוצא בזה אם חפצי החשמים בעלמא שאינו חשמים של קפידא אם מפני המקום ר"ל הבית שער וכל שאין דרך בני אדם להקפיד אם מפני החשמים אם מפני המקום אין חשמושו חזקה וזה מתברר מדתן בפרק חזקה (כ"ז) אלו דברים שאין להם חזקה ה"ה מעמיד בהמה בחצר ומעמיד תנור ויורים ומגדל תרנגולין ונתן זבלו בחצר אינה חזקה אבל עשה מחילה לבתמיה גבוה עשרה וכן לתנור וכו' הרי זו חזקה ומקמינן לה בחד אוקימתא בגמרא (שם): ברחבה שחצויה הכתום דאע"פ קפדי אמחילא קפדי ג' ובגדון זה גם כן בבית שער לא קפדי איש לפרוק שם בהכמות וא"כ אינה חזקה כי מה שהעמידוהו בגמרא ברחבה שחצויה הכתום וכו' לפי שמה ששנו במחני' ה"ה מעמיד בהמה בחצר ומעמיד תנור ויורים ומגדל תרנגולין וכו' רוצה לומר בחמירות בני הספק וכו' דרך להקפיד אם לא ברחבה שחצויה הכתום אבל מ"מ למדנו מן האוקימתא שהיא שאם המקום הוא שאין מקפידין עליו בחשמים הסוף אינה חזקה ובגדון זה שאינו תמיד בני הספק אלא מידי שנה בשנה אין דרך להקפיד במקום כזה ולהסיר אוקימתא דאוקימתא בגמ' בחצר השותפין דאע"פ קפדי לא קפדי אמחילא קפדי דמשמע הא בחצר חצויה אפילו דאע"פ קפדי וכן בחוספתא אמר ר' אלעזר המגדל תרנגולין בחצר שאינה שלו הרי זו חזקה וכו' בחזקה שלש שנים בחמירות ובבית מחמת טענה ואפילו למי שפרש הך מחני' דה"ה מעמיד בהמה בחצר בחזקה שאין עמה טענה ואינה לריכא ג' שנים כמו שפרש הרב בן מהגש וכו' ז"ל והרבה מן המפרשים ז"ל זה דוקא משום דמקמינן לה בחצר השותפין שכל עשה מחילה בחצר או שקבע תשמישו בחצר וכו' שהיה בידו למחוח שחק מחל ולא שיקנה בגוף החצר כלום אלא שכל זמן שהחצר בשחוף הוא עושה תשמישו הללו שהחזיק בהן ומעבד על חצרו מלפניו וכו' ובגדון זה חזקה שנים שנים שוין כשהחלה וכל שלא קבע תשמישו בחצויה אין שתיקתו של זה מחילה שהרי אין דרך השותפים להקפיד בקר אבל בחצר חצויה לר"ך חזקה של שלש שנים ובה מחמת טענה וכו' בפירות הרמב"ם ז"ל (פ"ה מהלכות שכנים) שבחצר חצויה אפי' העמיד בהמה ועשה לה מחילה הינה חזקה שהדבר ידוע שאין זו חלף דרך שאלה וכו' לכל המעמיד תנור ויורים ומגדל תרנגולין וכו' ואלה חזיקו אין לך אדם שמשאיל מקום לחצויה וכתב (כפ"י ב"ב מה"ל טוען ונטען) ה"ה מעמיד בהמה במקום מכוס בחצר חצויה או שהיה מגדל שם תרנגולין או מעמיד שם תנור ויורים ורחים או שנתן שם זבלו בין שהעמיד שם מחילה בין שלא העמיד אם כשהמש בדברים אלו וכו' ואלה בן ג' שנים ביום ובלילה ועפ"י על בעל החצר ואמר אהה נתת לי אוחו מקום אהה מכתתו לי הרי זו חזקה עכ"ל הנה לדבריו שבחצר חצויה לעולם לר"ך לחזקה ג' שנים ובה מחמת טענה בין עשה מחילה בין לא עשה מחילה אע"פ שדעתו ז"ל בחצר השותפין שא"ל חזקה ג' שנים ובה מחמת טענה אלא הכל תלוי אם עשה מחילה אם לא עשה וכן הסוגיא שם בפרק חזקה דבחד חצויה חזקה חזקה חזקה חזקה חזקה חזקה ובהלך השותפין הוא שיש הפרש בזה וכו' ש לרעה רבינו שמואל ז"ל שפרש ה"ה מחני' בחזקה שלש שנים ובה מחמת טענה אפילו בשותפין דבחד חצויה ודאי לר"ך חזקה שלש שנים ובה מחמת טענה אלא שחפ"י בלא עשיית מחילה הוי חזקה בחצר חצויה מה שאין כן בחצר השותפין וכיון שלדברי הכל בחצר לר"ך בחזקה שלש שנים ובה מחמת טענה עשה הדבר ברוך שצריך לרפוח ביום ובלילה ואין חזקהו של שמעון שהחזיק לפריחת הכמות בימי הצורך חזקה ואפילו היה דבר זה דבר של קפידא שהרי אפשר שהחליל לו החצר לחשמים זה ואפילו החזיק שלש שנים לרפוח ביום ובלילה חסר יום אחד אינו כלום וכן אם החזיק כמה שנים מפוזרות שהרי חצר דבר שנושה פירות חזקה הוא דומיא דבתיים ומשנה שלמה שנינו (כ"ח) חזקה הכתום והבורות וכו' וכ"ד שנושה פירות

משמש לבדו בכית שער הוא כדרך שאדם משמש בסוף שהוא שלו לבדו והפתח הסגור של שמעון שלא נפרצו פציו אינו ראייה להיות לשמעון זכות בחצר שהרי לעלה באותו כותל השותף החולק בין שניהם יש הרבה פתחים שחזרי שמעון לחצר ראובן סתומין כלי פריחת פציו וזה נראה שהיו בתי ראובן וכו' שמעון לאדם אחר וסתם פתחיו כאשר רצה ואח"כ מבר אלו הבתים אלו לעצמן ואלו לעצמן וזה שטוען שמעון שפריחת הבהמות אינה ראייה כי מה שהניח הסוכר שהיה שלו בתי ראובן לפרוק הבהמות בעת הצורך הוא דרך השבטים שלא להקפיד בזה לפי שהסוכר והוא צר וקטן מהכיל והחמרים היו ששיטין שם הבהמות לפרוק משאן והוא לא היה מוחה בידם כי היה זה נהנה וזה אינו חסר ושלא מפני שהיה לשמעון שום זכות בחצר ובניעת הדלתות מקום באותו בית שער אינו לסבה זו אבל כי לא היה רצון ארון הבתים ואין טעם ברצון אבל הוא שקנאם רוצה לעשות שמירה מעולה בבתיים ולעשות שם דלתות שהיינה געילות בליכה וכל זמן שיחפזין :

תשובה נראה שהדין עם ראובן שהרי ראובן לבדו ומי שמכר לו הכתום הם מוחזקים בבית שער וישתמשו בו לבדם כדרך שכל אדם משתמש בבית שער שאין לאחר חלק בו ואע"פ שיש לשמעון לבית שער הסוף פתח סתום בני פריחת פלימין אין זו ראייה להיות לו חלק בחצר כי מה ששנינו בפ"ק דכ"ב (י"א) ה"ה סתום ונקב לפתחו אין בני מבא מעכבין עליו אחר רצה לא שט אלא שלא פרץ פלימיו אבל פרץ אחר פלימיו מעכבין עליו שכלאם שפתח סתום ולא פרץ פלימיו הוא ראייה שיש לו חלק במבוי ה"ה כבר תרגמה הרא"ה ז"ל דדוקא בשנים לו עדים שהיה פתוח מחלל למבוי וא"כ אע"פ שהתמו כיון שלא פרץ פלימיו עדיין נשאר זכותו במבוי ואין הסתימה ראייה שמהל זכותו במבוי אבל אם אין לו עדים שהיה פתוח מחלל למבוי אין זה ראייה להיות לו זכות במבוי ומעכבין עליו א' שהרי אפשר שכשכשנו כותלו בגחו כן עם פלימין ונותר פתח סתום ובני המבוי לא היו לו יכולין לעכב עליו מלבנות כותלו כמו שיראה וז"ל ראייה ליה מן הלשון שאמר רבא פרץ פלימיו ולא פרץ פלימיו ולא אמר שנפרצו ולא נפרצו כמו ששנו בבביתא ה"ה סתום כי ה"ה נראה שהטעם הוא לפי שהפתח הסתום בלא פריחת פלימין הוא כפתוח והוא ראייה שיש לו זכות במבוי אבל אמר פרץ ולא פרץ להודיענו שמה ששנו בבביתא ה"ה סתום ר"ל שדוע שהיה פתוח והוא סתום אחרו ואם פרץ פלימיו הרי מחל זכותו במבוי ואם לא פרץ פלימיו לא מחל שהרי נראה שדעתו לחזור ולפתחו וכן מה ששנו שם (י"ב) בבביתא גבי חצר בית סתום יש לו חרבע אמות פרץ פלימיו אין לו חרבע אמות בעין זה ג"כ הוא בני שידוע שיש לו חלק בחצר וכשסתם פתח הבית בפריחת פלימין הרי מחל זכות חרבע אמות שיש לו בחצר מפני שהפתח מלבד חלקו אבל כשלא פרץ פלימיו לא מחל אוחין חרבע אמות לפי שדעתו לחזור ולפתחו ולעולם החלק שיש לו בגוף החצר אוחין תלוי בפריחת פלימין כי אינו יולא מרשותו לעולם ואע"פ שסתם פתחו ופרץ פלימיו עד שימכרו או יחננו במחנה לאחרים אבל זכות חרבע אמות שיש לו בחצר שאין שלו לקנין גמור אלא כדי שיהא מעמיד בהמה לשעה ופירוק חבולתו לשעה כמו שמשורש בירושלמי (שם פ"ה ה"ה) שהביא בחבורו אדונט הרב ר' יודא הגביא אלברגלוי ז"ל וכן הסכים הרמב"ן ז"ל שאין זכות חרבע אמות קנין גמור אלא לשעה זכות זה הוא נפקע במחילה ובפריחת פלימין נראה שמהל ובלא פריחת פלימין לא מחל ולכן בגדון זה כיון שאין לשמעון ראייה שהיה פתוח ובה"ה לו דרך הפתח הסוף פנימה ויולא בבית שער אין הפתח הסתום ראייה של כלום אלא לדעת הרמב"ם ז"ל וקצת המפרשים ז"ל שהחרבע אמות שיש לכל אחד בחצר לפי פתחים לקנין גמור הם לו ולא לשעה והירושלמי פליג אגמרא דילן ואין נקטינן בגמרא דילן וכן נראה דעת רש"י ז"ל שפירש ה"ה דחצר לפי פתחים מתחלקת בני שיש לו חצר ושני בתיים פתוחים לחוכו לזה פתח אחד ולזה שני פתחים וחלק נכסיו על פיו ונתן האחד לבנו האחד והאחר לבנו השני והם באים לחלק החצר וסבר רבי יוסף הלוי בן מגאש ז"ל שפירשה כגון חצרות הכפרים שבא ראובן ובה בית בחרבה ובה שמעון ובה סמוך לו ואחר כן הסכימו שניהם וסקיפו שניהם וגדרו וממלא חצר של שניהם ולפי שדעתם שהחרבע אמות הם לו לקנין גמור מפני זה לא פירשה כשעשה בשני אחין שירשו או קנו בשותפות בתיים וחצר וחלקו הכתום ובלאו לחלוק עמה החצר כי בענין זה לא היה להם חרבע אמות בחצר לפי פתחים לקנין גמור אלא חלקין אוחים בשום ואע"פ שהם לו לקנין גמור כשסתם פתחו ופרץ פלימיו הרי הוא כמפקיר אוחה לשאר בני החצר ואף לדבריהם ז"ל דדוקא בחרבע אמות הוא שמהל שיש לו מדן הפתח אבל כמה שיש לו בחצר מלבד ח' אמות לא הפקיר בסתימת הפתח ואף בפריחת פלימין דהא לא קפדי בבביתא אלא אין לו חרבע אמות אבל חלקו שידוע בחצר עדיין הוא שלו ומ"מ לדברי כלם דוקא בשטדע לו חלק בחצר והם באים לדון על החימת הפתח אם הוא מחילה או הפקר אם לאו אבל אם לא נודע לו חלק בחצר וזה משתמש בשלו לבדו ודאי אין לומר שפתח סתום יהיה ראייה שיש לו חלק בחצר שהרי אפשר שהיה הכל מקדם לאדם אחד וכתם פתחו וכתנונו בשדו שלו ואח"כ מוכר או נתן החצר כלו לאחד ושאר הפתח כאשר היה ושייר לעצמו הכתום אשר בהם הפתח סתום ואחר כן מכרם ובענין זה אין לבעל הכתום המוכר או נתן דרך על הלוקח ומקבל מחנה ואף אם היה הפתח פתוח ממש דקיי"ל כרבי עקיבא דאמר מוכר בעין יפה מוכר ואין למוכר דרך על הלוקח וכו' ש' נתן על המקבל כדליתא בפרק המוכר את הבית (ס"ה) ואף אם נאמר שמכר ראשונה הכתום אשר

א' ב"י ח"מ ס' ק"כ ס"ח : ב' ג' שם ס' ק"כ ס"ח : ד"מ וכו' ס' ס' : כ"ד ס"ב : ג' ב"י שם ס' ס' חמ"ח י"א : פירוח

שאלות ותשובות ריב"ש סימן רמ"ט

פירות חדר חזקתן שלם שנים מיום גיוס ואמרינן בגמרא (כ"ט.) חמ" רב הונא ג' שנים שאמרו וכו' שאכלן רעופות מאי קא משמע לן הנינא חזקתן שלם שנים מיום ליום מהו דתימא מיום ליום לאפוקי מקוטעות ולעולם אפי' מפוזרות קמ"ל. הלל שהמנויות של הצרים שאין דרים בהם אלא ביום חזקת סימנים תופיל בהם וכו' כרעופות וכ"ל לר"ך שיחזיק בהן שש שנים כדי שיהיה צין הכל בעבור חזקה שלשה שנים ביום ובלילה כמו שגירסה ממש שאמרו בגמרא ומודה רב הונא בחנוכה דמחזיק דליממא עבידן ללילה לא עבידן שגירסה שבה לומר שאף רב הונא דהשמעין דכפי רעופות מודה צאלו המנויות שחושיל חזקה בהן אפילו במפוזרות ואם היה שחושיל בהן חזקה של ג' שנים לכך ח"כ אין אלו מפוזרות בלבד אלא אפי' מקוטעות הם ולא היה לו לומר ומודה רב הונא וכן דעת הראב"ד ז"ל וכן נראה שהסכי' לזה הרשב"א ז"ל אע"פ שהרמב"ם ז"ל כתב שחזקה שלם שנים לבד תופיל בחנוכה. ומ"מ לדברי כלם בחזרו' שגילוהו להשתמש בהן בכל יום דבר ברור הוא דכשיקן ג' שנים שלמות ורעופות ואע"פ שלא נזכרו חלרות במשנה בפ' חזקה שהרי הוא בכלל דבר שטעם פירות חדר וכ"כ הרמב"ם ז"ל (פ"ב מה' טו"ג) שלם שנים שאמרו מיום ליום אפילו היה חסר יום אחד לא החזיק ומסקנן אחרו ממנה בד"ה בקרקעות שהם עופים פירות חדר כגון הכתים והחלרות והכרות וכו' וכן בפ' זה כמה דברים אמורים בחלרות וכתים וכו' ואלא בהן שכן עשויות לדור בחזקת ביום ובלילה אלא המנויות של תנאין וכו' פ"ב. ויותר תבאר כתב בפרק זה גבי מעמיד בהמה בחצר חדרו שפריך חזקה שלם שנים ביום ובלילה. כ"ס נדון זה שלא היה חשמים של קפידה ולא בחמידות שאין חזקתו חזקה. ואחר שגחבאר שאין לשמרון דרך על אחרו בית שער כל ראוהו מחמת הפתח הכתום וכן אין יכול לעטון שהחזיק בהשמים הכותל שהיה רגיל להשתמש בו הדבר פשוט שראובן יכול לעשות דלת לאחרו בית שער ואע"פ שלא היה עם דלת מעולם ואע"פ שהיה רגילות לפעמים לבני המבוי להשתמש עם שהרי אף אם זה הכותל שער היה לו דין מבוי כיון שאין לשאר בני המבוי דרך עליו הכס יכול לסתום כנגד פתחו ואין בני מבוי מעכבין עליו כמו שפסקו הגאונים ז"ל בפ"ק דבתרא וכפי הפירוש הנכון שפירש רבינו מנחם ז"ל והסכימו בו כל האחרונים ז"ל ודלא כרב האי דאמר דהא חמ"ל (א) בני מבוי מעכבין עליו מפני שמרבה עליהן את הדק דהא אוקימו בגמרא מילתיה דרב הונא כהנאי ואתיה דרב הונא כרשב"א דאמר חמש חלרות כפוזרות למבוי כלן משתמשות במבוי ואין קו"ל כרבי דפליג עליה דרשב"א ואמר הפנימית משתמשת עם כלן ומשתמשת לעלמה דהא קו"ל סלכא כרבי מהדרו ואע"ג דרב הונא דכוח אמרתי ס"ל כמאן דפליג עליה דרבי אית לן למימר דרב הונא לא שמיע ליה דרבי ואי שמיע ליה הוה מקבל לה דחי שמיע ליה ולא מקבל לה כוח אמר אין סלכא כרבי ולא כוח עביד ממילתיה מימרא גאמי נפשא וכיון דרב הונא לא שמיע ליה דרבי דהריק לכללן ככולא תלמודא סלכא כרבי מהדרו וכן פסקו הגאונים ז"ל והרמב"ם ז"ל לכלל האחרונים ז"ל. ומה שאמרו שם (י"ג) מנוחות המפולשין לרשות הרבים ובקשו בני מנוחות להעמיד לטן דלחות בני רב"ר מעכבין עליהם אפילו אם ר"ו להעמידן רחוק יותר מארבע אמות מר"ב ע"למה משום דזמנין דדחקי בני רב"ר ועיילי טובא. הנה דעת כל רבני ספרד ז"ל שזהו במנוחות המפולשין משני לר"ר לה"ל חבל במבוי שאינו מפולש כי אם מלך אחד אין מעכבין עליהם והלמט סכר"ב ז"ל פי' הוה דמנוחה המפולשין במפולש מלך אחד וסתום משלש רוחותיו דחי במפולש משני לר"ר דוקא היכא סבור מינה ס"מ בד' אמות ועוד היכי אמרינן זמנין דדחקי בני רב"ר ועיילי טובא ה"ל למימר משום דחלפי ככו הלל ודחי אפילו במבוי שאינו מפולש כי אם מלך אחד הוא ומליטו שנקרע מבוי מפולש אע"פ שהוא סתום משלש רוחותיו בפרק כל כחצי הקדש (ק"ז) והדעת מוכרעת בדבריו. ולפ"י לר"ך לומר כי מ"ש אחד מבוי מבוי שנקט לסתום כנגד פתחו אין בני מבוי מעכבין עליו דוקא במבוי הפתוח למוקצה ולבקעה או לרחה שהחורי הכתים אבל פתוח לר"ר בני מבוי ואפילו בני רב"ר מעכבין עליו. מ"מ זהו במבוי פתוח כרחבי לר"ר שאין בו פתח בדופן רביעית אבל היה בו פתח כרחבי שאינו רחב כרחבי של מבוי ופנימין ומלבן לעכב רגל הרבים ממנו מעמידן להם דלחות ואין מעכבין עליהן שהרי כל שיש בו פתח אינו נקרא מפולש כמ"ס במסכת (פירובין) [שבת ס"ב] שלם דפנות בלא לחי זכו מבוי מפולש ואע"פ שפדין זה אין נראה שיהי' לחי וקורה מעכבין פתח גמור ודחי מעכב ואין בני רב"ר מעכבין במבוי כזה מלהעמיד בו דלחות וכ"כ הרמב"ם ז"ל. הנה מכל מה שאמרו נחבאר שהפילו היה לבית שער זה דין מבוי ראוהו ששוכר עליו לבדו יכול לכוהמו כנגד פתחו ולהכניסו לרשותו ואין שאר בני מבוי שאין עוברים עליו יכולין לעכב אפי' שלפעמים משתמשין בו כיון שאין מבוי זה מפולש אלא כתום משלש רוחותיו ואפילו ברוח רביעית אינו פתוח לרשות הרבים כי אם למבוי אחר כתום גם כן מכלש רוחותיו ועוד שיש לבית שער זה פתח ואינו פתוח במלואו למבוי האחר :

סקינים ומקובל על הקהל כאלו עשאוהו כל הקהל וכל מי שישב במקום אחר וולתי במקום שיבררו להם המחלקים הנזכרים או יסרב באותה חלוקה שעשו להם שיקנס בחמשים דינרין כמש"כ זה בארוכה בהסכמה הכתובה מיד הסופר. המחלקים הנזכרים עשו החלוקה ההיא ובררו לכל אחד מקום וכל הקהל נתפייסו מאותה חלוקה וולתי שנים או שלשה שלא נתפייסו בה ולא רצו לשבת במקום שבררו ונהנו להם המחלקים ונס כדי שלא לעבור על תקנת הקהל לא ישבו במקומות האחרים אבל ישבו בספסלים קטנים עם נערים. אחר"כ כמו שנה מוקדמי הקהל קבצו אנשי המעמד ביום שמיני חג עצרת והניחו לפניהם שישב בעיניהם כדי להסיר ריבין וסתלוקה ונזקין שאפשר שילדו לקהל וליחידים בענין החלוקה הנזכרת שיעשו קיום וחזק בדבר החלוקה יותר ממה שנעשה בהסכמה הראשונה. ואנשי המעמד אחר משא ומתן שהיה להם בזה היתה הסכמה שהיה ראוי וטוב לעשות קיום וחזק לחלוקה אך אמנם שיראו וינידו זה לכל הקהל בבית הבנסת ואם טוב בעיני כלם לעשות החזק ההוא על החלוקה או שרענהם שיהיה תועלת לכל הקהל שיעשו בהסכמה כלם בענין שיהיה הדבר קיים וחזק. ועל כן ביום ההוא הניחו המוקדמים במעמד כל הקהל כדברים הראשונים שהניחו בפני אנשי המעמד והסכימו כלם וולתי חמשה שנתלכו עצמם מזה לעשות קיום וחזק לחלוקה שלא יבא שום אדם כנגד החלוקה הכתובה מיד רבי אברהם הסופר בכת חרם ונהי' ושלם יביא מבקש או מאיים או סגור ומי שיעשה כנגד זה שיהנה עמו הקהל נדוי גמור עד שיסלק אותו המנגד או מאיים או מבקש וכל נזק שיגיע בעד זה לקהל או ליחידים שיערענו הוא בכת חרם והנדוי וכן שלא יוכלו לשנות מקומותיהם אם לא בעד נשואין או אבדות או קרוב או אבסנאי לא בזולת זה בכת ההסכמה הראשונה וקנס חמשים דינרין ובכת חרם ונריו ושיכתב בארוכה כאשר יהנו המוקדמים מסודר ומכל זה. סלקו עצמם חמשה והעירו עדים ובקשו מהסופר שיעשה להם שטר מזה וגם הביאו בב"ה הגובר וסופר ערבי ובקשו מהסופר ערבי לעשות להם שטר כי הם מסלקים ומוציאים עצמם מן החקנה החדשה שעושין הקהל עתה עם חרם ונריו וכן בקשו מהגובר יצוה לסופר הקהל שיתן להם מופס ההסכמה והגובר צוה לסופר שאם נכתבה ההסכמה שיתנהג אליו ואם לא נכתבה שלא יכתבנה עד שיראה הוא אם היא עשויה כדן אזענו מוקדמי הקהל אל הגובר כי אלה האנשים הסתלקים ומוציאים עצמם מן ההסכמה החדשה שעשו עתה הקהל הם עוברים על החרם אשר בהסכמה ההיא ולכן ראוי שיהיו נבדלים מהקהל כדן מגדלין ומותרים ובקשו מהגובר שיצוה להם שיסגרו בביתם וינהנו נדוי ולא יבואו לבית הבנסת כדי שלא להכשיל הקהל ומלבד זה הסריו המוקדמים בבית הבנסת ביום הסתרת היה יום שמת תורה שהנזכרים עברו על החרם והנדוי ולכן שיהנו עמוס הקהל כדן מגדלין ומותרים וכן עשו כל הקהל קבלו מן המוקדמים ונהנו עמהם כדן מגדלין ומותרים ואלה החמשה אומרים וטוענין כי המוקדמים שהכריזו זה עליהם עשו שלא כדן כי הם לא עברו על החרם חלילה להם אבל סלקו עצמם מן החקנה וכן החרם והנדוי שהיו שחדשים עתה כמו שהוא נהוג בקהל ההוא להסתלק ולהוציא עצמם קצת יחידים לפעמים מן החרמת והנדויין ואין מקלים דבר אם יעברו על החקנה והחרם מאחר שהוציאו עצמם מן הכלל ואף אם לא היה יכרת בידם להסתלק ולהוציא עצמם מן החקנה החדשה הנעשית בכת חרם ונריו מכל מקום הם לא עברו על החקנה והחרם שפני אמרם שמוציאים עצמם מן החקנה כי החקנה היתה לחזק החלוקה והם לא אמרו דבר כנגד החלוקה לבטלה ולא הביאו מבקש או מאיים או סגור כדי לבטלה ולא ישבו במקומות האחרים רק שהוציאו עצמם מן החקנה החדשה שהיו עושין עתה מפני שלא היו מסכימים בחזק אחר על החלוקה יותר מן הקודם. ומוקדמי הקהל משיבין כי הם עשו כדן במה שהכריזו עליהם לפי שאלה עברו על החקנה לפי שאין שום יחיד יכול בפירוש שלא לסלק שום אדם מן החקנה כמש"כ בשטר החתום המסודר ע"פ המוקדמים ואע"פ שלא נכתב כן בשטרם החתום המסודר ע"פ שעדיין לא היתה ההסכמה מסודרת על פי המוקדמים בארוכה ומאחר שהם נכללים מן הדין בתקנה החדשה הנה כשהלכו לפני הגובר ועשו צווי לסופר הקהל לבקשתם הנה היה זה כנגד החלוקה ועוד שבתקנה זו החדשה כתוב שלא יבא שום אדם כנגד תקנה זו וכנגד התקנה הראשונה וא"כ אלו החמשה אף אם לא באו כנגד התקנה הראשונה הנה באו כנגד התקנה הזאת החדשה בהתרעם לגובר ובהוציא עצמם ממה ואע"פ שבטופס התנן לפני הגובר לא נכתב שיהיה החרם והנדוי כי אם על מי שיבא כנגד החלוקה וההסכמה הראשונה לא על התולק על זאת החדשה הנה המופס ההוא נעשה קודם שסדרו המוקדמים לשון ההסכמה אבל מכיון שהוסכם שהמוקדמים יסדרו שטר הנעשה מן ההסכמה בכל תוקף. הנה הם סדרוה שיהיה החרם והנדוי. וכללן ההסכמה הראשונה והאחרונה והעדים חתומה כן על פיהם וראוי לכתב אחרי מה שנכתב ונתתם מן הסופר והעד השני שעמו ולא אחרי המופס שנכתב ראשונה מיד הסופר לבדו. והנה משיבין שאין ראוי לכתב רק אחרי המופס שנתן הסופר לגובר שנעשה ראשונה כי מה שחתמו העדים אחר כן היה כי המוקדמים שהיה להם לסדר השטר לעדים סדרו והוסיפו בלשון מה שלא היה ולא נברא וחדשו בה דברים וחנאים חדשים שלא נכללו בתקנת הקהל ואם העדים טעו אין לעיין למה שחתמו בטעות ודראיה שטעו העדים בשטר ההוא שכתבו בשטר שכל הקהל הסכימו בהסכמה והדבר מפורסם שהוא שקר כי החמשה לא הסכימו בה כמו שירדע זה לכל הקהל ויש להם שטר הסופר הערבי שמעיר על זה מלבד מופס סופר הקהל הנתון לגובר שהוא מבוואר שם וא"כ מה שהוסיפו שעל תקנה זו החדשה הוסיפה החרם והנדוי הוא דבר שלא היה בעולם ואף אם היה הנה באוהו מעמד חלקו החמשה עליה טרם הנסרה וכבר היה מוסכם מאנשי המעמד שלא תעשה ההסכמה כי אם בהסכמה כל הקהל כמש"כ זה בשטר שחתמו העדים ולזה היו שואלים לכל הקהל כדי שיאמר כל א' דעתו ומה שנראה אליו ולא שיהיה בנריו החזק על דעת האחרים ואם מפני שהלכו לגובר ואמרו לו שהן מוציאים עצמם מן החקנה זו שדם עושין עתה שלא כדן לא עברו בזה על החרם שהרי אמרו הקהל בתקנה שהם עושים אותה שאלויה"ל לפ"י דו"ל שינידו ולשון זה כולל שיובל כל אדם להתרעם לפני האדון או המצנה שלו בלי שיעבור על החרם וכו' אומרים

לנשא דין ובבגשת בן לביא יא

רמ"ט שאלת הגביר י"א. קהל בורג"ה י"ש צ"ו הסכימו לחלק ליהודי הקהל סקופות ישיבה של בית הבנסת שבנו מחדש ועל זה כל הקהל בהסכמה אחת בברו להם שלשה מטובי הקהל לחלק הסקופות ההם ליחידים לפי ראות עיניהם ולברור לכל אחד חלק יפה ומקום ראוי והנן לו כפי עיניו לטראית עיניהם שכל מה שעשו בענין החלוקה הנזכרת יהיה

שאלות ותשובות ריב"ש סימן רמ"ט

ס

ג"כ פשוט (קס"ו): דצ"ו רב פסל קפל מלמעלה וספל מלמטה מתי מי חיישין לזבוב או לא ואע"ג דפשיעא ליה בספל מלמעלה וקפל מלמעלה שהולכין אחר החתחון כדחנן הסם כתוב בו מלמעלה מנה ולמטה מחתים למעלה מחתים ולמטה מנה הכל הולך אחר החתחון אש"י הכי מיבעיא ליה בקפל מלמעלה וספל מלמעלה אם נקיים שתייהם ונחמר שקפל היה כתוב בשניהם הלא שכל ידי זבוב נחמק העליון לפי שיש לנו להסכים שני הלשונות ואפילו באפשר רחוק גזון חשפה דזבוב ובגזון זה ג"כ יש לנו לקיים את שתייהן ולומר שמה שנכתב בשער החתום נכתב על פי סדור המוקדמים ואם לא נחמר כן כפי צבעת ההסכמה כמו שכלל מודים ומסקימים שכלל פי סדורם היתה ההסכמה וא"כ אחרי שצבעת ההסכמה לא הוסכם בפירוש שלא יוכל שום אדם להוליא עצמו ממנה הנה אז היו יכולין החתמה להוליא עצמם ממנה ולעשות כל דבר כנגד כל ההסכמה הריהו והף כנגד הרשונה מבלי שיעברו על החרם והגדו"י והף את נחמר שחמר שבהרו המוקדמין בסדורם שלא יוכל שום אדם להוליא עצמו מן התקנה הנה נכללו חלו החתמה בתקנה למפרע ולמפרע עברו על התקנה דומיה דקונס עיני בשינה היום את אשן נחמר דאם יאן היום שהיה יום' האסור וישן ג"כ למחר שהוא יום התנאי עבר בכל יתל למפרע על שינת יום הראשון כדחיהא בפ"ב דגדדים (י"ד): דהתם הוא שפירש האסור והתנאי וגם כן ככהן את פירשו צבעת הגדר שלא יוליא שום אדם עצמו מן התקנה אם יסדרו כן המוקדמין או בשסדרו כן המוקדמים היו עוברים למפרע אבל ככהן שלא פי' אסור דגדר זה כלל צבעת ההסכמה הלא שכלל אמרו שיסדרו המוקדמין לשון ההסכמה אין חלו החתמה עוברין למפרע שהרי אין אפשר שיעברו על מה שלא ידעו שהרי הם היו חושבין שיוכלו להוליא עצמם מן ההסכמה כמו שכתב בקהל שהוא ולא הוה לחסוקי ארשתייהו שהמוקדמין יסדרו ההסכמה כנגד המנהג והמוקדמין ערס שיכריזו על שום אדם היה להם לקרות צביהכ"ג הסדור והנחור שעשו בהסכמה ומן אז והלאה את יעבור שום אדם אז היו רשאין להכריז עליו לא בזולת זה ועוד שנראה שהין יכולה ביד המוקדמין לומר שלא יוליא שום אדם עצמו מן התקנה שהע"פ שנתנו להם הקהל רשות וכה לסדר ההסכמה בכל תקף זהו בחור הלשון אבל לא להוסיף ולהדש ענינים אחרים בהסכמה ולכלול בה מי שהוליא עצמו ממנה צבעת ההסכמה ובזה עשו העדים כשכתבו על פי סדורם ענינים אלה ולאחוס שקב הסכימו הקהל במחלט ומ"מ לא נחזיקם במעיד שקב כשביל זה משום דאפשר דעבדי דעשו ככהאי גונא מפני מה שהסכימו הקהל שיסדרו המוקדמין השער דומיה דעבורא דירחא דעבדי דעשו בה סהדי:

אמנם

כל זה הוא אם נהגו הקהל שהיחיד או יחידים לפעמים מוליאין עצמם מתקנתם אבל אם לא נהגו כזה הנה אלו הם' לא היו יכולין להוליא עצמם מן ההסכמה אבל הם נכללין בה אע"פ שהוליאו עצמם ממנה ועכ"ל לא עברו על החרם לפי שהם' לא עשו דבר כנגד ההסכמה שהיא לקיים החלוקה והם לא עשו על החלוקה רק שאמרו שהוליאין עצמם מן ההסכמה הוה החדשה והף את יבואו נוצר וסופרים צבעת ההסכמה להעיד להם כן אין עוברין על החרם בשביל זה הלא שאין בדבריהם ממש ועל כרחם נכללין בהסכמה ואם א"כ יבואו כנגדה יעברו על החרם מאחר שהם נכללים בה אבל אם צבעת ההסכמה מוליאין עצמם ממנה מפני שראו שאינה ישרה ושהיא כנגדם אין בזה שום אסור שהרי על דעת כן הוסס הדבר לפני הקהל כדי שיאמר כל א' דעתו כמ"ש בשער שקב הסכימו בני המעמד שבפני כל הקהל העשה ההסכמה כדי שיראו כלם הטובה היתה את רעה ואם היה לתועלת כלם יסכימו בה וא"כ יכול היה כל אדם לומר דעתו ומה שנראה לו בהסכמה ולומר שהוא מוליא עצמו ממנה והף להעיד עדים וצבוק לחתום לו השער לעדות ואע"פ שאין ממש בדבריו כי המעוט בעל צרוב ואע"פ שכתוב בלשון ההסכמה שלא יבא שום אדם כנגד ההסכמה החדשה אין הכוונה הלא אחר העשותה ושלא יבעלה שום אדם ושלא יבא כנגדה אבל צבעת עשייתה וכל שטוסקין בחותו ענין יכול כל אדם לומר שהוא מסלק עצמו ממנה ואינו מסכים בה אע"פ שאין ממש בדבריו אם הרוצ הסכימו בה עם טובי העיר וגם אחרי כן יכול להעיד עדים על מה שסלק עצמו בצעפה שהסכימו בה עם טובי העיר ועוד כי הלשון שהוא נכתב בשער על פי סדור המוקדמין שהרי לא היה כן כתוב צטופס שנתן הסופר לגזר רק שלא יעשו כנגד החלוקה הראשונה וא"כ אין חלו בה' עוברין למפרע מפני הסדור הנעשה א"כ והמוקדמין היה להם לפרסם הסידור שהוא בלבד וא"כ היו נשמרין הכל כמו"ש למעלה והם לא עשו כן רק שמיד הכריזו על חלו החתמה שיעברו על החרם והף את הביאו חלו החתמה הגזר בבית הכנסת להעיד להם על זה או שינוה לבוסר לתת להם עופס מן ההסכמה אין בזה משום עובר על החרם כי זה לא נאמר בהסכמה והף על פי שכתוב בה שלא יוליא שום אדם מן ההסכמה אין בלשון זה שמי שיוליא עצמו יעבור על ההסכמה והחרם רק שאם יוליא לא יועיל לו גם זה הלשון נכתב על פי סדור המוקדמים וערס שיפרסמו אותו אי אפשר לעבור עליו כמו שנכתבו למעלה אין לריך לומר שאם כונת מה שנאמר בהסכמה שאלו"ה לפ"ד די"ל שיני"ור הוא שיוכל אדם להתרעם לפני האדון על ענין ההסכמה אם היה כדין אם לא שבוט מבוחר הוא שאלו החתמה לא עברו בענין אחר כי לא הביאו מאי"ס ומפחיד ומבקש לבעל החלוקה רק שבאו לפני הגזר והיו יכולין לבה לפניו חף לבעל החלוקה אם כך הוא כונת המלות

זה הלשון בכל ההסכמות דאם לא כן היו באים כנגד האדון אם לא היה אדם יכול לבא לדון לפניו ולכן אף אם יהיה בדבריהם לא עברו על החרם והגדו כלל המוקדמין שהכריזו עליהם עשו שלא כדון מכתב שנאה וראויים ליענש אלה דברי שתי הכתות ושאלת סכני להודיען דעתי:

תשובה

מבואר הוא שבני העיר יכולין לעשות גדרים ותקנות ומנהגות ביניהן ולענות לעובר על תקנתם (* כדחיהא בפ"ק דב"ב (ה'): רשאין בני העיר להתנות על המדות ועל השערים ועל שכירות פועלים ולהסיע על קיומם וכמו שב"ד כל ישראל היו רשאין להסכים ולגדות כדכתיב והקללם והשביעם בחלוקה וחייב כל אדם להתכונן בחוקה נזרה שהם גוזרין כן הדין בחנשי העיר אם הסכימו כלם או רובם במעמד טובי העיר הייבין כל בני העיר להתכונן בחוקה תקנה שתקנו הם ומל החרם עליהם כדכתיב במארה אחס נארים ואותי אחס קובעים הגוי כלו ואמרינן כפרק אין מעמידין (ל"ו): אי חיבה גוי כלו הין אי לא לא ומשמע שהם דרובו היו ככולו הן והף מי שלא היה נמצא בהסכמה חייב לנהוג בה כשודע לו ורחיה לדבר מיומנתו כן שאלו שלא היה בהשביע אביו וכו' וכן ראוין שתק בשכנידו לו אחיו החרם שהחרימו על מכירת יוסף שלא צפניו וכיון שהיו צבור והיו בני אב אחד נהג בהרמס הע"פ שלא היה שם כמו"ש בהגדה וגם הדורות הבאים חייבין לנהוג כן ואע"פ שלא היו צבעת הגזר כדכתיב ויבטע יושפט צעת היתה לאמר ארוה האיש אשר יקום ויבנה את העיר הזאת את ידיו ונהקיימה גזרתו לאמר כמה דורות וכן בימי פילגש בגבעה לפי שאמרו ארוה נתן אשה לבנימין נאמר אותו הדור וגם הדורות הבאים היו נאסרין אם לא שדרשו ממנו ולא מבניו כדחיהא בפרק יש נוחלין (קכ"א): הלא חלו אמרו עליהם ועל זרעם או שהם החרם הל על הדורות הבאים וכיון שבני העיר יכולין להסיע על קיומם בגזרת החרם או גדו הרי הם על בני עירם בענין זה כב"ד הגדול על ישראל והין המעוט יכולין להוליא עצמם מתקנתם אבל חייבין לנהוג כמו שהסכימו טובי העיר עם רוב חנשי העיר הלא שכתבנו הקהל הולכין אחר מנהגם שכל שכתבו שפועמים קת יחידים מוליאין עצמם מתקנותיהם ומחרמיהם ואחרי שהוליאו עצמם ממנה אין מתגהגים בה ואין הקהל חושבים אותו כעובר על התקנה אחרי שהוליא עצמו מכלל התקנה בענין זה כיון שכבר נהגו כזה הרי מן הסתם דעת הקהל שהמוליא עצמו מן התקנה לא יהיה נכלל בה הוליא וכן נהגו והרי זה כמו היתר חרמי הקהל שמתירין הם לעצמם שלא צפחה וחרטע שלא ע"פ חכם והדבר ידוע שאין החתמות נחרין בדרך זה מן הדין הלא שכיון שקב נהגו מקדם רשאין הם בזה שהרי כשמחרימין על דעת מנהגם הם מחרימין וגדולה מזו כתב הרשב"א ז"ל בהשוכה שמה שנוהגין בקהלות שמחרימין על תקנותיהם ואם יש עובר על תקנתם אין מחדירין עליו ואין נוהגין עמו כדון מותרם אע"פ שמופרסם לכל שעבר הוא שמאחר שקב נהגו כזה דעתם שאף אם יעבור על החרם לא ינהגו עמו כדון מותרם והוא עונו ישא וכמו שאמרו בפסח שני הנח להם לישראל אע"פ שאינם נביאים הם בני נביאים וצירושלמי (פאה פ"ו ה"ה) אמרו כל דבר שאין אדם יודע מה עיבו לא ורחיה מה הגבור נוהגין ונהגו כן אלה הם דברי הרשב"א ז"ל בהשוכה ב"ל ח"ל שאם נהגו הגבור שלא להקפיד על המוליא עצמו מתקנתם שעל הסתם הין דעתם לכלול בתקנתם ובחרמם היחיד או יחידים המוליאים עצמם מהם וא"כ בגזון זה אם נהגו כן הקהל שהוא כמו שטוענין החתמה הנה רשאין הם להוליא עצמם מן התקנה ומן החרם שמחרימין עתה כיון שקב נהגו ולזה חף את עשו חיזה דבר כנגד החלוקה עצמה ובאו כנגדה לא עברו על החרם שהחרימו בתקנה שניה לחוק החלוקה שהרי הוליא עצמם בשער מן התקנה היתה ומן הסתם לא נכללו בה מאחר שלא כללו אותה בה הקהל כפי"מ כמ"ש צטופס התקנה הנתון לגזר מיד הסופר שכתוב בו שהוליא החתמה עצמם מן התקנה ואין כתוב בו שכללו אותה הקהל בה צפי' חף את הוליאו עצמם ממנה וכיון שכתבו הקהל בהולאח יחידים מן הכלל ח"כ הרי הסופר מעיד שאלו אינם נכללים בחוקה תקנה ובחיתו החרם שהחרימו בה מאחר שמעיד שהוליאו עצמם ממנה ומ"ש בשער החתום ע"פ הסידור סדור המוקדמין שהמוקדמין והקהל הסכימו שלא יוליא שום אדם מתקנה זו וא"כ חף את ה' הוליאו עצמם מן התקנה והחרם הרי הם נכללים בה על כרחם שהרי כללו בהם הקהל בה זה אחרי שהסופר שהעיד על עופס התקנה לפני הגזר הוה ג"כ כופר השער ואחד מעדיו והדבר ידוע שנתנה סטופס לגזר היתה קודם חתימת השער הנה יש לנו לדון השער בענין שלא יסחור למס שכתוב צטופס שהרי אם יסחור השער לעופס אין עדותו בשער כלום דכיון שהגיד שוב חיטו חוזר ומגיד ולכן גזון ונאמר שמש"כ כן בשער היה מחמת שאע"פ שההסכמה נעשית סתם אחרי שהסכימו שיסדרו אותה המוקדמין בחרוכה ובכל תקף והכל מודים בזה וגם צטופס כתוב כן הנה המוקדמין סדרו אותה והוסיפו וחדשו דברים לחזוק ההסכמה שהרי מבואר לכל שכל הדברים הנזכרים בשער לא נאמרו בקהל כפרט צבעת ההסכמה הלא בכלל וסמכו שהמוקדמין יסדרו בחרוכה והעדים עשו שטר והחמוהו על פי הסדור שהוא וכ"כ שהסכימו הקהל שלא יוליא שום אדם מן התקנה ואע"פ שלא נאמר צבעת ההסכמה אחרי שהמוקדמין סדרו כן בלשון השער יש לנו לומר כן כדי שלא נחזיק הסופר במגיד וחוזר ומגיד כנגד הגדתו הראשונה כמו שהדין כן בשני לשונות הכתובים בשער אחד וסותרים זה את זה שיש לנו לקיימם בכל מה שנוכל כדי שיסכימו יחד כדחיהא בב"ב פרק

(ח) ע"י ב"י י"ד סי' רכ"ח (ד' קפ"ט ע"ד דטוס וחרשח חרז"ל וע"פ ד' קמ"ז ע"ד נב"ד): ב' ע"י לפי"ס סי' פ"ז וע"י ב"י י"ד (שם ד' קמ"ז ע"ד) ונד"מ ע"פ שם שם כ"ד:

(* כל זה היה בימי הפתור מעט המעשה:

שאלות ותשובות ריב"ש סימן רנ

בשקיים התנאי בהתאם וקבלת חכם דמייתי התם כמסדך וכן הוא מוכרח מעצמו דאי בשלא קיים פשיטא וסאי קפ"ל ואע"ג דמההיא דנישין (ל' דאי לא מפי"סנא סבאן ועד תלתין יוסין ליהוי גיטא אור פייסה ולא אפי"סא ומשמע סתתם דל"ס"ד יש אונס בנישין אי נמי כמסדך דלכודי עלמא יש מענת אונס אמרינן הא פייסה ולא אפי"סה והוי אונס אם אין לו דבר חשוב במה דפי"סו מ"ס הבא אין לו למען מענת אונס כשלא הודה בסתו והוא היה סבור שיודה דהתם לא שעבד עצמו על אחר שיביאנו ספוי"ס אלא שילך ויפייסנה בדבר חשוב והתם כשלא התנה שהיה תפוי"ס הרי גלה דעתו שלא שעבד עצמו לפייסה ברבר שאין בידו ושהוא אונס ולזה יכור למען מענת אונס אבל הבא שעבד עצמו בדבר שאינו ברשותו ואין בידו לקיימו למקל כל עוורר ושוען ולעשות לבנו שיודה בשטר המתנה ואף אם הוא יודע שהקרקע של בנו - ועוד דלא אמרינן מענת אונס אלא היבא הנתחדש לו עכשו דבר מחודש דהוי ביה אונס ולא היה לו ליתן אל לבו בשעת התנאי כי ההוא עוברא דאתא ופסקיה סברא ואי לא משום דאין אונס בגיטין הויא מענה גמורה אבל אם היא אונסא דעכשו קא מען לא נתחדש לו משעת השעבוד ואילך והוא נשתעבד על הכל אין לו למען מענת אונס בהא ס'לתא דהיה ליה ליתן אל לבו בשעת השעבוד ולפירושי ודהיא דאי לא מפי"סנא הא גלי דעתייה ופירש שאינו סתחייב ברבר שהוא אונס בו - ועל הפענה שמען שמעון שסמך האונס עשה המתנה ההיא משיב ראובן שהשטר אומר שרציתי ברצון נפשי ולא אתי על פה וסמך ליה לרשטרא - וכן מה שמעון שמעון שהשטר אינו שוה כלום מדין תורה אומר ראובן שהוא שריר וקיים ואחרי ששמעון לא פירש מעם לדבריו א"צ להשיב עליו אלו הן עקר טענותיהם בקצרה ואם באו בשאלה יותר בארוכה ושאלת להודיעך דעתי :

תשובה מה שטען ראובן שחייב שמעון לכופו בנו להודות במתנה אף קודם שיתחיל לערער לפי שכך נראה מלשון השטר ל"ל שהדין עמו מן הטענה שהזכיר הוא סהרי מלשון הערעור. הנזכר בשטר נראה שמדבר במערער בצדו גדול ואומר עכשו שגדלתי ואני יודע ומכיר בזכותי וכו' והאם חיוב הכפיה לסתחייב ולהודות היה אחר הערעור אף אמר כחשך יגדל בע"ה וכבר נעשה גדולי ועוד שזכיר בתנאי הערעור יבא בני הנזכר או הבא מכתו וכו' והאם חנאי הכפיה עונה על הערעור אף אפשר להסתנות בו על הערעור הכלל ומכתו דהאם הבא מכתו ר"ל כו יורשו אף יכופו את בנו להודות והוא. בקצר והאם ר"ל הכלל לקומת הכה בעודו קטן לא היה יכול למכור קרקע ור"ל גדול היה בשעת מכירה והדרת קושין שלח היה לו לומר כחשך יגדל בע"ה ועוד שאחר שמכר בנו הקרקע אם נחמו לאחר מה תועיל כפייתו לסתחייב ולהודות בשטר המתנה שטען חביו לראובן ואין הודלתו כלום אחר ילאת מרשותו ח"ל ודאי נראה שכן שני תנאים חנאי הכפיה שהוא מחייב עלמו לכופו את בנו להסתחייב ולהודות כחשך יגדל ותנאי אחר שאם בנו לא ישמע לכפיית חביו או לא יכפכו לחיו סגס זה שיעבור על זה ולא ירצה הן להסתחייב ולהודות ויהאמר שאינו רוצה וחפץ כמה טענה חביו בנכסיו שהוא עדיין מחייב עלמו ונכסיו למחזק בדבריו בו רוצה לומר לעמוד כנגדו ולרוב עמו ותנאי הכפיה היה ראוי ליכחש ראובן בשטר ח"ל דלחו ספרא דוקא כתביה שלח הקפיד בין מוקדם ומאוחר - ור"ל מיד שנקצרו לשמעון שבו היה גדול ושיקבלו העדים קטן ממנו היה לו לכופו והאם לא עשה כן עבר אר"ל היה מוטעה מפני שכלו כוונת השטר. גם כי אחרי שערער בנו בהכרח אף לך ערעור גדול מזה שכהי הוא מערער על הכתובים ההם ואומר שהם שלו היום מחמת הקנייה הראשונה ושראובן מחזיק בהם בצורת גז' כמ"ס. זה בארוכה כלשון המחאה אחר עשה וזקק לכתבה על הספר ומתום והעד עדים ומס י"ש לו עוד לעשות והאם אין זה ערעור מה יקרה ערעור וכי יעלה על דעתו שיהא לריך לערער כלשון הכתוב בשטר לא יוסף עליו ולא יגרע ממנו. גם מה שטען שמעון שכבר חיים על בנו ערס שיגדל ואחר שגדל והפחידו שלא יירש בנכסיו ולא קבל ממנו והוא נפטר בזה דכפיה בדברים אשכחן כהיה דפ' נערה הא ליחא כי מי שיש לו לכופו לאחר לעשות חיוב דבר אין לו התללות ככפיה דברים לבד בדברים לא יוסר עבד דהכי אמרינן בסוף פ' המדיל (עו') כי מקשינן למ"ד נשא אשה ושהתם עמו י' שנים ולא ילדה טפין אחרו להוליד ממחנה' דקתני אלו שפופין אותה להוליד ושני ר"ג ב"י לא קפידא הא במילי הא בשוטי ומחקיף לה רכא בדברי' לא יוסר עבד ח"ל אמ' רבא הא וסא בשוטי וכו' חלמא כ"מ שזכר כפיה לעשות דבר פלוני אין כפיה דברים כלום והכ"ה שפ"י ר"ת ז"ל שנייה היא שגאחר הלשון הסוא על מעשה שנעשה שאפשר שהכפיה היתה בדברים לבד ונקראה כפיה אחרי שהועילו הדברים ההם ככפיה גדולה בלאח - ומכ"מ אני חמה על הפירש שהוא שכתב בשם ר"ה ז"ל דלכרבה מהתם משמע דאין כפיה ז' בדברים דהתם אמרינן ולא חמין חלל דלא חמין חלל חמין כיפיין ליה כי הא דרכא כפה ליה לבד חמי וכו' וסיבא דלא חמין חמין. התם דאמרינן ליה יארוך ילדה ואני מחא שדי וחיבא דמכלל ליה ככפיה אכתיבא בלכורא ולתימר עורבא בעי בני וסבא גברה לא בעי בני ואין לך כפיה בדברים גדולה מזו ואפ"ה אמרינן היינו בלילה חמין דבאמיד כיפיין ליה חלמא לאו כפיה בדברים ופחדופי הרי"ט ז"ל מלחתי ככפיה בשוטי מ"מ. כגון זה כפיה בשוטי ליכא לתימר ולא לנערו בייסורין דל"כ יהי הבן הגוס על הסודתה ולא תועיל כלום שכהי אין הבן מחייב מן הדין לעשות סודתה זו כדי שגאמר כופין אותו עד שיאמר רוצה אני שיהי כיון שנקנית החורבה בשמו הנה קנה חובה מן הדין כל שלא הודיע הקונה לעדים בשעת הקנייה שלעצמו הוא קונה אותה דוכן לו להחם שלח כפינו ואף אם הודיע בשעת הקנייה שלעצמו

הסך חבל כזה לריך לחקור קבלות הגליל הזה המעגלים בחלו המלות ככל הסכמתם מה היא כונתם בהם ומ"מ חלש שלא כלו כנגד החלוקה ולא כקמו מן הנזכר לבטל אוחה רק שפעילו עדים וסופר בפני הנזכר שהם מוליחין עלמם מן הסכמה וזה בעת עשייתה או שהיו עאוקים בחלו ענין וכל מה שנקפו מהנזכר אחר זה לא היה רק להערעור מן המפרסמים אותן כמנודין ובמחמתם שלא כדין. סוף דבר אחרי רלותי עטמת כל הכתות ושמעי אוחס בחלו מפיסה חיי רוחא שמתעשה אלו עברו על התרס והמוקדמין שהכריזו עליהם כמנודין ובמחמתם עשו שלא כדין שהלכינו את פניסה וכיפוס כרבים על לא עול' כלפס וחיי חוסדס שטעו זה מפני איכס ושגאח חלילה רק בשוגג לפי שחשבו שבערו וכדי להסיר ולתריס מכשול מדרך הלבור ומ"מ מייזין הם לפרסם בלבור האלס המתעכ לא עברו ולפי"סם בדברי רלני וסלוס ולהכרות עליהם רעים כמ"ס חז"ל (יומא פ"ד) על תש"כ לך התרסם ורכס רעך אם ממון נחתיבת לו סתר לו פסת יד וחל לאו הדיכס עליו רעים :

לחבר הגבון רבי מודרום בן דוד י"א

ת שאלת שמעון קנה תורה אחת מלוי ועשה השטר בשם בנו הקטן ואח"כ נתנה בסתנה לבן ראובן ונתחייב בשטר המתנה בכת גרין וקנס לכופו את בנו כשיגדל להודות ולהתחייב בסתנה ההיא ור"ל הסתנה בענין זה ואם שמה בשום זמן בעולם יבא משה בני הנזכר או הבא מכחו ויערער על יום טוב שוכראן הנזכר ויטען ויאמר אני רוצה להודות ולקיים במה ששעברתי אבי או במה שנתחייב אבי הנזכר בעדי ובמה ששעברתי כשהייתי קטן לפי שכשהייתי קטן לא היה רשות ויכולת בי למחזק ביד אבי ולא הייתי בן דעת ועתה שגדלתי ואני יודע ומכיר בזכותי ובעניני אני רוצה להודות ולקיים מה שעשה אבי בענין הנזכר ומה שנתן אבי ממה שהוא שלי לשום אדם בעולם אני שלמה הנזכר מחייב ומשעבד עצמי ונכסי מקרקעי ואנבן שאר נכסים בקנין שלם מעכשו למחזק ברברי משה בני הנזכר ולכופו שיתחייב ויודה כאשר יגדל בע"ה בואת המתנה וההקנאה אשר אני מקנה ליום טוב ב"ך יצחק הנזכר שוכראן ע"כ ועוד כתיב בשטר המתנה בסופו כלשון הזה ומוסף על הקנס הנז' קבל עליו שלמה הנזכר שאם שמה יעבור על שום דבר ממה שכתוב למעלה שיהיה בנדוי גמור יינו יין נסך ופתו פת כותי לא יורמן בשלשה ולא יפנה בעשרה ולא יצטרף לשום דבר של קרושה עד עשותו ועד הקיבו כל מה שכתוב למעלה ע"כ. ועכשו ראובן היורש בנו הראה שטר המתנה הנזכרת ואומר לשמעון שיכופו את בנו בכת זאת המתנה הנזכר להודות במתנה ואם לאו יהא בנדוי ויפירע הקנס ושמעון טוען שדפי לשון המתנה לא נתחייב לכופו את בנו שיודה אלא אם יערער בשטר המתנה וכיון שאינו מערער אינו חייב לכופו וראובן עם היות שאינו מודה למענה זו של שמעון לרוחא דמלתא הכריז על הבתים בבתי כנסיות כנהונ ובא בן שמעון ומיחה בהכרח לפי שאמר שהבתים ההם שלו שמכרם לו יצחק ארזאפי עוור שהוא היה קטן ושראובן או אחר או אחרים בעדו מחזיק בהם בתורת גזל ושדעתו לתבוע סכנו ברין ואמר כי עד עכשו לא היה יודע שהבתים הם שלו לפי שהיה קטן כשכרם לו המוכר ועכשו שידוע שהם שלו הוא מוחא בחוקת ראובן או שום אדם אחר כדי שלא תועיל להם חוקה ועתה טוען ראובן שאף לפי דברי שמעון הרי הוא מחייב לכופו את בנו להודות במתנה מאחר שהתחיל בנו לערער ואם לא יעשה כן שהוא בנדוי וחייב הקנס ושמעון חוזר וטוען שהמתנה שעשה לראובן עשה מחמת אונס לפי שבשעה שקנה החורבה בן ראובן איים על שמעון והפחידו עם כותי שימכור לו או יקנה לו החורבה הנזכר ומחמת האיזומין ההם הודה שמעון הנזכר השטר ההוא לבן ראובן ולכן אינה כלום. עוד אמר ששטר מתנה שהוא עושה אינו כלום מדין תורה כיון שלא היתה החורבה שלו אלא של בנו והחייב החיוב בו אינו טועיל כן הרין. עוד אמר שלפנים משורת הדין עשה כבר משום ספק מבשול נדוי שהרכה פעמים פיים ואיים וכפה כפי חלו לבנו כשגדל שחייב עצמו ויודה בשטר המתנה ולא רצה ואת נזכר אמ' הכהו על זה אבל פייסו והפחידו בהיותו בן י"ב וי"ג שאם לא יודה במתנה שלא יורישנו משלו דבר אלא שיוציאו מביתו ושענת אותו שיעשה אכיו מה שלכו חפץ שלעולם לא יודה בחיוב התוא אכנס לא הדירו מנכסיו לנכסיו וגם לא אים עליו שילך לו למקום שאין סבורין אותו ומאחר שכפה אותו בדברים ולא הועיל הרי קיים תנאו שמצינו כפייה בדברים כהיה דפ' נערה שנהפתתה (מ"ט) דרבא כפה ליה לרב אמי ואפיק מיניה ארבע מאה זוז לצדקה ופירש ר"ה ז"ל/בפי' אחר דכפייה בדברים הוה שהרי כיון שמתן שכרה בצרה אין בית דין שלפניה סוהרין עליה אלו הן עקר טענותיו של שמעון. וראובן משיב כי מה שמעון שמעון שלא נתחייב לכופו לבנו להודות במתנה רק לאחר שיערער אבל קודם ערעור לא - זה אינו לפי רשון השטר אלא מיד שיגדל הוא חייב לכופו כי המחאה על הערעור וכפיה על ההודאה הם שני תנאים ותנאי המחאה עונה על הערעור ותנאי הכפיה הוא תנאי שני בלתי עונה על הערעור לא היה צריך להוכיח כאשר יגדל שהרי בשעת הערעור כבר הוא גדול ועוד שאף אם יהיה כדבריו הנה כבר ערער בנו על הרכזה מחמת מה שאומר שהבתים שלו מחמת שמכרם לו בעליהם בעודו קטן ואין לראובן להחזיק בהם ומעתה הנה נתחייב שמעון מכה הקנס והנזרי לכופו רבנו להודות במתנה ומה שאומר ראובן שכבר איים עליו והפחידו בדברים כהיותו בן י"ב וי"ג ולא רצה ושהוא נפטר בזה דכפיה בדברים אשכחן אומר שמעון שלא נפטר בזה עד שיודה בנו כמו שנתחייב לשלקו ועוד שהכפיה לא עשאה כהקנה דלא אשכחן כפיה בדברים אלא במה שהוא מוכרח לפרש כן אבל בסתמא כפיה בכל יכלתו משמע. ועוד דהבא רהוי אסורא חומר הנדוי לא אמרינן יד בעל השטר על התחתונה אלא על העליונה לחוטר. ועוד שאף אם קיים תנאו הוא מודה כיון שתלה נדויו ברעת בנו ובמה שאין ספק בידו לעשות כהיה נדויו על הנאי (מכות י"א) אפי' מעצמו צריך הסרה דומיא דההורה ופי' התוספות מפני שהיה מסופק בשעת התנאי אם יוכל לקיימו שהרי שעביר נפשיה אאריא וגבני ר"ל אפילו

שאלות ותשובות ריב"ש סימן רנא

כדאמרינן בפרק הנוקין (נח"י) נבי לקח מסיקריקון וחור ולקח מעל הבית דאם כתב לו חתימות מקחו קיים וכל שכן כהן שלא היה לו לקבל קנס ונדון אם לא שעשה בן ברלון נפשו ויהא חייב אומר שיאיישמו לקבל עליו נדון והטעמה שטען לחובן לסחור טענה שמשון בזה משום דלא אחי על פה ומרע ליה לבערה אחת היא אם עדי הכפר עלמס הס המעידין על המודעה או על האונס כי בן הזכרה בפרק חזקה (מ"י) לדעת רב נחמן גבי עדים שאמרו מודעה היו דברינו לפי שהשטר ברי הוא ממי שנחקקה עדותן ואין יכולים עשה להעיד פל פה כנגד עדותן הראשונה אבל כשיש שטר במודעה או מחבטל שטר המכירה מפני המודעה שקדמה לה ומקרה עדותן גם כן אבל במודעה בשני עדים אחרים מעידין מודעה היו דבריהם אחי על פה ומרע ליה לבערה לכוילי עלמא והף אם נאמר חרי וחרי ניכסו אמרינן חוקים חריעא בחוקה מרים קמה מידי דהוה אכסוס דבר שטיח כדאיחא בפרק האשס שנחלמלא (כ"י) ומיכו הכס בפרק חזקה פליג מה בר רב אשי עליה דרב נחמן במודעה היו דבריו וסבר דנאמרוס משום דיתן ליכתב וקו"ל כותים והטענה האחרת שטוען שהשטר אינו שום כלום מדין תורה ולא בחר מפני מה נראה שכוונתו היה מפני שהחורגת היתה של בנו ורחובן ידע בזה שהרי נזכר בן בשטר המחנה שקבלה בשם בנו וקיימא לן בפ"ק דמליעא (ט"ו:) דכרבי כה שאינה שלו משום יש לו שבה אין לו דאין כאן מכירה אלא שהמשון שקדון ומכל מקום חייב השטר קיימן הס ככל מה שנחתייב בפירוט וכ"כ הרמ"ס והרשב"א ז"ל דהיה דמעות יש לו שבה אין לו היינו דוקא בלוקח שלא באחריות דגמר וישיב לשם פקדון אבל באחריות אפילו שבה יש לו דליכא למימר לשם פקדון ג] והכא נמי לכל מה שנחתייב בשטר השטר קיים אין ל"ל בנדון זה דלא דמי להסיה דהסיה דכרבי כה שאינה שלו היינו שהיה גולס בידו ומסתמא סגול יתבע את שלו ויוליאה מידו אבל בנדון זה שהיתה של בנו וגם הסמוך על שולחנו והמוכר עלמו מזכיר ומפרש שהיה של בנו אלא שמוכר לו על דעת שיקיים בנו במכירה הסיה ומתחייב בזה בשטרבים חוקים אין לומר יודע שקרקע אין לו וגמר וישיב לשם פקדון דודאי ארעתא דארעא נחית וסמך על הסוג שיקיים הסן הסמוך על שלהן אביו בתעשה אביו ויש לו מעות ויש לו שבה ועוד שבנדון זה שמעון ה"י הקונה אלא שקבלה בשם בנו הקטן ומשולם לא יד בר הסן והאם בשעת הקנייה הודיע לעדים שאש"פ שהשטר בשם בנו שלעלמו קונה אחת לא קנה אחת הסן אלא הקונה שהוא בעל המעות אלא שאין כופין את הסן לעשות לו שטר מכירה כדמוכח בב"ק (קכ"ג) בהסיה דהקונה שדה בשם ריש גלותא וכ"כ בחושבות והרשב"א ז"ל וה"כ אין לומר בנדון זה שהיה הכר בזה שאינה שלו ונאמר שהמעות ישיב גלותא לומר לא הכרתי ישיב שאינה שלו אלא"כ יביא סגול המוכר ראי' שהכר בזה וכ"כ הרב בעל מגיד משנה ז"ל וה"ל ונראה לכ"ע שעל סגול להביא ראיה שהלוקח הכר בזה ע"כ:

לחכם ההר מתחם הארוך נר"ו

תשובה כבר ידעת שכל מה שדנין דיני נפשות בזמן הזה [במקום שהותר מדינה למלכותא] אינו מן הדין שכבר בטלו דיני נפשות אבל משום מיגדר מלחא היו ב"ד מכין ועונשין שלא מן התורה אם השעה לרובה כמ"ה צ"ממות פ"ה האשה רבה (ג') וכבר היו החכמים עושין מעשה בזה להמית מי שאינו חייב מיתה בדין התורה כהסוף דמעשה בחד שרכב על סוס בשבת וכו' (ש"ס) וכן שמעון בן שטח שתלה שמונים נשים בלשקלון ביום אחד (סנהדרין מ"ה:) ורש"ז"ס היה הורג ברשעי ישראל כסורמנא דמלכא ושלא בעדים ושלח בהתראה כמוזכר בפ' הפועלים (פ"ג:) וכן בימי האמוראים כהסיה דר"ה קן ידא על שהיה רגיל להכות באגרדף רשע וזאמר ורוע רמא השבר (סנהדרין כ"ח:) וכן גבי בר חמא קטל נפשא וזאמר ריש גלותא אי ודאי קטל נפשא לכהוהו לעיניו (ש"ס כ"ז) לפי שראה לפי אורך השעה שדי ביסור כזה ולא לו להורגו ומכ"מ היה בסמוי העינים סכנה מיתה דשוריינו דעילא בלבא תלו (ט"ג כ"ח:) ואם בשחר העברות היו הורגין שלא בדין לאורך השעה אל"ל בשפיכות דמים שהחמירו בו חז"ל שכוונסין אותו לכיפה כשהורג שלא בעדים כדאיחא בפרק הנשרפין (פ"ח:) ואין כן בשחר חייבי מיתות בית דין ואין לריך להאריך לך בזה שחלמוד ערוך בידך אבל מ"מ אפילו נדון כפי אורך השעה אין כל העונשים שיון כי יחר ראוהו להעניש למי שהרג ממי שחבל לבד וכן למי שיש עדים ברורים על העברה או אין עדים ברורים רק עד אחד או אמתלות שהרי בהורג נפשות שלא בעדים דתן בפרק הנשרפין שאין ממתין אותו אלא שכוונסים אותו לכיפה וגורמין את מיתתו מוקים לה בגמרא בעדות מיוחדת שכשרה בדיני ממונות הו בעדות אחד לבד או בעדות נשים או קרובים אין כונסים אותו לכיפה ושמואל מוקים לה שלא בהתראה ואיכא נמי מאן דמוקים לה דאיחאכמות בדיקוח ולא איחאכמות בחקירות וכן ראוי לנו לעשות קרוב לזה כמה שגדן משום מיגדר מלחא ובנדון זה ראוי לנו לעיין אם היו פעורין הרואים ממתה מן הדין מפני העדות המעידין בזכותן ונראה שער הא שמעיד שהסורג החחיל בקטעה וכה להכות הדין הנה הוא בעל במשפטו שלא הסכימו עמו האחרים ואין דבריו של הא' במקום ב' גם העדים שמעידים שגכסו לבקרן ואל"ל שהקל החולי מעליו גם זה העדות אינו פוער אחת שכיון שהוכה מכה חרב חדה והתורה הועידה פל הברזל שממת בכל שכו הכה סיה ראוי למות מתחלה וכ"כ זה שהוכה בראשו ובגופו ודאי

שלעלמו הוא קונה אחת אלה שמוכה השטר בשם בנו אש"פ אין כופין הסן לפשות השטר דמי אחת לא יקריבו בעינא ולא ילוחיכו בעינא כדאיחא בפרק סגול (ק"ב:) וה"כ אם יעשה הסן שום חיוב או סודאס מחוץ האונס לא יהיה כלום והף אונס ממון נמי לגול לו מה שהוא שלו אונס הוא כדמוכח בפרק חזקה (מ"י) כדאמרינן מודה רבא היכא דאיני כ"י הסוף מעשה דפרדסיחא אלא הכפיה שאפשר להעשות בנדון זה הוא שלא להסכותו מנכסיו ולהרחיקו ממנו ובכיוולא בזה אבל מה שטען רחובן שאף אם קיים שמעון תנאו הוא מנוד' כיון שתלה תנאו במה שאינו בידו כדרך שפי' הסוף בהסיה דנדוי על תנאי בזה לא נראה לי כן שאין סגול דומה לראיה דכא אינו מקבל נדוי על עלמו אם לא יודה בנו שנאמר שהף אם יודה הסן כיון שלא היה ביד האב הרי הוא לריך הפרה דומיא דסודאס שקבל עליו להביא בנימין מי שאין זה בידו אש"ג דקח מזהיר עליה אבוס האריא וגבי לזה אף אם הביאו מי וקיים תנאו לריך הפרה והסיה שהביא הר"ס ז"ל (בהלכות שטעות פירק ה') כדרך זה היא אלא בנדון זה לא קבל עליו שידע בו אלא שיטף אותו לסודות והכונה היא לכוף אותו בכל מיני כפיות שבירדו לא במה שאין בידו וה"כ כל שקיים התנאי שהודה הסן אין כהן דרוי והף אם לא יודה הסן כל שכפה אותו בכל מיני כפיות שאפשר בידו לכופו ככן הרי קיים תנאו בתנאי הכפיה אלא מעדין הוא מחוייב כשיערער בנו בדין האחריות וככה כנדוי לדון עמו לסלק ערערנו וכן נראה מהסיה דאי לא מפיסנא דאמרינן הנו חרקה דדינרו הוה ליה למחך לה ה"ה פיפיה ולא איפייסא ופרס"י ז"ל ה"ה פיפיה במה שבירדו לעשות ואש"ג דלא קו"ל כי הסוף לישנא היינו לגבי ניטין משום דאין אונס בגיטין אבל לגבי ממונא דלכ"ע יש טענה אונס להכחא הוא וכ' עליה הרמב"ן ושמעין מיה דמאן דמקבל עלי' להצריה לפיוסי לפלוני ח"כ דעבידנא לפלוני הכי ואי לא מחייבנא לך מהסחא מנה או שדי נחונס לך מעכשו וחאל ופיפיה ולא אפיפיה [אי פיפיה] ככל מה שבירדו לעשות ולא אפיפיה פעור דאגוס הוה עכ"ל [ה] וה"ג כל טענה הכפיה שבירדו הרי קיים תנאו ועל הכפיות שאין בידו אונס וכן תימא החס נמי מדין אונס אחת באל פעורו והיינו גבי ממון דאיכא טענה אונס אבל גבי נדוי חף אם יהיה לו אונס מ"מ הרי נכנס לשפק במה שאפשר שהיה לו אונס ולא יהיה בידו ה"ה ליתא דכל דבר איכא טענה אונס דהא בנדורים נמי איכא טענה אונס דהיינו נדוי אונסין כדאי' בנדרים (כ"ז) אלא גבי ניטין תחוס נטעות ומשום פדולות אלא דלגבי יהודה שהיה מתרה בו אביו האריא וגבי כדאיחא בכחובות (ל') והוא קבל עליו אש"פ שאין זה בידו בזה היה לריך הפרה כיון שקבל עליו מה שאין בידו אבל בנדון זה יש בו טענה אונס ואין דעתו אלא על הכפיות שבירדו לעשותן ובר' מן דין בית שזה לא קבל עליו ככה נדוי בפירות לכוף את בנו להודות בשטר ההוא אלא שחייב תתלה עלמו וכנסו לכופו בזה ואח"כ קבל עליו נדוי בכלל אם יעבור על התנאים הסה הכה יש לדון התנאים הסה בדין תנאי שנממון וכל שבדין ממון אינו חייב הנה לא עבר על התנאים ולא חל עליו נדוי אש"פ שאם מתחלה קבל עליו נדוי בביתו על הדבר ההוא היה מחתייב מדין נדוי על תנאי ועוד נראה דכל דידוע טענה בגבו כפיות חזקות וכו' לכל שהיה ראוי לכן לעשות מפניהם ולהכניע לבכו וערפו הקשה ולא נמנע ולא נכנע שממעון נקי מלבוף ביותר מן השער ההוא חף אם יש יכולת בידו דהא למ"ד אין טענה אונס בגיטין אמרינן מי ישיב לה חרקה דדינרו ולא איפייסא משמע הא אם ישיב לה חרקה דדינרו שהוא דבר חשוב ונכר לכל שהיה ראוי שהתפיים כסך הסוף ולא נתפייסה דהו טענה אונס אפילו למ"ד אין טענה אונס בגיטין משום דלא עליה על דעת שפיפיהנסה בשיתן לה את כל הסן ביתו והו כמו אונסא דלא שכיח גמור דלכ"ע הו טענה אפילו בגיטין כדאמרינן החס (גיטין ע"ג) אכלו ראי אין לנו כמ"ש המפרשים ז"ל דשנשה מיני אונס הס דאונסא דלא שכיח אפילו בגיטין הו אונס והאונס דשכיח מובא אפילו בממון לא הו אונס דומיא דהסוף דפסקיה מברא דאמרי' עליה ברים כהוב' אונסא דשכיח שאני דה"ל לחתנוי כלומ' ואף בממון [לא] הו טענה אונס וכי פליגי בגיטין באונסא דשכיח ולא שכיח בגון חולי או מיתה טבעית ואפילו תאן דמקבל עליה כל אונסא דמתיליד אין אונסא דלא שכיח בכלל כדאיחא בפ' מי שאתא (ש"ס) זה נראה לומר בזכות שמעון שלא חל עליו הנדוי כל שקיים תנאו אבל מה שטען הוא בזה מפני מה שנתמלא למפרש שפירש דהסיה דנדוי על תנאי ר"ל כשלא קיים התנאי ויהודה לא קיים התנאי הפירוש ההוא אינו דאם כן פשיטא וגם שהיה דומיא דקללח חכם אפילו על תנאי אבל יש במיתתו הסוף שני פירושים האחד פירש החוספות ז"ל שנתקיים התנאי לגמרי ובנימין חזר עם אחיו אלא שחל עליו הנדוי מפני שנטכס בספק והפירוש השני שהיה לה קיים תנאו לגמרי כי בנימין נשאר עם יוסף בשבוי אחיו עם העגולה ולא הביאסו יהודה לדרך כענין אלא הביאסו לפניו בארץ מלרים ויעקב נחפיים בזה ולזה היה לריך הפרה כיון שלא נתקיים התנאי ממש והטענה שטען שמעון שהי' אונס על ההקאה גם כן אינה טענה דהא לא ידעין ביה באונסיה ושהיה האונס כדאי לבטל המתנה ושהיה כה ביד המחיימן לעשות עמו רע וגם אינו מראה שטר מסירת מודעה וגם שבנדון זה אפשר שכיון שהמתנה היא באחריות הרי היה כמכר בן כדאמרינן בפרק המקבל (קט"ז) גבי דינא דבר מנרא וגם בטענה שמעון מוכיר שלא היו מחיימן עליו אלא למכרה וה"כ בזבני קו"ל דתלוה וכן זבניו זבניו כל שלא מסר מודעה ולאב אונסא וזווי גמר ומקני ועוד שלא היה לו לקבל אחריות

[ה] ב"י ט"ז סי' ר"ל מת' ז' [ב] ד"ק ט"ז סי' ר"ל מת' ז' [ג] ד"ק ט"ז סי' ר"ל מת' ז' [ד] ד"ק ט"ז סי' ר"ל מת' ז' [ה] ד"ק ט"ז סי' ר"ל מת' ז'

שאלות ותשובות ריב"ש סימן רנב

הוא כאלו הוכח באופן או באגרוף ואמרו לו למה ואעפ"י שהקל כיון שמה
 כסוף הרי יש רגלים לדבר דק"ל כדב"ל דהגן בפרק הגשרפין (ע"ח.)
 דאמרו לו למה והקל ואח"כ הכביד ומה חייב ואמרו לו למה חייבו שיש
 באופן כדי להמית וזה הכלל כדי להמית לא שודאי ימות כגון ששחט בו שנים
 או רוב שנים שפשוטו מרפה דא"כ פשיטא וכיבי פליג ר' נחמי' ואף אומדן
 אחרו לחיים מפני שהקל והא מחכמי סימני' דהאי ג"כ בעדות הרופאים
 שפסחו דבריהם ואמרו שלא מה מחמת ההכרח רק מחמת חולי אחר
 שנחמדש בו אם דעמס לומר שלא היו בהכרח כדי להמית אם ההכרח
 היו מכת מרצ חסד כמו שגראה אעפ"י שלא הוזכר כן בדבריך בבאור הכס
 הרופאים האלה החורה מכחישתם שהעידה על הברזל שממית בכל שבו כי
 מ"ש שם (עו:) והוא דבריו' מצריז חיינו בכל שבו כגון מחט או נמי
 לאפוקי הטאה בשבט צרול שהוא כמו הכהו באופן אבל מכת מרצ של חקך
 הוי כבדויה מצד דפרזלא מורף זרף וכ"כ בתוספות ואם רלוס לומר שהקל
 אח"כ ואומדן אחרו לחיים אם לא שהכביד אח"כ ג"כ אין חוששין להם מלחמ'
 דנפרק הגשרפין (עח:) שאין אומדן אחרו אומד שני שאין אומד אחר אומד
 שהרי החולי שנחמדש אלו חולין שנחמד' מחמת המכה אח"כ מעידין שאמרו
 לחיים מחמת שהקל והחולה פשע בעלמו ועבר על דברי רופא בדברים
 הנכדים לעין שהם ממיחין מעלמן שאם לא כן חולין במכה שרגלים לדבר
 אבל מה שפטר אלו הרופאים ממיחה מן הדין הוא מפני שהיו שנים וק"ל
 כדב"ל (שם ע"ח.) דאמרי הוכחו עשרה בעשר מקלות בין צבת אחת בין צבת
 אח"כ כלן פטורין ומוכה החס' בהדיא דאפילו היה בכל הכאה כדי להמית
 כלן פטורין אח"כ נעשה ערפה במכה הראשונה שאז השני פטור והראשון
 חייב אף ומ"מ משום מיגדר מלחא כיון שמה מציניקס אם רואה אחת להמיתם
 כיון שעשו כן בשבט כגפס ציד רמה ובזדון כמו שגראה שחרצו לו בלינה
 וגם ביום ובפרסהיה בפני עובי הקבל היו הולכין בכלי זין כנגדו הרשות
 בידך ובמ"ש הר"ם ז"ל (פ"ב מהלכות רוח) ואף לאוהו שאין בו עדים רק
 ראיות חזקות ואמתלאות אמתיות כההיא דרא"כ"ש שהיה הורג באמתלאות
 ואם לא היו שם כ"כ חזקות ואם ר"ת להקל עליהם שצור דוע רמה אם
 ראה שדי בזה לפי לורך השעה הרשות בידך ואם הייתי אני הדיין בהורמנא
 דמלכא כך הייתי עושה ולא הייתי מיקל עליהם ביותר מזה אם לא ברען
 קרובי הנהרג ורצ ודי שנקל באלו המכים כן ברית מכת אצורי במרצ רעה
 מכה שיש בה כדי להמית ושמת מבין שניהם שלא להענישם רק כההיה
 דרב הוגה משום חרוע רמה חשבר אמנם אם אמרו הרופאים שכבר נחרפה
 המוכה אלא שהוא פשע בעלמו בדברים הנכרין שהם ממיחין מעלמס עם
 היות שמפני ההכרח לבד היה אפשר להחמיר עליהם ולדונם בזה אם השעה
 לריכס לכך מ"מ אפשר וראוי להקל עליהם לבלי יחסרו אבר בן רק
 לפטם נכסין ולאסורין ובמלקיות וגדוין וגלות ימים ופנים ג"כ על הדיין
 ההוא אשר העיז פניו בבית הכנסת בפני עובי העיר ודבר בזדון ואמר שהוא
 לוב הדבר ושהוא מלוה אחרו גדול עונו משאו וראוי להוכיחו ולהענישו הרבה
 כאשר היה דין הקהל ובמקום המשפט שם הרשע וזהו להמית נפש מחיו
 מישראל וכבר התייחסו שניהם ע"פ לוחתו וכ"ש שהיה לו להוכיח את צנו
 על רדפו במרצ אחיו והיה רואה אחרו בכלי זין בפני עובי הקבל ולא כיהה
 בו אבל החזיק ידו ואמר שהוא מלוה הדבר הזה ועם היות שהוא פטור מן
 הדין דדברי הרב ודברי חלמיר דברי מי שומעין כבר כתב הרמב"ם ז"ל
 (בפ"ב מהלכות רוח) על השוכר הורג להרוג את חברו או ששלח עבדו
 והרגוהו ועל כיוצא בו שעם היות שהוא פטור מדיני אדם וחייב דיני שמים
 אם ראו ב"ד לענשו בהוראת שעה אם היחה השעה לריכס לכך הרי יש להם
 רשות לעשות בהורמנא דמלכא כאשר יראו:

עוד

כתב ז"ל הרי שלא הרגו ולא היחה השעה לריכס לכך לחזק הדבר
 הרי ב"ד חייבין מ"מ להכותן מכה רבה הקרובה למיתה ולאסור
 אחרו במלוד ובמלוק שנים רבות ולצטרך בכל מיני לער כדי להפחיד ולחיים
 על שאר הרשעים שלא יהיה להם הדבר לפוקה ולמכשול לבנם ויאמר הריני
 מכבד להרוג אויבי כדרך שעשה פלוני ואפטר ע"כ. ואין לדיין הרשע הזה
 החללות במה שאמרו העדים שהיה נראה להם שאמר זה מרוב כעסו כי
 כל הרופאים כן דרכם להרוג מחוך הכעס ומחוך מריבה כמו"ש כי יריבון
 אנשים והכה ח"ש את דעהו וגו' ומכאן למדו ז"ל שחוששין אחרו והכעס בחיק
 כסילים יטו לא כלב שופעי ארץ ומן הנראה בעיני שמלבד מה שחיסרו
 לדיין הזה על רעתו הן לעונש נכסים ולאסורין בו' ראוי מלבד זה להורידו
 מגדולתו ולעקור אהרה הנטוטה אלא מוצא ושלעולם לא יתמנה בשום שררה
 על הכבוד בן כדק"ל ברולח בשוגג השב במוח הכהו הגדול שאינו חוזר לשרר'
 שהוא זה כמו שדרשו ז"ל (מכות י"ג.) למשפחתו הוא שב ואינו שב למת
 שהחזיקו אבותיו וזה מה שג"ל בזה מחוך האומד כי כבר ידעת שבוחת הארץ
 אין אנו רגילין לדון בדיני נפשות ואף גא לקץ יד ורגל כי המשפט למלך
 הוא האמנם אהה היושב על המשפט ויודע מנהג משפט הארץ ושופטיה אין
 נוהגין לדון מפני לורך השעה בעינייהם כאלה עשה כהה ואל תעוש חורת אמך
 כי באמת כשאתי כוחב בזה רחשו ידי וארכובתי דא לדא נקשן ולכן לא
 הסמוך בזה על דעתי רק על דעתך כאשר יורוך מן השמים כי אין לדיין אלא
 מה שטיכיו רוחוהו ולא תהה שמיטתי גדולה מראיתך ד]:

לבוקרמי פירדול יציו

רנב ראיתי טענות כה האלמנה הכחונות בפרו"סיש הבאה לזכות

אף ע"י בירואלמי ב"ק (פ"ד ה"ו): בן ע"ה ב"ק (פ"ה.) ובירואלמי שם (פ"ה ה"ב): ג' כ"ו ה"ט סי' ו' מחו' ד': ד' ע"ה ד"ט שם ס"ב (א"ת א): ב' ע"ה ב"ה ח"מ סי' קמ"ט פ"ה' ל"ג ל"ד:

שאלות ותשובות ריב"ש סימן הנג

סח

האלמנה הנזכרת מהדינין הנזכרים לגנות שער בחובה ונדוניא ותוספת ומתנה לחד ולהורידה באלו הנכסים הנזכרים הנמלאים מצעלה הנזכר ולגנות כל הבתים הממונרים הנזכרים עם המשא הנזכר מכח שער מתנה לחד שלה הנזכר ע"כ. ולכן איני רואה זכות בשום דבר לדון יחזק לאליא האלמנה מחזקה כי מתנת טענת הגזייתא אבד אח זכותו גם כי שאר הטענות עם היות אינן מספיקות מן הדין להעמיד הבתים ביד האלמנה כמו"ש למעלה מכ"מ יש בהם קלה אמתלא וסעד לטענת הגזייתא ואם היא בעלמה יש בה די לגדה בזולת טענה אחרת וכו'. מה שג"ל בנדון זה וחתמתי שמי אני הדורש שלומכם למנוחתכם מזומן וזאתהנכם נאמן יחזק ב"ר ששת זל"ה: הלא בעברי דרך גבולכם חליתי פני קלה נכבדי קהלכם על אודות הוסיף רבי יהודה בן דוד י"א יחסה בלל כנפיקס דרך כבוד ועוד אני מדבר בחפלה על זה יען הוא איש הגון וראוי לכל דבר שבקדושה אם מאד עלמו אשר כל ימיו גדל בין החכמים וראה סי' יפה במשנתו אם לכבוד רבב הישים אביו נר"ו וגם אני אהבתי לכם לנדקא וצעל הגמול ישלם שכרם אמן:

שאלת רבי פנחס בר שלמיא לויאל י"א

שאלת קהל יש להם בה"כ בעירם ועשיר אחד מן העיר קנה שם מקומו ישיבה הרבה בזול ואח"כ נתייקרו המקומות בסבתו ובזיון שעלה השער העלה שכירותן עד שנמוג אחר לב השוכרים לבא לביהב"כ ליוקר שכירות המקומות והקהל רצו להוסיף מקומות בביהב"כ במקום פנוי שיש שם ולמכרם לזה ולזה ויניע מזה תועלת לקהל במכון וגם שיצדקו הרבים לבא לביהב"כ באותן המקומות הנוספות וקם העשיר ההוא וערער בדבר באסרו כי בזה יהיו מצדין לו הדרך לעבור למקומותיו ואף אם ישאר לו די לעבור דרך שם הגה יהיה צר עתה ממה שהיה ושאלת אם הדין עמו או עם הקהל כיון שב"ה של רבים הוא של רבים ואינה נמכרת זהו תורף שאלתך בקצרה אעפ"י שבאה ברשון ארוך וצח המליצה:

תשובה

הדין עם העשיר ההוא שכיון שיש לו מקומות ישיבה שם ויש לו דרך רחב למקומותיו במקום הפנוי ההוא אין הסקל יכול לקצרו מפני שמרבין עליו הדרך שהוא יעריך לעבור למקומותיו במקום נר והרי זה כהסיה דתניה בחוספתא הובאה בלכות בפרקא קמח דב"ב מי שיש לו פתח במכויו אין בני המכויו כופין אותו לעשות דלת במכויו שיכול לומר רצוני שאכנס בחבילתי על כחפי עד פתחי וכתב רבב בן מאגש ז"ל שכיון שיכול לומר רצוני שאכנס בחבילתי על כחפי אפי' לעכב נמי יכול ולמנוע אותם מעשיית הדלת וכ"כ הרשב"א ז"ל והטעם שאין טענת חבילתי על כחפי בביהב"כ מכ"מ ג"כ יש לו טענה שאינו רואה שיקצרו דרכו הרחב ואם זההיה שחס בני מצוי כמוהו ורואין להעמיד הדלת ואינם מקפידין אם אינם נכנסים בחבילתם על כחפם ואפילו הכי אחד מבני מצוי יכול לעכב וכל שכן בכלא שמי שיש לו דרך שם יעכב לאחרים ודמיה להסיה דאמרינן בגמרא התם (י"א): אמר רב הונא אחד מבני מצוי שבקם לסתום כנגד פתחו בני מצוי מעכבין עליו שמרבה עליהם את הדרך ופי' הרמב"ם ז"ל שבה אטעבא כנגד פתחו וסתמו מעכבין עליו מפני שמרבה עליהם באורך הדרך שהרי מקיפין האלעבא וכן פירש רש"י ז"ל בדרך זה והטעם שהגאונים ז"ל פסקו דלא קרב הונא היינו במאי דקאמר בני מצוי מעכבין עליו דמשמע כל אחד מבני המכויו ואפילו החטאים ממנו ובהא לא קי"ל כוותיה דקא"י כרשב"א דסבר דה' חלרות הפתוחות למצוי כן משתמשות במצוי וכל א' משתמשות בכל המצוי ואפילו במה שלפנים הימנה ואין קי"ל כרבי דסבר כן משתמשות עם החיטאים והחיטאים משתמשות לעצמה וכו' דכל אחת משתמשות במצוי במה שכנגדה ולחון ולא במה שלפנים הימנה אבל לכולי עלמא בני מצוי הפנימים מזה הסתום כנגד פתחו יכולין לעכב עליו שהרי יש להם דרך רחב עליו והוא מקצרו ורבינן להקוף והלא אמר במבואות המפולשין לרשות הרבים ובקשו בני מבואות להעמיד להם דלתות בני רש"י מעכבין עליהם והטעם שאין להם דרך בפתחו מצוי והיינו מטעמא דזימנן דבני רש"י דחקו ועיילו להסם כלומר ועשה כשיסגרו דלתות המצוי אם לפעמים יחבקו רבים כרש"י וידחק להם לא יהיה להם מקום להפירח שם כ"ש כלאן שיקצו שם מקומות ישיבה שיר לאותן שיש להם דרך שם שיכולים לעכב והטעם שיש להם עדיין דרך רחב אפילו הכי כיון שהחזיקו רבים בזה הסוד כדאמרינן בסוף פרק חזקה (ס"א): גבי כונס לחוך שלו שאם רצה להחזיר בוהלים למקומן אינו מחזיר והטעם דליכא רוחא כרבי יוחנן דקיימא לן כוותיה:

ג מה שהמרת אם יוכלו קלה הנשים שאין להם מקומות לתח כסאות הנעלין בחלצת ב"ה ולישב שם או שרנו לישב ברחץ שורות שורות על מחללות נקיות אם רשאין לעשות כן שהרי אין לכל יחיד ויחיד חלל נקף המקו' אשר לו וכניסה ויציאה אבל בשאר יד הכל שיה גס זה אינן רשאין שאף אותן שיש להם מקומות שם ויש להם כניסה ויציאה אינן יכולין להשתמש במה שהיה דרך לאחרים ומשמש גם להם כניסה ויציאה חלה במה שדרך להשתמש כמו שאין בני מצוי או חזר יכולין להשתמש במצוי או במגר חלה בדברים שדרך בני המדינה להשתמש בהן במבואות או בחלרות כדאמרינן בס' חזקה (נ"ז): כל שחפין מעכבין זה על זה חוץ מן הכניסה לפי שאין דרכן של בנות ישראל להשתמש על גב הכר וכמש"כ זה הרמב"ם ז"ל (פרק ד' מהלכות

יחזק הנזכר ולא מיהיה בזה גם היא אינה טענה דאע"ג דהשכתן בגמרא בפ' חזקה (נ): לפום חד ליטגא דליחזקת התם דבעל נכבסי אשתו דאין לו חזקה אם חפר בו בורות שיחין ומערות הוי חזקה והרמ"ם ז"ל הביאו בפסק הלכה היינו דוקא צבעל נכבסי אשתו דטעמא דאין לו חזקה הוי משום דאין מקפידין זה על זה באכילת פירות אבל בהיזק כגון חפר בה בורות שיחין ומערות ודאי לא חזקה אם לא שמכרה לו אבל באפטרופוס או במורשה דטעמא מפני שירד ברשות אפטר שגם זה עשה ברשות כיון שהוא מורשה שלו לעשות כאשר יראה בעיניו ועוד דהתם הוא בעושה היזק אבל בנדון זה לא עשה היזק אדרבה היתה מורשה ובגלה ואם לעורך הבנין סתר על מנה לבנות אין זה מקלקל אלא מהקן ואדרבה מה שהזיז בנין גורם לו שאין אכילת פירות הבתים חזקה כיון שלא עלה שכירות הבתים ליותר מהכוללת הבנין דה"ל כאפיק כורא ועייל כורא דלא הוי חזקה כדאיתא התם:

הטענה

טענת האלמנה ממה שחזק דון יחזק בשער בחובה יעקב לאשתו וקראו לפניו שער מתנה לחד מן הבתים ולא מתנה ושהיקחו הויה כהודאה שאין לו זכות בבתים גם זו אינה טענה כיון שלא חזק בשער המתנה עלמה וא"כ אין כאן ראייה לאבד את זכותו דלא אמרינן הכי אלא בעושה מעשה ומחזק בה ולא מיבעיא בשתיקה אלא שאפילו נמלך עמו הקונה ח"ל מקבל מתנה ואמר לו בפני העדים קנה לך אין זה הודאה אלא יכול לומר משום דאמרי השני נוח לי והראשון קשה ממנו כדאמרינן בפרק חזקה (ל): גבי הווא דאמר ליה לחבריה מאי בעית בהאי ארעא וכו' ח"ל וזה הויה לי סהדי דאיתא ואימלכי בך ואמרת לי זיל זבון דאמרי השני נוח לי והראשון קשה ממנו אמר רבא דינא קאמר ליה כמאן כדאמון דהנן העורר ענ השדה וכו' אפי' תימא רבנן ע"כ לא קאמרי רבנן התם אלא בחוסה דקא עביד מעשה אבל הכא דבורא הוא ועבד איניש דמקרי ואמר וכו' בנדון זה אין שתיקה דון יחזק בשמייעה קריאת המתנה הודאה וגם החימת הכחובה אינה מעשה מאחר שאין זכר בכחובה מתנת הבתים ועוד שלא אמרו שהיא הודאה לאבד זכותו אלא בחוסה עליה בעד דהוי מעשה לקיים השער אבל דון יחזק לא חזק בכחובה בעד שהיה קרוב אלא לכבוד בעלמה ושני העדים הם שחומטין וכחבין בפירוש פלוני בן פלוני עד והאחרים כוחבין שם לבד אם כן אין החימתו ראייה כגל לאבד זכותו א:

ג

הודאה הגבאי מה"ש יעקב ולאשתו מהבתים אין בו עדות שהבתים הם שלהם שכבר כתבו המפרשים ז"ל גבי טעמא סימן לאחר אבד את זכותו (כחובות ק"ט) דדוקא כשהמערער עלמו טעמא סימן לאחר או אפי' טעמא אחר סימן לאחר והמערער חסום עלי' בעד אבל טעמא אחר סימן לאחר עדים החומטים בשער אין זה ראייה שיהיה שלו כדי לאבד המעורר עליה את זכותו דדוקא העורר הוא שכיון שיש לו זכות אין לו לחסום בשער שמזכיר בו שהוא של המחזיק אבל אמרינן כיון שרוחין שמחזיק זה בו הם כבורים שיהיה השדה שלו וכחבין כן בשער מבלי שיהיה להם בזה ידיעה ברורה ועוד שהמדקדק בלשון הגבאי הכחוב בנעו ימלא שלא אמר שהבתים הם שלהם דדוקא אלא שכולל הלשון ההוא שמחזיקים בהם לבד ועוד שהרי אמרו שם בפרק אחרון מכחובות לא שנו אלא לאחר אבל לעצמו לא דאי לא דעבד הכי לא הוה זבין לה מיניה ה"ל איכא למימר הכי שאם לא שהגבאי הודא למחזיק שהבתים הם שלו לא היה פורע לו השדה דיגרון מן החק ואף אם היה הגבאי הוא עלמו העורר לא אבד את זכותו ועוד דלפי פשע הירושלמי (כחובות פ"ב ה"ד) הנזכר בפרק גט פשוט (קס"ה) בתוס' ד"ה אמר) עד אחד בשער לאו כלום הוא ואפילו לשבוטה אינו קם אלא דוקא בשתי חומטים שנים ומלאו לקיים כתב ידו של אחד ולא מלאו לקיים כתב ידו של שני והרבה מן המפרשים ז"ל דעתם כן:

אבל

טענת האלמנה מן הגזייתא טענה דון יחזק וחבריו הדינין לאשת יעקב מן הבתים זו ודאי טענה חזקה היא וראיה ברור שאבד דון יחזק את זכותו בשבטים בגזייתא הויה דהא טעמא אחר סימן לאחר והעורר חסום עליה בעד אמרו בירושלמי (כחובות פ"ג ה"ו) שאבד את זכותו והביאו רב אלפסי ז"ל בהל' והסכימו בו כל המפרשים ז"ל וכל שכן הדין המגבה גופה של קרקע בן ושהסכים עם חבריו להוריד האלמנה בבתים ההם הורדה גמורה ואיניש לא ימחי בידה ולא ביד בתי כחה מיומא דין ולעלם כמו"ש בשער הגזייתא שאבד את זכותו ואין מעשה ב"ד דבורא בעלמא דנימא עביד איניש דמקרי ואמר אלא מעשה רבה הוא והטעם שלא חתמו הבית דין הם עלמם בשער הגזייתא הרי כיון שזו לעדים לכתוב ולחזק מעשה ב"ד זה הרי הוא כאלו החומטים הם בעלמם שהרי נעשו העדים שלוחיהם ושלוחו של אדם כמותו ומה שטען דון יחזק שמאחר שהבתים היו כבר של האלמנה בשער המתנה לחד ולא היתה לריכה לגזייתא ח"כ הגזייתא הרי היא כאלו אינה זו אינה טענה דמכל מקום הם מקיימין שער המתנה ומורידים אותה בבתים וכל שכן שאבד את זכותו שאין יכול לטעון השני נוח לי והראשון קשה ממנו שהרי כבר היו שלה מכה המתנה אלא שחתמו כדי לקיימה ולהבד הם את זכותן גם מה שטען שהדיינים לא עשו אלא שקיימו דברי השמאין אין כן דברי העדים שלא הזכירו שהשמאין עשו שום שומא בבתים אלא במטלטלין והאמת עד לעצמו שהבתים כבר היו נתונים לה בין שות הרבה או מעט ולא היו צריכין שומ' אלא שהדיינים מעלמם בכונה מכון קיימו לה מתנה והורידה בבתים לבקשה שבקשה להם כמו"ש בפירוש בשער הגזייתא בזה הלשון ובקשה

[ה] ד"מ ח"מ ס' קמ"א אות ה' • רמ"א שם ס"א: ב' רמ"א שם ס"ד וע"ש בגמ' ס' ס' ח"ה כ"ה:

שאלות ותשובות רבי'ש סימן רנט-רב

שמה כדאי'תא צינמות פרק החולץ (מ"ג:) ואפילו יעשו רקודין ומחולות
 אין זו שמחה האסורה במועד ב' אלא השמחה האסורה היא
 כשהתקן שמח עם אשתו ובנשותיו אפילו בלא סעודה איכא שמחה כשנשוא
 אוחה ונכנס לחופה וכן בארוסין עם סעודה כשאוכל הארוס בניה חמיו
 ושמה עם ארוסתו בשעת סעודה אבל בלא סעודה אלא לארס לבד איכא שמחה
 וכן נמי אפי' אם הארוס עושה סעודה עם רעיו כל שאינה בבית ארוסתו לא
 מימעט משמחה בתוך ולא באשתו וכן לסעוד התקן בבית חמיו שלא בשעת
 ארוסין נמי שרי דלא אסור אלא בשעת ארוסין וז"ל לומר בארוסין בסעודה
 דאפי' דהתיב קנין הארוסין משום שמה יקדמו אחר נרמית והוי כדבר
 האבד לגביה לא החירו בסעודה ולערב שמחת ארוסין בשמחת הרגל או
 שיבנה לגמרי שמחה הרגל והיוו נמי דהחירו נשואין בערב הרגל ואפי' פ
 שהוא שמח עמה כל ימי הרגל דלא אסרו אלא ביום הנשואין דפיקר שמחה
 חד יומא כדאי'תא בפ"ק דמוע"ק ובדאי' כמו שכתב רבינו האי ז"ל כך מראה
 דאין נקראת סעודה ארוסין אלא באכילת הארוס בבית הארוס דמתני' דאין
 דבפיק' אלו עוברין דקתני זה הסולך לשחוט את פסחו ולמול את בנו
 ולאכל סעודה ארוסין בבית חמיו וכו' וכן צריי'תא דהניא בגמרא לאכל
 סעודה ארוסין בבית חמיו ולשנות שניתא דרשונה יחזור מיד ומוקמי'ן לה
 בגמרא דהא בסעודה ראשונה דהיינו בשעת ארוסין ודלא בסעודה שניה
 דהיינו בשעת ששולח סבלנות בתריווי'הו קתני זהו בבית חמיו וכי יוכי
 דאמרי' גבי חופה במס' סוכה פרק הישן (כ"ה:) אין שמחה אלא בחופה
 הכי נמי אי'ת לן למימר גבי שמחת סעודה ארוסין דאין שמחה אלא בבית
 הארוסין דהיינו בבית אביו שהארוס והארוסה עם ובפירוש כתב בן
 גס הרי' בן גיאת ז"ל ככלתיו דאין סעודה ארוסין אסורה אלא שלא יסעוד
 הארוס בבית הארוס ומ"מ ראו להחזיק טובה למוקדמין שדקדקו להחמיר
 בדבר אם זאת היתה טעמם עם היות שהפריזו על מדותיהם ב' :

רמב"ם ע"ד שאלת חבורה שזעזעית ובשעת עשייתה נתנו בכניסתה

איש ואיש כפי כחו ולימים מועטים געשו שנים שהם
 שלימים ובגזרה נהנו שררה ונערו נערה על החברים הנשואים והפריחהם
 והעבירות מן המגלה והתפרדה חבילה ומתוך ההרעשה לא נשאר אלא
 שלשה ולחץ רצו לחזור אליה ולשאול להם חשבון אם יכולין לכוף אותן
 בחזרה או שלא בחזרה ואם האחרים יכולים לעכב בידם אם לאו :

תשובה כנעו'תך אחר המלי'ת לא באתה הדבר אף ולמה ילאו החברים
 ההם מן החבורה אם בלא'ם אס' כדל'ן ואם על פי הדין כפי
 פרקי החבורה או שלא מן הדין גם לא סודעתי פרקי החבורה מה הם כי
 חמה אפי' אף יוכלו שנים להולי'ת כל החברים מן החבורה בענין שלא ישאלו
 רק שלשה ואלא תשאל רוב החבורה קיימת ושישאלו כל מעות החבורה לשנים
 ושלשה לעשות מהם כר'ונס ואף אפשר שהיתה זאת כוונתם ולכן באת
 דנריך והודיעני פרקי החבורה ככתבם וכלשונם וגם אני אשי'ך מלין :

רמב"ם ע"ד שאלת קהל שהמכיר שלא יחא רשאי שום אדם בעולם בשום פנים וצד וענין להכניס יין לכאן הן מחוץ לתחום

או מן התחום אלא היין שפרע בעדו בשעת עשייתו חק האיניבוסטא"ר
 לקונה השיש"א לא שום יין אחד כלל בקנס ידוע וקבלו עליהם שכל
 אותו היין המנוע יהיה אסור בהנאה כדין יין נסך גמור אלא אם
 יבנסוהו ברשות בית דין (שהם) או שיהיו עם רשות מקצת אנשי
 העצה ותוך זמן ההסכמה בא אחד לכאן והכניס נוד אחד שחביא
 מנחה לראובן שלא ברשות אחד מן הקהל והיה שם מי שאמר ישבע
 שלא הביאו מדעת ראובן וישתה בהיתר ונראה לך שפרץ פרץ על
 פני פרץ בהתרת הנאתו ושתייתו :

תשובה לפי הנראה מלשון השאלה היבדוי המביא היין בחבורה אינו

מן העיר וחלי' לא ידע בחקנת הקבל ואפשר ודלוי שלא תהיה
 כוונת הקבל על הכוננים שלא ידעו בחקנתם אלא על בני עירם שידעו
 בחקנתם ויעברו בתויד להפקיע החק' אבל אחס' שהם מחוץ לעיר ולא
 ידעו בחקנתם ואין כוונתם להפקיע החק' אף דעת הקבל להסור יינם לא
 כהנאה ולא כשהיה כל שיפדעו החק' לקונה השיש"א וכ"ש בדבר מועט
 המבוא דרך חבורה וכל שהקבל או מנהיגיהם אשר עשו החקנתם מפרשים
 עתה ותומרים שלא היתה דעתם לכך בחקנתם. הרי זה מותר ואפי' שלשון
 החקנתם טלל שלא יחא רשאי שום אדם בשום וכו' אפשר שאין הכוונה אלא
 על בני קהלם שהם תחת ממשלתם וכידם לתקן עליהם ואם כן אף כשאשרו
 היין על בני הקבל כהנאה הוא ג"כ כשהמכניס הוא מכני' הקבל ופיון שלשון
 החקנתם יסבול כפי' להחיר יכולים הסודרים לבאר מה היתה כוונתם מתחלה
 אם להחמיר אם להקל ד' כדתאן בפ' שני דנדרים (י"ח:) סהם נדרים
 להחמיר ופירושן להקל וקתני כיפא(כ"ג.) נדר במתא ולאמר לא נדרתי אלא
 בהרמו של ים נדר בקרבן ולאמר לא נדרתי אלא בקרבנות מלכים הרי
 עלמי קרבן ולאמר לא נדרתי אלא בעלם שהנתי לכוות נודר בו אמר קונס
 חשתי נכתי לי ולאמר לא נדרתי אלא מאשתי הרשונה שגרשתי ועל כן
 אין נשאלין להם וכו' ומפרש בגמרא דהכי קתני אף נשאלין אף לריבין
 שאלה להכס ואפי' דמסיק סהם כד"א בת"א אבל בעס' הארץ סכא לישאל
 עונשין חוק' ומתמירין עליהם לרבי מאיר ולרבי'ן אף עונשין חוק' לנכסג
 אכור כימים שנהגו סהר ואין מתמירין עליהם שלא לפסוח להם במרעיה
 אלא בפסוח אלא פותחין להם בין בשמח בין במרעיה ומ"מ לריבין שאלה בעס'
 ח' ד"ה ח"מ כ' קס"ג סוף אור' ד' : ב' כ"ג וכו' או"ח רס"י חקמ"י : ג' ע"י מחמירי' , בלורים בירושלמי למבחן' אור' ד' פ"ש כזה : ד' כ"ג יו"ד ס"ס ככ"ח כ"ה וכו' כח"ב :

היה נודע שזה שמחזיק בו כסמיכה קורוחיו בנאו יכול לכוף לזה לפרוט
 לו חלקו המניעו בכל הכותל כיון שטעה שם בית וסמך לו לכותל אחר כנגדו
 ואפי' שלא סמך הקורוח על השתל הוא שהרי נהגה הוא ככותל הכותל
 וברי' לא היה בית בלעדיו וכדתי'תא בתוספתא אפי' שלא נהן את החקרה
 לאותו רוח נוח יליאותיו של כותל בטעה שהוא כונס ע"כ . ואם בא לומר
 שכבר פרע לו חלקו הוא אז מי שהוא בא מכחו עליו להביא ראי' כדאמרי'ן
 עממא בגמרא דלא עביד איני' דפרע דמי יימר דמחייבי ליה רבנן : אלא
 שנדון זה כיון שלא נודע מי בנאו תחלה וכוונתו מפסיק בין שניהם נראה
 שנחוקק שניהם הוא ואין סמיכה קורוחיו של האחד ראי' שיהיה הכותל
 שלו אפי' שהאחר לא סמך שהרי אפשר שנאכחו שניהם וזה קודם וסמך
 והאחר לא היה לרי' אז או לא היה רוצה לסמוך לאותו רוח וכל מה שנינו
 במתניתין דכותל חר' שגפ' לכל הוא בשודע שהאחד בנאו תחלה אבל בשלא
 נודע ודאי כיון שהכותל מפסיק בין שניהם בחוקק שניהם הוא ואפי' שהאחד
 סמך והאחר אינו סומך ואפילו ככותל חר' שהרי זה אומר דעתי היה לסמוך
 לאחר זמן ומתחלה בנייה עמו א"ל לומר ככותל המפסיק בין שני בתים .
 ומש"כ הרמב"ם ז"ל (פ"ח מהלכות שכנים) וז"ל אבל אם עטן ככותל זה שותף
 אפי' זה הואיל והשתמש בה בקורה אחד נאמן ומשתמש בכלו ע"כ . דמשמע
 דאם לא נשתמש בקורה כלל אין ראי' שהוא שותף בה יש ליישב דבריו
 דמיירי ככותל הידוע לאחד כמו שנתאמר מראש הכנה שמחיל בה מי
 שהחזיק ככותל זה וכו' דמשמע דקאי על כותל שבין ראובן ושמעון והוא של
 ראובן לבדו דאם שמעון טוען מחמת מחילה על הכנסת הקורה אין לו
 לסמוך כי אם הקורה היתה ולא יוחר אבל אם טוען שפרע לו חלקו המניעו
 במחילה כל הכותל נאמן כיון שהשתמש בקורה א' דכשתא ליתיה לעממא
 דמי יימר דמחייבי ליה רבנן דלא אמרי'ן שהוא טעמא אלא בסמך כותל
 אבל כנותן אפילו קורה אחת פשיטא דמחייבי ליה רבנן וכוה ליה כפרעתיך
 לאחר זמני זה כ"ל בבאור דברי הרב ז"ל . אבל אם הו' ידוע מי בנאו תחלה
 בחוקק שניהם הוא ואפי' שהאחד מחזיק כסמיכה קורוח ולא האחר . ומיכו
 כל זה לפי דין בגמרא ובטיר שאין בה מנהג ידוע אבל בטיר שיש בה מנהג
 ידוע כזה כולכין אחר המנהג דכלל גדול בדברים כאלה הכל כמנהג המדינה:
 רמב"ם ע"ד שאלת בענין מקומות הישיבה הרי שבאו לעשותן לצד
 מערב אם ברצון אם בכח הדין וקמו היושבים במערב לומר
 כיון שאתם עושין מקומות כנגדנו ומסתמים את עינינו נגביה מקומותינו
 כפלים ממה שהיו כדי לזון את עינינו והחולקים עליהם משיבין שאינו
 דין להנביהם ולהעלותם מטה שהיו שהבא להתפלל אינו בא להסתכל
 באויר אבל צריך לישב דעתו ולכוין את לבו וגם שאין ראוי שהתא
 הישיבה בעזרה לשעורין אחד גבוה ואחד נסוך ואין להיות היהודים
 עולים ויורדים ואפי' שזכה ראובן במקום שלו מתחום ארעא ועד רום
 רקיעא אין הדעת סובלת שיוכל לחפור באר תחתיו וישב לו על הבאר
 או לבנות עליו עמוד ולהנביהו למעלה מחבריו :

תשובה כבר כתבתי למעלה שאין לשנות ולהשתמש בבית הכנסת אלא

בדברים הכוננים ואם יבא יחיד או יחידים להגביה מקומותיה'
 ויראו כזה שהם יושבים במעלה על האחרים או על שכנגדן יכולין הם
 האחרים לעכב על ידן אבל להגביה מעט כדי לזון את עיניהם בענין שלא
 יראה שהם נכונים במעלה על האחרים כזה נראה שאין יכולין לעכב דזה
 נהגה זה אינו חסר וכגון זה כופין על מדת סדוס א' ומענין כונת התפלה
 הוא ג"כ כהנאה הלב ולא לעמוד במקום לר' ואפ' כי יש בני אדם שרוחם
 קלרה וכבר אמרו ז"ל (טירובין ס"ה.) מי שאין דעתו מיושבת עליו אל יתפלל
 ועוד שלא על השטע שהיה עומד להתפלל היה הקפידא כי אז פניו מוסכות
 אל הקיר אבל על השטע שאינו מתפלל והוא יושב במקומו :

רמב"ם ע"ד שאלת ראובן בא מעירו לארס אשה במקומו בחולו של

מועד ואחותו מדעהו הבאים אתו עשו רקוד ומחולות
 בשכונה יום אחד לפני הארוסין לכבודן ולכבוד הרגל ולסחר כשבא
 לקדש את הנערה עשו לו צווי המוקדמין שלא יארס כיון שכבר עשה
 שמחה באותו רקוד ואסור לערב שמחה בשמחת הרגל ואסרת אתה
 שהשמחה אינה נאסרת אלא על הסעודה והרקוד והמחולות לכבוד
 הרגל עשו שהרי עדיין לא היו שם ארוסין אותו היום . ועוד שהאסור
 הוא לפי שאין מערבין שמחה אחרת בשמחת הרגל כדיליף לה התם
 בפ"ק דמו"ק (ח') בקראי ואין שמחה אלא בבשר . ועוד כי מצאת בשם
 רבינו האי גאון ז"ל כי סעודת ארוסין האסורה במועד היא אותה שעושה
 אבי הארוסה לארוס והיא הנקראת סעודת ארוסין וכדתאן (פסחים
 מ"ע.) לאכול סעודת ארוסין בבית חמיו ותניא (שם) סעודת ארוסין
 רשות דברי רבי יהודה רבי יוסי אומר מצוה ונקראת נמי סעודת חתן
 כדתאן (ב"ב קמ"ו.) השולח סבלונות לבית חמיו ושלה שם מאה מנה
 ואכל שם סעודת חתן אפילו בדינר וכו' אבל סעודה שעושה ארוס
 לאבי הארוסה אינה נקראת סעודת חתן ע"כ . ולזה אין למנוע הארוסין
 בשביל המחולות וגם לא לעשות החתן סעודה לרעיו וקרוביו והמוקדמין
 מנעום מלאכול עם החתן בבית אחד אפילו לאכול משלהם אלא
 שיאכלו ספורין כל אחד בביתו :

תשובה נראה שדין הוא כמו שהמרת דבארוסין בלא סעודה ליכא

ח' ד"ה ח"מ כ' קס"ג סוף אור' ד' : ב' כ"ג וכו' או"ח רס"י חקמ"י : ג' ע"י מחמירי' , בלורים בירושלמי למבחן' אור' ד' פ"ש כזה : ד' כ"ג יו"ד ס"ס ככ"ח כ"ה וכו' כח"ב :

שאלות ותשובות ריב"ש סימן רסג רסד

ע

להלן עמו כל שאינו מסרב נידד עמו. לדין אלא שאומר ליתן לב"ד הגדול אצל אס מסרב מלידד לדין והולך הכחש להוליא עליו הולאות לטפו לידד לדין בזה לריך לפרוע לו אותן הולאות כשילא מחוייב בדין ג' :

רסד עוד שאלתם על דבר תביעה אחרת משמואל מרקדי"ל שנתרעם לפניכם מאברהם בן אלפטס שהוא חייב לו מעות בשני שטרות האחד עבר זמנו והאחר יש לו לפרוע בכל חדש זה ולבקשתו צויתם לכתוב כל הנכסים שנמצאו בביתו ומיד באתה גמיל"ה חסותי של אברהם הנזכר ואמרת שחנתה הנזכר ואשתו חייבים לה בשטר שלשים ושנים פרחים והראתה השטר שזמנו בשנים עשר יום לחדש אייר שנת מאה ושבע לפרש היצירה ואברהם הנזכר מודה שהוא חייב לה החוב הנזכר ושהוא מזומן לפרוע לה אם ימצאו לו נכסים ועל זה ענה שמואל מרקדי"ל שחשטר אינו עשוי כהוגן גם שם אין מי שיכיר חתימות העדים והחתימים בשטר ולא חתימת הדייגין החתימים באשרתא ועוד אמרה גמיל"ה הנזכרת לפניכם כי מתנכסים שכתבתם בבית חתנה אברהם הנזכר שיש שם נכסים שהם שלה ובקשה מכם שתחזירו לה הנכסים שתראה היא לכם שהם שלה שהיא מזומנת לישבע עליהם שבועה בתורה שהם שלה ושאלתכם היא מה לעשות מהשטר הנזכר ששואלת גמיל"ה הנזכרת וכן אם נאמנת היא בשבועה על הנכסים שאומרת שהם שלה וכן מהנכסים הנשארים לאברהם הנזכר כגון סמתי שאין לו בשה ישכב אם תסכרו הכר לפרוע לשמואל מרקדי"ל הנזכר :

תשובה שטר החוב של גמיל"ה אינו מועיל כלום נגד שמואל מרקדי"ל משני טעמים האחד שכבר נראה מובאר שהוא מוקדם שהרי לפי הזמן הכחוש בו כבר יש מ"ב שנים ואין ספק שעדיין לא נולד אברהם הגורם וא"כ או נכתב על אחר שהיה שמו כשם אברהם זה או אס נכתב על אברהם זה הנה הוא פסול שהקדימו זמנו לכתיבתו ותנן (שבועות פ"ג מ"ה) שטרי חוב המוקדמין פסולין ואף אם נאמר שטעות סופר היה שהיה לו לכתוב מאס וארבעים ושבע ואמר מלת וארבעים עדיין שטר זה פסול לגבות בו מן המשועבדין ד' אלא שאין העדים פסולין וגובין בו מבני חורין כמו"ש המפרשים ז"ל כי מה ששנינו שטרי חוב המוקדמין פסולין שפירושן פסולין לגבות מן המשועבדין הוא אפילו בשלא הקדימו העדים זמנו בכונה אלא שטעו בעבור דירתא והעדים לא נפסלו בך והשטר כשר לגבות בו מבני חורין אלא שאין גובין מן המשועבדין ואפילו מזמן שני רולא לומר מיום שנעשת ההלוואה גזרה שמה יגבה מזמן ראשון רולא לומר הזמן הכחוש הכחוש בשטר אצל אס העדים הקדימו זמנו לכתיבתו בכונה ובמזיד ודאי אפילו מבני חורין אין גובין בו שהרי העדים פסולין שהחמו שקר ה' והטעם השני לפי שאין שם מי שיכיר חתימות העדים ויש לעטון שהוא מזוייף והע"פ שכתוב בו קיום ב"ד הרי פסקו המפרשים ז"ל שאפילו קיום ב"ד לריך קיום והע"פ שבכאן הלוה מודה שכתבו אין הולאותו כלום במקום שהב לאחרים כי שמה שניהם עושין קנויית ביניהם כדי להפסיד לשמואל מרקדי"ל כמש"כ הר"ם ז"ל (פרק כ"ב מהלכות מלוה ולוה) ועל הנכסים שאומרת גמיל"ה שהם שלה לפי הנראה גמיל"ה וחנתה אברהם הנזכר היו דרין שניהם יחד בבית ההוא וא"כ לריך לחקור מי היה עקר הבית כי אס הייתה גמיל"ה היא שוכרת ופורעת השכירות אלא שהיא מאספת חתנה לביתה הנה כל הנכסים שבבית בחזקתה והיא נאמנת לומר שהם שלה זולתי על הנכסים הידועים לאברהם חתנה כגון כלי תשמישו וכסותו וכסות בניו ואשתו וכן כל אותן נכסים שיחברר בעדים שקנאס אברהם לעצמו ואס אברהם הוא שוכר הבית ופורע השכירות אלא שמאסף חמותו אל ביתו הנה כל הנכסים שבבית הם בחזקתו ואין חמותו נאמנת בשבועה לומר שהם שלה זולתי בנכסים הידועים שהם שלה כגון מלבושים וכלים המיוחדים לתשמישה וכן כל אותן נכסים שיחברר בעדים שהיו שלה ואס שניהם שוכרין הבית ואין האחד עקרי בחזקת הבית יותר מן האחר הנכסים הידועים לכל אחד הם שלו והנכסים הנשארים הם בחזקת שניהם וחולקין ודעו שאף אס אברהם הנזכר יודה לחמותו שהמטלטלין הם הם שלה אינו נאמן כמו"ש הרמב"ם ז"ל (פ"א מהלכות מלוה ולוה) וז"ל טען הלוה שמטלטלין אלו שהם בידי אינס שלי אלא פקדון הם בידי או שחולין ושטרין אין שומעין לו או יביא ראיה או יגבה מהן בעל חובו ע"כ :

ועל הנכסים שהם לריבין לו למשכבו קיי"ל שמסדרין לבעל חוב כמו שפסקו הגאונים ז"ל וכן הרמב"ם ז"ל (פ"א מהלכות מלוה ולוה) וז"ל מסדרין לבעל חוב כדרך שמסדרין בערכין כ"ד אומרים ללוה הבית כל המטלטלין שיש לך ולא הניח אפי' מחט אחת ונותנין לו מן הכל מזון שלשים יום וכסות י"ב חדש מכסות הראויה לו שלא ילבש בגדי משי או מלנפת זהובה אלא מעבירין אותה ממנו ונותנין לו כסות ראויה לו ל"ב חדש ומטה לישב עליה ומטה ומלע הראוין לו לישן עליהם ואס היה עני מטה ומפך לישן עליו ואין נותנים כלים כאלו לאשתו ובניו הע"פ שהוא חייב במזומנים ונותנים לו כאלו וחפלו ע"כ והכוונה היא שנותנין לו הכלים הנריבין לו לאכול עליהם ולישן עליהם לעשיר כפי מנהג העשירים בני גילו ולעני כפי מנהג העניים כמותו וכן מניחין לו כסות אשתו ובניו של חול אצל לא של שבת כמו"ש הרמב"ם ז"ל בפרק הנזכר ואס לא הספיקו המטלטלין לפרוע רכ"ב וע"כ ד' ב"י ח"מ סי' מ"ג חו' ב' רמ"א ש"כ : ה' ב"י שם חו' ז' ור"ע ס"ה :

הארץ כבר פ"י המפרשים ז"ל דדוקא כהני נדרים דסיפא דמחני' שמשתעוין הוא להחמיר אלא שהוא מפרש נדרו בדבר זר נדרתו של יס והגבו אחריו ומ"מ לריבין שאלה צע"ה אצל נדרים דרישא שמשתעוין להקל כמו להחמיר כגון הרי עלי חרס אס נדרת של שמים נדר אסור ואס נדרת של כספים מותר ואס בהם אסור והגבו אחריו דקתני בהם אס פירש ואמר דבעל כהנים נדר חפילו בעם הארץ אינו לריך שאלה וכ"כ נכדון זה שאין עוקרין נדרים לגמרי אלא שמבארין מהו הנכנס בכלל הקנחה אומנס אס אין הקהל או מנסיגיהם מבארים מה היה כוונתם מחללה בחקקה הריא אסור מן הכספים נדרי' להחמיר ה' נאום דורש שלומך יצחק ב"ר ששת זל"ה :

אם אחרו פעמי חשונה אל הפמה על החפץ כי סנוי סנווי והקיסוי שאלות חבילות חבילות מארץ מרחקים משוללים כענין נדרים גדולים אף כי אחר המועדים אשר כחנתי על שאלותיך לא מנאחי מי יעתיק אותם כי החברים מקשיבים אף בשעה שאין לומדים כלם טרודים לכתוב לעצמם אס ט" אס חדושין מן המסכתא אשר אנתנו זה ולא ראינו לנעלם ממלכתם וכי ארבו הימים כדי להסיר מעלי מסוה בשם האחר אשר היה עלי כחבור נהרים סתמי להעתיק מידי :

רסג. למוקדמי אר גזירה יש ציו .

ראיתי כתבתם על ריב יהודה חובי"ש ושמואל מרקדי"ל על [החלוקה] שעשו מנכסיהם בפני עדים ובקנין וראיתי מענותם כפי מה שהם כתובות בפרוס"ש אשר שלחתם אלי :

תשובה נראה כי החלוקה אשר עשו ביניהם סתם מכל נכסיהם שאינו מועיל מן הדין הע"פ שנטלו קנין זה על זה לפי מה שכתב הרמב"ם ז"ל (פרק כ"א מהלכות מכירה) שהאומר לחבירו כל מה שיש בבית זה אפי מוכר לך כך וכך וכל מה שיש בתיבה זו או בשק זו אפי מוכר לך ומשך אין כאן קנין כלל לפי שלא סמכה דעת הלוקח שהרי אינו יודע מה שבו אס הבן או זכר ואין זה אלא כמשחק בקוביא וכן כל כיוצא בזה עכ"ל וגם רב האי גאון ז"ל כן כתב בספר המקח ובנדון זה כן הוא שכל אחד ואחד קנה מהחבירו מה שיש לו מבלי שידע מה בביתו אס כסף או זכב והע"פ שקנו מהם אין הקנין מועיל בזה אף כי נדון זה ח"כ לישא וליתן בעיקר החלוקה הם היה מועיל אס לא שהרי מטענות שתי הכחות נראה שהם מסכימים שכונתם הייתה בשעת הקנין שמי שלא ירצה בקיום החלוקה שיהיה פטור ממנו אצל יהיה מחוייב בקנס התמשים דיכרין ואחר שנתרלו בכטול החלוקה אין לדון רק על הקנס אס הוא חל אס לאו ולזה אני אומר שאין הקנס מועיל לפי שהוא אסמכתא בעלמא ואסמכתא לא קניא דהניח ב"מ בפ' הזהב (מ"ה) כנותן ערבון לחבירו ואמר לו אס אני חוזר בי ערבוני מחול לך והלא אומר אס אני חוזר בי אכפול לך ערבונך נחקימו התגאלין דברי רבי יוסי ור"י לטעמים דאמר אסמכתא קניא ר' יהודה אומר דיו שיקנה כנגד ערבונו וקיי"ל כר' יהודה דאסמכתא לא קניא ונחלקו המפרשים ז"ל בפירוש דברי רבי יהודה כי יש מהם מי שאמר דלרבי יהודה לא זה יכפול ולא זה ימחול דבין לקונה בין למוכר היו אסמכתא ולא קניא והרמב"ם ז"ל פירש דלא פליג ר' יהודה אלא היכא שהמוכר חוזר בו שאין חייב לכפול ערבון דהוי אסמכתא אצל אס הלוקח חוזר בו אפילו רבי יהודה מודה שקנה המוכר הערבון כיון שהוא בידו שאין אסמכתא אלא בחתן לך אצל לא במחול לך כמו שנראה ממש"כ (פ"א מהל' מכירה) ולדברי כל המפרשים בחתן לך כגון נדון זה שלא היה ממון הקנס ביד אחד מהם אלא שהיו מחוייבין להח כל אחד לחבירו אס יחזור בו הרי זה אסמכתא ולא קניא והע"פ שקנו מידם אין הקנין מועיל בזה והע"פ שמעכשו מסלק דין אסמכתא כמו שמבאר בפרק חיצונו נשך (ס"ז) אין הקנין כמו מעכשו כמו שמבאר להר"ם ז"ל בפרק הנזכר שלריך מעכשו וקנין בפסקא המתחיל בה כל האומר קנה מעכשו אין כאן אסמכתא וכו' וכן במש"כ בפסקא אחרת שלריך קנין ב"ד חשבו והוא שיתפס זכיותו ב"ד וכן במש"כ בסוף הפרק כשהיו חכמי ספרד רולים להקנות באסמכתא כך היו עושין וכו' הרי שאפי' בקנין לא מנא דרך להקנות באסמכתא אלא כשיתחייב תחלה המקנה בחוב גמור ואחר שחייב עצמו קנין מן האחד שהוא מוחל לו החוב אס יעשה דבר פלוני או אס יהיה כך וכך שהוא מוחל לו החוב מעכשו ולפי דרכו של רמב"ם ז"ל אשר כל זה הגליל נוסגין על פי דעותיו נפטר כל הכחות מן הקנסין ההם כי הם אסמכתא ואין אדם יכול להתחייב בהן בקנין לבד ב' אומנס בחלק הקנס לאדוניו המלך יר"ה אינו מבאר דבר יען הגזר שלכם הודיעני ככתבו שכבר נתפסרו עמו בעד חלק אדוניו המלך יר"ה ומענין ההולאות שעשו הכחות בזה דעו כי שכר הסופר לכתוב טענותיהם שניהם נוחנין שכר כמו ששנינו בב"ב בפרק גט פשוט (קס"ז) אין נוחנין שטרי ביורדין אלא מדעת שניהם ושניהם נוחנין שכר ופירשו בגמרא (קס"ח) מאי שטרי כרוזין שטרי טענתא ואיכא דאמרי זה בורר לו אחד וזה בורר לו אחד ר"ל שכר הסופר משער ברירת הדייגין וכ"כ הרמב"ם ז"ל (פרק כ"ד מהלכות מלוה ולוה) וז"ל אצל שטר ברירת הדייגין או טענות בעלי דינין שניהם נוחנין שכר ע"כ וכן שכר השליח ששולחין הדייגין כשהולכין לשאלו הדין אס נכתפק להם שניהם נוחנין שכר אצל שאר הולאות שעשו כל אחת מהכחות מעצמם אין אחד מהם פורע לחבירו דבר מהם ואפילו היוצא מב"ד חייב אינו פורע הולאות לחבירו שעשה בחביעה הריא ואפילו המסחלק מב"ד שבעירו לבית דין הגדול וילא חייב ח"כ לפרוע לחבירו יולאותו שהוליא ה' ד"מ י"ד סי' רכ"ה אות כ"ה : ג' ע"י ב"י ח"מ סי' ר"ז סמ"ז : ג' ע"י לעיל סי' :

שאלות ותשובות ריב"ש סימן רסה רסו

לכ"ד שיקבלו עדות מן השלשה שב"ד הראשונים שקבלו עדות מן העדים שהעידו בפניהם מן הקדושין ההם אך העידו בפניהם ומה היו דבריהם למען יראו אלו שב"ד האחרונים אם יש ממש בדברי מאשטרי דוראן הנה' ואם העידו העדים ההם בדבריו ואם היו דברי העדים מכוונים בעדוהם והיו אלו שב"ד האחרונים שגזברו מן הכחות דון אשתרוק אביגדור דון בוניאק נשיא דון קרשקס נתן ואלו שב"ד קבעו מקום וקבלו עדות מן השלשה שב"ד הראשונים בפני מאשטרי דוראן הנזכר ובפני הנכבדים מאשטרי אברם אביגדור ודון שמואל קאלו דון אשתרוק דבליקירי בשבועה ובדרישה ובחקיר' וגם נשבעו שב"ד הראשונים שמדיין לא חתמו בקבלת העדות שקבלו משני העדים מענין הקדושין שטוען מאשטרי דוראן הנזכר וגם נשבעו שיחתמו שלשהם כלאחד בכל מה שיעידו עתה בפני אלו שב"ד האחרונים כאשר יבקש מהם דוראן שבעל דין הנה' וזכו תרף עדות אלו שב"ד הנזכרים הראשונים :

תהלה יוסף דקווליאון אחד מן שב"ד הראשונים העיד כמה שבועות שציוס ו' בכ"ט יום לחדש טבת של שנת קמ"ז הביאו דוראן הנה' לכה"כ וגם הביאו שם לדושאל דבליקירי ולאשתרוק אורגיר ובקש מהם שיקבעו מקום ויקבלו עדות שני העדים שהביאו לפניכם ונכיהם יושביה בעזרה שלפני כה"כ החחיל להעיד לפניכם א' מן העדים ששמו וידאל אברם דבוריאן וכאשר החחיל להעיד נמלכו וירדו למטה לפני עמוד החצר של כה"כ ושמה היו עומדין שלשתן כומדין על העמוד ובה להעיד לפניכם וידאל דיבוריאן הנה' ולא נשבע ולא נחקר ולא נבדק כלל אלא ששאלוהו אך היו אלו הקדושין שטוען מאשטרי דוראן ואמר כן יודעין כי כד' או כג' בשבת הראשון שאמר התענית שבחדש חמוז משנת קמ"ה הביא אותו דוראן הנה' ולאנצונפיל קריגוד לבית מרת מיירונה הנזכרת והכתיב אותה בחדר הקן חפל שכנגד הבית ושאר דוראן הנה' בחצר וירדה שם מרת מיירונה הנזכרת ורחמה טבעת ביד דוראן הנה' ושאלה חליו מה זה בידך אמר לה טבעת יפה אמרה לו הראה לי אמר לה איני רוצה אמרה לו הראה לי לטובתך אז נתנו לה וכן אמר לה דוראן הנה' הכני נחתה לך בתורת קדושין ולקחה אותו וכרכו בנייר לכן ושמתהו בחיקה ואח"כ נכנסה לבית המבשלים ונכנס דוראן הנה' אמרה וחס העדים כלכו להם ואמר ששטעו יוסף דקווליאון זה וחבריו את דבריו זה וידאל אברם די בוריאן העיד בפניו בנפיל קריגוד שסי' עמו ואמר שהוא סיה עמו בלוחו מעשה בלוחו חדר חפל והעיד כמו שהעיד וידאל אברם הנה' חפל לא נחטון עדותו עם מה שאמר חבירו שהיה בלוחו ככה כי זה בנפיל אמר שהיה ביום שהוא בשנת קמ"ד וכאשר שמע חברו לעק לו קמ"ה קמ"ה נעשה ואח"כ נמלכו שניהם לומר שהיה בשנת קמ"ה ובתוך חלה הדברים סיים בגמר עדותו וידאל הנה' ואמר לא תאמינו לי כלל על מה שאמרתי עד שאראה לכם כתב שיש לי בביתו על זה הענין ולמחר ביום השבת בל-וכביא כתב בידו שכתוב בו בלחמ לא רחיתי ולא שמעתי ולא הייתי בזה הענין אך הכל שקר בדלתי ונתן הכתב שהוא ביד שב"ד ואמר להם זהו הכתב שאמרתי לכם לחמול בעת שהעדתו בפניהם שלא תאמינו לי עד שאראה לכם זהו מה שהעיד יוסף די קווליאון אחד מן שב"ד הראשונים בפני שב"ד האחרונים ודיוולושאל דבליקירי חבירו העיד ג"כ לפני שב"ד האחרונים בשבועה ובדרישה ובחקירה ובדיקוק והעיד כמו שהעיד יוסף דקווליאון הנזכר חבירו רק שנחלק לו בזה שאמר דיוולושאלן זה כי וידאל אברם די בוריאן העיד שהיה בשנת קמ"ה ביום הנזכר וחברו בנפיל נחלק עליו ואמר בשנת קמ"ד ביום הנזכר זה העידו כל אחד בפני חברו ושלא בפניו ועל זה המחלוקת מהכשת עדות השנה אמר וידאל די בוריאן להראות הכתב ושלא יאמינוהו מעדות השנה עד שיראה להם הכתב ולמחר הראה להם והיה כתוב בו מה שכתוב למעלה ונתנו להם והאמר להם בדברים החמורים למעלה ע"כ עדות דיוולושאל דבליקירי שהעיד בפני שב"ד הראשונים ובפני חבריו שב"ד הראשונים ובפני דוראן הבעל דבר הנה' ואחר כן העיד אשתרוק אורגיר אחד ששבע ונחקר ונבדק כראוי ואמר שהוא שמע מפי העדים ההם מה שהעיד חבירו דיוולושאל די בליקירי כי וידאל אמר קמ"ה ביום הנזכר ובנפיל אמר קמ"ד ביום הנזכר וכאשר ראו המחלוקת שהוא נמלכו כלאחד שיש ב' שנים מזה המעשה מאלו הקדושין רק שמדיין נחלקו שניהם בלוחה שנה איך היו מוגין בה וידאל אמר קמ"ה היו מוגין ביום שהוא ובנפיל אמר קמ"ד היו מוגין ביום שהוא ועל זה המחלוקת שנחלקו העדים אמר האחד והוא וידאל די בוריאן שלא יאמינו לו בזה המחלוקת מן החשבון עד שיראה הכתב שיש לו על זה ולמחר ביום השבת הראה להם הכתב ונתנו להם כמו שזכר למעלה וזהו מה שהעידו השלשה בית דין הראשונים בפני השלשה בית דין האחרונים שיסברו לקבל עדותן ברעון מאשטרי דוראן הבעל דבר ובפניו ובפני הנכבדים מאשטרי אברם אביגדור ודון שמואל קאלו דון אשתרוק דבליקירי ממה שהעיד בפניהם וידאל אברם די בוריאן ובנפיל קריגוד בענין הקדושין ההם והיה זה בשני בשבת בעשרה ימים לירח שבט שנת קמ"ז באלרלי ומה עשו שער קבלת עדות שנים מן שב"ד האחרונים שהם אשתרוק שלמון אביגדור בוניאק אשתרוק נשיא וחממו בנמש"י ובסבו בו ונשי"פ דביתא יתבינה בחתי התמינה ואחר כן נחקר עדות וידאל דיבוריאן בפני ג' איך העיד בפני שב"ד הראשונים שהם פלוגי ופלוגי על ענין הקדושין ואם הוא יודע דבר בזה הענין ומה הביאו למר זה ואלו הנה' שקבלו עתה עדותו השביעוהו וחקרוהו ובדקוהו ושאלוהו אך העיד בפני השלשה שב"ד הראשונים בענין הקדושין ואם היו יושבין

לבעל חובו מחרימין על מי שיש לו מטלטלין או שידע לו מטלטלין ולא יביאם לכ"ד ואח"כ גובין לו קרקע אם יש לו וכן מתקנת הגאונים משביעין את הלוי שבועה חמורה בנקיטת חפץ שאין לו כלום יתר על הדברים שמסדרין ומניחין לו ושלא הכביא ביד אחרים ולא נתן מהנה על מנת להחזיר וכלל בשבועה זו שכל מה שירויה וכל מה שיבא לידו או לרשותו מאשר תשיג ידו לא יחיל ממנו כלום לא לאשתו ולא לבניו ולא ילביש אותן ולא יטפל בהן ולא יתן מהנה לאדם בעולם אלא יוליג מכל אשר תשיג ידו מוזן ל' יום וכמות י"ב חדש מוזן הראוי לו וכמות הראוי לו לא אכילה הסובאים והזוללים או בני מלכים או מלכודי הפחות והסגנים אלא כדרכו וכל היתר על לרכו יתן לבעל חובו ראשון ראשון עד שיגבנו חובו : אמנם מי שהחזיק שהוא עני ואינו רמאי חסוד לדיין להשביעו בשבועה זו שלא תקנו הגאונים ז"ל תקנה זו אלא מפני הרמאין וכיון שהחזיק שהוא עני ואינו רמאי אין לבישו בדברים שבועה זו כמו שכתוב כל זה להרמא"ם ז"ל (פ"ב מהלכות מלוה ולוה) נלוה נלמן להצטכס יצחק ב"ר ששת זלה"ה :

רסה דברורי עברות של קהל אלגזירה יש ציו

ראיתי כתבתם על הבקשה שעשתה לפניכם אלגזירה אשת רבי יעקב בן גוסף כנגד ה' יצחק כהן שהוא הולך אחריה פתאום באמרו אליה כי היא אהב אותה עד שאמר לה אם אין את עושה בעבורי תן לי נשיקה אחת שלא אמות בעבור אהבתך וגם שפעם אחרת קרא אותה לעלות לביתו באמרו שדלף פורד בבית והיא הבינה בונתו כי היתה לרעה ולא רצתה לעלות ואז אמר לה דברי נבלה ושחוא מלמד לעשות בן לאחרות ורבי יצחק כהן השיב על טענותיה וכחש בה באמרו שפעולם לא היתה בונתו לרעה והלילה לו אבל לפי שהיו שכנים היו משחקים דרך צחות כמו שמשחקים אהובים ושמעולם לא הורגל בזה כי הוא יהודי יושב בחוקת כשרות והברורים שאלו לה למה לא באה לפני הברורים עד עתה מכמה פעמים שהיא אומרת שהיה ר' יצחק הנזכר הולך אחריה וענתה ואמרה כי מפחד בעלה שלא יתקוטט עמו ויחרטו זה את זה ועוד אמרו לה אם יש לה שום עד על זה וענתה כי היא אמרה הדברים ההם לאנשמואל בן אל חיה והוא העיד בכח שבועתו שלא ידע ולא ראה דבר בכל אלה רק שהיא אמרה לו הדברים כאשר הם כתובים למעלה והוא אמר לה ולמה לא אסרת עד עתה וענתה אליו כדי שלא יהא קטמה לבעלה עם יהודי בעולם ועוד ענתה ואמרה לפני הברורים שכבר עשו לו התראה הברורים שלא ידבר עם אשת שמואל פניאל ושלא לבא עמה במקום חשד ור' יצחק אומר שזה היה מחמת קטמה שהיתה לו עם שמואל פניאל הנזכר ושיש מזה יותר משהיה שנים ושכחא ועד עתה לא היה לו שום חשד בעולם אלו הן טענותיהן :

תשובה

מאחר שאין לאלגזירה עדים על טענתה כנגד יצחק כהן הנזכר אין ראוי להאמינה בדבורה לכד ולחשדו בדבר כבוד ולייסרו ולשעטבו חבל כדי להפרישם מאסור רחוי לנווח עליו כמה נדוי לכל ידבר עמה מטוב ועד רע וכן שלא ידורו בשבועה אחת וכן אם מוחזק בפניהם בחשוד על העריות אף אם הן עדים בדבר רחוי לגטור בו כנזיפה ולחיים עליו שאם לא יתכנס כשורה שחזרילוכו מכם לרעה ושחזרוהו בשתי ידיים כמ"ס חמיתו ז"ל (קדושין פ"ה) מלקין על לא טובה השמועה בלחמ-הל בני לא טובה השמועה וגו' וכמ"ס הרמב"ם ז"ל (פרק כ"ד מהל' סנהדרין) וז"ל וכן יש לכ"ד בכל מקום ובכל זמן להלקות אדם בשמועתו רעה והעם מרננין עליו שהוא טובר על העריות והוא שיהיה קול שאינו פוסק כמו שזכרנו ולא יהיו לו אויבים ידועים שמוליחין עליו שמועה רעה וכן מצוין את זה בשמועתו רעה ומחרפין את יולדתו בפניו עד כאן ה' :

רסו לדון שלמיאש נשיא י"א

מעשה

היה שדון שלמיאש נשיא הדר בצלנסי"ח שדך מרת מיירונה בצלרלי כמ"ס בשטר נעשה בצלנסי"ח כ' יום לחדש אלול שנת חמשת אלפים וקמ"ה ועדיו שלמה ב"ר שם טוב אשמשיל נחמני ב"ר יעקב דארלי ואח"כ קדשה לו ע"י שלוחו אשתרוק בוניאק נשיא הדר במונפסליר בשטר שלוחות נעשה בצלנסי"ח כ' יום לחדש אלול שנת חמשת אלפים וקמ"ה ועדיו שלמה ב"ר שם טוב ונחמני ב"ר יעקב הנזכרים וקדשה השליח הנזכר למרת מיירונה הנזכרת בעד דון שלמי"אש המשלח הנזכר בטבעת זהב בעיר נמש"י ב"ט יום לירח תשרי שנת קמ"ז לפרט כמו שכתוב בשטר שעשו מזה העדים שנעשו הקדושין לפניכם ביום הנה' שהם אברם פרופיגי' בנגודח"ש דושיל וערם זה היה מאשטרי דוראן דקרינטי אלרלי חובע את מרת מיירונה הנזכרת שחנשה לו וזה בלחמעות יסודים וערבים והיה לה נחפייסה בו לח"כ הוליא קול מאשטרי דוראן שהוא קדש מיירונה הנזכרת בצלרלי ערם שנתקדשה לדון שלמי"אש הנזכר זה בפני עדים ושנתקבל כבר עדותן בפני ג' והם שב"ד היו השלשה שקבלו העדות הנזכר יוסף דקווליאון ודיוולושאל דבליקירי ואשתרוק אורגיר ולא עשו שער השלשה הנזכרים מקבלת העדות ההוא עדיין בעת ההיא ומרת מיירונה אומרת כי לא היו דברים מעולם וכדי לברר אם האמת כדבר מאשטרי דוראן הנזכר או כדברי מרת מיירונה הנזכרת הכימו קרובי מרת מיירונה הנזכרת ומאשטרי דוראן הנזכר ובררו שלשה

ח [ב' אה"פ סס"י קע"ח] וחס נשם ההשוכה הזאת למ' פ"פ וזהו פ"ס וז"ל רס"ה :

שאלות ותשובות ריב"ש סימן רמ"ו

הקדושין האלו באים יום ובאיהם קטע ובאיהם חדש ובאיהם מקום ושאר
 שחקר עדותן באיהם נסתפק וידאל אם הם בשנת קמ"ד או בשנת קמ"ה
 ואמר העד הגו' אם ספק אלני אם בשנת פריז היו מאין קמ"ד או קמ"ה
 וזה הספק יחבאר אלני אחר ראיתי ספר א' שיש לי בביתו ושם כתוב במס'
 היינו מונין באותה שנה אם קמ"ד או קמ"ה אבל ברור לי ביום שנתענית
 חמוז זה שהיה בשנת קמ"ו לא עברו כי אם שני שנים ובשנת סוף שאני
 מסופק בה אם היא קמ"ד או קמ"ה היו כל הדברים הנזכרים בין מאשטרי
 דוראן ובין מיירונוה כמש"כ למעלה וראשית אני וידאל וחברי בונפיל קריגוד
 זהו תורף הקבלת העדות שחתמו ב' הג' דייגין שהעידו לפניכם העדים ביום
 ו' בכ"ט טבת שנת קמ"ו והם חתמו בו ב' כ"ג שבט קמ"ו ולא הזכירו בו דבר
 מהכמת העדים ולא שהיה להם וידאל אצרכם שום כתב ביום שנת מתחת
 עדותם • עוד קבלו ג' והם בית דין עדות בנמש"י מאברם וידאל די וילהלם טבס
 דאלדי בשבועה ובדיקה וחקירה ושאלוהו מה הוא יודע בשני העדים שהעידו
 על הקדושין הנזכרים שהם וידאל אצרכם די בוריאן ובונפיל קריגוד אם הם
 מוחזקים בכשרות או הם עברו על דברי תורה והם פסולין להעיד וענה
 ואמר שמוידאל אצרכם דבורי לא ידע ולא שמע שעבר על דברי תורה רק
 מה שהעיד על ענת הקדושין שהעיד בשקר עד שהוא בעלמו חר בו ואין
 עדותו אחר שהיה עושה זה העדות למה שפחתו דויניט דרודי"ש ומתחת
 שבועה לו בחרם הקבל ועל העד האחר שהוא בונפיל קריגוד אחר שהוא
 יודע שבשנת קמ"ו בסוף שבט או בראש אדר נעשית גנבה באלדי בית משפ
 גראט והתפרסם הדבר וידע בחצר שהוא חלק עם הגנב בשמי וידו בן
 קומפרט דיוויאש ונענש על זה והוסיף ממנו תכשיטין של כסף שהיו מאותה
 גנבה וגם מה שהעיד עתה בשנת הקדושין היה עדות שקר והתפרסם השקר
 בכל קהל אלדי וכמו שהעיד זה אצרכם וידאל די וילהלם טבס בפני הכ"ד
 הנזכר בן העיד בלוחו מעמד יוסף דמשי בשבועה בחקירה ובדיקה שלא
 בפניו רק שהוסף לומר שהוא יודע באמת שמה שהעיד וידאל אצרכם בשנת
 הקדושין היה עדות שקר למה שפחתו והשביעו דויניט דרודי"ש ודר לו י'
 פרחים וכן הוסיף לומר כששאלוהו על בונפיל קריגוד שהוא יודע שעשה
 העדות בעד סך מעות שנדרו לו ואמר שזו כמו שיהיה הולך עמו בדרך
 דשדומיי ושאל לו אם הוא יודע דבר בשנת הקדושין שטוען מאשטרי
 דוראן ושבועה לו בחרם ובנדוי שהוא לא ידע ולא שמע דבר כזה וכן הוסיף
 לומר שבאותה גנבה השביעוהו בחצר שבועה כחורה אם היה דבר כזה
 מאותה גנבה ושבועה שלא היה בידו דבר ואח"כ יאלו מתחת ידו תכשיטין
 שהיו באותה גנבה • עוד העיד בונפיש בוגדאש קאזיל בשבועה ובדיקה
 ובדיקה כאשר העיד וידאל אצרכם הנזכר ובתו וחתמו בנמש"י בחמישי בשנת
 ז"ג שבט שנת קמ"ו שלמה הכהן ב"ר שלמה הכהן • שמעון ב"ר משה
 גירונד"י • ידעיה ב"ר משה ז"ל • עוד קבלו עדות השלשה ב"ד הנזכרים ביום
 ו' בשנת י"ד שבט שנת קמ"ו מיוסף אצרכם רבא דאלדי והעיד בשבועה
 בחקירה ובדיקה וכן אמר חדש כי ברביעי בשנת בחול מועד של פסח של
 שנת קמ"ה בא אלי מאשטרי דוראן דקריניט ואמר לי אני שואל ממך שחשש
 בעבורי דבר אחד כי יש לך אוהבים רבים ואין לך לחוש לפסוח מה שאני
 שואל והוא שתלך עם שני אנשים בדרך שבין מונפסליר ובדר"ש ותעמדו
 שם עד שיבא לידכם שמייל דמיירעגאש שהלך ולנסי"ה דארגון לעשות
 שדוכין ממירונגה בת אנשלוט קנין עם דון שלימיאש נשיא בגלנסי"ה ואני
 יודע שיבא שער שדוכין ושטר שליחות קדושין ואחס במואלכס אחי באהק
 הנזכר חתמו אותו וחיילו לי השטרות שמביא אתו כי אני רוצה אותה לי
 לאשה ותדע כי היא מקודשת לי • ואני עניתי לו שאני רוצה להרוג נפש וגם
 לא אוכל לגזול לו השטרות כי הוא אינו הולך בדרך אלא ביום ואני רוצה
 לסק עממי ושאלתי לו לדוראן הנזכר שיאמר לי בשבועה ובחרם ובנדוי אם
 הוא אמת שהיה מקודשת ואין קדשה ובפני מי ואמר לי כי באמת הוא
 קדשה בחצר ביתה ושכמתין שם בחדר האפל לבונפיל קריגוד ועמו אשה
 ששמה גינטייח בת אהרן כהן ושקדשה בדרך זה שהוא היה בידו טבעת
 וראתה מיירונוה ובקשה ממנו שיחאס לה ואמר לה שאין רצוני לחתן לה אם
 לא תתקדש לי ואמר לי שאין רצונה להתקדש לי ונתנו לה ורצתה היא
 להחזיר אותו לו והוא לא רצה לקבל סימנה וזה רצו בונפיל וגינטייח
 הנזכרת בהיותם מוכמנים שם באותו חדר אפל • וזה אמר לי דוראן הנזכר
 לפני חיצת בית הכנסת דאלדי ואני הלכתי משם לבונפיל קריגוד הנזכר
 ובקשתי ממנו שיאמר לי אם היה באותו מעשה ואמר לי וקבל עליו בחרם
 שדוראן הנזכר הסמין אותו עם גינטייח הנזכרת בחדר האפל כנזכר ושאלו
 ראש ושמע הענין כנזכר • ואמר בן הלכתי משם לבית אהרן כהן ודברתי עם
 בתו גינטייח הנזכרת ושאלתי לה אם היתה היא באותו מעשה עם בונפיל הגו'
 וכשבועה לי בחיי אביה ובשבועה חמורה שלא היתה עמו באותו מעשה ושאלו
 ידעתי ושאלו שמעה מזה כלום • והלכתי בעיר ומלאתי לדוראן הנזכר ואמר לי
 אחי שלא רצית לעשות בעבורי מה ששאלתי לך מענין אורה בונה עשה
 בעבורי דבר קטן כי אני שמעתי שאתה הולך מאר למונפסליר שחילית שם
 קול שאני קדשתי למיירונוה הנזכרת ואמרתי לו שאני רוצה לומר זה השקר
 ואמר לי שיתן לי פרח אם אומר במונפסליר שמעתי מחלוקת באלדי
 שדוראן הגו' הוסיף קול שקדש מיירונוה הנזכרת והלכתי למונפסליר ואלאתי
 כהן הוא כנז' בעבור הפרת שאמר לתי לי אך לא האמינו לי במונפסליר
 שזה ידעו שמה שטוען דוראן הוא שקר • ואמר שקבלו הכ"ד זה העדות שאני
 ממנו

יושבין כג"ד בשעת קבלת העדות ואם השביעוהו ואם נחקר ונבדק והשיב
 היו יודעין שלא היו יושבין וגם לא נשבעתי ולא נחקרתי ולא נבדקתי אלא
 ששאלו לו איך היה המעשה של אותן הקדושין שטוען מאשטרי דוראן הנזכר
 והיו יודעין שחמתה בשנת כ"ח ימים של חדש טבת של שנה זו לקחתי
 דויניט דירוד"ש די אלדי בשוק הנקרא לו ששטיר ואמר לי אם תרצה תוכל
 להקם משונאך קרשקש קנין ולקנות לך איש זרוע שיחבב אותך וכל הנזק
 שיגיע לך מזה עליה דידים הדך ואם כה תעשה אתן לך גלימא יפה עשרה
 פרחים שתאמר הדברים שאומר לך ואמרתי לו רצוני להקם משונאך ולקנות
 לי אוהב ושחשפה כל מה שיאמר לגועל זה אמר לי דויניט הנזכר שאקבל
 עלי בחרם כמו שאקבל חרם הקבל לומר כל אותן דברים שאמר לי בכל עת
 שיבקש ממני מאשטרי דוראן הנזכר לאומרם ואלו הן הדברים שאמר לי
 דויניט הנזכר אחר שקבלתי עלי בחרם לאומרם בעת שיבקשו ממני • וכך אמר
 לי כשהיה נשאל על ענת הקדושין שטוען מאשטרי דוראן שנתן למיירונוה
 הנזכרת השיב והאמר דעו באמת כי מאשטרי דוראן הנזכר לקחתי עם בונפיל
 קריגוד ביום רביעי שחחר העניתי של חדש חמוז של שנת קמ"ד ללכת לבית
 מיירונוה הנזכרת והסמין אותו בחדר האפל שכנגד פתח הבית ואחר כן ירדה
 מרת מיירונוה וראתה טבעת ביד מאשטרי דוראן הגו' ובקשה ממנו להראותה
 לה ולא רצה ואמר לו הראה לי לטובתך ויחנהו לה ואמר לה הגני נוחו
 לך בתורת קדושין וקבלה הטבעת הוא וכרחתו בנייר ונתתו בחיקה והלכה
 לבית המזכרים והלך אחריה דוראן הנזכר ואני ובונפיל הלכנו לשוק למלחכתו
 זהו מה שאמר לי דויניט הנזכר להעיד כשהיה נשאל על זה ובשמי בשנת
 כ"ט ימים לחדש טבת משנה זו בערב בא אלי דוראן הנזכר ובקש ממני
 ללכת אחריו לבית הכנסת וראיתי שם יוסף די קווליאון ודי בלושאל אשתרוג
 ואשתרוג אידק הנזכר והעמיד אותן מאשטרי דוראן הנזכר לקבל עדות ממנו
 ומן בונפיל הנזכר • בראיתי שם לבונפיל הנזכר אמרתי לו ירח אני לומר זה
 השקר ששואל מאשטרי דוראן הנזכר ממני ומתן לומר בפני אלה השלשה
 ואמר לי • בונפיל הנזכר לא תחוש כי כל נזק שיגיעו מזה עליה דמאשטרי
 דוראן הדך ומאשר לא עלי על דעתי שיהו בית דין אלו השלשה הנזכרים
 וגם בעבור חרם שקבלתי עלי לומר הדברים אשר שם צפי דויניט הנזכר
 אמרתי בפני אלו השלשה בהיותם עומדים ולא השביעוהו ולא בדקו אחי
 רק ששאלו ממני איך היה מעשה הקדושין שטוען מאשטרי דוראן הנזכר
 ואמרתי הדברים כאשר שם צפי דויניט הנזכר רק ששניתי כזוהה חשבון
 השנה ואמרתי שהיה בשנת קמ"ה ואמר לי בונפיל ומאשטרי דוראן הנזכר
 קמ"ד קמ"ו ועל זה חזרתי ואמרתי להם לא תאמינו לי כלל ולא תחתמו כלל
 בכל מה שאמרתי עד שאראה לקם הוך שני ימים כתב שיש לי בביתו על זה
 הפנין וזה עשיתי כדי שלא אגמור עדותי ואח"כ העיד בונפיל הנזכר שהיה
 בשנת קמ"ד ולמחר ביום השבת הלכתי ליוסף דקווליאון ולדיבאלא דבילקירי
 הנזכר ואמרתי להם הלא אמרתי אליכם אתמול שלא תאמינו לי כלל ולא
 תחתמו כלל ממה שאמרתי לכם • בענין הקדושין עד שאראה לכם שיש לי
 בביתי וזה הכתב שאמרתי להראות לכם והיה כתוב באמת לא ראיתי ולא
 שמעתי ולא הייתי בזה • הענין אך הכל • שקר בודאי ולכן לא תאמינו אלא
 בכתב זה ואמר לי יוסף דקווליאון הנזכר אני שמח מזה הכתב יותר ממה
 שאמרתי אתמול לפניו • ואמר שהעיד וידאל הנזכר בפני אותם השלשה אחר
 שבועה ונחקר ונבדק כראוי כד • הו יתבין כחדא עוד השביעוהו ובדקוהו
 אם היה יודע דבר באותן קדושין שטוען מאשטרי דוראן הנזכר ואמר להם היו
 יודעין שאני יודע ולא שמעתי מזה דבר וזה לי כמו ארבעה שנים וחלי
 שלא נכנסתי בבית מיירונוה הנזכרת זולתי פעם אחת שהיה קרוב לפסח שנת
 קמ"ה שהלכתי שם עם סוחרים לקנות ממנה כלים שהיו מאתה מאשטרי
 בונפיל קנין ולא דברתי עם מאשטרי דוראן הנזכר זה כמו ארבעה שנים
 וחלי זולתי היום הנזכר שהייתי בפני שלשה הנזכרים כ"ט טבת משנה זו
 אבל באמת דעו שמעולם לא עלי בדעתי לומר שראיתי מה שאמרתי בפני
 השלשה הנזכרים אם לא מפני שהחרם שקבלתי על שהעני דויניט הנזכר
 והייתי חושב שהייתי חוטא אם לא הייתי מקיים הגדר שגדרתי לדויניט
 הנזכר בכח חרם ובאמת לא ראיתי ולא שמעתי דבר ממה שטוען מאשטרי
 דוראן הנזכר מן הקדושין ובאמת שהוא טוען שקר כמו שגראה • זהו עדות
 וידאל הנזכר בפני שלשה שהם אשתרוג שלמה אצרכם ואלדי וקבל עליו בחרם
 דיבוריאן בויאק נשתרוק נשיא וכחצו וחתמו אלו השלשה שטר מזה כד
 הו יתבין במוחב תלתא כחדא י"ב שבט קמ"ו • ואמר זה שני ימים אחר
 שהעידו השלשה ב"ד הראשונים לפני ב"ד האחרונים עשו הם עצמם שטר
 מקבלת העדות שקבלו משני עדי הקדושין והזכירו בו שהעדים הנזכרים
 העידו לפניכם כד הו יתבין במוחב תלתא כחדא עדות ברורה שביום ג'
 בשנת אחר עברו העניתי י"ז בחמוז קמ"ד הביאם מאשטרי דוראן הנזכר
 לבית מרת מיירונוה כדי להעיד על מה שיראו ממנו וממרת מיירונוה ואמר
 להם אחס עדי וכלטו עמו ובפניהם דבר מאשטרי דוראן עם מרת מיירונוה
 הנזכרת ובידו טבעת זהב וראתה לה ואמרתי לו מה זה בידך ואמר טבעת
 זהב אמרה לו הראה לי וענה אותה לא אראה לך וחזרה מיירונוה הנזכרת
 ואמרתי לו הראה לי לתועלתך ולטובתך ואז אמר לה הגני עותן לך זה
 הטבעת שחיה מקודשת לי זו ולקחה את הטבעת בתורת קדושין וכרחה
 אותו בדבר • לכן ושמחתו בחיקה ואח"כ נכנסו שניהם בחדר אחד והם העדי'
 הלכו לדרכס • ושוד הזכירו בשטר זה שם הכ"ד שמה דברי העדים וקבלו
 עדותם ושמקרו אותם זה שלא בפני זה ושאלו דבריהם מסוגים מענין

שאלות ותשובות ריב"ש סימן רסו

בית הנשיא חללאון ושם עמדו כמו עשרה ימים וכל חוץ העשרה ימים היה עמו בונפילו הנזכר וגם יש צידו בולטים מורים על הזמן שהלך הוא פרפיניאן ושכבר העיד בן הסופר הנזכר בחזר אלרדי וגם הסודים שהיו בפשרתו בפרפיניאן יכולין להעיד על זה שזה בונפילו היה עמו שם בזמן הנזכר. וזה אלגיאון דקבשטיין אקארשק דוי מאשטרי משה מגיד אלגלמון בילקייירי אנוויאש משה מאשטרי בוגיט ע"כ הרף כתבו. עוד העיד מפי כתבו משה מליף וכחז בן על זה אני נשבע בשבעת העדות הגה אמת כי בחדש תמוז שנת קמ"ד לפרט האלף הו' בהיותי בפרפיניאן בא שמה אקארשק י"א דארלדי ועמו בחור אחד מארלדי שקורין בונפילט והגה מהלך אקארשק הנזכר היה שם על דבר בתו קלינה שנתארמלה למען תשוב אל בית אביה כעשרים בגדונייה ונכסיה ועמד שם הנזכר עם משרתו בונפילו כמו שמתנה ימים ובהשתדלות אהביהם נחפשו ועשו פטורין בשטר ערבי בגופן שלהם והוא זה יום או יומים שם לדרך פעמיו אקארשק הגו' ומשרתו בונפילו עמו האלמנה הנזכרת לשוב לעיר ארלדי דרך ים ויום השטר מהפטור הערבי יוכיח באמות הימים שהיה בונפילו הנזכר בפרפיניאן במהלך שהוא ועל השטר שהוא אני סומך להיותו ברור ואמתו אללי וכו' מה שהעיד הנזכר בכתבו. עוד העיד לפני בית דין בפרפיניאן אן ליאון דקבשטיין והחכם אנוויאש משה ואגלמנה דבולקייירי ונשתרוק יוסי דיבלושאל. ותחלה נשאל מן הבית דין אולגיאון הנזכר והעיד והוא אמר אמת הדבר כי ביום ראשון מהשבע הבא חקף אחר י"ז בתמוז של שנת קמ"ד לפרט האלף הששי בא הבא הנכבד אקארשק קלין מארלדי ועמו בחור א' נקרא שמו בונפיל והיו בביתו וראיתי אותו בונפיל הנזכר יום שני אחר יום אחד הנזכר מהשבע הנזכר וגם יום ג' ויום ד' ויום ה' מהשבע הנזכר בכל יום מהימים הנזכרים בלפרא ובפניא ולילותיהם עמסה מזד שהיה שוכב בביתו ואוכל על שולחני וזה אמת וברור כך העיד בתורת עדות דון ליאון הגו' בפני הב"ד. אחר כן שאלו את פי אלגלמון הנזכר והעיד בפניהם כי הוא ראה באמת כי בונפיל קריגוד דארלדי בא הנה פירפיניאן עם הנכבד אקארשק קלין ביום ראשון מהשבע הבא חקף אחר התענית של י"ז בתמוז של שנת קמ"ד הנזכר וגם כן ראהו יום שני ויום שלישי ויום ד' ויום ה' מהשבע הנזכר בכל יום מהימים הנזכר בלפרא ובפניא ולילותיהם עמסה וזה מזד שהוא היה דר בבית אחד חוץ חזר אמת עם אלגיאון הנזכר וכל זה העיד אלגלמון הגו' בתורת עדות ואח"כ שאלו בבית דין את פי נשתרוק יוסי הגו' והעיד והוא אמר ברור הוא אללי שמיים ראשון מהשבע הבא חקף אחר י"ז בתמוז של שנת קמ"ד בא פה פירפיניאן הנכבד אקארשק קלין ובא עמו בחור שמו בונפיל קריגוד דארלדי ועמד עם הנכבד אקארשק הנזכר בבית אלגיאון דקבשטיין כל אותו השבע הנזכר שאחר העם הנזכר ואכלו ושחו על שלחן אלגיאון הנזכר וראיתי אותו בונפיל הגו' גם צום השני הבא חקף אחר היום הראשון הנזכר מהשבע הנזכר ויום שלישי ויום רביעי ויום חמישי ויום ו' מהשבע הנזכר בכל יום מהימים הנזכרים מהשבע הנזכר ראיתי אותו בונפיל הנזכר בלפרא ובפניא ולילותיהם עמסה כי אני הייתי שוכב במטה אמת עם אותו בונפיל הנזכר בבית אלגיאון הנזכר כל אותן הלילות מהימים הנזכרים כל זה העיד אגלמנה יוסי הגו' בתורת עדות. אחר כן שאלו הב"ד את פי החכם אנוויאש בפניהם כי הוא יודע באמת כי אותו זמן שבא הנה הנזכר אקארשק קלין בא עמו בחור א' שמו בונפיל ועמד עמו כל אותו זמן שעמד פה הנשיא אקארשק הנזכר. זה העיד אנוויאש הנזכר בתורת עדות וכתבו וחממו קבלת עדות זה בפירפיניאן בחשעה ימים לחדש אדר של שנת קמ"ד לפרט ותמוז הב"ד שהם שמואל ב"ר יוסף חסדאי הלוי חיים ב"ר שלמה ר"ח בן מאיר יוסף ב"ר יהודה נג"ה ע"כ תורף כל העדויות :

והשאלה היא אם יש לחוש כלל לפענת הקדושין שטוען מאשטרי דוראן הנזכר אחר שכבר הזכיר בו וידאל אברם די בוריאן ואמר שמעולם לא היה במעשה ההוא וגם שעדים מעידים על פסלות בונפיל קריגוד הן בעד הנגבה הן שעבר על החרם וגם שעדים אחרים מוסיפין אותו ומעידים שהיה בפירפיניאן ביום ההוא שאמר בעדותו שהיה בארלדי וראה שם הקדושין וגם שאף לפי דבריהם היו הקדושין בהכנסת העדים כפי מה שהעידו הדיינים הראשונים בפני הדיינים האחרונים ואם סומכת לשון הקדושין לפי העדות ההוא שלא אמר הרי את מקודשת לי אלא הריני נותנו לך בתורת קדושין :

תשובה אם באנו לבטל הקדושין שטוען מאשטרי דוראן הנזכר שנתן למיירונה הנזכרת מהמת כלשון שהעידו העדים שאלו לה כשנתן לה הטבעת הריני נותנו לך בתורת קדושין ולא אמר לה הרי את מקודשת לי והסקינא בפ"ק דקדושין (ה:) דהרי את מקודשת לחוד ולא אמר לי דהו לכו ידים שאין מוכיחות שאין מוכיח מתוך לשונו למי היא מקודשת ואין קי"ל ברבא דאמר בפ"ק דנדרים (ה:) דידים שאין מוכיחות לא הויין ידים ואין חוששין כלל להלכיקה גע כמו שהסכים הרמב"ן ז"ל והאחרונים ז"ל וכ"ש בזה שלא אמר לה אפילו הרי את מקודשת אלא הריני נותנו לך בתורת קדושין ואין מוכיח מתוך לשונו מי המתקדשת ומי המקדש ואע"פ שאמר לה הריני נותנו לך גם באומר לה הרי את מקודשת ולא אמר לי ואנו רואים בעינינו שהוא נותנו לה ואע"פ כן הו' ידים שאין מוכיחות כיון שאפשר שנתנו לה כדי שתקדש לאמר וגם בזה אע"פ שהוא אומר שהוא נותנו לה אפשר שנתנו לה כדי שתקדש לאמר דהא קי"ל (קדושין ז) הילך מנה והתקדשי לפלוני

ממנו אם היה יודע שבונפיל קריגוד הוחזק בכשרות אם לא והעיד בפניהם שלא הוחזק בכשרות ואדרבה שהוא נגב והוא עובר בפרהסיא על חרם הקהל שקבל על עצמו וחקרנו אותו אם הוא יודע שהוא נגב ואמר שנכחד שבע או אדר של אשתקד נגב למשה נראש קופרי עם כלי כסף וזהב ובונפיל הגו' סדה למשה הנזכר שהוא לקח אותה נגבה בזכרת ושאלנו לו אף היה ענין אותה נגבה ואמר לנו יוסף הנזכר שעל ידו החזיר בונפיל הגו' למשה הנזכר באמת צידו מאותה נגבה והשתעבדו בונפיל ואצו למשה הנזכר בחמשה ועשרים פרחים בעד מה שנקרא צידו מאותה נגבה כדי שלא ירדפשו בדין ושאלו לו אם היה יודע דבר בענין הקדושין שטוען דוראן הגו' ואמר להם הו' יודעים כי הכל שקר שביום שנת בעשרים ושלושה בטבת מאת השנה אחר חגי היום לקחתי דויניט די רודים בשוק האקרא מרקט עב וכך אמר לי הרי אתה מתקן הגנות והוכל לומר שיום אחד היית מתקן גג בית מיירונה הנזכרת וראית ששכמתין דוראן הגו' את בונפיל הנזכר בחדר אפל שכנגד פתח הבית וראית שהיה שם דוראן בחזר ושמייירונה הנזכרת ראתה טבעת ביד דוראן הנזכר ואמרת לו להראותו לה ושהוא לא רצה ואמרת לו הראה לי לעובתך ונתנו לה ואמר לה הנני נוהג לך בתורת קדושין. ואם הרצה לומר אלו הדברים אני אעשה שיתן לך דבר נאה ויקר כה אמר לי דויניט הנזכר שאמר לפני ב"ד כשיבקש ממני דוראן הנזכר ואני געתי בדויניט הגו' על שהיה שואל ממני שאעיד זה השקר ואמרת לי לו כבר פעם אחרת שאלת ממני שאעיד זה השקר לא תשוב לומר לי דברי שקר כי אני חכם איתך על מוחך עד כה. העדות שהעיד יוסף הנזכר. אחר כך העיד בפניהם גם כן בשבעה בחקירה ובדיקה שלולא אשתרוק דארלדי באותו מעמד והעיד על בונפיל הנזכר שנשתרסם באלרדי ענין הנגבה הנזכרת כמו שהעיד יוסף הגו' והעיד שמה שהחזיר למשה גראט הנזכר החזיר בחזק יד ועונש המלך. עוד העיד שלולא הנזכר שראה לבונפיל הנזכר מלחק בפרהסיא אע"פ שהתרו בו ברורי אלרדי בפני עדים שלא ינחוק מפני המרם שקבל עם הקהל ועכ"ל לא נמנע ויהיה מחלל שם שמים בפרהסיא. ועוד העיד שלולא הנזכר בפני הב"ד הנזכר שבשני בטבת ב' ימים לשבת משנה זו היו בית דין דון אשתרוק שלמון אביגדור ודון בוגיאק אשתרוק נשיא ודון קרשק בוגודאש נתן באלרדי וקבלו עדות על עסקי הקדושין שטוען דוראן הנזכר לדעת אף העיד העדים לפני יוסף די קוליאן דיולושאל בולקייירי אשתרוק אורגיייד האקראין ב"ד מאותן הקדושין ואמר שקבלו דון אשתרוק אביגדור ודון בוגיאק אשתרוק נשיא ודון קרשק נתן העדות הנזכר והיו כוהבין שנים מהם קבלה העדות בית מאשטרי אברם אביגדור בא דוראן הנזכר עם שני הקופי העיר וגזלו הכתב של קבלת העדות מידי דון אשתרוק אביגדור ודון בוגיאק נשיא וקרעו הכתב שהוא והטו אותם באגרוף והולילו חרבם ורעו להכותם בו ולהפיל את בוגיאק הנזכר מאכסדרה הבית לארץ אם לא שנמלאו שם אשמים ונשים שהלילו אותם מידם ואמרו להם אותם התקפיים וגם אחרים שצאו אחריהם שלא יכתבו ולא יתחמו שום דבר שיהא גריעות כה דין מאשטרי דוראן הנזכר ואם ישו יסגנו אותם. ועל זה יראו לנפשם אותם השלשה שקבלו העדות ולא ילאו מפחה הבית אם לא שהיה עמסה שני האשמים לחזוי חרב עבדי שוטרי העיר ולא יכלו לנחם מן העיר אם לא שאלו עמסה לשמרים שוטר העיר עד שהגיעו לגשר כפר פורקס וכו' מה שהעידו שני העדים הנזכרים בפני ב"ד הנזכרים למעלה :

אחר זה נתקבל עדות במונפסליר ממשטרי בוגיט מיימון סדר בפרופניאן בפני הבית דין וידאל בוגיאק כהן ליאון וידאל דשוסטאל אברם אשתרוק קלאי בששי בטבת כ"ח יום לשבע שנת קמ"ז בשבעה חקירה ובדיקה ושאלוהו אם הוא מכיר בונפיל הנזכר ואם ראה אותו בפרופניאן ביום הנזכר שהעיד הוא שראה הקדושין באלרדי והעיד מאשטרי בוגיט הנזכר בפניהם שהוא יודע ומכיר בונפיל הנזכר הכרה ברורה ואמתיה זה ימים ונתן אמתלא לדבריו וממה שאלו לפניהם מהארי בונפיל הנזכר. וגם העיד שהוא ראה בונפיל בפרפיניאן בית דין ליאון דקבשטיין עם הגטלה דון קרשק קלין דארלדי כשהלך שם בפרפיניאן להביא בתו קלינה אחר העדר בעלה אחר כן חקרוהו. באי זה יום ראה אותו בפרפיניאן בית דין ליאון הנזכר ואמר והעיד שהוא ראה אותו שם במהלך הנזכר תחלה ביום שני מהשבע ה' אחר התענית תמוז משנת קמ"ד וגם כל ימי השבעה שהוא שלחח הענית תמוז מהשנה הנזכרת עמד בונפיל הנזכר בפרפיניאן עם דון קרשק קלין הגו' ושכבר הלך בונפיל הנזכר בכל יום מימי השבעה הנזכרת בעיר פרפיניאן פעמים רבות עם מאשטרי בוגיט הגו' בסנת הכרה והשתדשות שהיה ביניהם. עוד העיד דון קרשק קלין מפי כתבו השלוח לאחד מקרובי מרת מיירונה הנזכרת וכחז בו מטוד אני בטעות שלם ונשבע אני בשבעה העדות ובשבעה התורה ובשם הנכבד ואין להרהר כי באמת בחדש תמוז שנת קמ"ד בחמשה עשר בו נסעתי ממקומי אלרדי ללכת פרפיניאן על הטענה הנזכרת ואלו בשבעה העדות בא עמי בונפיל בן קריגוד בונפיל מתגורר אלרדי הלך ובא עמי בונפילו הנזכר בשכרו ועמדי היתה עמידתו עד שובי מפרפיניאן ושובו אז הוא עמי והארץ דון קרשק הנזכר בכחז הנזכר לספר כל מסעותיו במהלך שהוא ובאי זה ספון ומי הוא הספן והאשמים שנתלו עמסה וברכה אמחללות כאלה ואמר בבאר כי יום ראשון מהשבעה אחר י"ז בתמוז מהשנה הנזכרת נכנסו הוא ובונפילו הנזכר והואר האנקמי דומינג"ו שהיה בא בספון הוא ונמליסה ובת' על שער מגדול קניט ושם מלאו נינק דבלאש וכו' ביום נכנסו פרפיניאן

שאלות ותשובות ריב"ש סימן רסו

עג

מכל מקום כפי' אמר דולגשאל הנזכר בעדותו שהיתה הכתשה בין שני
 העדים נכחו שנה היה ושדאל הנזכר העיד שבשנת קמ"ה היה וכוונת
 קריגוד העיד שבשנת קמ"ד היה ושק' העיד כל אחד בפני חברו ושלא
 בפניו ושעל זה המחלוקת שהיה ביניהם אמר וידאל הנזכר שהוא יראה להם
 כתב ושלא יאמינו לו מהמחלוקת מן השנה עד שיראה להם הכתב שיש לו
 על זה וא"כ לפי דברי זה הדיין כבר היתה הכתשה בין העדים מחלה ועד
 סוף נכחו שנה היתה והיו לה עדות מוכתשת בחקירות שפסולה אפילו
 בדיני ממונות דלא בעינן בהו דרישה ומקירה דדוקא במוכתשת בבדיקות
 הוא דכשרה בדיני ממונות וכוונתו גוי דלחומר הכס בפרק זה בורר
 (ל') אבל בחקירות לכ"ע פסולה אפילו בדיני ממונות וא"כ דלחומר
 בדיוטת העליונה ואחר. אמר בדיוטת התחתונה אמרין החס (ל"ה). מעשה
 היה ולירק רבי עדותו א"כ דבא"כ מקום היו מחקירות החס הוא משום
 דכיון דהרובייהו אמרי בדיוטת בין עליונה לתחתונה לא דכירי איכסי ה' אבל
 לשלם כל שהכחישו זה את זה בחקירות הזמן או שזה אמר במקום פלוני
 זה אמר במקום פלוני לכ"ע עדותו בטלה אפי' בדיני ממונות ב' ואף
 אם נאמר שחזר בו וידאל הנזכר מהכתשה עדות השנה חוק כדי דבר
 למדותו של שני והשני העיד תוך כדי דבר לעדותו של ראשון א"כ שאין
 נראה כן מתוך דברי זה דולגשאל הדיין המעיד כפי' לא חזר בו לגמרי לפי
 דבריו אלא שאמר להראות להם כתב על זה למחר וא"כ עדיין לא עמר
 עדותו כיון שנתן כדי דבר אמר להראות להם כתב בא"כ זמן היה וכיון
 שלא עמר עדותו כפי' יכול לחזור בו מן הכל. ואפילו אם נאמר שלא היה
 יכול לחזור בו מן הכל מ"מ כיון שמתחלה היה מכחיש את חברו מן הזמן
 כפי' גם עתה עומד בהכחשתו הראשונה שהרי מתחלה היה מכחישו בשנת
 קמ"ד וגם עתה עומד בדברו בזה שזמן שאומר שלא היה מעולם כבר הוא
 מחזיק בהכחשתו הראשונה שלא היה בשנת קמ"ד דיש בכלל מאתים מנה
 ואין להמלט שלא תהיה עדות מוכתשת בחקירות ופסולה וא"כ לפי עדות
 יוסף דקוליאון ולפי עדות דולגשאל השחרוק אין כאן עדות שלם על
 הקדושין ואין לחוש להם ואף אם יש קצת החלשות בדבריהם מלמדין
 עדותן דהרובייהו בפניה קא מסהדי ואין הכחשתן בחקירות ואף לפי דברי
 השחרוק אידך אורגרי הדיין השלישי שהעיד [כמו שהעיד] דולגשאל השחרוק
 חברו אלא שאמר שאמר שחלקו העדים שראשון העיד שבשנת קמ"ה היה
 וא"כ העיד השני שבשנת קמ"ד היה וכשראו זאת הכתשה נמלכו אח"כ שיש
 שתי שנים מן המעשה ההוא אלא שעדיין היו מכחישין זה את זה אם היו
 מונין קמ"ה או קמ"ד ושאלו הנזכר וידאל הנזכר דלא להמנון ליה מההוא תשכנח
 עד דיתו להון כתבא כבר נראה מדבריו כי העדים היו מכחישין זה את זה
 ולא היה עדותן כלום וכשנמלכו אמר כן שיש שתי שנים מן המעשה אם
 לפי דברי זה הדיין היה זה אמר כדי דבר העד הראשון הנה לא היה יכול
 לחזור ולבגיד ונשאלה העדות מוכתשת ואם היה בחוק כדי דבר הנה נראה
 שידאל הנזכר העיד הנזכר היה עדיין מכון שלא לחזור עדותו כדי שיוכל
 לחזור בו כמו שהוכיח סופו שאם לא כן אמר שהיו שניהם מסכימים ביום
 ובחדש ושיש שתי שנים מה לו להחזיק להכחיש חברו אף היו מונין לשנה
 היתה ושלא יאמינו לו מן החשבון ההוא עד שיראה להם הכתב ואין אנו
 צריכין לזה דכושבנא תליא עתה אלא שהיתה טעותו שלא יהיה גמר
 לעדותו כדי שיוכל לחזור בו והרי חזר בו ועוד דא"כ דבדיני נפשות אף אם
 אומרים העדים אמר הרגו את הכחישו זה את זה בחקירות בא"כ יום
 עדותן בטלה אף על פי שאין אנו צריכין להם בזה דלהכי שיליין להו כדי
 שאם יכחישו זה את זה שיבעלו את עדותן וכיון שבדיני נפשות פסולה
 והשבין לה מוכתשת בחקירות גם בדיני ממונות ובגיטין ובקדושין פסולה
 והעדות מוכתשת בחקירות פסולה א"כ שאין צריכין דרישה ומקירה
 וכו' נמי א"כ שהסכימו שניהם שיש שתי שנים מן המעשה כיון שעדיין
 הכחישו זה את זה אף היו מונין לשנה היתה הדין השבין לה מוכתשת בחקירות
 וכל שכן שאינו דומה לגמרי לאמם הרגו שאין להסתפק בדבר כלל אבל אלו
 אומרים שיש שתי שנים וקרוב לעשות בדבר וגם שהיו מכחישים זה את זה
 בתחלה ועוד דאף אם היה אומרים דבדיני נפשות נאמרו הרגו את הכחישו
 זה את זה בחקירות דזמן עדותן קיימת אלא דרמיין להו כדי שחערך
 דעתן עליהן ויחזרו בזה כדליתא החס זה נראה יותר וא"כ גם כגדון זה
 לא תשבין לה מוכתשת מכל מקום כיון שבתחלה הכחישו זה את זה וגם
 עתה יש קצת הכחשה בעדותן אין לך דין מרומה גדול מזה. וגם שהעדין
 מלך עלמו הוא מרומה כמו"ש למעלה וא"כ היה לר"ך הקירה ודרישה אפילו
 בדיני ממונות יותר מעדות אחת וא"כ שאם לא עשו דרישה ומקירה אין
 עדותן בטלה אבל מכל מקום כיון שר"ך דרישה ומקירה מן הדין ולא נעשה
 כפי מה שכל שלשת הדיינים מסכימים בעדותן ששבו לפני הדיינים האחרונים
 יש לומר שאף ע"פ שאין העדות בטלה אבל מכל מקום לא נגמרה והיה יכול
 וידאל דבוריאן לחזור בו כדגרסינן בירושלמי (דר"ה) [כתובות פ"ב ה"ג] חני
 עדים שהעידו בין למא בין לעבר בין לרחק בין לקרב בין לאיבור בין להחיר
 בין לזכות בין לחייב אם עד שלא נחקרה עדותן בב"ד אמרו מבדין אנו
 כפי' אלו נאמנו משנחקרה עדותן בב"ד אמרו מבדין היינו אין נאמנו. ושד
 שאף אם לפי דברי זה הדיין השלישי היה בעדות הקדושין עדות שלם
 הנה השני דייקן האתרים הולקין עמו שהרי לפי עדותן אין כאן קדושין
 ואין דבריו של א' במקום שנים. וב"כ אין זה דבריו של אחד שהרי בוגיל

קריגוד העד המעיד על הקדושין מסייעו שהרי אמר שנתקדשה בפניו
 ובפני האחר ואם כן הרי יש שני עדים שהיא מקדשה בוגיל קריגוד חס
 הדיין השלישי אם תמלא למחר שלפי דבריו יש עדות שלם בקדושין וחס
 ליה בפנים אומרים נתקדשה ושנים אומרים לא נתקדשה ולמ"ד ש"ד'
 אח"כ (ל"ה). דברי וחרי ספקא דאורייתא ולא מוקמינן אחתא לחוקתה הנה
 עליה כאלה חלוי קאי ולא תנשא ואם נשאת תנא אח"כ נשאת לאחד
 מעידים והיא אומרת כפי' לי כדלמדין כפי' דכתובות (כ"ב): ולחזן דלחמ
 תרי וחרי ספיקא דרבנן ומוקמינן אחתא לחוקתה הרי זו לא תנשא למחלה
 לא היה בוגיל קריגוד העד המעיד על הקדושין וזה הדיין השלישי המעיד
 שקבלו הוא וחבריו עדות שלם על הקדושין אין מלמדין דק"ל כפי' כפי'
 דכתובות (כ"ה). עד ודיין אין מלמדין דלחמאי דקא מסהדי סהדי לא
 מסהדי דיינא וכבר אלפסי ז"ל פירשה בפרק ג"ט פשוט כפי' האי גוגא וכן
 כרמב"ם ז"ל (פ"ד מהל' עדות) וא"כ שרש"י ז"ל פירשה בעד השער אמר
 זה כתב ידי ודיין הקיום אמר זה כ"כ כ"כ דליתא למימר הכי בעדות כפי':

עוד

יש עתה אחר לבטל הקדושין ששני עדי הקדושין העידו שהכחישו
 אחת מהשטרי דוראן בחדר אפל ומשם ראו הם מעשה הקדושין וכיון
 שהתעורר לא ראה שם עדים בשעת הקדושין אין לחוש להם דא"כ דעדי
 קדושין אין צריך שיאמר להם אחס עדי כדליתא בפרק האיש מקדש (מ"ג):
 אלא כיון שראו הקדושין מעידין עליהם שאין זה אלא לקיים מעשה הקדושין
 שאין דבר שבכבוד פחות משנים אבל מ"מ צריך שהתעורר חרש שיש שם
 עדים אבל כשאני רואה שיש שם עדים אין רואה שהיא מקבלת אחת
 בתורת קדושין ואף אם שמש מפיה שהיא מקבלת אחת בתורת קדושין
 אינה רואה שנתרנית בקדושין אלא שאומרת כן מפני שסברה שאין שם
 עדים ויודעת שהתקדש בלא עדים אין חוששין לקדושו וא"כ דבממון כל
 שראו ההלואה אפילו בהכחשת מעידים עליה דדוקא בהודאה הוא דלא מהני
 משום דמני אמר משטה סייתי כך אבל בהלואה מהני החס הוא משום
 דבהלואה אפי' בלא עדים כלל הוא חייב ללא חברו שהדי אלא לשקרי אבל
 בקדושין דבלא עדים לא מהני בהכחשת נמי לא מהני שאין העדים יכולין
 להעיד שנתרנית בקדושין שהרי אף אם אמר כן היה לפי שידעו שאין ממש
 בדבריה כיון שסברה שאין שם עדים וכ"כ הרשב"א ז"ל בפרק האיש מקדש
 גבי הסי' דלמדין החס דלא בעינן אחס עדי בעדי קדושין וז"ל ודוקא
 כשקדשה בפני שנים שהם אצלם אבל הכמין לה עדים אחרי הגדר והיא אינה
 מרגשת בהם לא דליתא חי ארגישה כהו לא מקבלת קדושין אלא השתא
 דסברה. דליכא סהדי קבלתן משום דמידע ידעא דהתקדש בלא עדים אין
 חוששין לקדושו ורצתה לשחק בו עכ"ל וכן מסכימו האחרונים ז"ל ב' וא"כ
 שכשנמק קבלת עדות שחתמו שלשה הדיינים לא הזכירו ענין מהכחשת אבל
 אמרו שהעדים העידו שהראה מאשטרי דוראן הנזכר למרת מיירונה הנזכרת
 טבעה זהב בפניהם ובפניהם וכן אמרו שחקרו ונבדקו העדים בפניהם
 הנה אין לסמוך על חתימת אלו הדיינים האחרונים שהרי קדמה לה העדות
 שהעידו הם בעצמם בפני הבית דין האחרונים שני ימים שעדות הראשונה
 היתה בעשרה ימים לחדש שבת והשטר שחתמו הם חתמוו ב"ב יום לשבת
 הנזכר וכיון שהגידו שוב אין חוזרין ומגידין וכ"כ שעדותן הראשונה היתה
 בשבועה לעדות שהעיד הב"ד בפני הבית דין האחרון ממש שהעידו העדים
 בפניהם עדות גמורה היא ולא עוד המעיד מפי עד דקבלת עדות בגמר
 דין דמי וחוי כאלו העידו שגמר הדין בפניהם והכי אמרין בפרק גט פשוט
 (קס"ה): דשנים שהעידו בפני ב"ד זה וחזרו והעידו בפני ב"ד אחר יבא

עוד

אחד מב"ד זה ואחד מב"ד זה ומלמדין עדותן :
 יש עתה אחר לבטל הקדושין הנזכרים והוא כי כל הדיינים
 מסכימים שבוגיל קריגוד העיד שבשנת קמ"ד היה וכן
 הסכימו כל הדיינים בתחיתתם האחרונה וגם הראשונה הסכימו כן
 זולתי יוסף דקוליאון שאמר שבוגיל הנזכר העיד תחלה שבשנת קמ"ד
 היה ואחרי כן לעק לו חברו קמ"ה קמ"ה ולא נמלט שניהם שהיה בשנת
 קמ"ה ולא נחשו בזה לעדות יוסף דקוליאון כי הוא בטל במעומו במה
 שמעיד על דברי בוגיל וכיון שבוגיל זה מעיד שבשנת קמ"ד היה הרי החס
 מעדותו כפי מה שהעיד מאשטרי בונים מיימון במונפסליר בפני בית דין
 שראוהו בפרפיניאל באותו יום וכן העידו בפרפיניאל אששלמון דבולקיירי
 ונשחרוק יוסי בפני ב"ד בדבר ברור שראוהו שם בפרפיניאל היום הסוה
 מן השנה היתה וגם אחרים העידו כן וגם יש לתתלאות ורלויות חוקות
 שהוא כן אלא שהנזכרים עדותן ברורה ומבוארת וכיון שבוגיל הנזכר
 הוא בעדותו זה הנה לא נשאר בקדושין רק עדות וידאל הנזכר חל' שלא
 היה יכול לחזור בו ונשאר עדותו קיים וכיון שכן הא קי"ל דהתקדש בעד
 א' אין חוששין לקדושו וכ"כ העדים המזימין את בוגיל לא הזימוהו בפניו
 ואין קי"ל כפי' דכתובות (כ'). לחן מזימין את העדים אלא בפניהם
 והזמה שלא בפניו נבי דהזמה לא הויה הכחשה מיסא הויה וכיון דלא הויה
 אלא הכחשה איכא למימר מאי חזית דסתתא אהני סמוך אהני שהרי בוגיל
 קריגוד וחברו וידאל הנזכר דבוריאן מעידים שהיו בארלי שניהם וראו
 הקדושין חל' שידאל הנזכר זה הנזכר אין מתם בחזרתו ואלו האחרים
 מעידים שהיה בוגיל הנזכר בפרפיניאל וזהו לאו תרי וחרי דתרי תמא
 ומאז כפרי וחזר הדין להיות שנים אומרים נתקדשה ושנים אומרים לא
 נתקדשה

[א] כפי' חס"י ב' פ"ד כתובות א"כ : [ב] ע"י כ"כ ע"כ ס"א : [ג] כפי' חס"י ב' פ"ד כתובות א"כ ע"כ :

שאלות ותשובות ריב"ש סימן רסז רסח

דאית ניה דלח מצטלין קלא. זה ג"כ חינו דלח דאיתחוק צבי דינח אלא צמר קדושי אשלימיה"ש ואין קיי"ל כרב הונא דאמר דאפי' קלא דצמר ארוסין לא חייסין ליה. ועוד שהרי בשעה שהעידו צב"ד היה כחן אמתלא שהרי מתוך דבריהם נהבדר בטול הקדושין אם מתמת. הסמנת עדים אם מתמת הסמנתם אם מתמת חזרת העד בחוק כדי דבור וכל שיש שם אמתלה אין חוששין לקול אלא לעדות ברור א"ל לומר שמצטלין אוחו כשנמלא שהוא שקר ועוד שאפי' בקול גמור דאיתחוק צבי דינח וקודם ארוסין פסק ר"מ מרובעבורג ז"ל דמצטלין קלא דהא בסורה אחריה דרב מצטלי קלא ובהרדעא אחריה דשמואל לא מצטלי קלא ואין קיי"ל כרב באסורי ועוד דאסורה דרבנן הוא וחומרלא בעלמא אפי' כשלא העמידו דבר על דבורו לחוש לקול ושלח נעמיד אוחה בחזקתה שהיחה בחזקת פנויה וא"כ כשבעמידו דבר על דבורו אי מצטלין ליה או לא חילוק לקולה למפסק כמאן דאמר מצטלין קלא ויגדו עובדי דגמרא דאיתמר אפילו לאחרי דלא מצטלי קלא צ:] :

דנה מכל הטענות והראיות שכתבתי נראה מפורש שאין לחוש כלל לטענת הקדושין שטוען מאשטרי דוראן דקדיניט מלבד כמה ראוי' ואמתלא' חזקה שגראה מהן שכל מה שטוען מאשטרי דוראן בזה הוא ודבר כזה ודבר בדוי ולא חששתי לכתבן ולהאריך בהן אלא כמה שגראה לי שהוא עקב ועומקא דדינא לפי דין הגמרא והתמתי שמי יצחק צ"ר ששת זל"ה : **רסז ואחרי** כתבי מה שגראה לי בענין הדין התיקוני רוח צפני והכח מעטעטני ואם אומרת אולי ישגדני שומע והיינו צפנינו כמתעטע ואם לא אומרת הנה צפני כלוונת חדשים יבקע וכי היה צב"ד כשם בעלמא עזרה נלאיתי לכלל ולא אובל עזר במלן אומרת ועבור עלי מה ואם שניתי משונה אחי מלן אדברה בצר רוחי וירוח מעט אלי כולי האי ועדיין אולי :

אי כך הפלגת ישראל שמה ישנו כפלות למשפט כלם חכמים כלם נבונים לזק לבשו וילבשו המה הגבורים אשר מעולם אנשי השם מוכתרים בכח חוכמה טובה חכמה עם נאה מעלה מאב לבן נוסעת טוב המעשים ישר המפעלים כלל הארץ זאת מודעת מרומה מהרומה יוחסין אף כי קהל ארלדי בראש כלם מי כמה חסין לזק ילין בה ולא ימיש מרהובת ושהה הפך עליה בלהות הווה בקרבה מתן ילא חושב רעה יוען בליעל שופך בוז על נדיבים ועל קאיני עם משליך נעל מעט ה' אלהיו לבבו פונה ללכת אחרי שרירות לבו הוונה לתת עין צבנות ישראל כי טובות הנה ולעשות חקף ונבלה לא יהיה כוחא בישראל משחיה נפשו הוא יעשה און יתשוב על משכבו יעשה צאור בקר לכסיה ולהדית לענות סרה על בת ישראל המקודשת יפיה כזנים עד שקר בלו והעידוני אני קדמתי קדשתיה בכחך ובחשתי אל מראו רע כי אני קראתי בגבורי נתימי למקודשי עזרתי עזרתי כי הסיו לי מעיר לעזור ובחמיר ושחד בחוק ורכוש להם יצור יפחם כפיהם ובלשונם יכזבו לו ובעדה אל בקרב אלהים יעידו כזבים כאלה אהנו אהבים וביד רמה ישון בהוונה להריב לבעל להסקותו כום תרעלה וסך רעל לאמר הנני נצב על חומת חקך דקדמיה יון ליונק עין ראהו ואון שמעה הסיחה כזאה מימי הגבעה ולא על הרפואה מוציא הדכה צפני עלי יכאב כי ככר נראה מעטלותיו אלה כי הוא איש זרוע ריש צריוני לאת משחיה אח ולכן פרוץ אב וגם לא על עדיי הסקרים ועל שלוחו סבורא דחטאה עליה לדבר עברה לשכרם ולהסיחם נפשי עלי חבל כי לפי הנראה מעינים הם אנשים דקים ופוחזים שפלים ונכזים ומי יקן עבוד הממח יוציא יקר מולל וגדיב מכלל אכל על השרירים אשר בארץ הריח אל דבר ה' חרדים מנזקי ארץ הושח עליהם חבל יסודות עולם המכונות והעמודים עליהם חשיה דברתי אשפון לארץ מרדתי איד לא לבקו קנאה חמה גבר ויאל רשף לרגלם ולפניהם יקר דבר חסיהם לפידיהם יהלכו ומחיריהם יאל עשן לנקום נקמת צנות ישראל העדינות אשר אלה השריפים הורידו לארץ ראשן ליסר ולהכותה על שער צה רבים שופים שקלקלו בשופים ובעקרבנים ולשלה נחש שרף חיויה דרבנן לא יחמול איש עליהם ולא יחן ולהכדילים לרעה מכל שגפי ישראל כנראה קרא בחיל קול גביני כרוח בלרעב מאה שיטורי כדשמחיה ברק למרוז ולהת עדה חקף גלמוד והאוכרם יתח על העמוד כי מי בו ולא יחוש לבו יזוק כמו און ובשרו נחוש לבלתי הרגיש ככשר המה ברעה אשר ימלא אח עמי לפי האמת כי אם על אלה לא יוסרו החטאים האלה כנפשותם ותי עונותם על עשונתם לא הנחה בה לאברהם יוסכה חתה בעלה בשירה וקדושה כי יקומו שני אנשים בני בליעל יעידו שכבר קדמו לה קדושי אחר והיחה בזה קדשה וצניה היו לה לא יבאו עד עולם בסוד צני ישראל - ובקבלם על אלה השכו עיני וידמעו דמוע נבאלתי מראות עשיות משמות - העל אלה לא יפקודו והיו מחרישים והמה מחשים אף כי שמעו יש ויש עוזרים לרעה מחזיקים ציד מרעים וידי עובדי העברה מסייעים ויד השירים והשפנים עשירי עם היחה במעל ומה יעשו כי יקום אל ובי ידוע אלוה ממעל על זה ידו כל היום וקף על יקר ינו וכל בית ישראל יבכו כי הובס אחר משפט ואמת כשלה ברחוב הרמסנה רנל רנלי שקר פעמי מרמה השלך וסחוב השלך אמת ארצה ועשמה והאליהה וחמתיה שם על מכונותיה שקר הוניהה אוי לו לדור שקך עליה בימיו כי מפשים כאלה אשר לא יעשו מאחרי עקבות משיחתי מורי ישראל והיה לשמנה בקמיו יראה ה' ורע בעיניו ולעושה הרעה והיוולדה ומחזיקה לא באמת ולא בנדקה כי אם בחיל ובכח הזרוע כהיה כפירים תופשי חרבות מקל יד ורומח ילדי נכרים ישיב עליהם אח אונס וברעתם ימיהם ימיהם ימקו צעונם והסחריים יראו וישמחו כי שמחה לזריק עשות משפט ולפועלי און מחמה ה' יחשינה בעשה נאום עורך שוע בצר נפשו כי דע עליו המעשה קורא מתאר מדבר לא בגאווה ובגודל לבב כי קפן הוא וימעט מהיות משח יתחב ידו לה' עובר על פשע ועון נושא המקנא קהלתו וחלויו את נפשו הוא נושא החותם כפרשת יערוף כמער לקח יצחק צ"ר ששת זל"ה :

נתקדשה - הא ליהא דמחי דאמרינן אין מוזמין את העדים אלא צפניהם זכו לחייבן בגוף או בממון מופשיחם לו כאשר זמם וטעמא משום דכתיב וכועד צבעיו חמרה חורה יבא בעל השור ויעמוד על שורו דמהאי טעמא נמי אמרינן בפ' הגזל בהרא" (ק"ב:) אין מקבלין עדים שלא צפני בעל דין אבל לבטל עדותו לא דכיון שהמזמין מעידין בגופן של מוזמין לומר עמנו סיו במקום פלוגי והחורה האמינתה הרי הוא כאלו פסלוס בגולנות או בשאר פסול הגוף שיכולין לפסלן ולבעל עדותו אפי' שלא צפניהם כמו שכתב הרמב"ן ז"ל בההיא דהתם (כחובות כ'): דשנים החתומים על השטר ומהו וכו' שפירש פסולים מתמת קורבה דחי משחקי בקוביא כפי' רש"י ז"ל לא הוה אמרינן חרי וחרי ניכרו דאטו לא מנו למפסלינכו בגולנותא ואיכרו לגבי נפשיכו לאו כל כמיניכו למימר לאו גולנין און דאלמא אפי' שמתו יכולין אלו לפסלן שלא צפניהם ואפי' לפי מה שקיים פרש"י דכיון שמתו לא אהו למפסלינכו ועל מנה שבשטר לצד מעידין אבל אם היו חיים מנו למפסלינכו משמע דכשהן חיים דומי' דמהו דהיינו שלא צפניה' מנו למפסלינכו לבטל עדותן ולא אמרי' חרי וחרי ניכרו וכי אמרי' דהכחשה הויה היינו לומר שהמוזמנת הוה המוכחשת בודאי אבל לא לומר שיהיה זה כב' כתי עדים המכחישות זו את זו דקיי"ל (שבועות מ"ז:) זו בזה צפני עלמה ומעידה וזו בזה צפני עלמה ומעידה אלא כיון שהמוזמ - בגופן אפי' שלא צפניהם הכח המוזמנת הוה המוכחשת לבדה והמחזיקה המזימה כשרה ודאית כההיא דאמרי' בפ' מרובה (ע"ד:) אמר ר' אלעזר עדים שהוכחשו בנפש לוקין ומקשינן לוקין חרי וחרי ניכרו ומשני בזה הרוג ברגליו דאפי' דלא אפשר לקוימי צבו כאשר זמם שהרי סוכחו ולא חזמו מ"מ כיון שהעידו בשקר בודאי שהרי בה הרוג ברגליו לוקין לר' אלעזר ואפי' לר' יוחנן דסבירא ליה דאין לוקין היינו משום דהוי לאו שנתן לאזהרת מיתת בית דין אבל מ"מ פסולין הם שהרי העידו שקר בודאי וככי נמי אמרינן התם דעדים שהעידו על הגנבה וחזרו והעידו על הטביחה וכוזמו על הגנבה דמכי חזמו על הגנבה הוה להו מוכחשים על הטביחה ור"ל שהעידו שקר בודאי שאם אין גנבה אין טביחה ומכירה אפי' שאין משלמין על הטביחה וככי נמי אפי' שלא הוה צפניו ואינה חזמה לענוש אוחו מכאשר זמם מ"מ עדותו בעלה כיון שהעידו בגופו וה"ה נמי אם היו מעידין צפניהם והרי זה כההיא דהתן (מכות ה'): שאין העדים נעשין זוממין עד שיוזמו טולן וכן עד שיגמר הדין דהיינו לענין עונש העדים אבל עדותו בעלה ופסולין הן לכל עדות שבחורה וכמש"כ הרמב"ם ז"ל (פ"כ מהלכות עדות) וכן הדין נמי בעדים שהזמו שלא צפניהם וכן נראה מלשון רש"י ז"ל שכתב שם נהי דהזמה לא הויה לענשן לא נפש ולא ממון הכחשה הויה לבטל עדותן ע"כ א] :

ואם יאמר אומר לא יהא אלא קול בעלמא הרי שנינו בפ' המגרש (פ"ח:) ילא שמה צעיר מקודשת ואפי' שנמלא אח"כ שאין הקול אמת הא חיכה פלוגתא בגמ' (שם פ"ט.) אי מצטלין קלא אי לא מצטלין ולפום הנהו עובדי דמייחתי התם בגמרא משמע דסוגיין כמאן דאמר לא מצטלין אלא היכה דאיכה אמתלא בשעת הקול וא"כ נריכה גט ממאשטרי דוראן הכוזב ואפי' שנתקדשה אח"כ קדושי תורה מדון שלמיאש אפי' כ נריכה גט מן הראשון שקדושי בקול כדאמרינן התם שלחו ליה מבי רב לשמואל ילמדנו רבינו ילא עליה קול מראשון וצ"ל אחר וקדשה קדושי תורה מהו שלח להו חלא והעמידו דבר על דבורו והודיעוני ובעיני מאי הוה חילומא דאי מגליא מילתא דקדושי קמא לאו קדושי מעליא נינהו מצטלין קלא והה נהרדעא אחריה דשמואל הוא ובהרדעא לא מצטלי קלא אלא דאי מגליא וכו' וכיון דלא מצטלי קלא אפי' שקדשה שני קדושי תורה נריכה גט מראשון אלא שמגרש ראשון ונושא שני ואין מגרש שני ונושא ראשון כדאיתא התם - הא ליחא דהא טכסיסי דקלא דחייסין ליה מפרשינן ליה בגמ' בתי גווי דאמרינן התם אחר רבא לא שישמעו קול הכרה אלא כדי שיהו נרות דולקות ומטות מולכות וכו' אדם נכנסין ויואלין ונשים טווח לאור הגר ושמתות לה ואומרות פלוגית מתקדשת היום ודלמא לא איתקדשה אלא חזמה פלוגית נתקדשה היום - ותו אמרינן התם אחר ר' אבה אחר רב הונא אחר רב לא שישמעו קול הכרה אלא כדי שיאמרו פלוגי מפלוגי ופלוגי מפלוגי והלכו להם למדינת הים וכתב הרשב"א ז"ל שרין שיהו שנים שהאחד אומר שמע מפלוגי ופלוגי. מפלוגי והשני אומר ג"כ שמע מאחר ואחר מאחר עד שמגיעין לעידי הקדושין דהשתא איכה חרי דמסהדי מפי חרי אחריו והלכו להם למדינת הים ואשמעינן רבוחא דאפי' דכל חד משום חד בלחוד קא מסהדי וליכא חרי דמסהדי מפום חרין ביחד כדבר ברור חשבינן ליה אבל אי ליכא אלא חד דשמע מפין חד לא דה"כ אין מגיעין לעולם לדבר ברור דלעולם ליכא אלא עד ח' ולא הכשירו בקול זה אלא עד מפי עד אבל לא עד אחד והרמב"ם ז"ל כתב דבעד אחד מפי עד סגי כל שיאמר שמע מפלוגי ופלוגי שנתקדשה צפניהם והלכו להם למדינת הים - אלו הם הדרכים שהם קול בקדושין וחוששין לו וכתבן לא היה דבר מהם שהדך הראשון מגרות דולקות ומטות מולכות לא היו כאלו והדך השני ג"כ לא היה מי שהויה קול קודם קדושי דון שלמיאש שיאמר שמע מפלוגי ופלוגי עד שמגיעים שמעו מן השנים שנתקדשה צפניהם ואפי' אם היה זה לא החזק הקול שהוא צב"ד ואין חוששין לו דאמרינן התם אחר רב אפי' כל קלא דלא איתחוק צבי דינח לאו קלא הוא - וכ"ה הרי העידו שני עדים על הקדושין צב"ד והא איכה קלא דאיתחוק צבי דינח ולא מצטלין ליה אפי' שנמלא שקר למאן

על דבר המחלוקת אשר היה בין הר"ר יוחנן נר"ו בין מהר"ר מתתיה ובין הר"ר ישעיה בר אבא מרי :

רסח וזה שופם הכתב מהר"ר יוחנן נ"ר לחכמי קטלוגיא בכלל : **ברכה** ושלוס לכם חכמי ישראל שבקטלוגיא וזאת לפנים לאתנים החשובים וישובים ראשונה במלכות הגרשם ששם ערו שבמים עירין וקרישין אשים לוחשים מחסה ישראל מנינים ושלימים מלחיהם תופשי ששומים לים החכמה חקים ומשפטים ראשי עם קדש אנשי אמונה כרם ה' צבאות כרם חמד אשר ענביה ענבי נזירים קשורים כחרים לאותיות ללמוד וללמד ונדר יוצא מעדנם להשקות מיינם יין חורה במקום אורה נגבה וצפונה אהם ראשי חלפי

[א] צ"ח מ"ה סי' ל"ח טע"י י"א : [ב] ע"י לעיל סי' קל"ג : ק"ע וע"י צ"ח טע"י סי' אלפי

שאלות ותשובות רבי'ש סימן רס"ט ע"ד

ע"ד

מחלוקתו הר"ר ישעיה ואני לולי כי בהיותי שם סתמו ברית שנייה לעשות ולקיים כל אשר אגוד בנייהם הייתי כותב בחוק לעודד ידי האמת אך אני כותב דרך תשובה אל הקהלות ההם וגם לשניהם כתבתי ביחוד עם שליח אחד הגיעני סאת הדב רבי ישעיה על דבר זיווג האת דון אשתרוק ספורטא אסתי אנסה נא אם אוכל לכבות האש הגדולה הזאת ולהעמדת היישוב ההוא וגם אתה אלופינו עליך לקנאת קנאה ה' צבאות וידעו כי יש אלהים שופטים בארץ חי האהבה והאמת כתב כבודך אשר שלחת אלי ברוב ענותך להשיירני ולהודיעני דרך זו אלך בהנהגת הקהל הקדוש הזה לא הגיעני כי אם כמו שמנה ימים מרם הגיע השלוחים האלה ולהיותי מרוד להככים גם בעניני ובעניני האת נשתרוק לא יכולתי להשיבך דבר עד עתה עם הנשא הזה החכם רבי יהודה אשר יספר לך כל הדברים שה אל פה ושלות תורתך יגדל לעד כנפשו החשובה ונפש נכון לעבודתך נאמן אהבתך אחיך חסדאי :

ע"ד וזה מופם הכתב אשר שלח אלי ביחוד הר"ר יוחנן בן סהר"ד מהר"ה גר"ו :

נ"ר ישראל ולורו חור כהיר יזהיר כזהר פוהר עמם השמים ממעל בעל כנסים יעופף לקצו ארץ רחבה ידים לפנך ימים מקצה המים יאירו ברכיו ענה ואלו דת המלקחת שלמה קטורה בגחלת אש אוכלת כלכלל שכלך מחגלגלת ולכו לכה לממשלת לאיר נכחי לבנות ורצונה אלפי אלפי דור אספקלריא מאירה לאור הדרה לבשה כלימה חמה וזרחה ואלו השמש המאיר לאדם לבהמה ולכל רמש ויוכח אמת יש חשך ח"ך יאירו הככבים הקטנים הנראים בלילה כסה אורם עק וערפל חומר מבריל והיא לכסות עינים ואלו כל ונוכחה מה ידומון עיני חכמים לבנות דיק ומשפט חכמים לשפוך סוללי נזורה מזרחה וממזרחות באלו הדורות עינים עורות ומה יקום לבס כי ייפסו חכמה מלדה ומתן ראש פנה יסתיירו ענה עלמה כזה והיא כסודתה ומי לנו גדולנו כמוך מופלח שבדיינין הפסים החזק העמוד הימיני יושב בשנת תחכמוני להורות להבין דעה צדק מקל ורזעפה כח ונצורה זכיוס דעה חמה למעוז היל וזומה לדעת חכמה הורסת מנצרי קיר מחי ספל לבנה של בני ארית ממעלתי עקלחון נחש ברית יריע אף יצריה שלא כאלה ימיך חרס חורס בנצורה ובנחה ח"ך יבלי נצורות ואמרות פהורות סי זרחה ושאר לא ראה מאורוה חקי האלהים ואלו האורות ככחב ובעל פה ושאר בימי גמורות ערף בקלטי המחלוקת הידעס מוכח ה' הכרוב והוא לא בעל חכמה ולא לה ארום כי פתח-מחניו יאזור יגזור חומר ויקם מלכה חק ובעת משפט והנה מסתחה לו חדור שמעני עיני ערה ולא מדמה מה קול הלחן עברי בהמה חמה לא אלהים כמחלהים ויודו זיקס כברקים ירוצלו ירולו ולא יגעו לבגל מחלח הפס ובמורה משה מוכסה יכרחו ברית חדשה הכניד נחמה ומזוח קסה לכל דבר שעקדושה נרס לבגל מוכריו חן מקיר חזעק שמים ילכשו קדרות ובה קול חוי זומח חוי למלי ורע לי כי ארס קולי לקדם כבודך ברית מדרס קדשך בדברי הלוחה ואלו חנה חוי חנה בן נקומני מורכב על כחסי אבא מרי הנדיק הרב ל"ע זכורני מרגלח כפומיה כי סרנה לספר את גדלך בחורה דרך חכה כל עמה שבה כספורי חכמי קטלויח ודעת זקנים הפליג כך על השמים והכננים שמן ששון מחצירך ומשפחה שמן משפחה קדש שמן רוקח מעשה מרקחת ואל זכיתי לקדמך כדברי חוכמה ומשפתי מדברייך דברי אלהים חיים קשיא ופדוקא דוקא כהיחל דתלמודא זור העודה נחתי חודה מכוסלת לאלהי ולאורך הלכתי חשך והעלתי נרזחי ואלו מעס השמן אשר נלפתתי הכה זה פשעים שלחתי לקחת חכמי קטלויח הקרוכים אלינו מנכחי יס לבכי בהלכה והמה מברכות הניחו לי כדכה ולמרחק הדריך לא זכיתי לשלוח לבבודך גם כי ראיתי לנגוע כנפק מעליך סן חכמה כנהלמך ובדברייך דברי חכמים ננחה חך היום הזה בדברים אחרים ילאחי ממחילתי הזיקחני רוח בסני קנא קנאחי כרואחי עפרה החורה חוללה והכנה השפלה וארחה שפלים הסורקים הגללים ובזעמי נגע להעוה משפט דלים רחמי אלהים עולים חת מלכים לכסא ועל כל פשעים יכסה שחד כתיק למחסה וחין משגיח להציל ואלו חילי נמלא ח' נחמ רוח המלמסר ולבו ער על החבולות היתן ויכוח עלל פתן יודו בלחח הכנים חין לישראל ואלו יורש נחלה אבות משרס גזע יחוס ומעלה דורס טוב לקנאת אלהיו וכו יעשה חיל להחזיר עפרה ליושט וזר מעלה לחיו לה ובגדו השרד המעטפה והמעטפה לך חדוני נשאתי את עיני כי לך יאחה נזר הגולה ומוספה הדור להשיח בחה ההורסים לעלות שונאים גזורים ומנדים קונסים הבריות וקנסים ישימו כניסס לנפשם חשם מעילות ושמו עלילות לנק עשיר יאסגו חנס קלונה להכניעו להוציאו מידו בלעו וכן כנלילנו היא הלכה רווחת מה ק"י כי אחריי כננלו ולוח בני ארס שכני ומולח חני מטוח מר המחמר ועד הנה המרמתי אמרתי בלבי חלוי משנה והחוקים חלשי שס וגדול דורנו כאלו בלבנון ישנה ישאל את הדבר הכה הזה יאחזר עבבר חליוו המחריד מתנה עם קדוש להוריד החסאים חלה להבא שחה ועסה לא אכחה מדלדני דבר מחשר קרה לנו חלח אל יסיה עליך למשא שח לא נא חשך וקשך ודברך כנבור לקלט כרואי ככף הקלט ככפיש יסוף סלע כלשר ידעט חן לפניך משוח פנים וככה חלויים המכניס נערךך חחה הנה חמת זה ימים כלשר חולי שמעת היה חלח מרי הרב ל"ע בנרפת חרון ומושל ובכלוחו בלחך חל לא היה בכל לשון הפרפחים מחמסה לשפה למדנים בין רבנים והעם וחלח מרי ל"ע חן וחקר ותקן מדרשו לרבים וחכף תלמידים ריעים חכרים מקשיבים והרצון חורה ש"ל בזור הזה ככל אשר היה לפניו זה ימים ושנים ויאלו מלפניו עמה רבנים מופשי ישיבה וחלח מהס הוא חכב רבי אשתרוק אשר כנבואו מלחו נער סן הכקק מלובב וכי חניד לך מונלו ומובלו ובזעו יכבר אלי מלח ונכילו השומעים אשר לא ידעו ואלו יש רוב יודעים מכל מקום מפי לא יאל אספו חלח מרי וגדלו ומשלו פרנסו וכלכלו הוא וביחו עד שהוסף חומך במורה לספל ולכלכל שמועות וישכה מולדחו ותהיה בלבו נלוה צומחה הלך למרחוק על דבר מה וכרה ככרישא וסם חכף רעים בדברי חלקוח והמשך בעלי נחים ומשל והרבה מחלוקות בלחך ובפרט לחלח דוד אשחן שמו הר"ר שמעון עד שכהנו זה כנגד זה חולוח ומחבולתה בכל הארצוה כקטלויח ונלשכה דברים רעים וקשים ועל דבר ממסלחו במחלוקת האוח כעט כדכוחו כלכח מרי ל"ע ובכחו הלשון ויחכך הספור ויהיה לו עור גדול המיד בכל דרכיו מרבו שבאשכנז לספמח דמילתה פשם גדול ונכון ועוד כי הרב לא הכיר דרכיו ולא ידע בכל אלה וחמר והפליג לרדוף בכל מיני מחבולות עס חוהו הרב רביט שמעון להורידו מרכנות ומנרות עד סוף דבר שהורך להחמתן עמו ועשה רב אחד שמו הר"ר משה דפושאי אשר לא קרל ולא שנה ולא הבין כל ימיו סוגיא כדי שימתקן עמו ועודנו רב זה עורף וזה מלי זה כועס על חלס וזה יסלימו והכסף יענה חל הכל עד כי מלחה חלחן חמס חלח נחמתן עמהס והיה כשלוס וסרף וחין מלי שלח ידו חמר בלבו מעט למעט להשיג למשל ולהיות נורח על כל סביבו החחיל עמה ונזר חו השיג מרב חשכה על מלכות נרפה שלו סכל מי שיקוס לחפוס ישיבה בלל רשוחו יהיו הביסין והחליפות פסולים וכל כליסס סרפות ואסורות וממסלחו חיה על כל ממלכה נרפה ואלו חלריך לך כמה שאינו ראו לממשלה לא יכול לקף ואלו אספר לך מעניני ח"ך ש"ל מיוס

אלפי ישראל אנשי השם אשר מעולם אורו חיל מאריות נברו ויגבירו חיילים כמלאכי אלהים עולים להרבך בשכלים אם כמתנים סנה שכינה פורשי כנפים רכב אלהים רבותים מי גם כלם ויסגור דלתים דלתי עינים מראות ברעה אשר ימצא את הצאן סרעיהם נפוצה ואי זהו אשר סלאו לבו שכלו יצא אדם לפעלו זכרוב חילו לא ימלט את העיר ועיר מדינה וסדינה התפול צפור אל דור לצפור עליה סרורי אור סדרור קנה מתגודדת נרעת מקול הקורא כורה ברעה ואין מושיע לה חלילה חי ה' אם יפול משערת נערותיה גרי ביתה ואמהותיה נחנו קול וירעשו אמות סמי סותלי בית המדרש ומחוכם המכמר והחריש משען ומשענה יקומו נא לעזרת ה' בנבורים ונלחמו במסלותם מלחמת תורה מלחמת יוחסין נגד הפורצים מגדלי עזו תורת ה' ההורסין הללו בעלי תריסין בעלי סארה ונותרה כסוכה בכרס כמלוגה היום הזה תחלת מעשי להשמיע קולי בפלגות ואם אבתי לא קשאי בחכמה ואני מה כי אקרא עליכם בהבל דברי ורעות נפשי העזתי מצח נחושה ושברתי בריחי אבשה ברוב שוחי כעס וקצף אצפצף אהנה כיונה אתם ראיתם זה ימים אורות הרבנים המתלוננים זה על זה על דבר שררה ורבנות וביניהם רבו דברי נרננים ואשר כתבו זה על זה דברים רעים ופסולים התה אשר ענה הרורף את הר"ר שמעון באמרו כי קנא קנאת ה' ותורתו לבלתי יגשו להורות עינים עורות אשר לא ראו מאורות ואשר לא ידעו במיב גיפין וקדושין לא יעשו בהם סאמר קדישין והאל יורע לכה רדף ויעש את כל הרעש וסופו חוכית כי אחר ההכרה נתרצה להתרתן עמו מקנאה הראשונה לא ראיתם כל תמונה וכבר העמיד רב אחד על ראשי עם קדש דקריש בכספא ודלאי חספא יפה כחו לסמכו ואחר משכו בדברים ונתרתן עמו והגדידו ואלו גם בהרגל רבנות הצרפתים לדרוש איתן ולהבין לשון לפרק ולמען המעון והעבודה כי לא ידע בכל אלה אף ידיעה סכית רבו להבין שטעיה והוא גם הוא איש נבזה יושב בישיבה כנביא וחזוה וסוהר אוזוי אשר יאמר כי הוא זה מעוה וחופא מחוסר גוביינא חבל על ראבדין ברור ראשון מלאו דעה המשמחים אלהים שמחה וששון מיסיהם סיס חיים יזלו כנדה גן ערן גיחון פישון נוצרי ערות כאישון בת עין ורור בא עלה בלו קמשון קוצים וברקנים אי תהינן בהו אקנקנים מצאננס ריקנים מכל טוב מלאים חוך ואון ראזוינן בתר אוסרנא חוי על הרועים הרעים הסון חונג חנא ודישתמש בתנא נפשם לא מסוהרה היא הקדשה האומרת הבו לי חנאי ברישא והיא יבשה רמפסיק בה צונמא לא פרחח בה רוח חכמה לרון מינה וסינה לא טובים השנים רבני הוויים הרינים פורשי מצורות על הגול אם כסף ואם סנים משכחי רברכי חווסרי שקלי בהריהו הכפירים שואנים על החכס ואין סציל מירם ותרת כבורם כל הפוגע בו אין לו תקנה זה יכאב וזה יחכש זה יפשיט וזה ילכש ירוצו לעשות חתונים ושכרם סרובה על הנדון אין בארץ איש רשאי לשדך בנו ובתו בחשאי בלא רשות רבני מתא ולהם יובל שי ולהאריך כל אורך הספור לא יכיל זמן ואיך יוכלו ידי אמן להעלות הפרטים על ספר ורישומן ותולדותיהם כיוצא בהם דמכליא קרנא אכן הנה זה החכם ר' יהודה היודע על הברור קצת העניינים כמנוי יפרש ויגיד לכם את אשר ידע ועל אשר ערערתי זה ימים על המעשים בניי לבין עצמי ואולי בחוך עמי נשמע פתגמי הוציאו עלי הר"ר ישעיה בר ר' אבא מרי להרבות שפנה וישם בלבו לסשול עלינו בצרפת והשיג לפי הנשמע סרבו רב אשכנז אוהבו ונזר שתהיה שכמו ומסלחתו על כל צרפת ושום רב אשר יקוס לחפוש ישיבה בצרפת בלא רשות הר"ר ישעיה יהיו כל הניסין והחליצות אשר יעשו לפניו פסולים וכליו כלי כותים דלית בהו משום חכנה ההיתה כזאת בישראל בארץ וביום הוסדה נורה בלא טעם ובלא משפט ובשעה השמד בסול בתי מדרשות ובסול תורה וחילוק השם וכבר נפרץ על כך כמה בחורים נסעו מזה וילכו לביתם כמשתגעים וכמה פרצות יצאו אם חלילה ארץ הדבר ואי לא דמשתפינא דילמא נברא רבא הראוי עלי לכבוד ולתפארת נפתח לדברי הר"ר ישעיה לוח ואף על פי שהוא קרוב לנסע הנה אמינא דהגוד ומחרים ומנדה על זה מנדה מי שאינו בר נדוי וראוי לשאת חטאו ועוד כיון שהדבר נונע אלי אחריש אדום אנלה טפת ואכסה טפחים ולא אאריך במפורסם אך לזאת אשהחוח פני כבוד מעלהכם ללבוש בגדי נקם להניף ולהריק חרב מנדנה להעמיד משפט פנים לא ינשאו אתם עקך ורוב סאור נלותינו ואחריכם ברוב המקומה לית דינא ולית דיינא זאת היא שאלתי ולוה התפללתי חחרם תהריסו על כל הסביבות ועל כל השופטים והרבנים ותופסי ישיבה אשר עמדוה חמש עשרה שנה אשר ינופו יחיד או רבים על דבר חסא ואשמה או יגדוהו עד יתנו אשם וישיטוהו בכיסס או בכיס קרוביהם דרך קנם או דרך פשרה והוא הדבר אשר רמתו הגול והחכס ראו להעמידנו בגלות וירושלם בתרבוה אך בזאת יאות להם כי הקנס אשר יקנסו יהיה בפני רבים או הפשרה וינתן במקום יראה לרבנים אחרים יברר הפורע שלא סן האגודה והקנס לא לקונס יתננה ועוד לבשל הגורה השנית להחרים כל החש עליה וכל המעמידה ולהחזיר הר"ר ישעיה על דברים כאלה וכלה לבלתי ישיג נבולנג ולא יבשל בתי מדרשות למען ידע כי איננו לא נשיא ולא ראש גולה ולא כר אבהו ואם בר אוריין וקבל עליו דברי חברות וסדר במי מעין ובור יעמוד כנבולו ולא יעבור אם כן תעשו תחיו רוח שפלים החזירו עפרה ליושנה ואני בעניי אם קטונתי סבות סבבוני לא נהנוני ליום שאנן זכיוס נוח קרינן ותנינן סנהג אבותינו כירי מזרעא דיוסף קא אחינא סררינו הרב זקני נ"ע אשר ראיתם ושמעחם סעלתו וכן היו כל אבותי מרוד דור לפי גדלו ויעצמו כל בני דורם ראוי לכל סכריהם וכל שכן אשר שחו מיסיהם לעיין בדיננו ובמשפטנו ולקנאת קנאתנו באמה ובדין ואלהי קדם מעונה ישיבכם בנה שאנן ועל מי מנחות ינהלכם יגדל שלום תורתכם ומעלהכם לנצח כנפשכם החשובה ונפש עבר משרת קמן שבכס אני הוא יוחנן בן סררינו הרב רבי סתתיה זכה :

רס"ט וזה מופם הכתב ששלח אלי הרב רבי חסדאי קרשקש ג"ר על הענין הנזכר :

אנת מלכא מוך מלכיא מלכותא דרקייעא ירב לך חסנא ויקרא חיוא כבר בתיה הנך רואה בעיניך נבירנו את כל הנעשה מפעם סהר"ם הלוי ואיך העביר את הדרך ליסול שררה סאת הר"ר יוחנן ולתתה לבעל

שאלות ותשובות ריב"ש סימן רע"א

פיוס נעדר אבא מרי ל"ט מה סיבה מלאכה ומוקף ישיבתי בחורי חמד ומושלגים ומתה
 של יאל לפני נ' רבנים ולא רבני החמונים רק הראויים לפי דור הכרעותם כמלוא
 ובעתה ובי אלה עמי אבנא ומרסה היא לי ולא כן למדתי מדרכי אבותי אלא אומר
 חקוק ותמלא כי אין בכל ארץ זרעה יכול להחלוק עלי של משום דבר מכל הדברים
 והדברים הרעים והנה הם באהבה חמה שבתי והנה מורית זה החכם כר"ד יהודה אשר
 לפד מה אחר שתי שנים ידע בכל אלה ומסורם בין הדבריו מה שלא חולל לדבר ולכבוד
 ולא יביל קלף ודיו ובאשר ראה ושמע שבט הזדון והטול וזה כל הרעה האמנה מה
 צולו התורה ופניו טפחות המיוחסות כי מי שיראה להיות או שיחפוש ישיבה יורידע
 אם לא יתחנן עמו או אם לא יתן לו כאשר עשה זה פעמים ועוד כי הנחורים מלאה
 מגילי זרעה אשר באו לי ינחרו בלחך הגדול שבהם ללמוד תורה ולקבוע בתי מדרשות
 בישראל לא יוכלו בלא רשותו וינערו ללכת אלה ואלה או לשבת בלילות ובמחשבת לנים וגם
 הוא הכב הארבע ידוע הוא לכל ואמת כי זה ו' שנים לא קבע זמן לתורה ונהגית חור
 זמן הישיבות כמנהג הנרשמים יחזיל לרכוב לשדך בן פלוני לבן פלוני או לסחור זוננים
 בכל דרך ימשך חלו ומזה המון בחורינו ואלתמו אין להם מה להשיב לא ידעו דרך
 לפנות ובחוסם זה החכם אשר היה בבראונגה לפני גאונותו הרב הגדול הבן ל"ט והכיר
 וידע גדולתך ומעלתך אב לחכמה חמר ודכו לבו ללכת אל כבודך ואחריתך לשאר חכמי
 קבלוניה ומפן ה' בידו ילל לבטל הנורות הזרות ולהקים מלאכה עבודה הקדש לכן
 מורינו הבט פשמי מדרשך וראה דרך ישכון אור ועל ידך יתקיימו הבתי מדרשות הראויין
 להרכיב תורה בישראל תיקר נפשנו בעיניך וכבוד אבותי אשר רחיק קהלים ומקלחת שמעת
 מלכסי ורחמי ארץ כלם עמודי עולם מאב לכן חמיר לא נעדר מזה חמד ומדוע יירש בן
 אמה משלה בגבול ובכל זרעה להחליף ולהוריד ומה המשפט הזה וגם כי לא היה שום
 רב ולמדן ברפת היכן מנינו יהיה כה ביד שום רב לגזור כזה בארץ אחרת וקבלות
 או קבל אחד שיהיה בו חכמים לא יקבעו ישיבה לרננס ויהיה ראש ישיבה עליהם הגדול
 שבכלם וכ"ש שאין משפט לקחה רשות ממנו ואפילו בגבולו כי אינו ראוי לכן לא מדו
 ולא משום דבר וגם כי של עם זכות אבות יש ברפת ויכל לעמוד נדו כלל בלגול סלסולו
 ובמקום שאין חיש יבצר חיילים כלם כאלילים אלמים ע"כ מורינו בהורמנה דרך קאמינה
 אלא כל הנזר ומתרים על ככה ראוי שיחול עליו מדוי ובר נדויה הוא לכן מורינו שמים
 שאלתי מאתך האמת לבטל גזרה היתה כראוי ולגזור ולהחריט כל אשר יחוש עליה רק
 הפלמיר אשר שיראה לרבו שיהיה חופט ישיבה וראוי לכן ורבו יהיה רב מן הרבנים
 שאינם מרבי החמונים שיוכל לחפוט ישיבה וללמוד ברבים כל עת אשר לא יהיה רבו
 במקומו וכלל בזה לפרט שרב מדינה אחרת לא יהיה לו כח על זרעה בע"כ של הקבלות
 בעודנו שם ועוד אחרת ששום רב שיקנוס אחד בעל הבית על דבר אשמה אחר שגדלו
 או שזמנו עד שימךך לשאר שאותם המעות לא ישימה בכיפו ולא בכיס אחיו רק ימלקו
 על פי שני רבנים אחרים אשר יבצר הטורע שלא יהיו מקרובי הרב ומאגודתו ובזה
 מורינו תזיל שפוקים מיד שפסק ומרחיק והסיר את הגל והא החמס והאמת תפארת שזנו
 רבב ישראל ופכשו לך שפסק ההחמלה לקנאה לאלתי ישראל וכל הקודם אים ילכו ויסימו
 אחרת שפוק ומים כל סירא דבר ה' כל אשר נעט אלהים בלגול כל אדם חיל ומכס לב
 גזר כארי לרנן אביו שבשמים ואם חלילה וחס לא יתוקף מי הדברים הרעים האלה
 ארבעין כי לא ישארו שם יהודי ברפת והיה חלילה פרעה גדולה ברוב מלכות המעטות
 למלכות זרעה החכם ה"ד יהודה יהי ע"כ כפני לסדר לפני כבודך לסדר הדברי כהוייתן
 ועל אמתן ואמה לזונית חמיה אח נעט פכדיך ומעט לקולנו ועל ידך ידוע היום כי יש
 אלהים בישראל יגדל שפך וירוס כסאך ברשע מרומים ישכון ומלכות מעלת כבודך לנח
 חתן עם שלום כל העומד לפניך בבית מדרשך הסחור כנסף החשונה ושם המדבר מוכן
 לעבודתך כאלה מעבדיך אני הוא יוחנן בן מורינו הרב רבינו סתתיה זל"ה

ארי שבחורה משיב מלחמה של חורש שערס הוא מסר"ר ישיב מר"ר
 ובכנת מחלוקת שהיה בינו ובין מסר"ר יוחנן גר"ו נעט ממקומו שרות שבי"ח
 וילך אל אשכנז אל הגשר הגדול גדול כנפים מלא החורה אשר לו החכמה
 הוא מסר"ס סלוי גר"ו ויפק חרון מאלתו וגזרה נדוי שתיים ממעלתו על כל
 מלכות זרפת ושום רב אשר יקום לחפוט ישיבה ברפת בלי רשות הר"ד
 ישיב יסיו כל בניפין והחלינות שיעשו לפניו פפוליה וכליו כלי שובד ככבים
 ותעט ותרעט הארץ והיה לגזרה היואלת ותהי למדת חלבים רעדה לחזתם
 שם חיל כיולדה חף ילא דבר כזה מלפני מסר"ס סלוי ליטול שררה ולגזור
 בארץ לא לו ואף כי הוא מופלג בחכמה מופלג בזקנה חף לו לגזור במלכות
 זרפת בלתי רשות קבלות המלכות היתה או רשות החכמים והרבנים שבמלכות
 האור ואף אם ראה כי יש חתן חן ויכולת חילות וממשלת לגזר על כל
 חפולת סגולה חף נתן הממשלה להר"ר ישיב על מלכות זרפת אשר גם
 הוא מתון למלכות ההוא מושבו וחלמידים שהגיעו להוראה יהיו לריכין
 לכחת רגליהם ללכת ארץ מרחקים למלכות אחרת ליטול רשות ממנו וכ"ש
 כי יש במלכות זרפת חכמים ורבנים וכיחור מסר"ר יוחנן אשר ירש מאביו
 מסר"ר מתחיה ג"ש השררה ההוא במלכות ההוא בהורמנה דמלכת וברנן
 הקבלות הסס וגם שהוא ראוי לה מנד תוראו ומנד מעטיו ומחו דלבים מדל
 יבש מדל על דל ודל בטי במרה יעקו חולת ולקלות הארץ ישמיעו קולם
 וישאלו לנחיות עולם וליודעי דת ודן על כל נעלם תורה יבקשו משיבם אם
 חובה על הקבלות מלכות זרפת כלליה ופרטיה לחוש לגזרת מורית מסר"ס סלוי
 ולכבוד על פיה או אם חן להם לחוש לה כלל מתמה שאין פה למסר"ס סלוי
 לגזור עליהם וגם בגזרה היתה מן מכבודו שלא כדן להסיר על לא דבר
 ומבלי אשם מסר"ר יוחנן ממעלתו אשר נגב בה בהורמנה דמלכת וברשות
 הקבלות ורננס וגם שיש בה קלח בטול תורה שכתלמידים שסגיו להוראה
 והיו קובעים ישיבה כל אחד במקומו ותרבה הישיבות והמלה הארץ דעה
 והשכל וכל בניו למודי ה' ואם ינערו ללכת לבפוח הארץ ליטול רשות
 ממסר"ר ישיב סס כלים ומנעמים מאיליהם ובחוף החכמים כגשאלים על זה
 נקרא נקראתי גם אני החפוט למטה ואם חכמי מכת החכמים וירחתי
 להכניס ראשי בין סרבים הגדולים בין שתי מחלוקות גדולות פן ירוע את
 גלגלתי אל לבשר החבר הותיק ס"ר יהודה ב"ר אליעזר הבא ממרחק על
 זה לא יכלתי להשיב ריקס חף כי ראיתי יש בשתיקה קלח חלול הסס
 בהרבות קטיגוריה בין תלמידי חכמים ובערה בס אש המחלוקת ואין מבכה
 ולזה קפן כמוני הבח לכבות שומעין לו ואין מזיחין אותו ומעשה אומר מה
 שגראה בעיני ולא אשא פנים כי אם לחמת שהוא אהבנו יותר מן סכל :

וואת תשובתי

רע"א בהרחיב ה' את גבול פזורי בגולה ונתן להם במלכות זרפת
 פלטה ושארית גמלה כרחמיו וכרוב חסדיו ולהחיות עם
 רב שלה לפניכם איש האלבים חמר מגזע חכמה ותורה ונלר משרשי ענוה
 וקדושה אבן בחן פנת יקרת הוא האבן הראשה מסר"ר שותי"ו ל"ט בן האדם
 הגדול פאר החכמים עטרת זקנים מופלא שבכנסדרין המרש והמסגר הוא
 מסר"ר יוסף ב"ר יוחנן ל"ט ומסר"ר מתתיהו הגזר הכין לבבו ללמוד וללמד
 בארץ היתה חק ומשפט וקבע שם ישיבות והרבין חורש ברבים והרבה גבולו
 בתלמידים והבאים לפניו גדיים נעטו תיישים מננחים ימה ולפונה דמיייתן
 דובי בקרניו וילאו מלפניו הרבה רבנים חופשי ישיבה כי סמך ידו והאלי
 תסודו עליהם וחכמים מקשיבים לנים בעמקם של הלכה חן מספר וכוונת
 הרחמן ובזכותו ובזכות אבותיו שסייעו מלה חן בעיני המלך ובאשכנז
 ארזו סיו כל סירודים היושבים בארץ משמרת אחר היה להם חומה לנה
 וסוחרם וכל קבלות המלכות ההוא ברשותם עוב פשולותיו ויושר מעטיו תורה
 וגדולה במקום אחד ובי בגללו היה להם שלום ושקט בארץ היתה קבלותו
 עליהם לשר וסופט רב ודין לבל ימרו את דברו וכל היואל מפיו יעשו כמשפט
 בין איש ובין אחיו ולהורות אה בני ישראל וכל מעשיהם יהיו כחכין על פיו
 וגם המלך שמו ארזן עליהם ומשל בכל משפטיהם וכל ימי חייו נכר רבנותו
 וממשלתו ונשיאותו ברמים במלכות ההוא ולא היה טוד כקף ופולח פה ומלפף
 אחר ק גדל העונם ונשן הדור נתבקש בישיבה של מעלס מסר"ר מתתיהו
 הגזר תגל"ס וקבלות המלכות ההוא כי ראו נעדר מהם מנהיגים וקברניהם
 לפזר בררות היה מצטט מנו חתתיו בטי מסר"ר יוחנן גר"ו יטן ראוהו
 ממלא מקום אבותיו בתורה וביראת חמא וגם כי אביו בעוד בחיים חייתו
 סמך אותו ברב יורה ידן ודן ונתן לו רשות לחפוט ישיבה וכן עשה נשרד
 מאביו וילך אל עיר אחרת וקבע שם ישיבה כמה שנים בחיי אביו ומעת נעדר
 מסר"ר מתתיהו ל"ט ועד עתה שהם כחמש שנים הלך מסר"ר יוחנן בדרכי
 אביו ל"ט יושב בישיבה ומורה להוראה וכן את הדין בכל המלכות ההוא משעם
 המלך והקבלות שקבלוהו עליהם ולא היה אדם שערער בדבר וגם הרבין שם
 תורה והרבה תלמידים וילאו מלפניו מתלמידיו שלשה רבנים ומורי אוראה
 בישראל אשר סמכס הוא ברבנים כמנהג זרפת ואשכנז שהרבנים סומכים
 את תלמידיהם ברבנים כשרואים בהם שהגיעו להוראה ונתתין להם רשות
 לקבוע ישיבה בב"מ ולרין ולהורות ועתה עלה אריה מכבדו אריה דבי עילאי